

„PARTNERSÉG 2007-13 KONZORCIUM”

ZALA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ és TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM KÖZÉPTÁVÚ (2007–2013) PROGRAMFÁZIS

III. rész

Budapest, 2006. november

**ZALA MEGYE
TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ
és
TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM
KÖZÉPTÁVÚ (2007–2013) PROGRAMFÁZIS**

Megbízó: Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
9400 Sopron, Új utca 12.

Vállalkozó: VitalPro Kft. – MTA-RKK Nyugat-Magyarországi Int. –
TERRA Stúdió Kft. – REGINNOV Kft. – PYLON Kft. –
Ökoszféra Projekt Kft. cégek konzorciuma

Tervező, témafelelős:

Dr. Unk Jánosné
regionális tervező, ügyv. ig.
PYLON Építési és Kereskedelmi Kft.
1126 Budapest, Istenehegyi út 9/d.

Készült: A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség
által készített helyzetelemzés felhasználásával, 2005

III. rész

Budapest, 2006. november

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

1.	ELŐZMÉNY	3
1.1.	CÉLRENDSZER – CÉLKITŰZÉSEK	3
	Koncepcionális célok (2007–2020) meghatározása	3
	Hosszú távú koncepcionális célok	5
2.	ZALA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS PROGRAM FELÉPÍTÉSI RENDSZERE (előzetes javaslata)	5
	Zala megye hosszú távú (2007–2020) koncepcionális céljai	7
3.	ZALA MEGYE KÖZÉPTÁVÚ PROGRAM STRATÉGIÁJA (2007–2013)	13
4.	FINANSZÍROZÁSI FORRÁSOK	15
5.	PRIORITÁSOK	26
5.1.	Gazdaságfejlesztés	26
5.2.	Zala megye humán erőforrás-fejlesztésének céljai	40
5.2.1.	A humán erőforrás-fejlesztés prioritás egy szelete	58
5.3.	Közlekedésfejlesztés	72
5.4.	Környezetvédelmi prioritások	93
5.5.	Energia ágazati program	114
5.6.	Településfejlesztés – városfejlesztés prioritás	162
5.7.	Turizmus prioritás	173
6.	PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA	194

1. ELŐZMÉNY

1.1. CÉLRENDSZER – CÉLKITŰZÉSEK

A munka második fázisában rögzített és elfogadott célrendszerrel célszerű bevezetni a programkészítő munka indítását és kifejtését.

KONCEPCIONÁLIS CÉLOK (2007–2020) MEGHATÁROZÁSA

A hosszú távra szóló célok meghatározásánál ugyancsak a Régió fő irányait és céljait célszerű követni, amelyek a következőkben foglalhatók össze:

A régió fejlesztésének fő irányai

Az alábbi fejlesztési irányok egységes követése javasolt a régió térségiben az OTK hosszú távú fejlesztési irányai alapján. Az OTK-hoz képest a társadalmi dimenzió jelenik meg új elemként.

- környezeti állapot javítása;
- társadalom megújítása, kohézió erősítése;
- gazdasági versenyképesség javítása;
- területi felzárkóztatás;
- területi együttműködések bővítése.

Fő fejlesztési irányok				
↓	↓	↓	↓	↓
Környezeti állapot javítása	Társadalom megújítása, kohézió erősítése	Gazdasági versenyképesség javítása	Területi felzárkóztatás	Területi együtt- működések bővítése
Területi megközelítés				
• nagyvárosok és közvetlen agglomerációjuk fejlesztése • kis-, középvárosokkal rendelkező kistérségek fejlesztése – kistérségi központok fejlesztése – kistelepülések lakókörnyezetének, alapszolgáltatásainak fejlesztése				

A fő fejlesztési irányoknál javasolt meghatározni a térségi sajátosságokból következő fejlesztési célokat. A térségi dimenziók a következők lehetnek

- regionális szintre egységesen értelmezett célok;
- meghatározó nagyvárosokra és közvetlen agglomerációjukra (Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) megfogalmazott fejlesztési sajátosságok;
- A nagyvárosokon kívüli kistérségekre vonatkozó fejlesztési irányok, ezen belül amennyiben lehetséges megkülönböztetve
 - a kistérségi központok és
 - a falvak, ezen belül az aprófalvak egyedi problémáinak kezelését.

A régióban a különböző területi szinteknek az alábbi kihívásokkal kell szembe nézni:

- Regionális szinten általánosságban
 - A különböző térségeknek saját gazdasági-társadalmi-földrajzi helyzetükhöz viszonyított versenyképes fejlesztése;
 - A régió észak-déli térségei közti közlekedési kapcsolatok fejlesztése, valamint a tranzit forgalom biztonságos és lehetőleg kevésbé környezetszennyező megoldásokkal történő levezetése;
 - Megyei szinten az arányosabb kistérségi struktúra érdekében esetleges új kistérségek létrehozása az aránytalanul nagy megyei jogú városkörzetek rovására;
 - A vidéki térségekben és különösen az aprófalvas területeken élők életésélyeinek javítása, a lakosság csökkenésének, öregedési tendenciájának megállítása;
 - A jelentős természeti értékek megőrzése és a fejlesztésekkor a természetes területek lehetőség szerinti legkisebb igénybevétele, a táji, kulturális értékek megőrzése
- Nagyvárosok:
 - Regionális, megyei szintű közszolgáltatások megfelelő színvonalon való működtetése és az igénybe vételt figyelembe véve racionális megosztása, valamint bizonyos területeken (pl. egészségügy) a szolgáltatások specializációja a magasabb minőségű szolgáltatások nyújtása érdekében;
 - Helyette javasolt szöveg: A gazdasági modernizálás alapjaként a kutatás-fejlesztési tevékenységek bővítése, a tudás-, innovációtánszfer szerepük kialakítása, mely során a felsőoktatási intézményekhez kapcsolódóan kell specializált k+f, innovációs tevékenységet fejleszteni, amelyben Győrnek vezető szerepe lehet;
 - Funkcionális, egymást kiegészítő együttműködések kialakítása a városok között;
 - A nemzetközi és hazai nagytérségi közlekedési hálózatokhoz való kapcsolódás biztosítása;
 - A városokban a motorizált közlekedés bővüléséből és új fejlődő településrészek növekvő közlekedési terheléséből következő közlekedési kihívások kezelése;
 - Az agglomeráció bővülő lakossága okozta növekvő közlekedési, környezeti terhelés problémáinak kezelése, valamint közszolgáltatási hiányosságokkal való küzdelem;
- Kisvárosi kistérségek:
 - Hátrányos helyzetű vidéki jellegű kistérségek (pl. kapuvári, csornai, téti, pannonhalmi, őriszentpéteri (Őrség), vasvári (Hegyhát), celldömölki, lentii, letenyei, zalaszentgróti és a nagykanizsai déli részének (Mura mente) kistérség) felzárkóztatásának, így a munkahelyteremtés és a népességmegtartó-képességük ösztönzése;
 - A régió funkcionális városhiányos térségeiben a központi településeknek „városi rangra” és a térsége ellátására történő fejlesztésének támogatása (pl. Pacsa, Őriszentpéter, Zalalövő, Zalakaros, Tét), a kb. 2500-3000 lakos fölötti kistérségi központok térség-szervező, szolgáltató funkcióinak erősítése;
 - Kistérségek központi településeinek vonzó gazdasági környezetének fejlesztése a munkahelyteremtés, vállalkozások indításának ösztönzése érdekében;
 - Közszolgáltatások megfelelő minőségű elérhetőségének és jó szervezettségének biztosítása a kistérség egészében;

- Az aprófalvak magas színvonalú lakó-, üdülőfunkcióinak biztosítása, jó környezeti állapotának megőrzése, helyi kulturális értékek ápolása a közösségi eladatok ellátásába való integrálása, illetve lehetőség szerint a foglalkoztatás bővítése;

HOSSZÚ TÁVÚ KONCEPCIONÁLIS CÉLOK

A koncepcionális célok közül meghatározó, hogy a régió természeti, táji, kulturális értékeinek megőrzése mellett és ezzel a helyi térségi identitást erősítve fejlődjön. A régió fejlődésének kulcseleme egy egészséges, megújulni képes társadalom megteremtése. Ez különösen nagy kihívás a városhiányos térségekben, az aprófalvas településeken, ahol a végső elszegényesedés, az elnéptelenedés és a fizikai lepusztulás fenyeget.

A gazdaság fejlődéséhez szükséges a régió gazdaságának tudásalapú fejlesztése, a meghatározó gazdasági ágazatokban nemzetközileg versenyképes termelési, szolgáltatási szint elérése. Sikeres gazdaság feltétele a meghatározó helyi adottságként, a jól, megfelelően képzett munkaerő biztosítása, amihez elengedhetetlen a szakképzés, felnőttképzés, felsőoktatás hatékonyságának javítása.

A régió belső erőforrásaira való építkezés eredményessége csak a belső együttműködések bővítése, a régió nagyvárosait egymással és a nemzetközi fő közlekedési útvonalakba összekötő közlekedési hálózat fejlesztése nyomán teljesezhet ki. A fejlesztéseknél figyelembe kell venni, hogy a jövőben az országhatároknak nem elválasztó, hanem a természetes vonzáskörzete visszaállító összekötő szerepük lesz, miközben egyre nagyobb verseny folyik majd a jól képzett képességű és hatékonyan dolgozó munkaerőért.

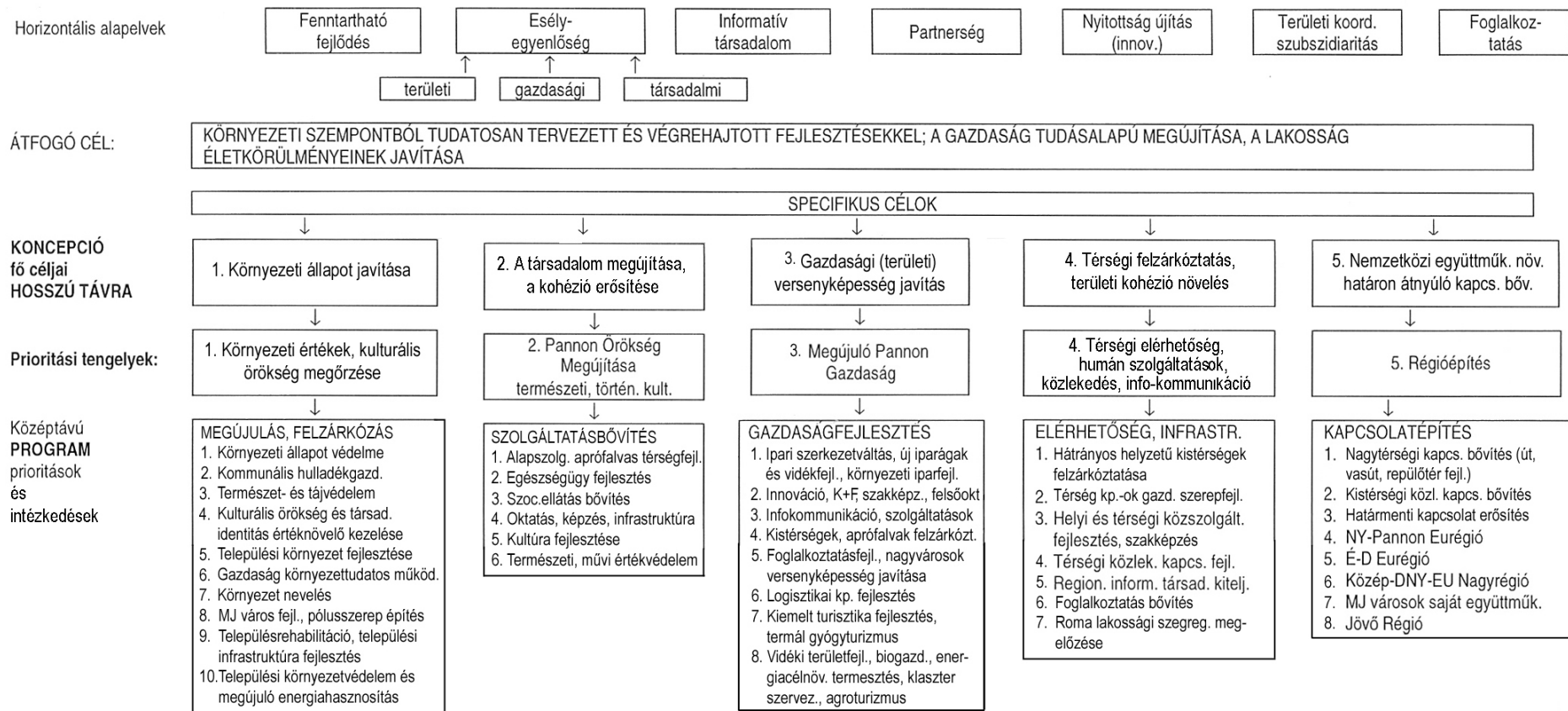
2. ZALA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS PROGRAM FELÉPÍTÉSI RENDSZERE (előzetes javaslata)

Zala megye mindenkor naprakész fejlesztő munkáival igyekszik felzárkózni az országos és regionális átfogó fejlesztési tervekhez, programokhoz. Az előzőekben vázolt hosszú távú koncepcionális céljait (lásd a 2/1. sz. ábrát), amelyhez ugyancsak illeszthetők voltak a Régió középtávú prioritási tengelyei is (2006. 06. 30.), az adott mérőföldkőhöz tartozó egyeztetett értelmezés szerint.

Már ebben az időszakban, e választott prioritási tengelyek alá besorolást nyertek mindazok a megyei prioritások, melyek a megye középtávú programjának fő pilléreit alkotják, továbbá: besorolást nyertek ezek alá mindazok az intézkedési javaslatok (6–10/prioritás), amelyeket már akkor nyilvánvalóan feltétlenül szükségesnek ítélték (lásd a 2/1. sz. ábra legalsó keretorát).

A továbbiakban Zala megye koncepcionális céljainak részletes bemutatása következik.

ZALA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM FELÉPÍTÉSI RENDSZERE

2/1. sz. ábra: Zala Megye Területfejlesztési Konceptió és Program felépítési rendszere

ZALA MEGYE HOSSZÚ TÁVÚ (2007–2020) KONCEPCIONÁLIS CÉLJAI

1. Környezeti értékek, kulturális örökség megőrzése

A régió ajánlott prioritási tengelye alá a településhálózati rendszer korszerűsítés, a megújuló települési és kistérségi rendszer és a települési környezetvédelem, a települési infrastruktúra és a megújuló energiahasznosító referenciaüzemek, minta létesítmények létrehozása tartozik. Ehhez tartozó célok:

- ♦ **Településhálózati rendszerkorszerűsítés**
 - településszerkezeti funkció megosztási együttműködések
 - kistérségi központfejlesztések
 - aprófalvas térségi helyben foglalkoztatás
 - településrész rehabilitációk
 - települési közműfejlesztés + rekonstrukció
 - műemléki rekonstrukciók
 - forgalomcsillapítás
 - zöldfelület revitalizáció
 - közbiztonság javítás
 - barnamezős beruházások preferálása
 - sport, szabadidő infrastruktúrafejlesztés
- ♦ **Zalalövő, Pacska és Zalakaros és környező települések önálló, többcélú kistérséggé szervezése**, leválasztása a 2 m.j. városközpontú kistérségi területről, illetve kisebb részben a Keszthelyi és Lenti kistérség területcsökkentése árán:
- ♦ Járulékos, közvetve és/vagy közvetlen települési **környezetvédelmi célok**:
 - környezeti állapot védelme (levegő-, víz-, talajvédelem):
 - vízhálózat rekonstrukció,
 - csatornahálózat fejlesztés
 - szennyvíztisztító telep rekonstrukció
 - természetközeli szennyvíz-tisztító
 - környezeti terhek csökkentése
 - környezeti nevelés
 - élőhelyek fenntartása
 - hulladékgazdálkodás, -gyűjtés, -kezelés, -újrahasznosítás
 - természet- és tájvédelem, natúrpark hálózat, NATURA 2000 hálózat bővítése, arborétumok fenntartása
 - kulturális örökségvédelem, társadalmi identitás-értéknövelő kezelése (színház, balett, zenekultúra, kastély, vár utak, népművészet, múzeum rendezvényfejl.)

A MEGÚJULÓ GAZDASÁG É-D-I TENGELY ÉS MEGÚJULÓ m.j. VÁROS és elmaradott kistérségek fejlesztése, amelyhez 4 részcél tartozik, ezek:

- Települési szerepkörök fejlesztése, funkcióbővítések
- Településhálózati kohézió, településközi közlekedésbővítés, rekonstrukció
- Környezetvédelmi infrastruktúrafejlesztés
- Megújuló energiahasznosítási technológia bővítés, referencia létesítmények kiépítése

2. Társadalom megújítása, kohézió erősítése

A prioritási tengelyek szerint e főcélhoz az **életminőség javítása**, amelyet gyűjtőnéven: **szolgáltatásbővítés** céllal lehet meghatározni, melybe a következő fejlesztési célok tartoznak:

- az alapszolgáltatások fenntartása, elsősorban az aprófalvas térségekben
- többfunkciós szolgáltatásbővítés a településekben,

- egészségügyi, szociális ellátás szolgáltatási korszerűsítés, intézmény eszközfejlesztés
- speciális, helyi igények szerinti oktatás, szakképzés intézményfejlesztése
- társadalmi felzárkóztatás
- aprófalvas térségi szolgáltatásbővítés, napközi ellátás
- munkaerőpiacból kiszorultak foglalkoztatása, átképzése
- Oktatás-nevelés infrastruktúrájának, módszertanának fejlesztése
 - kompetencia alapú és integrált oktatás módszertanának alkalmazása
 - nagyvárosi agglomerációkban igény szerint a férőhelyek és az iskolák felszereltségnek, infrastrukturális állapotának javítása
 - az alsótagozatok megőrzése a kistélepeken
 - felső tagozatok integrálása kistérségi szinten a gazdasági és oktatási racionalitásokat szem előtt tartva
- Kultúra, társadalmi megújulás, civil kezdeményezések megerősítése (közösségformálás, mentális kezelés)
- Színház-balet, zenekultúra színvonalának fenntartása és javítása, regionális szintű szerepének bővítése
- Kistélepi művelődési házak, könyvtárak minőségi fejlesztése
- kistélepi közösségi rendezvények támogatása
- népművészeti szellem, kulturális értékmegőrzés, gazdagítás
- zenei rendezvények támogatása, bővítése
- Önkormányzatok közszolgáltatási színvonalának javítása
 - Az önkormányzatok és intézményeik ügyvitelének teljes elektronizálása, a legszélesebb körű távügyintézés lehetőségének biztosítása
 - sportesemények, rendezvények szolgáltatási színvonalának javítása
 - civil kezdeményezések támogatása, ösztönzése

3. A gazdasági versenyképesség javítása

Zala megye térségi versenyképesség növelésének **kulcskérdése** térségspecifikus prioritásai:

1.1. Az **É-D-i gazdasági tengely létrehozása**, ennek feltétele az M9 autópálya kiépítése, rácsatlakozása az M7, M70-es autópályákra és a megyei sűrű csomópontokra csatlakozó alsóbbrendű utak kiépítése, rekonstrukciója; bekapcsolódás a hazai és nemzetközi fejlesztési rendszerekbe. Valamennyi területi gazdasági-technológiai **munkahelyteremtő fejlesztést** célszerű **e tengelyekre** összpontosítani, majd később megkezdeni az új **fejlesztési pólusok**, póluspárok szervezését.

1.2. A gazdasági-kereskedelmi-szolgáltatási szférák fejlődésének feltétele, az **egyéb műszaki infrastruktúra rendszerfejlesztések**, így a Sármelléki **repülőtérre** való rácsatlakozások, a megye **vasúthálózatának korszerűsítése**, Szombathely-Nagykanizsa-Zágráb tengellyel, ezzel kapcsolatos **logisztikai központok**, raktárbázisok, info-kommunikációs rendszerfejlesztések **bővítése**, **laktanya** hasznosítások, **ipari park** továbbfejlesztések. E helyeken a valós **ipari szerkezetváltás** újfajta környezetbarát, megújuló technológiák átvételével **új iparágak** meghonosítása, megújuló energiahasznosító berendezések, elemek gyártása (biomassza, geotermikus, nap, víz, szélenergia elemgyártás).

1.3. A hiányzó **K+F** tevékenységek feltételeinek megteremtése, **innovációt** eredményező szellemi háttérbázis és eszközrendszerének létrehozása. Egyetemi oktatások helyi központokra alapozott hálózati rendszerének megteremtése Szombathellyel közös oktatási-képzési és kulturális együttműködéssel.

1.4. A megye **kistérségi** többcélú **társulásainak** fejlettségében jelentkező jelentős **különbségek csökkentése**, a hátrányos helyzetűek megkülönböztetett támogatása, a megújuló energia termelő vidékfejlesztés és turizmus felkarolásával, végül **3 új kistérség szervezése** (Zalalövő, Pacsa,

Zalakaros) kialakulásával járó társadalmi-gazdasági, **helyben foglalkoztatási** előnyök megteremtése, beleértve az **aprófalvak** felzárkóztatását és a nemzetiségek megkülönböztetett kezelését is.

1.5. A természeti, táji, épített környezeti értékekre és helyi speciális látványosságokra alapozott **turizmus**, mint húzóágazat minőségi fejlesztése összekapcsolva a vidékfejlesztési és területi ki-egyenlítést célzó feladatokkal.

A gazdasági versenyképesség javításához a következő **meghatározott célok** rendelkezhetők:

◆ **Megyei gazdasági potenciál összpontosítása az É-D-i tengely fejlesztésére**

- helyi KKV-k versenyképességének javítása, hálózatszerű – klaszter – együttműködés.
- kistérségi – elmaradottabb – központok munkahelyteremtő vállalkozásainak ösztönzése
- termelőfunkciók bővítése a tengelyek menti településekben + intézmény decentralizáció
- együttműködés az ágazati nagyberuházások – közlekedés, út, vasút fejl. – szorgalmazására, a csatlakozó megyei fejlesztések ütemterv tartására

◆ Meglévő, megfelelő piaccal rendelkező kulcságazatok klaszter alapú fejlesztése, termelékenység, hatékonyság, export értékesítés növelése

◆ **Ipari szerkezetváltás**

- új környezetbarát megújuló energia hasznosító technológiájú referenciaüzemek létrehozása, működtetése
- új megújuló technológiák meghonosítása,
- innovatív K+F tevékenység megújuló technológiák helyi fejlesztésére

◆ **Új iparági fejlesztés:**

- geotermikus erőművi hőtechnikai és villamosberend. elemek, gyártóipari, beszállítói fejlesztése
- biomassza betakarító, előkészítő (aprító, pelletáló), tároló, fermentáló technológia gépgyártó ipara
- biogáz bázisú kiserőművi technológia gépgyártóipar
- hőszivattyús földi hőáramhasznosító berendezésgyártás
- napkollektor gyártó és összeszerelő ipar
- szélmotor és tartószerkezet gyártás, telepítés, összeszerelés
- biodízel előállító technológia kifejlesztése és gyártása
- hulladékfeldolgozó (inert, szerves, kommunális szvív.) és újrahasznosító ipar fejl.

◆ **Foglalkoztatási intézményfejlesztés**, szervezetfejl., nagyvárosok versenyképesség javítása, rugalmas munkaerőbázis kialakítása. A megyei jogú városok kooperációja, Nagykanizsa megújuló energetikai szerepének kiteljesítésével a foglalkoztatás javítása

◆ Intermodális **logisztikai központ** és rendszerfejlesztések a vázolt új iparági fejlesztések befogadása, kedvező szolgáltatásokkal történő támogatása, kereskedelme, szállítmányozása

◆ **Innováció előmozdítása**

- Alkalmazott kutatások, újítások támogatása, szellemi műhelymunka indítása, tudósképzés, későbbi alapkutatás kibontakoztatása
- Turisztikai termékfejlesztési központ létesítése
- Műszaki informatikai kutatások indítása, kiterjesztése
- Eddigi egyetemi központokkal, majd saját önálló felsőfokú intézményekkel támogatott innovatív, K+F bővítése

◆ Kiemelt fejlesztések termálgyógyturizmus

◆ **Turizmus – aprófalvas térségi mikrovállalkozás fejlesztés**

- speciális főcélként a térségre, különösen a **kistérséget alkotó települések „húzóágazata”**; a **komplex turisztika fejlesztése értelmezhető.**

Ez négy gyűjtő csoportot alkot:

- Természeti táj – ÖKO turizmus
- Idegenforgalmi potenciál növelése
- Termál gyógyturizmus
- Kulturális örökségvédelem

Az ehhez szükséges beavatkozások, részcélok:

- Ökoturizmus: bakancsos, horgásztavi, lovas turizmus fejlesztése
 - Tájpark kialakítások
 - Turisztikai menedzsment szervezet kialakítása
 - Turisztikai termékfejlesztő központ létesítése
 - Lokális turisztikai nevezetességek kiemelt fejlesztése
 - Termáluturizmus, termálstrandok energiahasznosítással kapcsolatban
 - Gyógyfürdőhelyi komplex fejlesztések
 - Falusi turizmus
 - Borturizmus
 - Zarándok turizmus
 - Olajipari emlékhely túra
 - Rendezvényturizmus
 - Falusi turizmus, népművészeti ipar fenntartása, fejlesztése
 - Kishatármenti idegenforgalmi, kulturális és gazdasági kooperáció kiemelt támogatása (közös Ipari Park Rédics-Lendva között, Letenyi-horvátországi piaci kapcs. bőv. stb.)
- ♦ **Vidékfejlesztés** – szerkezetváltással, alkalmas területkiválasztással, aprófalvas térségi preferenciával:
- birtokrendezés, helyi termékklaszter működés ösztönzése
 - primer megújuló energia célnövény-termesztés, feldolgozás, minőségi fejlesztés
 - olajos (repce, napraforgó)
 - fás és lágyszárú energiacélnöv.
 - faültetvényezés
 - erdőtelepítés
 - térségi központok gazdaságfejlesztése
 - kistérségi mikrovállalkozások fejlesztése

4. Térségi felzárkóztatás, területi kohézió növelése

Ebbe a térségi **elérhetőségek**, közlekedési kapcsolatok javítása, a regionális **info-kommunikációs rendszerfejlesztések** és végül a területi különbségek csökkentése, esetünkben az **aprófalvas térségek felzárkóztatása értelmezhető** és rendelhető.

A területi kohézió és a társadalmi esélyegyenlőség érdekében legsúlyosabb feladat a kistérségi hátrányok mérséklése:

- a) az átlagos fejlettségtől elmaradó kistérségek (Letenye, Zalaszentgrót, Lenti) gazdasági dinamizálása;
- b) az alapvető életesélyek feltételeinek biztosítása valamennyi településen.

Zala megye hátrányos helyzetű kistérségei közül kettő, a megye dél-délnyugati sávjában szinte összefüggő területet alkotnak. Jellemzően aprófalvas, rossz infrastruktúrájú, erős gazdasági bázis nélküli, korábban lezárt határsávban visszafejlesztett, rosszul megközelíthető térségek ezek, amelyek az elmúlt időszakban még gazdasági nehézséggel küzdenek. Zalaszentgrót belesik a Régió keleti, É-K irányú mostohán kezelt tengelyébe.

Az eddigi intézkedések a piaci alapú, az egyenlőtlenségeket fokozó folyamatokat csak mérsékelni tudták, megállítani nem. A hagyományos kiegyenlítő szemlélettel szemben a felzárkóztatás során alapvető cél az életképes gazdasági, társadalmi elemek megerősítése annak érdekében, hogy a kistérségek ne eltartott, hanem a támogatások segítségével működőképes térségi rendszerek legyenek. A területi felzárkózás alaplogikája a területileg szelektív, koncentrált beavatkozás.

♦ A térségi **felzárkóztatás főbb prioritásai** az alábbiak:

- A tartósan leszakadó és periférius térségek gazdasági-társadalmi dinamizálása.

- Helyi (települési, kistérségi) szinten, valamint a főbb településkategóriák között jelentkező, az alapvető életesélyek (közszolgáltatások elérhetősége, kommunális infrastruktúra) terén fennálló egyenlőtlenségek mérséklése.
- Foglalkoztatási új bővítések (megújuló energiahasznosító technológiák révén)
- Roma lakosság szegregációjának megelőzése
- Biztosítani kell az alapvető települési infrastrukturális feltételek (ivóvíz, villany, **szilárd burkolatú út, szennyvíz- és hulladékkezelés** stb.) rendelkezésre állását és az alapvető közszolgáltatások tömegközlekedéssel elfogadható időn belüli elérhetőségét.
- Kistérségi szinten a centrum és a vonzott települések kapcsolatának szorosabbra fűzése, a központ (társközpont) térség-szervező, döntéshozó funkciójának erősítése.

Részcélok, beavatkozási területek:

- A lakosság, különös tekintettel a képzett csoportok helyben tartása érdekében a foglalkoztatás bővítése,
- az önkormányzatok és intézményeik településen belüli és településközi együttműködése, sajátos ellátási formák elterjedése és többfunkciós intézmények kialakítása (mikrotérségekben, faluhálózatokban), hogy a kis népességszám ellenére is kifizetődő és fenntartható funkciók váljanak elérhetővé
- informatikai infrastruktúrafejlesztés, teleházak kialakítása és informatikai képzések indítása
- távmunka és távoktatás, a munkaerőpiaci és szakképzési információk, közszolgáltatások virtuális elérhetőségének biztosítása.

Az átfogó főcélhoz tartozó feladatok részleteiben:

♦ **A fizikai elérhetőség javítása:**

A települések, létesítmények fizikai elérhetőségének javítását a közlekedési hálózatok és eszközök fejlesztése teszi lehetővé. Az elérhetőség minőségét az infrastruktúra fejlettsége és üzemeltetésének színvonala befolyásolja.

A közlekedési rendszerek fejlesztéséből adódó negatív hatások minimalizálásához elengedhetetlen a **környezetkímélő, ill. a közlekedés biztonságát növelő fejlesztések** (vasúti közlekedés, kötött pályás városi és elővárosi közlekedés, történelmi városok tehermentesítése, elkerülő utak vagy éppen vízi utak stb.) előtérbe helyezése.

A fizikai elérhetőség **döntően befolyásolja a gazdaság versenyképességét. A tartós növekedést** a működő tőke magyarországi telephelyválasztásának ösztönzése, a munkaerő mobilitásának serkentése, ill. a nemzetközi áruszállítás és a turizmus kiszolgálásából megszerezhető többletjövedelmek biztosítják.

A fizikai elérhetőség javításának az is célja, hogy – a kedvező gazdaságföldrajzi helyzetünket kihasználva – az országot és a régióit **bekapcsolja az európai gazdasági térbe**, másrészt **javítja** a regionális és térségi központok, a meghatározó városok (fejlesztési pólusok) fejlődését.

♦ **Az elérhetőség növelésével kapcsolatos célok, beavatkozások**

- M7-es út kiépítése, csomópontok, rácsatlakozások kiépítése
- M9-es út előkészítése és rávezető utak kiépítése, csomópontsűrítések
- Nagykanizsa–Szombathely vasút villamosítása, rekonstrukciója
- Települési elkerülő utak, belső körgyűrűk építése
- Helyi közlekedés fejlesztése, útépítés és felújítás, utcák, sétálóutca kialakítások
- Sármelléki repülőtér további fejlesztése, CARGO bázis kiépítése
- a Zalaegerszegi, Nagykanizsai, Zalakarosi, Lenti (kis)repülőtér speciális igényeknek megfelelő fejlesztése
- Helyközi autóbusz közlekedés bővítése
- Kiterjedt kisvasúthálózat fenntartása
- Országos, nemzetközi, határmenti, településközi kerékpárút fejlesztések

- Aprófalvas, elmaradott kistérségekben:
 - A munkába járás igényeihez, egyéb lakossági szükségletek kielégítéséhez illeszkedő közlekedésfejlesztés (például: tömegközlekedés-szervezés, a rentábilis, kis kapacitású alternatív tömegközlekedési formák, az elérhetőséget javító kerékpárút-fejlesztések).

5. Területi, nemzetközi együttműködések bővítése

- ◆ **Közlekedési** magisztrális térségi kapcsolatok ösztönzése
 - Elérhetőség javítása (M9, M7, M70, M8, M86 útfejlesztésekkel)
- ◆ Regionális együttműködés:
 - Szomszédos Dél-Dunántúli és Közép-Dunántúli Régióval
 - Megyei jogú városok együttműködése
- ◆ **Határ menti kapcsolatok** erősítése (horvát, szlovén, osztrák kapcs. bővítés)
- ◆ **Nagyterségi kapcsolatok** fejlesztése:
 - Ny-Pannon Eurégió
 - Jövő régió, dél-nyugati irányba
 - Mura-Dráva Eurégió (horvátokkal)
 - Közép-DNY-EU Nagyrégió létrehozásával (a megyei program Helyzetértékelési munkarész 1.4. sz. ábráján jelölt területi lehatárolás alapján)
- ◆ **Nemzetközi kapcsolatok:**
 - EU-n belüli együttműködések
 - magyarlakta területekkel való együttműködések (beleértve a nem szomszédos országok magyarlakta területeit is)
 - partner városi kapcsolatok ápolása
 - vásárvárosi kapcsolatok ápolása
 - megújuló energetikai centrumbővítés
- ◆ **Energetikai magisztrális nagyrendszerekkel** történő együttműködés bővítés (villamos energia, földgáz, biogáz, később hidrogén)
- ◆ **Megújuló energetikai** szomszédos központokkal való együttműködés
 - biomassa (Ausztria, Németújvár) témában
 - geotermikus (Ausztria, Olaszország)
 - napenergia (Franciaország, Németország)
 - vízenergia (Ausztria)

Határon átnyúló együttműködések, részcélok:

- az elérhetőség javítása határon átnyúló fő- és mellékút-hálózati fejlesztésekkel, ill. tömegközlekedés kialakításával,
- átkelőhelyek, határátjárók sűrítése,
- összehangolt turisztikai termékrendszer kialakítása,
- határon átnyúló természet- és környezetvédelmi, ökológiai gazdálkodási rendszerek kiépítése,
- a közszolgáltatások szervezésének (hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés, egészségügy, energiagazdálkodás stb.) határon átnyúló megoldásainak ösztönzése,
- közös befektetés-ösztönzés, gazdaságfejlesztés,
- a magyar-osztrák munkaerőpiaci és a képzési rendszerek összehangolása,
- közös területi tervezés,
- vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítésére, a szennyezések kialakulásának megelőzésére közös monitoring programok, továbbá riasztási rendszer,
- az országhatáron túli vonzáskörzeti kapcsolatok újjáélesztése.

3. ZALA MEGYE KÖZÉPTÁVÚ PROGRAM STRATÉGIÁJA (2007-2013)

A **stratégia célja**, hogy középtávra rögzítse az adott térség fejlesztési céljait, a célok eléréséhez szükséges eszközöket és azokat a szempontokat, módszereket, melyek a célok megvalósítását befolyásolják, illetve biztosítják.

PRIORITÁSOK (fejlesztési irányok, alprogramok)

A koncepcionális célok közül ide kerülnek mindazok a fejlesztések, amelyek időrendben a legszükségesebbek és megvalósításuk a középtávú időszakra ütemezhető.

A fejlesztések ésszerű csoportosítását az időközben elkészült **Új Magyarország Fejlesztési Terv** fejlesztési prioritásainak figyelembevételével kellett átrendezni (2006. 08. 01.). Nyugat-Dunántúli Régió ily módon 8 alprogram keretébe foglalta a megvalósítandó fejlesztéseket, ill. az azok alá besorolható intézkedéseket. Ezek:

- Gazdaság-fejlesztés
- Humán erőforrás fejlesztés
- Közlekedésfejlesztés
- Környezet-védelem
- Energiafejlesztés
- Település-fejlesztés
- Turizmusfejlesztés
- Közigazgatás modernizáció fejlesztés

A regionális szintű fejlesztési prioritások részletesebb kifejtésére táblázatos összeállítás szolgál (lásd a 3/1. sz. ábrát), amelyben a középtávú célok alá besorolhatók voltak az „ágazati” (központi támogatást élvező) alprogramok, majd ezek alá a Regionális operatív, végül a határon átnyúló beavatkozási javaslatok.

Ebben az összesítésben a Zala megyét közvetlenül, majd közvetve érintő fejlesztések is bekeverültek, mint általánosságban megfogalmazott fejlesztési javaslatok, azonban ezek részletes fejlesztési-ívei (project fish-ek) külön-külön részletesen kifejtve is kidolgozásra kerültek a további csatolt fejezetekben.

NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ PROGRAMJA

PRIORITÁSOK								
Priori- tás	1 Gazdaság- fejlesztés	2 Humán erőforrás fejlesztés	3 Közleke- dés	4 Környezetvéde- lem	5 Energia	6 Település- fejlesztés	7 Turizmus	8 Közigazgatás modernizáció
Regio- nális szintű Közép- távú cél	Pannon Gazdasági Kezdeménye- zés a regioná- lis gazdasági szerkezet megújításáért	A Nyugat-dunántúli emberkincsért – a humán közösségi szolgáltatások, az intézményi gyakor- lat, valamint a közigazgatás megújítása	Az öt országot összekötő Nyugat- Dunántúli régió nemzetközi és belső elérhető- ségének javítása	Életterünk az élő és megújuló Nyugat-Dunántúl – környezet- gazdálkodás, a környezeti tudatosság erősítése és a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése	Hatékony és biztonságos energiaellátás és a megújuló energiaforrások széles körű alkalmazása	A település- szerkezet megerősítése integrált településfej- lesztési programok révén	A Pannon örökség megújítása - az épített és kulturá- lis értéke- inkért	Közigazgatás hatékonyságának javítása
Ágazati prog- ram (köz- ponti)	K+F, innová- ció Vállalkozások fejlesztés Mezőgazda- sági vállalko- zások diverzi- fikációja Mezőgazda- ság, erdőgaz- daság Informatika	Foglalkoztatathóság javítása Alkalmazkodóké- peség javítása Oktatási rendszer társadalmi és gazdasági igények- hez való rugalmas alkalmazkodása Oktatási rendszer társadalmi és gazdasági igények- hez való rugalmas alkalmazkodásának erősítése Az oktatási és képzési rendszerek szerepének erősíté- se az innovációs potenciál fejleszté- sében Társadalmi részvétel és befogadás Kapcsolódó infrast- ruktúra fejlesztések	nemzetközi elérhető- ség társadalmi elérhető- ség az áruszállí- tás- logisztika közlekedés	Egészséges, tisztá települések A környezetbiz- tonság növelése Vizek kezelése Természeti értékek kezelése Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztön- zése Környezet- gazdálkodás	Energia felhasználási struktúra javítása, energia- takarékoság növel. Megújuló ener- gia-forrás hasz- nosítások növe- lése Energia-ellátási rendszerek biztonsági növelése, korsze- rűsítése Hazai + nemzet- közi kooperáció bővítése, ener- giapiac nyitás kiterjesztése			közigazgatás megújítása: a jogalkotás megújí- tása, a civil társadalom megerősítése, a közigazgatás szolgáltatóvá tétele, az integrált kistérsé- gi és regionális döntési szintek megerősítése; közfoglalkoztatás korszerűsítése: elektronikus köz- szolgáltatási infrast- ruktúra fejlesztése, közfoglalkoztatások minőségének fejlesztése, közérdekű adatok nyilvánosságának biztosítása, elektronikus kultúra terjesztése
Regio- nális prog- ram	Mikro- vállalkozások támogatása Klaszterek támogatása Kisvállalko- zások innova- tív alkalmazá- sainak támo- gatása Környezetbar- rát energiaipar fejl., mezőgazd. szerkezet vált., energia erdő + célnö- vény termesztés	Önkormányzati hatáskörbe tartozó humán közszolgálta- tások fejlesztése Alapfokú nevelés- oktatás egészségügy energetikai oktatás	Kistérségi közlekedés (4-5 számjegyű utak, mellékvas- útvonalak) városi és agglomerációs közlekedés közösségi közlekedés bioüzem- anyag előállítá- s, bővítés	Kistelepülések szennyvízkezelé- se	Megújuló ener- giahordozó termelés (célnö- vény-termesztés) kiterjesztése Megújuló energiaátalakító művek kistérségi szintű preferálása Kistérség bekapcs. az energiapiacba Energetikus- képzés	Nagyvárosok fejlesztése Térség központok fejlesztése Falvak fejlesztése Lepusztult településré- szek rehabilitá- ciója	Gyógy- és termál turizmus Kulturális turizmus Tájégségi ökoturiz- mus Turisztikai menedzs- ment, marketing Turisztikai szolgálta- tások	Kistérségi energetikai hálózat kialakítás
Határon átnyúló együtt működés					Közös biomassza projektek Közös geoterm. projektek Energiapiaci kooperáció			

3/1. sz. ábra: Regionális szintű fejlesztési prioritások

4. FINANSZÍROZÁSI FORRÁSOK

A fejezet a program megvalósítására rendelkezésre álló forrásokat próbálja számba venni. Miután alapvetően közösségi célú fejlesztéseket fogalmaz meg a megvalósításuk ösztönzésére elsősorban az állami források szükségesei. Az államháztartás helyzetét tekintve állami forrás reálisan a következők lehetnek a támogatás nyújtásának területi szintje szerint: Európai Unió, központi kormányzat. A helyi önkormányzatok, a megyei önkormányzat, valamint a civil szervezetek és vállalkozások társfinanszírozással járulnak hozzá a program megvalósításához. Ugyanakkor számolni lehet azzal is, hogy az üzleti környezetet javító fejlesztések további magán beruházásokat ösztönözhetnek a tréségben. Ez utóbbira pontos becslést nehéz adni, mert az anyag mértékben függ az egyes projektek hatékonyságától és a sikerétől.

A finanszírozási forrásokat még lehet különböztetni biztosságuk, vagy bizonytalanságuk alapján. Jelenleg csak az Európai Unió által társfinanszírozott források céljai láthatók előre a 2007-13-as időszakra. Ezek a források az Új Magyarország Program (II. Nemzeti Fejlesztési Terv) és az azt megvalósító operatív programokon keresztül lesz elérhető. Tisztán hazai fejlesztési forrást jelenleg csak 2007-re lehet előrelátni a kormány által az országgyűlésnek benyújtott 2007. évi költségvetési törvény alapján. Az éves hazai tervezés nem ad lehetőséget, hogy több évre előre tervezzük a támogatási források mértékét. A törvénytervezet alapján 2007-ben kb. 10,3 milliárd Ft. decentralizált területfejlesztési célú támogatással lehet számolni az országban. A forrás régiók, megyék közti megoszlása és részletes támogatási céljai nem ismertek. Ezen kívül a helyi önkormányzatok fejlesztési és vis maior feladatainak támogatására 10,8 mrd Ft-ot terveztek a költségvetésbe. Ezek lehetnek azok a fejlesztések, melyekről megyei területfejlesztési tanácsban született döntése. Továbbá a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatására országos szinten 5,8 mrd Ft-ot terveztek.

Az alábbiakban a program céljainak finanszírozását lehetővé tevő forrásokat mutatjuk be.

1. Várható állami támogatások 2007-13

A tervezési időszakra vonatkozóan legpontosabban az európai uniós társfinanszírozásával megvalósuló programok fejlesztési forrásait lehet megbecsülni, ezért az alábbiakban részletebben kerülnek ezek a források bemutatásra.

1.1. EU támogatások társfinanszírozásával összefüggő források (Új Magyarország program 2006. november – a kormány által elfogadott változat)

Az EU költségvetésének kohéziós politika fejezetéből a 2007—2013-as időszakra Magyarország számára 22,4 milliárd euró uniós forrás áll rendelkezésre (2004-es áron). Ezen uniós forrást kiegészíti a magyar állami hozzájárulás, amely a teljes felhasználható keret 15%-át teszi ki, így összesen 26,2 milliárd eurót lehet fejlesztésekre fordítani. A forintban megadott adatok tájékoztató jellegűek, jelenleg a Pénzügyminisztérium által 2007. évre megadott 265 Ft/euró árfolyammal számolva összesen 6.943 milliárd forintot használhat fel az ország 2007 és 2013 között. Ezen források kiegészülnek még a fejlesztéseket megvalósító szervezetek (vállalkozások, nonprofit szervezetek stb.) saját, privát forrásnak tekinthető ráfordításaival, így összességében ezen keretnél még nagyobb volumenű fejlesztések valósulhatnak meg.

A kohéziós politika fejezetében a források három fejlesztési alapból származnak:

- a Kohéziós Alapból (KA) - közlekedés, környezetvédelem, energia
- az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) pl. fizikai beruházások, eszközök beszerzése, K+F

- az Európai Szociális Alapból (ESZA) pl. humán erőforrás fejlesztés, munkaerőpiachoz kapcsolódó intézkedések, képzések, közigazgatás korszerűsítése.

Magyarország számára a kohéziós fejezeten kívül az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból további mintegy 3,4 milliárd euró fejlesztési forrás áll rendelkezésére az Európai Uniótól.

Az Új Magyarország programban a Nyugat-Dunántúli régió számára elérhető források a következők:

Kötelezettségvállalás (265 Ft/euró)			
Operatív programok	EU forrás	EU támogatás millió euró	EU támogatás millió forint
Gazdaságfejlesztés	ERFA	2 437	645 912
Közlekedés	ERFA + KA	6 290	1 666 792
Társadalmi megújulás	ESZA	3 362	890 854
Elektronikus közigazgatás	ERFA	36	9 469
Államreform	ESZA	145	38 539
Társadalmi infrastruktúra	ERFA	1 949	516 465
Környezet, energia	ERFA + KA	3 853	1 021 034
Nyugat-Dunántúl	ERFA	464	122 895
Végrehajtás támogatása	ERFA	343	90 920
Európai Területi Együttműködés	ERFA	343	90 895
Agrár és Vidékfejlesztési Program	EMVA	3 806	1 008 548
Halászati Program	EHA	34	9 087
Nemzeti Teljesítmény Tartalék	-	373	98 956
Összesen	-	23 435	6 210 365

A táblázatban szereplő források közül a Nyugat-Dunántúli programba tervezett összegek garantáltan elérhetőek a régió számára, míg a többi programra pályázni kell a régió önkormányzatainak, civil szervezeteinek, vállalkozásainak. Remélhetőleg a lakosság arányánál több forrásban részesül majd a régió az ágazati operatív programokból.

A z Államreform, az elektronikus közigazgatás és a társadalmi megújulás operatív programok részben, kb. 20-25 % erejéig tartalmazznak forrásokat a 2. célterülethez tartozó Közép-Magyarországi régióra.

A konvergencia célkitűzés alá tartozó regionális operatív programok közötti forrásmegosztásnál az Új Magyarország Program figyelembe vette a lakosságszámot (20%-os súllyal), a települések számát (10%), a munkanélküliséget (20%), az elmaradott településen élők számát (10%), valamint az egyes régiók fejlettségét (40%). Ennek alapján a régió közötti forrásmegosztás a következő:

A regionális operatív programok forrásmegosztása	Az OP-k aránya
Nyugat-Dunántúl fejlesztése OP	10,92 %
Közép-Dunántúl fejlesztése OP	11,96 %
Dél-Dunántúl fejlesztése OP	15,25 %
Dél-Alföld fejlesztése OP	17,63 %
Észak-Alföld fejlesztése OP	22,96 %
Észak-Magyarország fejlesztése OP	21,28 %
Összesen	100,0 %

1.2. Nyugat-dunántúli régió programja

A regionális operatív program forrásait a régió az alábbiakban kívánja megosztani az egyes prioritások és beavatkozási területek között (2006.10.04. munka változat):

Nyugat-dunántúli OP - Indikatív forrásallokáció

Munkaváltozat: 2006. 11. 21.

Az alábbi táblázat a Nyugat-dunántúli Operatív Program tématerületenkénti indikatív forrásallokációját tartalmazza.

Prioritás	Tervezett konstrukciók	nemzeti társfinanszírozással		
		Indikatív forrás		
		millió €	Mrd Ft	%
Gazdaságfejlesztés		78,6	20,8	14,4%
Helyi vállalkozások fejl. tanácsadással és hálózatosodással	Klaszterek fejlesztése Tanácsadás	14,7	3,9	2,7%
Komplex befektetés ösztönzés, a befektetői környezet fejlesztése	Az öt nagyváros ipari parki fejlesztései, inkubátorházak, innovációs közp. barnamező Kisvárosok, kistérségi központok fejlesztései Befektetés ösztönzés soft elemek	55,1	14,6	10,1%
A gazdaság fejlődését szolgáló humán erőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszere		8,7	2,3	1,6%
Pannon Örökség		135,9	36,0	24,9%
Gyógy és termál turizmus	Kiemelt gyógyfürdők (Bük, Zalakaros, Hévíz, Sárospatak) fejlesztése Meglévő fürdők minőségi fejlesztése Új fürdők	45,3	12,0	8,3%
Kulturális utak (kastélyok, várak, kulturális infra)	Kiemelt (Fertőd, Kőrmend, Keszthely) fejl. Többi vár, kastély, kulturális turizmus	54,6	14,5	10,0%
Tájegységi öko- és aktív tur. pr.		23,5	6,2	4,3%
Szálláshelyfejl., desztináció menedzsment		12,5	3,3	2,3%
Városfejlesztés		109,1	28,9	20,0%
Településközpont-fejlesztések	Az öt megyei jogú város fejlesztései Kistérségi központok fejlesztései	50,2	13,3	9,2%
Integrált városrehabilitáció		27,3	7,2	5,0%
Közösségi közlekedés		31,6	8,4	5,8%
Térségi környezetvédelem és infrastruktúra		56,2	14,9	19,6%
Környezetvédelem	Felszín alatti vizek véd. (2000 LE alatti sz.víz)	50,7	13,4	9,3%
	Felszíni vizekkel kapcsolatos beruházások			
Közlekedés	Közútfejl. (nem TEN-T-re hordó 3, 4 és 5 számj)	56,2	14,9	10,3%
	Vasúti mellékvonal			
	Hivatásforgalmi kerékpárút			
Kistérségi közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése		96,0	25,4	17,6%
Oktatási intézmények		42,6	11,3	7,8%
Szociális intézm., akadályment.		19,1	5,1	3,5%
Egészségügyi intézmények	Orvosi rendelők, járóbeteg alapellátás infrastr.	25,6	6,8	4,7%
	Rehabilitáció infrastruktúra			
Információs társadalom		8,7	2,3	1,6%
Összesen (a)		526,4	139,5	96,5%
Technikai segítségnyújtás (b)		19,2	5,1	3,5%
Mindösszesen (a+b)		545,6	144,6	100,0%

Átváltási arány: 265 Ft/€

A táblázat és az ÚMFP közti közel 1 milliárd forint eltérés az egyes pénzügyi táblázatok időben eltérő készítéséből következik.

1.3. Határ menti programok

A régió még a jövőben számíthat a területi együttműködés programjaira is a régiót a szlovén, az osztrák teljes mértékben, míg a horvát és a szlovák határ menti programok részben érintik. Az országra jutó 343 millió euróból a régiót érintő határszakaszokon a következő EU támogatásokkal lehet számolni.

Kötelezettségvállalás (265 Ft/euro)		
Programok	EU támogatás millió euró	EU támogatás millió forint
Magyar-Szlovák	105	27 825
Magyar-Osztrák	34,5	9 143
Magyar-Szlovén	14,6	3 869
Magyar-Horvát	35	9 275

1.4. EU támogatású programok társfinanszírozása

Az Európai Unió támogatását még kiegészítik a programok teljes támogatásához viszonyított 15 %-nyi kötelező hazai társfinanszírozás, amit a kormány a központi költségvetésből biztosít. Ez a gyakorlatban az EU támogatások kb. 17,6 %-t jelenti. Az állami támogatásokat még kiegészítik a pályázók saját erőforrásai, ami támogatási célonként és a pályázó típusa szerint elérő lehet. Önkormányzatok nem jövedelemtermelő beruházásai esetén 0-10 % saját erő hozzájárulással lehet számolni, mely arány növekszik a jövedelemtermelő beruházásoknál. Vállalkozások a régióban alapvetően 30% támogatásban részesülhetnek, ami további 10% pontos támogatással növekszik a közepes méretű vállalkozások esetén és még további 10 %-kal a kisvállalkozásoknál. Azaz összesen 50 % támogatást lehet adni mikro- és kisvállalkozások számára. Bízunk benne, hogy az önkormányzatoknak és a vállalkozásoknak lesz elég saját forrása a projektek megvalósításához.

2. Egyéb állami támogatások

A tisztán hazai célú támogatások tervezete csak 2007-re ismert a kormány által elkészített költségvetési törvénytervezet alapján. A régió bizonytalan lehetőségeit a bevezetőben említettük.

3. Vállalati magán beruházások

Korábbi évek vállalati beruházási tendenciája alapján lehet becsülni a jövő beruházási értékeit. A beruházásokat befolyásolják az állami támogatások, az adó emelések, a magas kamatláb és a GDP változása, valamint a várható fogyasztói szándékok. A vállalati saját erő becsüléséhez a beruházások gazdasági ágak szerinti bontását vettük alapul, melyet az alábbi táblázat tartalmaz.

Regionális szinten éves átlagban 300 mrd Ft beruházás történt az elmúlt 3 évben. A beruházások tendenciája pozitív, azaz 2000-től kezdődően éves átlagban valamivel több, mint évi 10 mrd Ft nőttek.

A legnagyobb beruházás a feldolgozóiparban volt, ugyanakkor a régió belüli megoszlás egyenetlen. Győr-Moson-Sopron megyében több mint kétszer annyi befektetés történt, mint a régió két megyéjében. Továbbá megállapítható, hogy a feldolgozóipari beruházások értéke folyamatosan csökken.

Mindenesetre a programok és fejlesztési célok tervezésekor a gazdasági szereplők részéről a korábbi évek tendenciáját követve kb. 250-260 mrd Ft beruházásra lehet számítani. Ezt az értéket pozitívan befolyásolják, majd az állami támogatások, amelyek várhatóan további fejlesztéseket indukálnak és nem a meglévő fejlesztési forrásokat helyettesítik majd.

Az elmúlt időszak beruházásai gazdasági ágak szerint 2002-2004

Millió Ft

GYMS M	Gazdasági ágazat	2000	2002	2003	2004	Éves átlagos változás 2000- 2004	Éves átlagos beruhá- zási érték 2002-2004
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal gazdálkodás	2 878	4 069	9 722	5 954	1 025	6 582
C	Bányászat	185	0	0	74	-37	25
D	Feldolgozóipar	85 225	54 759	70 769	58 453	-8 924	61 327
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	7 360	9 564	9 283	10 615	1 085	9 821
F	Építőipar	2 046	2 119	3 709	2 423	126	2 750
G	Kereskedelem, javítás	8 377	7 093	10 183	7 017	-453	8 098
H	Szálláshely- Szolgáltatás, vendéglátás	981	1 030	1 087	1 029	16	1 049
I	Szállítás-raktározás, posta, távközlés	17 233	19 746	16 252	21 001	1 256	19 000
J	Pénzügyi közvetítés	1 469	1 161	1 186	1 699	77	1 349
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	5 697	7 969	5 698	5 651	-15	6 439
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	2 652	4 212	4 556	4 171	506	4 313
M	Oktatás	2 147	3 496	4 339	2 626	160	3 487
N	Egészségügyi szociális ellátás	2 733	3 395	4 534	2 954	74	3 628
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4 648	8 204	7 289	6 495	616	7 329
	ÖSSZESEN	143 631	126 817	148 607	130 162	-4 490	135 195
VAS megye							
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal gazdálkodás	1 506	2 098	3 090	3 264	586	2 817
C	Bányászat	0	0	71	38	13	36
D	Feldolgozóipar	43 224	36 019	28 784	38 022	-1 734	34 275
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	3 490	4 886	5 277	5 529	680	5 231
F	Építőipar	843	3 563	1 968	2 243	467	2 591
G	Kereskedelem, javítás	6 107	6 343	6 955	5 426	-227	6 241
H	Szálláshely- Szolgáltatás, vendéglátás	563	663	374	873	103	637
I	Szállítás-raktározás, posta, távközlés	16 435	13 400	13 865	12 890	-1 182	13 385
J	Pénzügyi közvetítés	140	325	278	345	68	316
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	1 610	5 767	2 682	3 274	555	3 908
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	1 479	2 328	1 902	1 930	150	2 053
M	Oktatás	808	1 377	1 099	938	43	1 138
N	Egészségügyi szociális ellátás	1 320	5 579	1 953	1 480	53	3 004
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	1 420	4 484	3 581	5 363	1 314	4 476
	ÖSSZESEN	78 945	86 832	71 879	81 615	890	80 109

ZALA megye	Gazdasági ágazat	2000	2002	2003	2004	Éves átlagos változás 2000- 2004	Éves átlag- os beruhá- zási érték 2002-2004
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal gazdálkodás	2 241	3 057	5 375	4 461	740	4 298
C	Bányászat	339	1 425	650	347	3	807
D	Feldolgozóipar	28 125	18 792	23 546	21 661	-2 155	21 333
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	4 357	3 660	6 026	4 027	-110	4 571
F	Építőipar	1 256	2 869	1 714	1 404	49	1 996
G	Kereskedelem, javítás	11 607	8 072	6 315	5 179	-2 143	6 522
H	Szálláshely- Szolgáltatás, vendéglátás	1 277	4 180	1 600	1 605	109	2 462
I	Szállítás-raktározás, posta, távközlés	12 677	11 226	10 278	61 217	16 180	27 574
J	Pénzügyi közvetítés	469	286	723	500	10	503
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	2 416	2 465	2 412	2 650	78	2 509
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	3 882	3 761	3 163	4 305	141	3 743
M	Oktatás	1 225	512	569	872	-118	651
N	Egészségügyi szociális ellátás	841	1 198	1 251	2 064	408	1 504
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4 284	7 065	6 433	5 839	518	6 446
	ÖSSZESEN	74 996	68 568	70 055	116 131	13 712	84 918
Nyugat-dunántúli régió							
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal gazdálkodás	6 625	9 224	18 187	13 679	2 351	13 697
C	Bányászat	524	1 425	721	459	-22	868
D	Feldolgozóipar	156 574	109 570	123 099	118 136	-12 813	116 935
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	15 207	18 110	20 586	20 171	1 655	19 622
F	Építőipar	4 145	8 551	7 391	6 070	642	7 337
G	Kereskedelem, javítás	26 091	21 508	23 453	17 622	-2 823	20 861
H	Szálláshely- Szolgáltatás, vendéglátás	2 821	5 873	3 061	3 507	229	4 147
I	Szállítás-raktározás, posta, távközlés	46 345	44 372	40 395	95 108	16 254	59 958
J	Pénzügyi közvetítés	2 078	1 772	2 187	2 544	155	2 168
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	9 723	16 201	10 792	11 575	617	12 856
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	8 013	10 301	9 621	10 406	798	10 109
M	Oktatás	4 180	5 385	6 007	4 436	85	5 276
N	Egészségügyi szociális ellátás	4 894	10 172	7 738	6 498	535	8 136
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	10 352	19 753	17 303	17 697	2 448	18 251
	ÖSSZESEN	297 572	282 217	290 541	327 908	10 112	300 222

A II. NFT pénzügyi táblája operatív programonként, 2007-2013

Operatív programok	Forrás	Összesen	kötelezettségvállalás		euró, 2004-es árak				
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gazdaságfejlesztési OP	ERFA	2 161 993 592	322 942 869	307 324 501	287 092 928	291 610 211	324 569 336	308 421 234	320 032 513
	Nemzeti	381 528 281	56 989 918	54 233 735	50 663 458	51 460 625	57 276 942	54 427 277	56 476 326
	Összesen	2 543 521 873	379 932 787	361 558 236	337 756 386	343 070 836	381 846 278	362 848 511	376 508 839
Innováció a versenyképességért		754 466 580	112 696 727	107 246 417	100 186 245	101 762 632	113 264 312	107 629 141	111 681 106
Vállalkozások jövedelemtermelő képességének növelése		886 381 764	132 401 257	125 997 984	117 703 372	119 555 384	133 068 082	126 447 626	131 208 059
A modern üzleti környezetért		245 195 509	36 625 521	34 854 214	32 559 716	33 072 029	36 809 981	34 978 596	36 295 452
Pénzügyi eszközök		565 911 234	84 531 702	80 443 526	75 147 824	76 330 242	84 957 437	80 730 600	83 769 903
Technikai segítségnyújtás		91 566 787	13 677 580	13 016 096	12 159 230	12 350 550	13 746 466	13 062 546	13 554 318
Közlekedés OP	KA	4 542 104 102	196 856 762	412 414 849	648 260 346	784 878 518	805 927 763	833 198 591	860 567 273
	ERFA	979 601 401	146 325 728	139 249 031	130 082 085	132 128 871	147 062 682	139 745 961	145 007 043
	KA+ERFA	5 521 705 503	343 182 490	551 663 880	778 342 431	917 007 389	952 990 445	972 944 552	1 005 574 316
	Nemzeti	974 418 618	60 561 616	97 352 449	137 354 547	161 824 833	168 174 784	171 696 097	177 454 291
	Összesen	6 496 124 121	403 744 106	649 016 329	915 696 978	1 078 832 222	1 121 165 229	1 144 640 649	1 183 028 607
Az ország és régióközpontok (nemzetközi) elérhetőségének javítása	KA	3 652 936 039	158 319 833	331 679 995	521 356 078	631 229 703	648 158 321	670 090 577	692 101 532
Térségi (régióon belüli) elérhetőség javítása	ERFA	993 776 810	148 443 148	141 264 046	131 964 449	134 040 853	149 190 766	141 768 167	147 105 380
Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése	KA	1 593 273 984	69 053 186	144 666 400	227 396 009	275 318 772	282 702 401	292 268 431	301 868 785
Közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése	ERFA	158 695 427	23 704 768	22 558 343	21 073 298	21 404 877	23 824 154	22 638 846	23 491 141
Technikai segítségnyújtás	KA	97 441 862	4 223 173	8 847 545	13 907 144	16 838 017	17 289 587	17 874 628	18 461 769
Társadalmi megújulás OP	ESZA	2 993 563 959	520 419 878	472 039 390	418 061 270	394 113 249	404 676 375	385 082 373	399 171 424
	Nemzeti	528 275 993	91 838 802	83 301 069	73 775 518	69 549 397	71 413 478	67 955 713	70 442 016
	Összesen	3 521 839 952	612 258 680	555 340 459	491 836 788	463 662 646	476 089 853	453 038 086	469 613 440
A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése, segítése		570 156 832	85 165 878	81 047 032	75 711 600	76 902 889	85 594 807	81 336 260	84 398 365
Az alkalmazkodóképesség javítása		695 036 975	103 819 565	98 798 578	92 294 538	93 746 753	104 342 441	99 151 155	102 883 945
Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek		695 036 975	103 819 565	98 798 578	92 294 538	93 746 753	104 342 441	99 151 155	102 883 945
A kutatás-fejlesztéshez és az innovációhoz szükséges humán erőforrások fejlesztése		397 589 762	59 389 065	56 516 854	52 796 275	53 627 002	59 688 172	56 718 542	58 853 852
Egészségmegőrzés és a társadalmi befogadás és részvétel erősítése		622 612 453	93 001 317	88 503 529	82 677 226	83 978 116	93 469 708	88 819 366	92 163 191
Közép-Magyarország Régió		435 547 109	151 250 715	116 628 054	82 005 393	47 382 732	12 760 072	12 760 072	12 760 072
Ebből KMR TA		17 421 884	6 050 028	4 665 122	3 280 216	1 895 309	510 403	510 403	510 403
Technikai segítségnyújtás		105 859 845	15 812 573	15 047 836	14 057 217	14 278 401	15 892 212	15 101 536	15 670 071

A II. NFT pénzügyi táblája operatív programonként, 2007-2013

Operatív programok	Forrás	Összesen	kötelezettségvállalás		euró, 2004-es árak				
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Államreform OP	ESZA	130 263 608	27 373 562	23 541 799	19 517 433	16 526 337	14 722 692	14 048 506	14 533 279
	Nemzeti	22 987 696	4 830 629	4 154 435	3 444 253	2 916 412	2 598 122	2 479 148	2 564 696
	Összesen	153 251 304	32 204 191	27 696 234	22 961 686	19 442 749	17 320 814	16 527 654	17 097 975
Folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés		22 149 982	3 308 603	3 148 590	2 941 315	2 987 595	3 325 267	3 159 827	3 278 786
Az emberi erőforrás minőségének javítása		83 628 347	12 491 794	11 887 658	11 105 078	11 279 811	12 554 707	11 930 081	12 379 218
A kormányzási és megújulási képesség javítása (közép-magyarországi régióban megvalósítandó fejlesztések)		47 058 824	16 341 931	12 601 114	8 860 299	5 119 482	1 378 666	1 378 666	1 378 666
Ebből KMR TA		1 882 352	281 172	267 574	249 959	253 892	282 588	268 529	278 638
Technikai segítségnyújtás		414 151	61 863	58 871	54 995	55 861	62 174	59 081	61 305
Elektronikus közigazgatás OP	ERFA	319 146 158	61 524 262	54 159 951	46 264 019	41 220 123	39 453 838	37 592 946	38 931 019
	Nemzeti	56 319 910	10 857 223	9 557 638	8 164 239	7 274 139	6 962 442	6 634 049	6 870 180
	Összesen	375 466 068	72 381 485	63 717 589	54 428 258	48 494 262	46 416 280	44 226 995	45 801 199
Belső folyamatok és szervezetek megújítása		175 943 851	26 281 212	25 010 183	23 363 730	23 731 349	26 413 575	25 099 436	26 044 366
Közigazgatási szolgáltatások eljuttatása az ügyfelekhez		114 824 371	17 151 629	16 322 131	15 247 624	15 487 539	17 238 011	16 380 379	16 997 059
A Közép-magyarországi Régióban megvalósítandó fejlesztések		82 352 941	28 598 380	22 051 951	15 505 522	8 959 094	2 412 665	2 412 665	2 412 665
Ebből KMR TA		3 294 118	1 143 935	882 078	620 221	358 364	96 507	96 507	96 507
Technikai segítségnyújtás		2 344 905	350 265	333 325	311 382	316 281	352 029	334 515	347 108
Társadalmi infrastruktúra OP	ERFA	1 728 708 356	258 221 874	245 733 584	229 556 621	233 168 595	259 522 380	246 610 520	255 894 782
	Nemzeti	305 066 180	45 568 566	43 364 750	40 509 992	41 147 399	45 798 067	43 519 504	45 157 903
	Összesen	2 033 774 536	303 790 440	289 098 334	270 066 613	274 315 994	305 320 447	290 130 024	301 052 685
Az oktatási infrastruktúra fejlesztése		448 575 820	67 004 992	63 764 454	59 566 756	60 504 014	67 342 455	63 992 006	66 401 144
Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése		1 018 706 276	152 166 930	144 807 736	135 274 854	137 403 345	152 933 302	145 324 504	150 795 604
A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése		375 643 038	56 110 823	53 397 156	49 881 952	50 666 822	56 393 419	53 587 712	55 605 153
A kulturális infrastruktúra fejlesztése a közösségfejlesztés szolgálatában		117 633 519	17 571 239	16 721 448	15 620 653	15 866 437	17 659 735	16 781 121	17 412 887
Technikai segítségnyújtás		73 215 883	10 936 456	10 407 540	9 722 398	9 875 376	10 991 536	10 444 681	10 837 897

A II. NFT pénzügyi táblája operatív programonként, 2007-2013

Operatív programok	Forrás	Összesen	kötelezettségvállalás		euró, 2004-es árak				
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Környezet, energia OP	KA	3 028 069 403	131 237 842	274 943 233	432 173 564	523 252 346	537 285 175	555 465 727	573 711 516
	ERFA	351 282 403	52 472 009	49 934 324	46 647 083	47 381 054	52 736 279	50 112 522	51 999 132
	KA+ERFA	3 379 351 806	183 709 851	324 877 557	478 820 647	570 633 400	590 021 454	605 578 249	625 710 648
	Nemzeti	596 356 201	32 419 385	57 331 334	84 497 761	100 700 012	104 121 433	106 866 750	110 419 526
	Összesen	3 975 708 007	216 129 236	382 208 891	563 318 408	671 333 412	694 142 887	712 444 999	736 130 174
<i>Egészséges tiszta települések</i>	KA	1 957 013 786	84 817 827	177 693 317	279 309 854	338 173 244	347 242 535	358 992 461	370 784 548
<i>Hatékonyabb energia felhasználás</i>	KA	77 411 857	3 355 063	7 028 857	11 048 412	13 376 819	13 735 565	14 200 346	14 666 795
<i>A megújuló energiahordozó-felhasználás növelése</i>	ERFA	189 072 587	28 242 287	26 876 416	25 107 106	25 502 156	28 384 526	26 972 328	27 987 768
<i>Vizeink jó kezelése</i>	KA	1 297 086 459	56 216 290	117 773 108	185 123 392	224 137 377	230 148 399	237 936 116	245 751 778
<i>Természeti értékeink jó kezelése</i>	ERFA	101 169 332	15 111 939	14 381 085	13 434 360	13 645 744	15 188 048	14 432 406	14 975 750
<i>Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése</i>	ERFA	123 031 496	18 377 549	17 488 763	16 337 455	16 594 517	18 470 106	17 551 174	18 211 931
<i>Projekt előkészítés</i>	KA	171 286 870	7 423 647	15 552 538	24 446 486	29 598 482	30 392 268	31 420 675	32 452 773
<i>Technikai segítségnyújtás</i>	KA	59 635 620	2 584 634	5 414 807	8 511 343	10 305 074	10 581 440	10 939 493	11 298 830
Nyugat-Dunántúl fejlesztése OP	ERFA	411 352 080	61 444 780	58 473 149	54 623 785	55 483 266	61 754 240	58 681 819	60 891 041
	Nemzeti	72 591 544	10 843 196	10 318 791	9 639 491	9 791 165	10 897 807	10 355 615	10 745 478
	Összesen	483 943 624	72 287 976	68 791 940	64 263 276	65 274 431	72 652 047	69 037 434	71 636 519
<i>Regionális gazdaságfejlesztés</i>		69 978 005	10 452 805	9 947 280	9 292 438	9 438 650	10 505 450	9 982 778	10 358 605
<i>Turizmusfejlesztés – Pannon Örökség</i>		120 362 169	17 978 825	17 109 322	15 982 993	16 234 478	18 069 373	17 170 379	17 816 800
<i>Városfejlesztés</i>		96 569 647	14 424 871	13 727 246	12 823 564	13 025 337	14 497 520	13 776 234	14 294 874
<i>Térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra</i>		94 703 567	14 146 130	13 461 986	12 575 765	12 773 640	14 217 375	13 510 027	14 018 645
<i>Kistérségi közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése</i>		84 906 646	12 682 737	12 069 366	11 274 824	11 452 229	12 746 612	12 112 438	12 568 440
<i>Technikai segítségnyújtás</i>		17 423 588	2 602 609	2 476 740	2 313 693	2 350 098	2 615 717	2 485 578	2 579 154
Közép-Dunántúl fejlesztése OP	ERFA	450 528 467	67 296 664	64 042 020	59 826 050	60 767 387	67 635 596	64 270 563	66 690 187
	Nemzeti	79 505 024	11 875 882	11 301 533	10 557 538	10 723 657	11 935 693	11 341 864	11 768 857
	Összesen	530 033 491	79 172 546	75 343 553	70 383 588	71 491 044	79 571 289	75 612 427	78 459 044
<i>Gazdaságfejlesztés</i>		86 861 587	12 974 752	12 347 259	11 534 422	11 715 912	13 040 098	12 391 322	12 857 824
<i>Turizmusfejlesztés</i>		112 409 113	16 790 855	15 978 805	14 926 900	15 161 768	16 875 421	16 035 828	16 639 536
<i>Integrált városfejlesztés</i>		97 080 597	14 501 193	13 799 877	12 891 413	13 094 254	14 574 227	13 849 124	14 370 509
<i>Kohézió</i>		214 599 215	32 055 269	30 504 992	28 496 808	28 945 193	32 216 712	30 613 853	31 766 387
<i>Technikai segítségnyújtás</i>		19 082 978	2 850 476	2 712 620	2 534 045	2 573 917	2 864 832	2 722 300	2 824 788

A II. NFT pénzügyi táblája operatív programonként, 2007-2013

Operatív programok	Forrás	Összesen	kötelezettségvállalás		euró, 2004-es árak				
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dél-Dunántúl fejlesztése OP	ERFA	625 461 466	93 426 882	88 908 512	83 055 548	84 362 392	93 897 417	89 225 795	92 584 920
	Nemzeti	110 375 553	16 487 097	15 689 737	14 656 861	14 887 481	16 570 132	15 745 729	16 338 515
	Összesen	735 837 019	109 913 979	104 598 249	97 712 409	99 249 873	110 467 549	104 971 524	108 923 435
<i>A városi térségek fejlesztésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése</i>									
		92 143 841	13 763 776	13 098 124	12 235 857	12 428 383	13 833 096	13 144 866	13 639 737
<i>A turisztikai potenciál erősítése a régióban</i>		221 528 264	33 090 280	31 489 947	29 416 923	29 879 785	33 256 936	31 602 323	32 792 071
<i>Humán közszolgáltatások és közösségi településfejlesztés</i>									
		146 834 296	21 933 039	20 872 299	19 498 248	19 805 045	22 043 502	20 946 785	21 735 378
<i>Térségi infrastruktúra regionális fejlesztése</i>		248 838 025	37 169 613	35 371 993	33 043 408	33 563 332	37 356 814	35 498 223	36 834 641
<i>Technikai segítségnyújtás</i>		26 492 593	3 957 271	3 765 887	3 517 973	3 573 327	3 977 201	3 779 326	3 921 608
Dél-Alföld fejlesztése OP	ERFA	664 115 124	99 200 684	94 403 078	88 188 400	89 576 006	99 700 298	94 739 969	98 306 689
	Nemzeti	117 196 787	17 506 003	16 659 367	15 562 659	15 807 530	17 594 170	16 718 818	17 348 239
	Összesen	781 311 911	116 706 687	111 062 445	103 751 059	105 383 536	117 294 468	111 458 787	115 654 928
<i>I. Regionális gazdaságfejlesztés</i>		135 572 773	20 250 874	19 271 489	18 002 821	18 286 088	20 352 865	19 340 262	20 068 374
<i>II. Turisztikai célú fejlesztések</i>		135 572 773	20 250 874	19 271 489	18 002 821	18 286 088	20 352 865	19 340 262	20 068 374
<i>III. Közlekedési infrastruktúra fejlesztése</i>		135 572 773	20 250 874	19 271 489	18 002 821	18 286 088	20 352 865	19 340 262	20 068 374
<i>IV. Humáninfrastruktúra fejlesztése</i>		139 338 683	20 813 398	19 806 808	18 502 900	18 794 035	20 918 223	19 877 491	20 625 828
<i>V. Településfejlesztési akciók</i>		207 125 069	30 938 836	29 442 552	27 504 310	27 937 079	31 094 656	29 547 622	30 660 015
<i>Technikai segítségnyújtás</i>		28 129 841	4 201 831	3 998 619	3 735 385	3 794 160	4 222 993	4 012 889	4 163 964
Észak-Alföld fejlesztése OP	ERFA	864 894 114	129 191 589	122 943 543	114 850 009	116 657 124	129 842 248	123 382 285	128 027 316
	Nemzeti	152 628 373	22 798 516	21 695 919	20 267 649	20 586 551	22 913 338	21 773 344	22 593 056
	Összesen	1 017 522 487	151 990 105	144 639 462	135 117 658	137 243 675	152 755 586	145 155 629	150 620 372
<i>1. Prioritás: A gazdaság működési feltételeinek javítása</i>		147 133 241	21 977 693	20 914 794	19 537 946	19 845 367	22 088 381	20 989 431	21 779 630
<i>2. Prioritás: A regionális és helyi jelentőségű közlekedési infrastruktúra fejlesztése</i>									
		186 368 772	27 838 411	26 492 072	24 748 064	25 137 464	27 978 616	26 586 613	27 587 532
<i>3. Prioritás: A turisztikai potenciál erősítése</i>		215 795 421	32 233 950	30 675 031	28 655 653	29 106 538	32 396 292	30 784 499	31 943 458
<i>4. Prioritás: Város- és térségfejlesztés</i>		431 590 841	64 467 899	61 350 062	57 311 307	58 213 076	64 792 585	61 568 998	63 886 915
<i>Technikai segítségnyújtás</i>		36 634 211	5 472 152	5 207 504	4 864 687	4 941 231	5 499 712	5 226 088	5 422 837
Észak-Magyarország fejlesztése OP	ERFA	801 609 180	119 738 546	113 947 673	106 446 350	108 121 238	120 341 595	114 354 313	118 659 465
	Nemzeti	141 460 444	21 130 332	20 108 413	18 784 650	19 080 218	21 236 752	20 180 173	20 939 906
	Összesen	943 069 624	140 868 878	134 056 086	125 231 000	127 201 456	141 578 347	134 534 486	139 599 371
<i>1. Prioritás: A versenyképes helyi gazdaság megteremtése</i>		49 364 997	7 373 784	7 017 168	6 555 219	6 658 363	7 410 921	7 042 210	7 307 332
<i>2. Prioritás: A turisztikai potenciál erősítése</i>		211 460 373	31 586 412	30 058 810	28 079 999	28 521 826	31 745 493	30 166 079	31 301 755
<i>3. Prioritás: Település-rehabilitáció</i>		327 645 394	48 941 285	46 574 355	43 508 304	44 192 889	49 187 772	46 740 562	48 500 226
<i>4. Prioritás: Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése</i>		229 006 311	34 207 296	32 552 941	30 409 939	30 888 426	34 379 578	32 669 111	33 899 021
<i>5. Prioritás: Térségi közlekedés fejlesztése</i>		91 638 889	13 688 350	13 026 346	12 168 804	12 360 275	13 757 290	13 072 832	13 564 991
<i>Technikai segítségnyújtás</i>		33 953 659	5 071 750	4 826 467	4 508 735	4 579 678	5 097 294	4 843 691	5 026 044

A II. NFT pénzügyi táblája operatív programonként, 2007-2013

Operatív programok	Forrás	Összesen	kötelezettségvállalás		euró, 2004-es árak				
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Közép-Magyarország OP	ERFA	1 380 170 639	479 286 377	369 573 378	259 860 377	150 147 376	40 434 377	40 434 377	40 434 377
	Nemzeti	243 559 525	84 579 949	65 218 831	45 857 714	26 496 596	7 135 478	7 135 478	7 135 478
	Összesen	1 623 730 164	563 866 326	434 792 209	305 718 091	176 643 972	47 569 855	47 569 855	47 569 855
<i>A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztése</i>		438 275 726	152 198 271	117 358 706	82 519 141	47 679 576	12 840 011	12 840 011	12 840 011
<i>A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése</i>		404 465 884	140 457 262	108 305 320	76 153 379	44 001 437	11 849 496	11 849 496	11 849 496
<i>A régió vonzerejének fejlesztése</i>		187 988 981	65 282 187	50 338 502	35 394 817	20 451 132	5 507 447	5 507 447	5 507 447
<i>A humán közszolgáltatások intézmény-rendszerének fejlesztése</i>		302 723 305	105 125 520	81 061 335	56 997 149	32 932 964	8 868 779	8 868 779	8 868 779
<i>Városi és települési területek megújítása</i>		231 816 554	80 502 014	62 074 373	43 646 731	25 219 090	6 791 449	6 791 449	6 791 449
<i>Technikai segítségnyújtás</i>		58 459 714	20 301 073	15 653 973	11 006 873	6 359 774	1 712 674	1 712 674	1 712 674
Nemzeti Teljesítmény Tartalék	ERFA+ESZA	315 554 686	0	0	0	0	0	157 777 343	157 777 343
	Nemzeti	55 686 121	0	0	0	0	0	27 843 061	27 843 061
	Összesen	371 240 807	0	0	0	0	0	185 620 404	185 620 404
Végrehajtás OP	ERFA	304 327 904	45 458 288	43 259 805	40 411 956	41 047 820	45 687 233	43 414 184	45 048 618
	Nemzeti	53 704 924	8 022 051	7 634 083	7 131 522	7 243 733	8 062 453	7 661 327	7 949 756
	Összesen	358 032 828	53 480 339	50 893 888	47 543 478	48 291 553	53 749 686	51 075 511	52 998 374
NSRK összesen	EU	22 052 746 642	2 812 418 596	2 934 891 820	3 064 917 824	3 170 441 913	3 245 249 524	3 356 559 028	3 468 267 937
	Nemzeti	3 891 661 172	496 309 164	517 922 086	540 867 851	559 489 749	572 691 092	592 333 946	612 047 283
	Összesen	25 944 407 814	3 308 727 760	3 452 813 906	3 605 785 675	3 729 931 662	3 817 940 616	3 948 892 974	4 080 315 220

5. PRIORITÁSOK

5.1. GAZDASÁGFEJLESZTÉS

Gazdasági teljesítménye alapján Zala megye az országos átlaghoz képest fejlettebb megyének számít, ugyanakkor teljesítménye elmarad a legfejlettebb iparral rendelkezőkétől. A megye gazdaságszerkezete bár heterogén, néhány – széleskörű kapcsolatrendszere által az egész megye gazdasági-társadalmi fejlődésére hosszú távon jelentős hatást gyakorolni képes kulcsszektor meghatározható. Ezek fejlesztése, elsősorban a klaszter alapú politika alkalmazásával hozzájárulhat a gazdaságfejlesztési prioritás sikeréhez. A legfontosabb szektorok a következők:

A megye talán egyik legfontosabb ágazat a turizmus, különösen a megye természeti erőforrására a termálkincsekre épülő termálturizmus és az ahhoz, valamint az egészséges életmódhoz és a gyógyászathoz kapcsolódó szolgáltatások szektora. Ugyanakkor mivel a turizmus jelen programban külön prioritás alatt kerül tárgyalásra ezért azzal a gazdaságfejlesztési prioritásban nem kívánunk a turizmussal foglalkozni, noha a klasztereket érintő intézkedésben, mivel létezik ilyen klaszter többször is nevesítésre kerül.

Ugyancsak Zala megye meglévő természeti és környezeti erőforrásaira épülő iparág, a fa- és bútoripar, valamint az új környezeti technológiák és a megújuló erőforrásokhoz kapcsolódó tevékenységek, melyek szintén kulcsfontosságúak a megye gazdasága szempontjából. Elsősorban a külföldi vállalkozások beruházásainak köszönhetően a gépipar jöhet még szóba, azon belül is az elektronikai ipar, illetve az ahhoz szorosan kapcsolódó valamivel specializáltabb mechatronika. Míg a gépipar (elektronika, mechatronika), illetve a fa- és bútoripar nemzetközi munkamegosztásban való szerepnek erősítése illetve a nemzetközi szinten is versenyképes termék, szolgáltatások előállításához kapcsolódó szektorok, addig a többi inkább a helyi erőforrások minél szélesebb körű kihasználását és valamint helyi piacra való termelés ösztönzését célozzák meg. A kulcsparágák mentén már több klaszter szervezet indítására került sor: Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter, Pannon Mechatronikai (Elektronikai) Klaszter, Pannon Termál Klaszter, illetve éppen pár hónapja a Pannon Megújuló Energia Klaszter, melyek közül a fa- és bútoripar területén működő klaszter meghatározó háttérszervezete a Zala megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány. Bár a többi klaszter központja a megye határain kívülre esik, tagságuk és működésük révén jelentős mértékben érintik Zala megyét is.

Végül külön csoportot képeznek azok az ágazatok, amelyek fejlesztése valamennyi szektor versenyképességének folyamatos javításához szükséges, egyfajta horizontális háttérrel képezve. Így az infokommunikációs technológiák és azok széleskörű alkalmazása, Zala megyének a főváros és az Adria közötti tranzit szerepének köszönhetően a logisztika és a szállítmányozás, végül pedig a tudásipar, az egyenlőre hiányos felsőoktatás és a széleskörű szakképzés. Utóbbit nem önálló klaszterként kell értelmezni, hanem az egyes körvonalazódó klaszterek mentén kell hangsúlyt fektetni az ahhoz kapcsolódó speciális tudás biztosítására.

Zala megye gazdasági teljesítménye mögött ugyanakkor nagy területi egyenlőtlenségek és kedvezőtlen gazdasági szerkezetet tapasztalhatunk, különösen ha annak hosszú távú fenntarthatóságát, globális versenyképességét tekintjük. A megye gazdasági szerkezetében sokáig domináns extenzív növekedési tényezők fokozatos kimerülése következtében egyre inkább előtérbe kell kerülniük a kis- és középvállalkozásoknak, valamint a magasabb hozzáadott értéket képviselő, a tudáson és a magasabb szellemi potenciálon alapuló tevékenységeknek. Így a gazdaságfejlesztési és területfejlesztési politikában a szerkezetátalakítás és a reorganizáció mellett az intenzív tényezőkön alapuló fejlesztéseknek, az innovációt és a folyamatos megújulást segítő intézmények és szervezetek által a megyében működő vállalkozások igényei mentén szerveződő szolgáltatásoknak kell a középpontba kerülni, különös tekintettel a fent említett szektorokra.

A megfelelő befektetési és üzleti környezet kialakítása folyamatosan új igények elé állítja a megyét, melyekhez alkalmazkodni szükséges, hogy a gazdasági szereplők számukra kedvező feltételeket találjanak. Ezen üzleti szolgáltatások, versenyképes helyi mikro- kis és középvállalkozások, infrastrukturális feltételek megléte elengedhetetlen a gazdasági szerkezetváltás és egy hosszú távon fenntartható gazdaság megteremtéséhez.

A versenyképesség erősítésében meghatározó szerepe van a hozzáadott érték növekedésének. A hozzáadott érték az emberi tőke és a szervezeti kultúra fejlesztésével, valamint a fejlett tudásbázisra építő kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység, az anyag- és energiatakarékos termelés és az innovációs szolgáltatások erősödésével, a tudástranszfer feltételeinek javulásával növekedhet leginkább. A produktív szektor magas hozzáadott értéket előállító tevékenységének előfeltétele a kutatás-fejlesztési és innovációs infrastruktúra európai színvonalúvá fejlesztése, beleértve az infokommunikációs technológiák hálózati infrastruktúrájának fejlesztését is. Kiemelt szempont a tisztább, környezetbarát és energiatakarékos technológiák előnyben részesítése a fejlesztések során.

A megfogalmazott intézkedések a következő célokat kívánják elérni:

- A nemzetközi és a belföldi erőforrások mobilizálása érdekében a helyi befektetés-ösztönzési tevékenységek fejlesztése.
- A megyében meglévő telephelyi infrastruktúrák bővítése, az ipari parkok szolgáltatásainak további fejlesztése, kistérségi központokban vállalkozói inkubátorok működtetése.
- A regionális klaszterekhez, kulcságazatokhoz kapcsolódó K+F és innovációs kapacitásának bővítése.
- A vállalkozások innovációs tevékenységének javítása és támogatása.
- A megye gazdaságában erőteljes koncentrációt mutató kulcsszektorok klasztereken alapuló megújítása és folyamatos versenyképességének biztosítása.
- A vállalatközi együttműködések, hálózatok és a klaszterekhez kapcsolódó speciális szolgáltatások fejlesztése.
- KKV-k versenyképességének javítása, új vállalkozások indításának ösztönzése
- IKT alkalmazás elterjesztése a vállalkozásoknál és az üzleti környezetben

Javasolt beavatkozások/intézkedések

1. Innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése

Az innovatív, tudásalapú gazdaság kialakítása elsősorban a vállalkozások üzleti célú, nagyobb megtérülési kockázatú technológiai fejlesztéseinek támogatásával, illetve a vállalkozások és az egyetemek, kutatóintézetek innovációs célú, kutatás-fejlesztési együttműködéseinek ösztönzésével érhető el. Ez – a szükséges K+F infrastruktúra biztosításával, valamint a hazai és a nemzetközi piacra lépés ösztönzésével – fontos eszköze a versenyképes technológiák önálló fejlesztésének, adaptálásának és az eredmények hasznosulásának.

Zala megye felsőoktatási intézményrendszere ugyanakkor hiányos, ami jelentős mértékben korlátozza az egyetemi kutatásokra, illetve a felsőoktatási intézmények és a vállalati szféra közötti szoros együttműködési kapcsolatokra, valamint a magasan képzett munkaerőre építő tudásalapú gazdaság megteremtését. Ezért az erőforrások jelentős részét egyfelől a felsőoktatási bázis szélesítésére kell fordítani, másfelől pedig a nem egyetemhez kötődő innovációs és technológiai transzfer szolgáltatásokat nyújtó fejlesztésekre. Az innovatív, tudásalapú gazda-

ság megteremtése Zala megyében a hiányos háttér miatt egy területileg erőteljesen koncentrált fejlesztést tenne szükségessé, amit indokolna az aprófalvas településszerkezet is. Ugyanakkor a meglévő felsőoktatási intézmények elhelyezkedése és differenciált tevékenységi területe alapján a Zalaegerszeg-Nagykanizsa-Keszthely városhármasnak van lehetősége arra, hogy innovatív, magasabb szintű vállalkozási szolgáltatásokkal a megye fejlődésének gócpontjaivá válják. Már ma is mindhárom városban rendelkezik forrásponttal a Regionális Innovációs Ügynökség.

A területi megosztottsághoz szorosan kapcsolódva az egyes városoknak eltérő ágazati profilja kell hogy legyen a tudásipar terén. Míg Zalaegerszegen elsősorban a fa- és bútoripar, a megújuló erőforrások, addig Nagykanizsán a kihelyezett képzésnek és a vállalati kutatásoknak köszönhetően inkább az elektronika és a mechatronika, Keszthelyen pedig mezőgazdasághoz és ugyancsak a környezethez, megújuló energiához kapcsolódó kutatásokra kell fókuszálni.

Az intézkedéshez kapcsolódó beavatkozások megvalósítására a Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP) keretében kerül sor.

2. A KKV-k jövedelemtermelő képességének erősítése

A kiegyensúlyozott gazdasági növekedésben és a foglalkoztatásban betöltött szerepük miatt különös figyelmet kell fordítani a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások fejlődésére. A kis- és középvállalkozások növekedéséhez, megerősödéséhez, együttműködéséhez és stabilitásához szükséges gazdasági környezet kialakítása kiemelt cél. Ezek között is a legfontosabb a KKV szektor jövedelemtermelő képességének javítása, melynek különböző eszközei vannak, így piacokonform pénzügyi eszközökkel, a humán erőforrás és a vállalati kultúra fejlesztése, valamint a vállalkozásoknak nyújtott közvetlen támogatások. A vállalkozások, különösen a mikro-, kisvállalkozások számára a hitelhez és tőkéhez jutás a nagyvállalatokhoz képest ma még aránytalanul nehezebb, a finanszírozási lehetőségeket csak fajlagosan magasabb költségekkel érhetik el. A közvetlen támogatások elsősorban a műszaki technológiai korszerűsítés igénye határozza meg (például a megújuló energia használatának elterjedését segítő eljárásokhoz, márkanévek nemzetközi bevezetéséhez, a minőségirányítási és minőségbiztosítási rendszerek bevezetéséhez illetve az új technológiák (kül)piacra lépéséhez kapcsolódóan).

A fizikai tőke minősége növekedési tényező összetevője a megfelelő színvonalú gazdasági infrastruktúra rendelkezésre állása, melynek része a gyors elérhetőség (közlekedési hálózat közvetlen használata vagy logisztikai szolgáltatások vásárlása révén), az infokommunikációs hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz, valamint a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés csakúgy, mint a megfelelő színvonalú telephely megléte. A vállalkozások hatékony működéséhez, a termelékenység növeléséhez szükséges üzleti szolgáltatások a vállalati működés valamennyi folyamatát fejleszthetik (emeltszintű tanácsadás) vagy átvehetik (szolgáltatásvásárlás, kiszervezés). Ezeket a szolgáltatásokat általános vállalkozási tanácsadás és információ szolgáltatás keretében kell biztosítani. A vállalkozások, különösen a mikro-, kisvállalkozások számára a hitelhez és tőkéhez jutás a nagyvállalatokhoz képest ma még aránytalanul nehezebb, a finanszírozási lehetőségeket csak fajlagosan magasabb költségekkel érhetik el. A közvetlen támogatások elsősorban a műszaki technológiai korszerűsítés igénye határozza meg.

Az infokommunikációs technológiák megfelelő színvonalú rendelkezésre állását és használatát nélkülözhetetlen a célul kitűzött tudásalapú gazdaság megteremtéséhez. Az IKT termékek és szolgáltatások iránti vállalati és kutatóhelyi kereslet ösztönzése, a gazdasági szereplők belső és külső kapcsolati folyamatai informatizáltságának emelése, és ezzel működési hatékonyságuk növelése közvetlenül növeli az IKT-felhasználást. A vállalati IKT-felhasználás növekedése ugyanakkor a felhasználói igények minőségi fejlődésének ösztönzésén keresztül (a szé-

lesszavú hozzáférés, a nyílt szabványokon alapuló versengő technológiák és a használható digitális tartalmak kínálatának erősítésével) is hozzájárul az információs társadalom erősödéséhez. Mindkét mechanizmus hozzájárul az IKT-piacok növekedéséhez, ezzel várhatóan az intenzívebb piaci verseny és csökkenő árszint kialakulásához.

Zala megyében ugyancsak fontos lehet, különösen az alacsonyabb népsűrűségű vidéki térségeiben, az aprófalvakban a helyi piacon értékesítő mikro, kis- és középvállalkozások (pl. építési vállalkozás, asztalos, kézművesek, tradicionális mesterségek) termelési, szolgáltatási hatékonyságának javítása. Hely specifikus és a helyi piacon értékesíthető termékeket, szolgáltatásokat nyújtó főként mikro- és kisvállalkozások közti együttműködések ösztönzése, ehhez kapcsolódóan fejlődésük tanácsadással, információszolgáltatással való segítése elsősorban regionális piacra jutásának segítése érdekében.

Az intézkedéshez kapcsolódó beavatkozások megvalósítására a Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP) keretében kerül sor.

3. A regionális klaszterek szerepének növelése a megye gazdaságában

2000 óta mára a Nyugat-dunántúli régióban számos klaszter-kezdeményezés jött létre a regionális politika támogatása mellett elsősorban a térség számára kiemelt jelentőséggel bíró iparágak, ágazatok területén azzal a céllal, hogy speciális szolgáltatásaival elősegítse ezen iparágakban az együttműködések intenzitásának növekedését és a vállalkozások és a térség versenyképességének javulását. Ezek közül több természetesen nagy hatással van Zala megye gazdasági fejlődésére is. Ma Zala megye ágazati szerkezetének sajátosságai alapján különösen a fa- és bútoripari, valamint a termál klaszterek játszhatnak fontos szerepet a vállalkozások fejlesztésében, valamint az elektronikai klaszterből a mechatronika felé önmagát újra definiáló klaszternek lehet meg a reálgazdasági bázisa. Ugyanakkor középtávon az elmúlt hónapokban megalakult megújuló energia klaszter és az egy éve működő logisztikai klaszter is fontossá válhat. Ezek közül a Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter menedzsment feladatait a Zala megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány látja el, míg a többi a szomszédos Vas megyében található.

Az elmúlt években létrehozott klaszter-kezdeményezések azonban csak részben voltak képesek megfelelni a velük szemben támasztott igényeknek. Ennek egyik legfontosabb oka a folyamatos finanszírozási problémák és az abból fakadó hiányos menedzsment erőforrások. Ennek köszönhetőn egyértelmű vállalati igény mutatkozik a már meglévő klaszter-kezdeményezések működése ellenére is szinte valamennyi területen további ágazat-specifikus és a különböző szereplők együttműködését elősegítő szolgáltatásokra. Az intézkedés során olyan klaszter-specifikus szolgáltatások támogatására lenne szükség elsősorban, amelyek az egész regionális klaszter, mint gazdasági ökoszisztéma érdekeit szolgálják, és túlmutatnak egy-egy szűk vállalati hálózaton. A klaszter-szolgáltatások mellett ugyancsak szükség van a klaszterekhez kapcsolódó vállalkozások által megvalósított közös eszközbeszerzések támogatására, ami nagymértékben hozzájárulhat az együttműködések elmélyüléséhez és ezáltal a tudásáramláshoz.

Az intézkedéshez kapcsolódó beavatkozások megvalósítására a Regionális Operatív Program (ROP) keretében kerül sor, később részletesebben is kibontása kerül.

4. Befektetés-ösztönzés és telephelyi infrastruktúrák fejlesztése

Zala megyét az észak-dunántúli térséghez képest viszonylag elkerülték, elsősorban kedvezőtlenebb közlekedés-földrajzi adottságaiból fakadóan. Ráadásul az elmúlt fél évtizedben az or-

számos befektetés ösztönzéssel foglalkozó szervezetek prioritásaiban egyértelműen az ország keleti régiói szerepelnek. A befektetés ösztönzés során Zala megye számára kiemelt cél versenyképessége javítása érdekében a szolgáltató, illetve fejlesztő központok megyébe telepítését elősegítő befektetési környezet kialakítása. Szeretnénk elérni, hogy a befektetés-ösztönzés tudatosan szervezett tevékenységgé váljon, a magasan kvalifikált munkaerőt alkalmazó, kis- és középvállalkozói réteget is meg tudja itthon és külföldön szólítani és a helyi adottságokat, lehetőségeket képes legyen kompetitív módon megjeleníteni és kommunikálni.

A befektetés ösztönzés marketingeszközök melletti másik igen fontos eleme a befektetési környezet fejlesztése, az ahhoz szükséges infrastruktúra biztosítása. A megyében 2006-ra már 9 ipari park található, melyek összterülete meghaladja a 350 ha-t. Egy részük megfelelő műszaki infrastruktúrával és kapcsolódó szolgáltatásokkal várja a letelepedni szándékozó vállalkozásokat, míg számos ipari parkban még jelentős fejlesztésekre van szükség. Zalaegersze-gen, Nagykanizsán az ipari parkok szolgáltatásait célszerű a specializáltabb, már az innovációs tevékenységeket támogató szolgáltatások irányába továbbfejleszteni, lehetőleg felsőfokú intézményekkel együttműködve.

Zala megye kisebb településein lévő ipari parkokban a meglévő, szolgáltatások fejlesztésével, de továbbra is általánosabb, még nem az innovációt előtérbe helyező szolgáltatásokra való specializációval el kell érni, hogy kistérségi funkciókat betölteni képes parkokká válhassanak. Ennek érdekében szükséges, hogy a kistérségi központokban általános vállalkozói igényeket kielégíteni képes, a kezdő vállalkozásoknak az alakulást követően meghatározott ideig speciális körülményeket (irodai, alap infrastrukturális, általános vállalkozási tanácsadás stb.) biztosító vállalkozói inkubátorházak létesüljenek. Különösen fontos ezen inkubátorházak szakmai menedzsmentjének megteremtése. Végül az ipari parkkal nem rendelkező és azt méretüknél fogva nem is tervező kistélepedések esetében egy-egy a település szempontjából komolyabb befektetés megvalósulása érdekében támogatni kell a telephelyek műszaki infrastruktúrával való ellátását. Ugyanez vonatkozhat az ipari parkkal rendelkező településeken meglévő barnamezős területeinek rehabilitációjára.

Az intézkedéshez kapcsolódó beavatkozások megvalósítására a Regionális Operatív Program (ROP) keretében kerül sor, később részletesebben is kibontása kerül.

Finanszírozási terv 2007-13:

A gazdaságfejlesztési prioritás megvalósításnak lehetséges forrásai ez első két intézkedés esetében a Gazdaságfejlesztési Operatív Program, míg a harmadik-negyedik intézkedés finanszírozása a Nyugat-dunántúli Regionális Operatív Programból lehetséges.

Mrd Ft

Intézkedések/ beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/E MVA/HA)	Összes fejlesztés	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
1. Az innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése	GOP	ERFA, ESZA					
2. A KKV-k jövedelemtermelő képességének erősítése	GOP	ERFA					
3. A regionális klaszterek szerepének növelése a megye gazdaságában	ROP	ERFA					
4. Befektetés-ösztönzés és telephelyi infrastruktúrák fejlesztése	ROP	ERFA					

Intézkedések, beavatkozások

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Az innovatív tudásalapú gazdaság megteremtését leginkább a technológiai inkubátoroknak a megye vállalkozásainak igényei mentén meghatározott erőteljesen specializált tudásalapú szolgáltatásai segíthetik (pl. innovációs tanácsadás, speciális tudásátadás, technológiai transzfer, magas szellemi hozzáadott értékkel bíró tevékenységek, egyetemi-vállalati közös K+F, stb.). A beavatkozás hatékonysága érdekében az innovációs, illetve technológiai inkubátorokhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztést a felsőoktatási intézmények bázisán, illetve adott esetben más, a megyén kívüli felsőoktatási intézménnyel együttműködve kell megvalósítani. E téren Zala megyének jelentős lemaradása van, hiszen sem kooperációs kutatóközpont, sem egyetemi tudásközpont, sem innovációs vagy technológiai központ nem található a megyében. Az intézkedés a következő beavatkozási területeket foglalja magába: • Zalaegerszegi Innovációs és Technológiai Központ (ZITEK) megvalósítása egyfelől a faipar és a környezeti technológiák területén történő kutatás-fejlesztési tevékenységek támogatása, valamint a tudományos tevékenységek és a piac összekapcsolása érdekében. A ZITEK tudományos kompetenciáját a Nyugat-magyarországi Egyetemmel való igen szoros kapcsolat biztosíthatja. Szorosan kapcsolódik a Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter szolgáltatásaihoz és tevékenységéhez. • Mechatronikai Innovációs és Technológiai Központ megvalósítása Zalaegerszegen a mechatronika területén történő kutatás-fejlesztési tevékenységek támogatása, valamint a tudományos tevékenységek és a vállalkozások közötti kapcsolat elősegítése érdekében. A központ szorosan kapcsolódik a Pannon Mechatronikai Klaszter szolgáltatásaihoz és tevékenységéhez. • Megújuló Energia Innovációs Központ a Zalaegerszeghez közeli Nagypáliban a megújuló energia területén történő kutatás-fejlesztési tevékenységek támogatása érdekében, kapcsolódva az újonnan alakult Pannon Megújuló Energia Klaszter tevékenységéhez. • A nagykanizsai felsőoktatási bázis kiszélesítése és elmélyítése, különösen a helyi gazdaság által igényelt műszaki területeken, melyek később a hatékony vállalati-felsőoktatási együttműködéseknek. Innovációs és technológiai központ, technológiai inkubátor és szolgáltatásainak tervezése és megvalósításának megkezdése Nagykanizsán. • A Pannon Egyetem Keszthelyi karának kutatási és fejlesztési tevékenységének és a vállalati szféra együttműködésének szervezett keretek közötti becsatornázása, innovációs és technológiai szolgáltatások fejlesztése. • A szinergiahatások kihasználása érdekében és tekintve a megye hiányos technológiai inkubátor szolgáltatásait szükség van a szomszédos megyék hasonló intézményeivel való szoros együttműködésekre. Elsősorban a fa-

¹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	és bútortipar vonalán Sopron felé, valamint a leendő fejlesztési pólusok irányába Győr, és Székesfehérvár-Veszprém. A megye innovációhoz és kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó intézményeinek és szervezetinek a bekapcsolása a nemzetközi hálózatokba, különösen a szomszédos Zágráb, Maribor, Ljubljana és Graz irányába.				
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	Az innovációhoz kapcsolódó tanácsadási funkciókat, a technológiai inkubátorok szolgáltatásait Zalaegerszegen, Nagykanizsán és Keszthelyen kell koncentrálni.				
Kapcsolódás más megyei szinten fontos intézkedéshez	A klaszterek szerepének növelése a megye gazdaságában Befektetés-ösztönzés és telephelyi infrastruktúrák fejlesztés				
Lehetséges megyehatáron átnyúló hatás:		A fa- és bútortipar, illetve a környezeti technológiák területén ugyancsak jelentős külső hatás várható Vas megye és Sopron irányába. Ugyanakkor a hiányos intézményrendszer miatt inkább más, megye, vagy akár ország határon túli folyamatok Zalára gyakorolt hatásairól kell szólni.			
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Output	Támogatással megvalósított új innovációs és technológiai intézmények száma			IH	program eleje és vége
Output	Technológiai inkubátorokkal kapcsolatban álló vállalkozások száma			inkubátorok	évente
Eredmény	K+F ráfordítások arányának változása			KSH	évente
Eredmény	K+F foglalkoztatottak arányának változása			KSH	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás² leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A KKV-k jövedelemtermelő képességének erősítése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A kiegyensúlyozott gazdasági növekedésben és a foglalkoztatásban betöltött szerepük miatt különös figyelmet kell fordítani a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások fejlődésére, illetve a KKV szektor jövedelemtermelő képességének javítása, melynek különböző eszközei vannak, így piacokonform pénzügyi eszközökkel, a humánerőforrás és a vállalati kultúra fejlesztése, valamint a vállalkozásoknak nyújtott közvetlen támogatások. Emellett fontos az infokommunikációs infrastruktúrák fejlesztése és a vállalkozások számára nyújtandó általános tanácsadások, információk támogatása. Utóbbiakban elsősorban a már ma is a megye nagy részét lefedő hálózattal rendelkező Zala megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, valamint a Zala megyei, illetve a Nagykanizsai Kereskedelmi és Iparkamara szolgáltatásainak fejlesztésével lehet eredményt elérni. Az intézkedés a következő beavatkozási területeket foglalja magába: • A vállalkozások technológiai korszerűsítésének támogatása, termelő és szolgáltató kapacitásuk bővítése komplex vállalkozásfejlesztési projekkel. • A vállalkozások beindításához és fejlődéséhez, beszállítóvá válásához, külpiacra jutásához, innovációs tevékenységéhez, adaptációhoz szükséges vállalatvezetési, üzleti, ismeretek és információk nyújtása. • A vállalkozások működési hatékonyságának javítását célzó szervezetfejlesztések támogatása, ennek keretében komplex vállalati IKT-fejlesztések, minőség- és környezetbiztosítási, vállalatirányítási, valamint vezetői döntéstámogató rendszerek bevezetésének ösztönzése. • A versenyképesség javításához kapcsolódó infokommunikációs infrastruktúra fejlesztése érdekében szükséges egy korszerű IKT hálózati infrastruktúra kialakítása, a szélessávú hálózatokhoz való hozzáférés elősegítésén keresztül. • A vállalkozások működéséhez szükséges általános vállalkozási ismeretek (jogi, pénzügyi, kereskedelemfejlesztési, befektetés ösztönzési, tőkekihelyezési, üzleti, információs és piacfejlesztési tanácsadás stb.) és képességek átadása, valamint a piacra jutást elősegítő szolgáltatások és információk nyújtása kistérségi és mikrotérségi központokban való elérhetőségének megszervezése az egész megye területén. • A vállalkozások általános felkészültségének javítása és a fejlődésükhöz szükséges információhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a már létező vállalkozás-, kereskedelemfejlesztési intézményrendszerre építve, kistérségi és mikrotérségi központokban való elérhetőségének megszervezése az egész megye területén. • A vállalkozói kultúra, valamint a vezetői ismeretek és képességek fejlesztésének, illetve az üzleti ismeretek elsajátításának az elősegítése, már az iskolai oktatástól kezdve.

² Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	• A hitel- és a tőkepiac hatékonyságának javítása a tőkepiaci kínálat fejlesztésének támogatásával, valamint a tőkekihelyezési kockázatot piaci eszközökkel csökkentő eljárások elterjedésének támogatásával. • A vállalkozások tőkeellátottságának, finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek a javítása a piaci hiteleknel könnyebben elérhető forrást nyújtó mikrohitelzés és garanciatámogatás feltételeinek javításával.				
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	Jellemzően a KKV-k jövedelemtermelő képességét erősíteni szándékozó intézkedés beavatkozásai nem terület, illetve megye specifikusak, szinte az egész országban hasonló beavatkozásokra van szükség.				
Kapcsolódás más megyei szinten fontos intézkedéshez	Befektetés-ösztönzés és telephelyi infrastruktúrák fejlesztés				
Lehetséges megyehatáron átnyúló hatás:			Az intézkedés keretében megvalósuló beavatkozások nem rendelkeznek a megye határain túli hatásokkal.		
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Output	Támogatással nyújtott vállalkozói szolgáltatást igénybevevő vállalkozások száma			IH	évente
Output	Célzott szervezetfejlesztések száma			IH	évente
Eredmény	KKV szektor foglalkoztatottainak száma			KSH	évente
Eredmény	KKV szektor részesedése a hozzáadott értékből			KSH	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A klaszterek szerepének növelése a megye gazdaságában
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A klaszterek szerepének növelésére irányuló intézkedés célja, hogy Zala megyében elősegítse a megye gazdaságánál általában valamivel nagyobb gazdasági térben megfigyelhető klaszteresedési folyamatokat, és a regionális klaszterek nyújtotta előnyöket elérhetővé tegye a megye vállalkozásai számára. Ennek érdekében egyfelől szükség van a már működő klaszter-kezdemenyezések működésének, szolgáltatásaik bővítésének támogatására. Másfelől pedig a klaszterek alapjait képező vállalati hálózatok kialakulásának elősegítése érdekében fontos a klaszterhez kapcsolódó vállalkozások közös eszközbeszerzésének támogatása. Cél, hogy a klaszter kezdeményezések szolgáltatásai ne csak a klasztert létrehozó alapítók és a később csatlakozott tagok számára legyen elérhető, hanem a klaszter tevékenysége által érintett szektorokban működő valamennyi vállalkozás számára nyitott legyen. A klaszterekhez kapcsolódó szolgáltatásokra, valamint a vállalati hálózatokra irányuló intézkedés Zala megyében elsősorban a következő szektorokra koncentrált: fa- és bútoripar, környezeti technológiák, alternatív erőforrások, turizmus (egészségturizmus, gyógyturizmus), elektronikai ipar (mechatronikával kiegészülve), valamint a logisztika. Tekintve, hogy egy-egy térség maximális 4-5 nemzetközi szinten is versenyképességet biztosító regionális klaszter számára képes biztosítani a szükséges háttérfeltételeket, további klaszter-kezdemenyezés létrehozását csak igen alapos indokkal támogatjuk. Az intézkedés végső kedvezményezettjei a klaszterekhez formálisan és informálisan kapcsolódó gazdasági társaságok és non-profit szervezetek. Az intézkedés a következő beavatkozási területeket foglalja magába: • A már működő és a megye gazdasága szempontjából releváns klaszter-kezdemenyezések (Pannon Fa-és Bútoripari Klaszter, Pannon Termál Klaszter) klaszter menedzsmentjei által nyújtott szolgáltatások bővítése, továbbfejlesztése a megyében működő és a klaszterhez kapcsolódó vállalkozások igényei mentén. • A klaszterekhez kapcsolódó vállalkozások versenyképességét javítani képes új szolgáltatások feltárására és megalapozására irányuló felmérések támogatása. • A klaszterek tevékenységéhez szorosan kapcsolódó szakértői, kompetencia, termelési, innovációs, beszállítói, logisztikai adatbázisok létrehozása és azok alapján széleskörű információszolgáltatás a klaszter tagjai számára, valamint a külső érdeklődők számára. • A klaszterhez kapcsolódó vállalkozások beszállítói, alvállalkozói, technológiai és értékesítési lehetőségeinek felmérése. • A klaszterek mentén Benchmarking Klubok működtetése a klaszter tagok, illetve igény esetén a klaszterhez nem csatlakozott, de az általa képviselt ágazatban működő vállalkozások részvételével.

³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	• A klaszterek közös arculatának kialakítása, továbbfejlesztése és piacon való megjelenése (közös rendezvények, események, kiadványok) • Az egyes klaszterek közös informatikai platformjának kialakítása, meglévő esetén továbbfejlesztése a tagok közötti gyorsabb és hatékonyabb kommunikáció és információáramlás elősegítése érdekében. • A klaszter szolgáltatások kialakításához és továbbfejlesztéséhez szükséges tárgyi eszközök beszerzésének támogatása. • A gazdasági szférán belüli, valamint a vállalkozások és a nonprofit szféra közötti technológiai transzfer szolgáltatások nyújtása a klaszterekhez kapcsolódva. • A vállalati hálózatok létrejöttének ösztönzése a klaszter által képviselt ágazatban közös pályázatok előkészítésében, megvalósításában való közreműködéssel. • Partnerkapcsolatok kiépítése hasonló ágazatban működő külföldi klaszter szervezetekkel. • A klaszterekhez kapcsolódó kulcságazatokban működő vállalkozások közös eszközbeszerzések támogatása a vállalati együttműködések elősegítése érdekében.				
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	A Nyugat-dunántúli régióban működő ún. Pannon Klaszterek közül Zala megye szempontjából kiemelt figyelmet érdemel a fa- és bútorigipari klaszter, valamint a termál klaszter, közép távon pedig a megújuló energia klaszter, a logisztikai klaszter és a mechatronikai klaszter válhat még fontossá.				
Kapcsolódás más megyei szinten fontos intézkedéshez	Az innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése				
Lehetséges megyehatáron átnyúló hatás:	A klaszter-kezdemenyezések mind megye határon átnyúló első-sorban regionális kezdeményezések, aminek oka, hogy egy-egy megye gazdasága önmagában ritkán képes a klaszterek számára biztosítani a kritikus tömeget. Ugyanakkor azok támogatásának végső kedvezményezettjei egyértelműen a megyében működő vállalkozások.				
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Output	Klaszter-kezdemenyezések szolgáltatásait igénybevevő vállalkozások száma (db)			klaszterek	évente
Eredmény	Támogatott klaszterek szolgáltatásait igénybevevő vállalkozások száma			Irányító Hatóság	évente
Eredmény	Klaszterek informatikai platformjának látogatottsága			klaszterek	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁴ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Befektetés-ösztönzés és telephelyi infrastruktúrák fejlesztés
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Zala megye versenyképessége javítása érdekében különösen fontos a megyén kívüli (elsősorban külföldi) befektetések vonzása, valamint a megye belső erőforrásain mobilizálása. Ehhez elengedhetetlen egyfelől a beruházásokhoz szükséges magas szintű műszaki infrastruktúra kiépítése, másfelől pedig az aktív befektetés-ösztönzés és hatékony marketing kommunikáció. Különösen fontosak e tevékenységek a magasabb hozzáadott értékű tevékenységek, vagy a fejlesztő központok megyébe telepítése érdekében. Az intézkedés a következő beavatkozási területeket foglalja magába: • Aktív befektetés ösztönzési tevékenység, erőteljes marketing, a regionális telephely kínálat kommunikációjának megszervezése további külföldi és hazai befektetések érdekében megyeszerte. • A megye két megyei jogú városában (Zalaegerszegen és Nagykanizsán) található ipari parkokban, vagy azokkal együttműködve az innovációs és technológiai szolgáltatásoknak, technológiai inkubátor funkcióknak a fejlesztése (felsőoktatási kompetenciák mentén) • A kistérségi központokban már működő vállalkozói inkubátorházak (Lenti és Zalaszentgrót) szolgáltatásainak bővítése, igény szerint alapterületüknek növelése. • A kistérségi központokban, ahol lehetséges az ipari parkokhoz kapcsolódva vállalkozói inkubátorházak létrehozása (általános vállalkozási tanácsadással), és az alapszolgáltatások bővítése: Keszthely, Letenye, Lenti, Zalalövő, Pacsa, Tüske. • Az ipari park címmel nem rendelkező kisebb településeken esetében egy-egy a település szempontjából komolyabb befektetés megvalósulása érdekében támogatni kell a telephelyek műszaki infrastruktúrával való ellátását. • Az ipari parkkal rendelkező települések esetében az azon kívüli meglévő barnamezős területek rehabilitációja, korszerű műszaki infrastruktúrával való ellátása.
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	Az ipari parkokhoz kapcsolódó technológiai inkubátorok, és az innovációs szolgáltatások fejlesztése felsőoktatási kapcsolatok miatt Zalaegerszegen, Nagykanizsán és Keszthelyen valósulhat meg. A többi ipari park esetében a cél a térség-szervező funkciók bővítése, egyfajta kistérségi gazdasági központi szerep betöltése. Valamennyi kistérségi központban cél általános vállalkozói inkubátorházak létesítése, ahol lehetséges a már ott működő ipari parkban, vagy azzal együttműködve.
Kapcsolódás más megyei szinten fontos intézkedéshez	Az innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése A KKV-k jövedelemtermelő képességének erősítése

⁴ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Lehetséges megyehatáron átnyúló hatás:		A telephelyi infrastruktúra fejlesztések során elsősorban Zala megye gazdaságára gyakorolt hatások várhatók. A fejlesztések célja inkább a térségen belüli viszonylag egyenletes telephelyi adottságok biztosítása. Ugyanakkor a befektetés-ösztönzés és kommunikáció továbbra is támogatni kell a regionális szintű megjelenését is. A Pannon Gazdasági Hálózat aktív részvétele ajánlott.			
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Output	A támogatott ipari parkokban betelepülő vállalkozások száma			PGH, ipari parkok	évente
Output	A támogatott ipari parkokban indukált befektetések, nagysága			PGH, ipari parkok	évente
Output	A támogatott ipari parkok területének növekedése			PGH, ipari parkok	évente
Output	A támogatások által létrehozott új inkubátorházak száma			IH	évente
Output	A támogatott inkubátorházakban működő és azt elhagyó vállalkozások száma			inkubátorházak	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

5.2. HUMÁNERŐFORRÁS-FEJLESZTÉS ZALA MEGYEI PROGRAMJA

Zala megye humánerőforrás-fejlesztésének céljai:

- Az alapszolgáltatások fenntartása, elsősorban az aprófalvas térségekben
- Többfunkciós szolgáltatásbővítés a településeken,
- Egészségügyi, szociális ellátás szolgáltatási korszerűsítés, intézmény eszközfejlesztés
- Speciális, helyi igények szerinti oktatás, szakképzés intézményfejlesztése
- Társadalmi felzárkóztatás
- Aprófalvas térségi szolgáltatásbővítés, napközbeni ellátás
- Munkaerőpiacból kiszorultak foglalkoztatása, átképzése
- Oktatás-nevelés infrastruktúrájának, módszertanának fejlesztése
 - kompetencia alapú és integrált oktatás módszertanának alkalmazása
 - nagyvárosi agglomerációkban igény szerint a férőhelyek és az iskolák felszereltségnek, infrastrukturális állapotának javítása
 - az alsótagozatok megőrzése a kistelepüléseken
 - felső tagozatok integrálása kistérségi szinten a gazdasági és oktatási racionalitásokat szem előtt tartva
- Kultúra, társadalmi megújulás, civil kezdeményezések megerősítése (közösségformálás, mentális kezelés)
- Színház-balet, zenekultúra színvonalának fenntartása és javítása, regionális szintű szerepének bővítése
- Kistelepülési művelődési házak, könyvtárak minőségi fejlesztése
- Kistelepülési közösségi rendezvények támogatása
- Népművészeti szellem, kulturális értékmegőrzés, gazdagítás
- Zenei rendezvények támogatása, bővítése

Célok számszerűsítése, indikátorok prioritás szinten:

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
	Hatás	A munkához vagy más pozitív eredményhez jutott személyek száma			IH, KSH	évente
	Hatás	A társadalmi kohézió növekedése, a humán közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javulása			KSH	évente

Prioritás leírása

Az alkalmazkodóképesség javítása

A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében szükséges a munkavállalók, vállalkozások alkalmazkodásának segítése a gazdasági, technológiai, társadalmi változásokhoz, a versenyképes tudást biztosító szakképzés, felsőoktatás és felnőttképzés egymásra épülő rendszerének kialakítása („legjobb rendszer”), amely biztosítja a megfelelő emberi erőforrást a régió gazdasága számára (különös figyelemmel a régió meghatározó ágazataiban, klaszterein belül). Ennek alapfeltétele a tudatos pályaválasztás kialakítása, a karriertervezés elterjesztése, továbbá a képzés-kínálat folyamatos alkalmazkodása a munkaerőpiac igényeihez. Különös figyelmet kell fordítani a munkaerő-piaci szereplők közötti partnerségek megerősítésére, a létszámléépítéssel érintett munkavállalóknak a munkaerőpiacról való kiszorulására, illetve a foglalkoztatási válságok megelőzésére (kiemelten a néhány nagyobb munkáltatóra alapozó, sérülékeny munkaerőpiacokon).

A szinergiahatások elérése érdekében a megvalósuló fejlesztéseket a munkaadói, munkavállalói, oktatási-képzési, gazdasági érdekképviselői, civil és önkormányzati szektor szereplői közötti széles körű partnerségben (lehetőség szerint területi foglalkoztatási paktumokon belül) szükséges megvalósítani, koordinálni.

Támogatható tevékenységek:

- A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása (zalaegerszegi TISZK továbbfejlesztése, megyei képzési hálózat kialakítása, és csatlakozás a REMEK-ből, a régióban működő TISZK-ekből és az iskolarendszerű szakképzés intézményeiből álló regionális képzési hálózathoz).
- Átfogó, kompetenciafejlesztő felnőttoktatási és -képzési programok.
- A hátrányos helyzetűekre irányuló képzési programok.
- Pályaorientációs, pályatanácsadási és pályakövetési szolgáltatások fejlesztése (a Zalaegerszegi TISZK tapasztalatait felhasználva átfogó Tanuló-Szülő-Tanácsadó rendszerek bevezetése a megye szakképző intézményeiben a megye szakképző intézményeiben, felsőoktatási karrier irodák létrehozása Keszthelyen, Nagykanizsán és Zalaegerszegen, csatlakozás a regionális karrier iroda hálózathoz, a Foglalkoztatási Információs Tanácsadó (FIT) szolgáltatásainak és kapcsolatrendszerének fejlesztése).
- Munkahelyi képzések.
- A gazdasági szerkezetváltás előrejelzése és kezelése.
- Munkaerő-piaci rugalmasság és biztonság (a nem hagyományos foglalkoztatási formák, mint a távmunka, részmunkaidős foglalkoztatás, állásrotációs modellek alkalmazása, irányítási, munkaszervezési, humán erőforrás-gazdálkodási rendszerek korszerűsítése stb.).
- Kedvezőtlen munkakörülmények felszámolása.
- A partnerség erősítése a munkaerőpiac szereplői között, a társadalmi párbeszédintézményeinek és mechanizmusainak fejlesztése, a vállalkozások társadalmi felelősségvállalásának fokozása.
- Civil szervezetek kapacitásának megerősítése, a szolgáltatói szerephez való alkalmazkodásuk segítése (Kútfő hálózat bevonásával).

Minőségi oktatás, hozzáférés és infrastruktúra fejlesztése

A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében szükséges a megye közoktatási rendszerének reformja, az eredményesség és hatékonyság javulása. Meg kell teremteni az egész életen át tartó tanulás megalapozását (hogy az alap- és középfokú oktatás minden tanuló számára biztosítsa a használható tudás megszerzését, és azoknak az alapkészségeknek az elsajátítását, amelyekre építve felnőttként is képes lesz folyamatosan fejleszteni a tudását, készségeit). Lehetőséget kell biztosítani, hogy a hátrányos helyzetű, lemorzsolódott, és az elmaradott térségekben élő gyermekek hozzáférjenek a magas színvonalú oktatáshoz, az „új és második esély” típusú programokhoz. Az egész életen át tartó tanuláshoz és a munkaerő-piaci helytálaláshoz szükséges kompetenciák fejlesztéséhez szükséges a közoktatási infrastrukturális feltételek fejlesztése. Fontos cél, hogy az azonos szinthez tartozó intézménytípusok és az egyes intézmények közötti teljesítménykülönbségek mérséklődjenek (célszerű kistérségi szinten kiépíteni azokat a struktúrákat, amelyek alkalmassá teszik a rendszert arra, hogy egy átfogó, helyi (kistérségi) minőségirányítási célrendszer segítségével konkrét minőségirányítási rendszer kontrolljában hatékonyan és szakszerűen közre tudjon működni). A megyén belül nagyok a különbségek a közoktatási feladatellátás színvonalában és az iskolázottságban.

A kistélepusú iskolák szakképzett pedagógusok ellátottságban, felszereltségben, a modern képzési infrastruktúrákhoz való hozzáférésben nem tudnak lépést tartani a nagyobb és jobb helyzetben lévő intézményekkel. Szükség van olyan modellek elindítására, amelyekben nemcsak az iskola fenntartását biztosított, hanem egyidejűleg a minőség folyamatos fejlesztésének feltételeit is meg lehet teremteni anélkül, hogy a költségvetési források megnövekednének. A kisiskolák fennmaradásának egyedüli biztosítója az együttműködés. Ennek egyik alulról szerveződő formája az, hogy az önkormányzatok és a kisiskolák olyan hálózatot hoznak létre, amelyben megosztják és kiaknázzák egymás erőforrásait - emelve az oktatás minőségét, anélkül, hogy bármely iskola bezárására sor kerülne. A többcélú társulások megjelenésével megteremtődtek a hatékony együttműködések alapfeltételei, így a tartalmi fejlesztés lehetősége is. Korábban a közös közoktatási feladatellátást elsősorban a többletforrások megszerzésének lehetősége motiválta, de az utóbbi időszakban több kistérségben az együttműködés szakmailag is megalapozott valós igénye a hatékony közoktatási feladatellátás elősegítőjévé vált, de megkezdett fejlesztés folytatása szükséges.

Törekedni kellene több helyszínen működő, multifunkcionális mikrotérségi közoktatási intézmények létrehozására (iskolabusz szolgáltatással), amelyek 8 évfolyamos általános iskolaként, óvodai és alapozó alapfokú művészetoktatási intézményegységekként, továbbá lakóhelyi közösségi feladatok ellátójaként (pl. kulturális programszervezés, felnőttoktatás, felnőttképzés stb.) is működnének.

A fejlesztések során figyelembe kell venni a régió sajátos településszerkezetét, törekedni kell a mikrotérségi feladatellátásra, és a civil szféra bevonására.

- A kompetencia alapú oktatás és a korszerű pedagógiai módszerek elterjedésének támogatása a közoktatásban és a szakképzésben (a Győri Térségi Iskola és Óvodafejlesztő Központtal együttműködve a Berzsenyi Dániel Főiskola és a Zalaegerszegi TISZK koordinálásában).
- A közoktatási és felsőoktatási intézmények művelődési, szociális, egészségnevelési és szabadidős szolgáltató szerepének erősítése, az oktatási és kulturális intézmények együttműködésének erősítése.

- Tanulási lehetőségek bővítése, új tanulási formák elterjesztésének ösztönzése (IKT, e-learning).
- A formális, nem-formális és informális rendszerek összekapcsolása (az előzetesen megszerzett tudás elismerési rendszerének bevezetése a nyugat-dunántúli regionális képzési hálózat koordinálásban).
- Az interkulturális nevelés fejlesztése, a nemzetiségi és migráns tanulók és felnőttek beilleszkedésének támogatása (interkulturális és nemzetiségi pedagógusképzés, szaknyelvi képzés, továbbképzések támogatása, módszertani fejlesztések stb.).
- Átfogó mérési, értékelési és minőségirányítási rendszerek fejlesztése (az eredményesség mérésére szolgáló, a pedagógusképzésben és az iskolai gyakorlatban alkalmazott egységes szemléletű, sztenderdekre alapozott mérésértékelési rendszer kialakítása, amely két területre terjed ki: egyrészt a tanulói mérésértékelésre, másrészt az intézmények mérésértékelésére).
- A pedagógusképzés megújítása, az oktatásban dolgozók továbbképzése (pl. a pedagógusok szakmai módszertani felkészítése a megváltozó tanári munka ellátására, vezető tanár: képzési programokban gondolkodó, a program egészét átlátó, szervező pedagógusok, facilitátor: egy-egy tanulócsoport munkáját hivatott szervezni, tutor: egyéni tanulási tervhez alkalmazkodva egy-egy tanuló fejlődéséért felelős).
- A közoktatás hatékonyságát segítő területi együttműködések támogatása (mikrotérsgégi együttműködések erősítése, csatlakozás a regionális közoktatási tanügy-igazgatási tudásportálon/tudásbázishoz).
- A hátrányos helyzetű és roma tanulók szegregációja elleni küzdelem, az integrált oktatásuk támogatása, tanulási lehetőségeik bővítése.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának támogatása
- *A kiemelkedően tehetséges hallgatók tehetségét támogató és fejlesztő, tehetséggondozó programok elterjesztése*
- Az „Intelligens” iskola infrastruktúrájának elterjesztése (a pedagógiai reformhoz szükséges IKT eszközök biztosítása: számítógép, projektor, interaktív tábla stb., információs rendszerfejlesztés, mérés-értékelési rendszerek infrastruktúrájának kialakítása).
- Óvodai és az alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastruktúrájának fejlesztése, rekonstrukciója, korszerűsítése, bővítése
- Új óvodák létrehozása, ahol nem működik gyermekek napközbeni ellátását biztosító szolgáltatás
- Oktatás módszertani fejlesztés, civil szervezetek bevonása (szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtás, képzés, a jó példák gyűjtése, legjobb szervezeti példák átadása, tájékoztatási programok indítása a Kútfő hálózat keretében).

Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése

A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében a műveleten belül az alábbi célokat szükséges megvalósítani:

- Növekedjen az egészségben eltöltött évek száma, csökkenjenek a minőségi egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségei!
- Csökkentsük a szegénységet, különösen a gyermekek körében, megelőzzük a társadalmi hátrányok újratermelődését, „átörökítését”!
- Valósítsuk meg a társadalom leghátrányosabb helyzetű tagjainak (köztük a romáknak, a szenvedélybetegeknek, a sokgyermekes és/vagy gyermeküket egyedül nevelő – első-sorban – nőknek hajléktalanoknak, a súlyos vagy halmozottan fogyatékos embereknek, az állami gondoskodásból kikerülő fiataloknak, az elítélteknek és a büntetés-végrehajtási intézetekből szabadultaknak, stb.) többirányú - a szociális szolgáltatások, az egészségfejlesztés, a képzés és a művelődés eszközeire egyaránt építő – támogatását és amennyiben lehet, a munkaerőpiaci beilleszkedésük segítségét!
- Bővítsük és mindenki számára elérhetővé tegyük a kulturális tőkét a társadalmi kohézió érdekében!
- Támogassuk az aktív állampolgárságot, az önszerveződő közösségeket, megerősítsük a civil társadalmat, csökkentsük az előítéletet!
- Valósítsuk meg a munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató szolgáltatásokhoz való hozzáférést és a szolgáltatások minőségének javítását!
- Biztosítsuk a szociális szolgáltatásoknak a megye sajátos településszerkezetét figyelembe vevő elérhetőségét az infrastruktúra kiépítésével, és demográfiai viszonyaira tekintettel levő, a civil szférát is integráló, hálózatalvú innovatív szolgáltatások tartalmi és területi bővítésével, fejlesztésével!

Támogatható tevékenységek:

- Az aktivitás növelésének elősegítését az egészségi állapot és a munkavégző képesség javítását támogató szolgáltatások fejlesztése.
- Egészségre nevelő, szemléletformáló- és életmódprogramok (lakossági szűrőprogramok és kampányok, szenvedélybetegségek megelőzési programjai).
- Az egészségügy ágazati szerkezetátalakításának támogatása (továbbképzések, pályaa-orientáció, karrier-tervezés).
- Az egészségügyi ellátórendszer hatékony működéséhez szükséges programok (pl. kistérségi egészségfejlesztési szakember-hálózat kialakítása és fejlesztése).
- A regionális hálózat részeként járóbeteg-szakellátó és egynapos sebészeti központok létrehozása, fejlesztése.
- Kistérségi járóbeteg-szakellátó központok kialakítása, fejlesztése a struktúraátalakítás során megváltozott funkciójú fekvőbeteg intézmények bázisán.
- A fekvőbeteg ellátási intézményrendszer felkészítése a struktúraváltásra, hatékony ellátási struktúra kialakítása (szűrés, diagnosztika (telemedicina) fejlesztése, sürgősségi ellátás fejlesztése).
- Helyi jelentőségű egészségügyi alapellátás infrastrukturális és informatikai fejlesztése.

- Prevenációs technikákhoz kapcsolódó beruházások, szolgáltatások, egészségügyi kampányok és a népegészségügyi program helyi aktivitásainak támogatása, a civil kezdeményezések integrálása az egészséges életmód fejlesztése programokba, kapcsolódó képzési programok indítása.
- Az idősellátás térségi ellátási szolgáltatásainak fejlesztése.
- Komplex rehabilitációs ellátási központok hálózatának kialakítása, a meglévő kórházi struktúra rehabilitációs szolgáltatásainak fejlesztése a szükséges infrastrukturális és eszközállomány figyelembe vételével.
- Beruházás a jövőnkbe: gyermek- és ifjúsági programok (az egyéni és társas kompetenciákat fejlesztő, oktatási rendszeren kívüli, jelzőrendszer, gyermekgondozási szolgáltatások fejlesztése, bűnmegelőzés, karrier tanácsadás, „Csellengők Háza” típusú intézmények kialakítása stb.).
- A leghátrányosabb helyzetű térségek komplex fejlesztéséhez kapcsolódó foglalkoztatási, képzési, oktatási, szociális, egészségfejlesztési elemek.
- A halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkaerőpiaci integrációjának előmozdítása (komplex felkészítésre, lakhatás támogatása, kompetenciafejlesztés, információszolgáltatás).
- Szociális szolgáltatások minőségének és hozzáférhetőségének javítása, szakemberek készségfejlesztése (pl. gyermekek átmeneti otthonának létrehozása Sopronban, gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése, idősgondozás fejlesztése).
- Az akadálymentesítés szakmai hátterének biztosítása, valamint a megváltozott munkaképességűek minősítési rendszerének átalakítása, a rehabilitáció szakmai feltételeinek megteremtése.
- Helyi közösségek, felkészítés az aktív állampolgárságra (a társadalmi tervezés elterjesztése, az önkéntes tevékenység, a közösségfejlesztés, a közösségi programok indítása).
- A diszkrimináció elleni akciók (pl. toleranciaprogramok, médiakampány, jogi segítségnyújtás stb.).
- A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése (környezeti, infokommunikációs és közlekedési akadálymentesítés, innovatív, többfunkciós kis- és mikrotérségi szolgáltatóközpontok létrehozása, a bentlakásos intézmények modernizációja, funkcióváltása)
- Család és otthon közeli ellátások infrastrukturális fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgálat, utcai szociális munka),
- Családsegítő szolgáltatások infrastrukturális fejlesztését.
- Nappali ellátások infrastrukturális fejlesztése (idősek, fogyatékosok, hajléktalanok, szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek nappali ellátása).
- Gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése.
- Szociális szakmai módszertani fejlesztés, civil szervezetek bevonása (szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtás, képzés, a jó példák gyűjtése, legjobb szervezeti példák átadása, tájékoztatási programok indítása a Kútő hálózat keretében).

Finanszírozási terv 2007-13*:

Mrd Ft

Intézkedések/ be- avatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, ha- zai forrás)	EU forrás (ESZA/ER FA/KA/EM VA/HA)	Összes fejlesztés	EU támoga- tás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
						Önkor- mány- zati	magán
Az alkalmazkodóké- pesség javítása	TÁMOP	ESZA		5	1,6		
Minőségi oktatás, hozzáférés és infrast- ruktúra fejlesztése	TÁMOP TIOP ROP	ESZA ERFA ERFA		9	3		
Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése	TÁMOP TIOP ROP	ESZA ERFA ERFA		17	5,6		

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁵ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az alkalmazkodóképesség javítása
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Humán erőforrás-fejlesztési
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Szükséges a munkavállalók, vállalkozások alkalmazkodásának segítése a gazdasági, technológiai, társadalmi változásokhoz, a versenyképes tudást biztosító szakképzés, felsőoktatás és felnőttképzés egymásra épülő rendszerének kialakítása („legjobb rendszer”), amely biztosítja a megfelelő emberi erőforrást a megye gazdasága számára (különös figyelemmel a megye meghatározó ágazataiban). Szükséges a megye közoktatási rendszerének reformja, az eredményesség és hatékonyság javulása. Meg kell teremteni az egész életen át tartó tanulás megalapozását (hogyan az alap- és középfokú oktatás minden tanuló számára biztosítsa a használható tudás megszerzését, és azoknak az alapkészségeknek az elsajátítását, amelyekre építve felnőttként is képes lesz folyamatosan fejleszteni a tudását, készségeit).
Az intézkedés céljai	Alkalmazkodóképességének erősítése a megye munkavállalói és vállalkozói/munkaadói körében.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	- A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása (zalaegerszegi TISZK továbbfejlesztése, megyei képzési hálózat kialakítása, és csatlakozás a REMEK-ből, a régióban működő TISZK-ekből és az iskolarendszerű szakképzés intézményeiből álló regionális képzési hálózathoz). - Átfogó, kompetenciafejlesztő felnőttoktatási és -képzési programok. - A hátrányos helyzetűekre irányuló képzési programok. - Pályaorientációs, pályatanácsadási és pályakövetési szolgáltatások fejlesztése (a Zalaegerszegi TISZK tapasztalatait felhasználva átfogó Tanuló-Szülő-Tanácsadó rendszerek bevezetése a megye szakképző intézményeiben a megye szakképző intézményeiben, felsőoktatási karrier irodák létrehozása Keszthelyen, Nagykanizsán és Zalaegerszegen, csatlakozás a regionális karrier iroda hálózathoz, a Foglalkoztatási Információs Tanácsadó (FIT) szolgáltatásainak és kapcsolatrendszerének fejlesztése). - Munkahelyi képzések. - A gazdasági szerkezetváltás előrejelzése és kezelése. - Munkaerő-piaci rugalmasság és biztonság (a nem hagyományos foglalkoztatási formák, mint a távmunka, részmunkaidős foglalkoztatás, állásrotációs modellek alkalmazása, irányítási, munkaszervezési, humán erőforrás-gazdálkodási rendszerek korszerűsítése stb.). - Kedvezőtlen munkakörülmények felszámolása. - A partnerség erősítése a munkaerőpiac szereplői között, a társadalmi párbeszéd intézményeinek és mechanizmusainak fejlesztése, a vállalkozások társadalmi felelősségvállalásának fokozása.

⁵ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A Zalaegerszegi Térségi Integrált Szakképző Központ (TISZK) tapasztalatait felhasználva szükséges átfogó Tanuló-Szülő-Tanácsadó Rendszerek bevezetése a megye szakképző intézményeiben. Szükséges erősíteni a megyében működő foglalkoztatási paktumok megyei szintű koordinációs hátterét és szolgáltatási rendszerét, tartalmi továbbfejlesztésük érdekében.				
Célcsoportok:	- elmaradott térségek lakói - pedagógusok, szakképzésben tanítók - tanulók - szülők - hátrányos helyzetű munkavállalók - vállalkozások vezetői és alkalmazottjai				
Lehetséges kedvezményezettek:	- alapfokú oktatási-nevelési intézmények - szakképző intézmények - kamarák - felnőttképző intézmények - felsőoktatási intézmények - kistérségi társulások - önkormányzatok - civil szervezetek - vállalkozások, munkaadók				
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. <u>kétfordulós pályázat</u> 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek 2. Szakmai kritériumok: - összhangban áll-e az intézkedés céljaival - a célcsoportok igényeihez való igazodás - megfelelő projekt menedzsment - hátrányos helyzetű térségek támogatása - elvárás: mikrotérségi ellátási rendszer különböző szolgáltatási elemeit összehangoltan fejlesztő projektek 3. Pénzügyi kritériumok: költség-hatékonyság, költségoptimalizálás 4. Kizáró okok				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		Egyes térségekben (Nagykanizsa, Lenti, Letenye) különösen figyelemmel kell lenni a határon átnyúló együttműködések lehetőségeire a szakképzés, felnőttképzés területén.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 millió Ft			
	Maximum:	200 millió Ft			
	Saját forrás (%):	5-10%			
Támogatandó projektek becsült száma:		50-60			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság

Kimenet (output)	- Oktatásban és képzésben résztvevők számának növekedése a 25-64 éves népességen belül - Az oktatásban, képzésben résztvevő alacsony iskolai végzettségűek (sem szakképesítéssel, sem érettségivel nem rendelkezők) számának növekedése a 25-64 éves korosztályokban			KSH, adminisztratív adatfelvétellel + Munkaerő-piaci Tükör	évente
Eredmény	- Az iskolarendszerű szakképzésből kilépők közül a szakmájukban elhelyezkedettek aránya a kilépés után 1 évvel - A felnőtt (5-64 éves) lakosság alap- és életviteli kompetenciáinak (szövegértés, nyelvtudás, IKT készségek) javulása			OECD - Adult Literacy and Lifeskills Survey és más mérések alapján	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybeviteléhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Építési engedélyezési és kiviteli tervek, eszközbeszerzések műszaki specifikációi, szolgáltatási koncepciók,			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		Zalaegerszegi TISZK, OKÉV Nyugat-Dunántúli Regionális Igazgatósága, Berzsenyi Dániel Főiskola, Győri TIOK, OKM, SZMM			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az intézkedésnek a leghátrányosabb helyzetű térségekre kell koncentrálnia.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁶ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Minőségi oktatás, hozzáférés és infrastruktúra fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Humán erőforrás-fejlesztési
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Fontos, hogy a fejlesztések révén az azonos szinthez tartozó intézménytípusok és az egyes intézmények közötti teljesítménykülönbségek mérséklődjenek (célszerű kistérségi szinten kiépíteni azokat a struktúrákat, amelyek alkalmassá teszik a rendszert arra, hogy egy átfogó, helyi (kistérségi) minőségirányítási célrendszer segítségével konkrét minőségirányítási rendszer kontrolljában hatékonyan és szakszerűen közre tudjon működni). A fejlesztések során figyelembe kell venni a megye településszerkezetét, törekedni kell a kistérségi, mikrotérségi feladatellátásra, és a civil szféra bevonására is. A kistérségi iskolák szakképzett pedagógusok ellátottságban, felszereltségben, a modern képzési infrastruktúrákhoz való hozzáférésben nem tudnak lépést tartani a nagyobb és jobb helyzetben lévő intézményekkel. Szükség van olyan modellek elindítására, amelyekben nemcsak az iskola fenntartását biztosított, hanem egyidejűleg a minőség folyamatos fejlesztésének feltételeit is meg lehet teremteni anélkül, hogy a költségvetési források megnövekednének. A kisiskolák fennmaradásának egyedüli biztosítója az együttműködés. Törekedni kellene több helyszínen működő, multifunkcionális mikrotérségi közoktatási intézmények létrehozására (iskolabusz szolgáltatással), amelyek 8 évfolyamos általános iskolaként, óvodai és alapozó alapfokú művészetoktatási intézményegységekként, továbbá lakóhelyi közösségi feladatok ellátójaként (pl. kulturális programszervezés, felnőttoktatás, felnőttképzés stb.) is működne.
Az intézkedés céljai	- A népesség képzettségének folyamatos és további emelése, nyelvtudásának, informatikai tudásának emelése, bővítése nemcsak iskolai rendszerű képzés keretében, hanem az egy életen át való tanulás lehetőségeinek megteremtése révén is. - Modern közoktatási rendszer megvalósítása, teljes körű reform végrehajtása. - A szakképzés, felsőfokú szakképzés, felnőttképzés és felsőoktatás egymásra épülő rendszerének kialakítása.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	- A kompetencia alapú oktatás és a korszerű pedagógiai módszerek elterjedésének támogatása a közoktatásban és a szakképzésben (a Győri Térségi Iskola és Óvodafejlesztő Központtal együttműködve a Zalaegerszegi TISZK koordinálásában). - A közoktatási és felsőoktatási intézmények művelődési, szociális, egészségnevelési és szabadidős szolgáltató szerepének erősítése, az oktatási és kulturális intézmények együttműködésének erősítése. - Tanulási lehetőségek bővítése, új tanulási formák elterjesztésének ösztönzése (IKT, e-learning). - A formális, nem-formális és informális rendszerek összekapcsolása (az előzetesen megszerzett tudás elismerési rendszerének bevezetése a nyugat-dunántúli regionális képzési hálózat koordinálásban). - Az interkulturális nevelés fejlesztése, a nemzetiségi és migráns tanulók és felnőttek beilleszkedésének támogatása (interkulturális és nemzetiségi pedagó-

⁶ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	gusképzés, szaknyelvi képzés, továbbképzések támogatása, módszertani fejlesztések stb.). - Átfogó mérési, értékelési és minőségirányítási rendszerek fejlesztése (az eredményesség mérésére szolgáló, a pedagógusképzésben és az iskolai gyakorlatban alkalmazott egységes szemléletű, sztenderdekre alapozott mérésértékelési rendszer kialakítása, amely két területre terjed ki: egyrészt a tanulói mérésértékelésre, másrészt az intézmények mérésértékelésére). - A pedagógusképzés megújítása, az oktatásban dolgozók továbbképzése (pl. a pedagógusok szakmai módszertani felkészítése a megváltozó tanári munka ellátására, vezető tanár: képzési programokban gondolkodó, a program egészét átlátó, szervező pedagógusok, facilitátor: egy-egy tanulócsoporthoz munkáját hivatott szervezni, tutor: egyéni tanulási tervhez alkalmazkodva egy-egy tanuló fejlődéséért felelős). - A közoktatás hatékonyságát segítő területi együttműködések támogatása (mikrotérsgégi együttműködések erősítése, csatlakozás a regionális közoktatási tanügy-igazgatási tudásporthoz/tudásbázishoz). - A hátrányos helyzetű és roma tanulók szegregációja elleni küzdelem, az integrált oktatásuk támogatása, tanulási lehetőségeik bővítése. - A sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának támogatása - <i>A kiemelkedően tehetséges hallgatók tehetségét támogató és fejlesztő, tehetséggondozó programok elterjesztése</i> - Az „Intelligens” iskola infrastruktúrájának elterjesztése (a pedagógiai reformhoz szükséges IKT eszközök biztosítása: számítógép, projektor, interaktív tábla stb., információs rendszerfejlesztés, mérés-értékelési rendszerek infrastruktúrájának kialakítása). - Óvodai és az alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastruktúrájának fejlesztése, rekonstrukciója, korszerűsítése, bővítése - Új óvodák létrehozása, ahol nem működik gyermekek napközbeni ellátását biztosító szolgáltatás - Oktatás módszertani fejlesztés, civil szervezetek bevonása (szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtás, képzés, a jó példák gyűjtése, legjobb szervezeti példák átadása, tájékoztatási programok indítása a Kútfő hálózat keretében).
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a városias településektől távolabb eső közoktatási kistérségekre, mikrotérsgégekre (pl. Zalaszentgróti, Letenyei), amelyeket vagy a humán szolgáltatásokhoz történő nehézkes hozzáférés, és/vagy a szolgáltatások leromlott műszaki infrastruktúrális állapota jellemez. Fontos feladat az NFT I-ben már kidolgozott kompetenciaalapú oktatási programcsomagok, eszközök és módszerek disszeminációja, széleskörű elterjesztésének támogatása a megye közoktatási rendszerében a győri TIOK és a Zala Megyei Pedagógiai Intézet koordinálásában. Az egy térségek közti oktatási teljesítménykülönbségek mérséklését kiemelten kell kezelni. A megye sokszínű nemzetiségi adottsága (szlovén, horvát, német stb.) miatt is különösen nagy hangsúlyt kell fektetni az interkulturális nevelés fejlesztésére. Kiemelt feladat az eredményesség mérésére szolgáló, a pedagógusképzésben és az iskolai gyakorlatban alkalmazott egységes szemléletű, regionális szenderdekre alapozott mérésértékelési rendszer kialakítása, amely két területre terjed ki: egy-

	részt a tanulói mérésértékelésre, másrészt az intézmények mérésértékelésére.				
Célcsoportok:	- elmaradott térségek lakói - óvodai és alapfokú oktatási-nevelési intézményekbe járó gyermekek és szüleik - óvodás korú gyermekek és hozzátartozóik - pedagógusok				
Lehetséges kedvezményezettek:	- óvodák - alapfokú oktatási-nevelési intézmények - középfokú oktatási intézmények - kistérségi társulások - önkormányzatok - civil szervezetek				
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek 2. Szakmai kritériumok: - összhangban áll-e az intézkedés céljaival - a célcsoportok igényeihez való igazodás - megfelelő projekt menedzsment - hátrányos helyzetű térségek támogatása - elvárás: mikrotérségi ellátási rendszer különböző szolgáltatási elemeit összehangoltan fejlesztő projektek 3. Pénzügyi kritériumok: költség-hatékonyság, költségoptimalizálás 4. Kizáró okok				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		Egyes térségekben (Kőszeg, Szombathely, Szentgotthárd) különösen figyelemmel kell lenni a határon átnyúló közoktatási együttműködések lehetőségeire.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 m Ft			
	Maximum:	300 millió Ft			
	Saját forrás (%):	5-10%			
Támogatandó projektek becsült száma:		60-70			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- Lemorzsolódási arány az egyes iskolai fokozatokban			OKM	évente
Kimenet (output)	- Internet-hozzáféréssel és korszerű IKT-eszközökkel rendelkező tantermek számának növekedése			KSH, OKM	évente

Kimenet (output)	- megvalósított beruházások száma (db) - a korszerűsített, felújított, létrehozott intézményi terület (m2) - a beruházásokkal érintett tanulói létszám (fő, ffi/nő)			IH	évente
Eredmény	- Az OECD PISA szövegértési skáláján 2-es illetve az alatti szintet elért tanulók aránya - A PISA matematika felmérésben azon országok száma, melyek a 6-15 éves korosztály oktatására vásárló érték paritáson egy tanulóra számolva a magyarországinál többet költenek, ugyanakkor a magyar eredménynél rosszabb eredményt érnek el. - PISA egyéni teszteredmény (olvasási-szövegértési vagy matematikai-logikai) szóródásában hány %-nyi részt képvisel az iskolák átlagos eredményei közötti szóródás (szegregációs mutató).			PISA felmérés	3 évente (2009, 2012, 2015)
Eredmény	- A PISA matematika felmérésben azon országok száma, melyek a 6-15 éves korosztály oktatására vásárló érték paritáson egy tanulóra számolva a magyarországinál többet költenek, ugyanakkor a magyar eredménynél rosszabb eredményt érnek el. - PISA egyéni teszteredmény (olvasási-szövegértési vagy matematikai-logikai) szóródásában hány százaléknyi részt képvisel az iskolák átlagos eredményei közötti szóródás (szegregációs mutató). - A műszaki és természettudományos oktatás folytató egyetemek nemzetközi rangsorban elért helyezése.			PISA felmérés	3 évente (2009, 2012, 2015)
Eredmény	- iskolai teljesítmény javulása (kompetencia felmérés) - mikrotársági együttműködések számának növekedése (db)			OKM, saját	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybeviteléhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Építési engedélyezési és kiviteli tervek, eszközbeszerzések műszaki specifikációi, szolgáltatási koncepciók.			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		OKÉV Nyugat-Dunántúli Regionális Igazgatósága, Zala Megyei Pedagógiai Intézet, pedagógiai szolgáltatók			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az intézkedésnek a leghátrányosabb helyzetű térségekre kell koncentrálnia.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁷ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Humánerőforrás-fejlesztési
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A hátrányos helyzetű emberek sikeres munkaerő-piaci beilleszkedéséhez a foglalkoztathatóság javítása mellett szükség van az egészségügyi és szociális szolgáltatásokra is. A megye aprófalvas településszerkezete és a lakosság rossz egészségügyi helyzete miatt alapvető fontosságú az egészségügyi ellátások és szolgáltatások lakossághozközelítéte és lehetőség szerint helybeni biztosítása, valamint a régió lakosságára jellemző egészségi kockázatok megelőzése. Az egészségügyi szolgáltatók (főként kórházak) párhuzamos aktív fekvőbeteg ellátásainak megszüntetését regionális szakmai és költségvetésszerű szempontok is sürgetik, melyek révén a krónikus és rehabilitációs szolgáltatások és ellátási formák kerülnek előtérbe. Ezek kiszolgáló terápiai funkcióit az erőforrás koncentráció okán célszerű a meglévő szakmai programokkal rendelkező, azt ellátni kívánó egészségügyi szolgáltatókra összpontosítani, az igénybevevő rehabilitációs szolgáltatásokat pedig ezek köré szervezni. Az aktív ellátást követően vagy egész életükben, vagy folyamatosan hosszú távon szükséges a betegek rehabilitációja, nyomon követése, a normális életbe való visszavezetése, a szakszerű ápolás biztosítása, mely révén a családi terhek csökkennek, a betegek pedig önállók és munkaképesek lesznek. A szociális szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése feltétele annak, hogy a társadalmi kirekesztéssel leginkább veszélyeztetett csoportok helyzetének javítására irányuló programok végrehajtásához biztosított legyen a megfelelő szolgáltatási háttér. A „rejtőzködő” szegények elérése érdekében szükség van a szociális, közösségi és civil célokat szolgáló komplex térségi és települési fejlesztésekre, különösen a perifériák, aprófalvak, zárányok, hátrányos helyzetű mikrotérségek területén. Falugondnoki, tanyagondnoki szolgálat fejlesztése, a női munkavállalás megkönnyítése a családközei-, az idősek gondozása az otthonközeli ellátások fejlesztését igényli, mely a meglévő társulások helyi szükségletekhez illeszkedő átalakítását vonja maga után. A szociális szolgáltatások korszerűsítése hosszú távon a területi különbségek csökkentését, a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést és az ellátások minőségének javítását szolgálja, elősegítve a hátrányos helyzetű csoportok – pl. aprófalvakban élő kisgyermekes nők, hajléktalanok, szenvedélybetegek, speciális problémákkal küzdő gyermekek és fiatalok, fogyatékkal élők, romák – munkaerő-piaci és társadalmi beilleszkedését.
Az intézkedés céljai	- Az egészségügyi és szociális szolgáltatásoknak a megye településszerkezetét figyelembe vevő elérhetőségének biztosítása az infrastruktúra kiépítésével, és demográfiai viszonyaira tekintettel levő, a civil szférát is integráló a hálózatalvú innovatív szolgáltatások tartalmi és területi bővítésével, fejlesztésével.

⁷ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	- Az aktivitás növelésének elősegítését az egészségi állapot és a munkavégző képesség javítását támogató szolgáltatások fejlesztése. - Egészségre nevelő, szemléletformáló- és életmódprogramok (lakossági szűrőprogramok és kampányok, szenvedélybetegségek megelőzési programjai). - Az egészségügy ágazati szerkezetátalakításának támogatása (továbbképzések, pályaaorientáció, karrier tervezés). - Az egészségügyi ellátórendszer hatékony működéséhez szükséges programok (pl. kistérségi egészségfejlesztési szakember-hálózat kialakítása és fejlesztése). - A regionális hálózat részeként járóbeteg-szakellátó és egynapos sebészeti központok létrehozása, fejlesztése. - Kistérségi járóbeteg-szakellátó központok kialakítása, fejlesztése a struktúraátalakítás során megváltozott funkciójú fekvőbeteg intézmények bázisán. - A fekvőbeteg ellátási intézményrendszer felkészítése a struktúraváltásra, hatékony ellátási struktúra kialakítása (szűrés, diagnosztika (telemedicina) fejlesztése, sürgősségi ellátás fejlesztése). - Helyi jelentőségű egészségügyi alapellátás infrastrukturális és informatikai fejlesztése. - Prevenációs technikákhoz kapcsolódó beruházások, szolgáltatások, egészségügyi kampányok és a népegészségügyi program helyi aktivitásainak támogatása, a civil kezdeményezések integrálása az egészséges életmód fejlesztése programokba, kapcsolódó képzési programok indítása. - Az idősellátás térségi ellátási szolgáltatásainak fejlesztése. - Komplex rehabilitációs ellátási központok hálózatának kialakítása, a meglévő kórházi struktúra rehabilitációs szolgáltatásainak fejlesztése a szükséges infrastrukturális és eszközállomány figyelembe vételével. - Beruházás a jövőnkbe: gyermek- és ifjúsági programok (az egyéni és társas kompetenciáikat fejlesztő, oktatási rendszeren kívüli, jelzőrendszer, gyermek-gondozási szolgáltatások fejlesztése, bűnmegelőzés, karrier tanácsadás, nagykanizsai „Csellengők Háza” típusú intézmények kialakítása stb.). - A leghátrányosabb helyzetű térségek komplex fejlesztéséhez kapcsolódó foglalkoztatási, képzési, oktatási, szociális, egészségfejlesztési elemek. - A halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkaerőpiaci integrációjának előmozdítása (komplex felkészítésre, lakhatás támogatása, kompetenciafejlesztés, információszolgáltatás). - Szociális szolgáltatások minőségének és hozzáférhetőségének javítása, szakemberek készségfejlesztése (pl. gyermekek átmeneti otthonának létrehozása Sopronban, gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése, idősgondozás fejlesztése). - Az akadálymentesítés szakmai hátterének biztosítása, valamint a megváltozott munkaképességűek minősítési rendszerének átalakítása, a rehabilitáció szakmai feltételeinek megteremtése. - Helyi közösségek, felkészítés az aktív állampolgárságra (a társadalmi tervezés elterjesztése, az önkéntes tevékenység, a közösségfejlesztés, a közösségi programok indítása). - A diszkrimináció elleni akciók (pl. toleranciaprogramok, médiakampány, jogi segítségnyújtás stb.). - A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése (környezeti, infokommunikációs és közlekedési akadálymentesítés, innovatív, többfunkciós kis- és mikrotérségi szolgáltatóközpontok létrehozása, a bentlakásos intézmények modernizációja, funkcióváltása) - Család és otthon közeli ellátások infrastrukturális fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgálat, utcai szociális munka), - Családsegítő szolgáltatások infrastrukturális fejlesztését. - Nappali ellátások infrastrukturális fejlesztése (idősek, fogyatékosok, hajléktalanok, szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek nappali ellátása).
--	---

	- Gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése. - Szociális szakmai módszertani fejlesztés, civil szervezetek bevonása (szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtás, képzés, a jó példák gyűjtése, legjobb szervezeti példák átadása, tájékoztatási programok indítása a Kútfa hálózat keretében).
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A megye fekvőbeteg ellátó intézményeiben a meglévő kapacitások sok esetben egymás mellett működő, párhuzamos ellátásokat eredményeznek, melyek megszüntetése szükséges a járóbeteg ellátó központok fejlesztésével. A térségi – kistérségi szinten a járóbeteg ellátást végző, nem kórházakhoz integrált rendelőintézetek (Lenti, Zalaszentgrót) a betegellátásból szintén jelentős szerepet vállalnak, melyekre azonban kevesebb figyelem fordítódik. Infrastrukturális állapotuk a háziorvosi és központi ügyeleti rendelőkön kívül közel 20-30 éves lemaradásban van a kívánatoshoz képest. A szolgáltatások hozzáférhetősége tekintetében jelentős területi különbségek vannak a régió belül is, elsősorban a leghátrányosabb helyzetű, többnyire aprófalvas, zsáktelepüléses térségekben nem biztosított a megfelelő színvonalú szolgáltatás. Egyáltalán nem működik bölcsőde a Letenyei és Zalaszentgróti kistérségekben, ahol a kisgyermekes nők munkavállalási esélyeit sok más tényező mellett ez a hátrány is csökkenti. Főként a viszonylag újfajta intézményekre, elsősorban a gyermekjóléti és családsegítő szolgálatokra jellemző, és a szolgáltatás fenntarthatósága szempontjából legkedvezőbbnek látszó megoldása a több települést ellátó intézmények létrehozása. A megyében van olyan intézmény, amelynél a társulás 52 települést foglal magában, amely már túl van a működőképesség és átláthatóság határán. Zalában általános ez a megoldás: egy családsegítő egységre átlagosan 10 település jut, miközben Zala megye 20 családsegítő egységében mindössze 83 fő dolgozik.
Célcsoportok:	- a megye teljes lakossága - hátrányos helyzetű gyermekek és szüleik - GYES-ről munkába visszatérni kívánó szülők - romák - szenvedélybetegek - a sokgyermekes és/vagy gyermeküket egyedül nevelő – elsősorban – nők - hajléktalanok - súlyos vagy halmozottan fogyatékos emberek - az állami gondoskodásból kikerülő fiatalok, - az elítéltek és a büntetés-végrehajtási intézetekből szabadultak
Lehetséges kedvezményezettek:	- Szociális alapszolgáltatásokat nyújtó intézmények (civil és önkormányzati) - Gyermekjóléti szolgáltatásokat nyújtó intézmények (civil és önkormányzati)
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek 2. Szakmai kritériumok: - összhangban áll-e az intézkedés céljaival - igazodnak-e a célcsoportok igényeihez a nyújtandó szolgáltatások - megfelelő projekt menedzsment

		- hátrányos helyzetű térségek támogatása - elvárás: mikrotérségi ellátási rendszer különböző szolgáltatási elemeit összehangoltan fejlesztő projektek - a 10.000 fő feletti települések saját településük lakosságán túl a térségben élő, sérülékeny társadalmi csoportokra irányuló szolgáltatások biztosítása esetén előnyt élveznek - kötelező elvárás a fejlesztés, felújítás esetén is az akadálymentesítés 3. Pénzügyi kritériumok: költség-hatékonyság, költségoptimalizálás 4. Kizáró okok			
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		A szomszédos határmenti területeknek is ellátást biztosító színvonalas egészségügyi-szociális szolgáltatások nyújtása a városokban (Nagykanizsa, Lenti, Letenye).			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 millió Ft			
	Maximum:	300 millió Ft			
	Saját forrás (%):	5-10%			
Támogatandó projektek becsült száma:		120-130			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- megvalósított beruházások száma (db) - a korszerűsített, felújított, létrehozott intézményi terület (m2) - a szolgáltatások igénybevevők létszáma (fő, ffi/nő)			IH	monitoring jelentéseknél
Eredmény	- a létrehozott vagy fejlesztett szociális szolgáltatásokkal kiszolgált háztartások száma (db) - mikrotérségi együttműködések számának növekedése (db)			IH, SZMM, saját	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybeviteléhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Építési engedélyezési és kiviteli tervek, eszközbeszerzések műszaki specifikációi, szolgáltatási koncepciók.			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		Nyugat-Dunántúli Regionális Szociálpolitikai Tanács és Regionális Egészségügyi Tanács			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az intézkedésnek a leghátrányosabb helyzetű térségekre kell koncentrálnia.					

5.2.1. A HUMÁNERŐFORRÁS-FEJLESZTÉS PRIORITÁS EGY SZELETE

A FOGLALKOZTATHATÓSÁG JAVÍTÁSA, A MUNKAERŐ-PIACRA VALÓ BELÉPÉS ÖSZTÖNZÉSE

Célok:

Átfogó cél: a munkaerő-piaci részvétel és a foglalkoztatás bővítése; a népesség munkavégző képességének, vagyis a munkaerő-piac kínálati oldalának javítása. E cél szoros összefüggésben áll a gazdaságfejlesztéssel és az intézményi háttér fejlesztésével.

A foglalkoztathatóság javítását szolgáló részcélok:

- = A munkaképes, ám a munkaerő-piacon jelen nem lévő inaktív emberek - közülük is kiemelten a megye aprófalvaiban élők és a nagyarányú inaktivitást mutató roma népesség - gazdasági aktivizálása.
- = A munkaerő-piacon jelenlévő, ám veszélyeztetett csoportok – életkoruk, alacsony képzettségük miatt és a megváltozott munkaképességűek- foglalkoztathatóságának elősegítése.
- = A rokkantsági nyugdíj rendszerének átalakításával érintettek hatékony munkaerő-piaci integrációja.
- = A munkanélküli lét átlagos időtartamának csökkentése, a munkanélkülivé válás és az álláshoz jutás közti periódus lerövidítése.
- = A tartós munkanélküliség (van olyan zalai kistérség, ahol a tartósan munka nélkül élők aránya 45% feletti) kezelése, visszaszorítása.
- = A foglalkoztatási célú források koncentrációja a hátrányos helyzetű térségekbe.
- = A második munkapiac fejlesztése.

A célok számszerűsítése, indikátorok:

Az indikátor típusa	Mutató	Mértékegység	Bázis (2006)	Cél (2013)	Adatforrás	Gyakoriság
hatás	Aktivitási ráta	%			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
hatás	Foglalkoztatási ráta	%			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
hatás	A közsférán kívül foglalkoztatottak aránya	%			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
hatás	Munkanélküliségi ráta	%			ÁFSZ	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
hatás	A tartósan munka nélkül lévők aránya	%			ÁFSZ	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
hatás	Az aktív kereső nélküli háztartások száma	db			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén

eredmény	A regisztrációba kerülés és az elhelyezkedés közti átlagos időtartam	nap			ÁFSZ	évente
eredmény	A munkaerő-piaci szolgáltatások segítségével vállalkozóvá vált munkanélküliek aránya	%			ÁFSZ	évente
eredmény	Az aktív foglalkoztatási programokban részt vettek közül az elhelyezkedettek és egy év múltán is alkalmazásban állók aránya	%			ÁFSZ	évente
output	Azon munkanélküliek aránya, akik a regisztrációba kerülést követő 6 hónapon belül nem részesültek támogatásban vagy szolgáltatásban	%			ÁFSZ	évente
output	A második munkapiacra támogatással dolgozók száma	fő			IH	évente
output	~ ebből: hátrányos helyzetű célcsoportokhoz tartozók	fő			IH	évente
output	A támogatott programoknak köszönhetően megtartott álláshelyek száma	db			IH	évente
output	~ ebből: hátrányos helyzetű célcsoport számára	db			IH	évente

A prioritás leírása:

A foglalkoztathatóság javítása a munkaerő-piac kínálati oldalát javítja, teszi átláthatóbbá.

Ahhoz, hogy minél többen dolgozzanak, szükséges, hogy minél többen legyenek jelen a munkaerő-piacon, a munkavállalási korú inaktív népesség rétege szűküljön. Ennek eszköze az aktivitás növelése. A gazdasági aktivitás nem növelhető egyrészt a munkanélküli és az inaktív emberek munkavállaláshoz szükséges tudásának és készségeinek fejlesztése, másrészt az aktív munkaerő-piaci politikák (az állami és a nem állami szereplők által nyújtott szolgáltatásokat egyaránt beleértve) összehangolt működése nélkül. Ösztönözni és segíteni kell az álláskeresést, a munkaerő-piacra való beilleszkedést vagy visszatérést.

A prioritás tehát két célcsoportra fókuszál: egyrészt a jelenleg a munkaerő-piacon jelen nem lévők, az inaktívakra – esetükben cél a gazdasági aktivizálás; másrészt a munkaerő-piacon jelen lévő, ám munkával nem rendelkező állástalanokra, a regisztrált munkanélküliekre – esetükben cél a munkához juttatás az aktív munkaerő-piaci eszközök segítségével. A prioritás eszköztárának ezen kívül segítenie kell a foglalkoztatott, ám életkoruk, alacsony képzettségük miatt veszélyeztetett csoportok és a megváltozott munkaképességűek foglalkoztathatóságát is.

A gazdaságilag aktívak rétegének szélesítése el kell érje a kistelepülésen élő, a reménytelenség érzése miatt a regisztrációban soha meg nem jelenő inaktívakat és közülük is elsősorban a foglalkoztathatóság szempontjából halmozottan nehéz sorsú népességet, a romákat. Felmérések sora támasztja alá ugyanis, hogy körükben – számos társadalmi ok miatt - az inaktivitás, a

passzív munkanélküliség igen magas. E jelenség Közép- és Dél-Zala aprófalvaiban, zsáktelepülésein különösen tetten érhető.

A munkaerő-piacon megjelenő, tehát regisztrált állástalanok közül az erőfeszítéseknek különösen irányulniuk kell a foglalkoztatás szempontjából hátrányt szenvedő, jól azonosítható társadalmi rétegekre, úgymint a pályakezdőkre, a nőkre, az 50 év felettiekre és a tartósan munka nélkül élőkre. A program horizontális elve, az esélyegyenlőség biztosítása e prioritás intézkedéseiben, a végrehajtás során különösen érvényre jut.

Kezelendő problémák Zala megyében:

- = Európai összehasonlításban alacsony, hazai viszonylatban átlagnál magasabb a gazdasági aktivitás. Az inaktívak aránya a kistélepüléseken magasabb (roma népesség!).
- = Az alacsony aktivitás miatt európai relációban alacsony a foglalkoztatási szint is, amely azonban a hazai átlagot 5 %ponttal meghaladja.
- = A munkanélküliségi ráta az utóbbi öt évben romló, regionális összehasonlításban magas a tartósan állástalanok aránya.
- = A munkanélküliek 36 százaléka a legaktívabb 25-39 éves korosztályból kerül ki, de magas 45-55 évesek rátája is.
- = Különösen nehéz elhelyezkedniük az alacsony iskolai végzettségű embereknek.
- = A foglalkoztatás és a munkanélküliség tekintetében kistérségenként jelentős különbségek figyelhetők meg. A lejtő É→D irányú.

Specifikus állítások:

- = A rosszabb helyzetű kistérségekben (Lenti, Letenyei) az átlagosnál magasabb a rendszeres szociális segélyben, a rokkantsági ellátásban részesülők, a tartósan munkanélküliek és az alacsony iskolai végzettségűek aránya, és rendszerint az álláskeresési hajlandóság is alacsonyabb.
- = A férfi-női foglalkoztatási különbségek európai összehasonlításban nem jelentősek, hasonlóképpen nincs érdemi különbség a férfiak és a nők béreiben sem. Ellenben a gyermekgondozási szabadságot követően nehéz a nőknek visszatérni a munkaerő-piacra (óvodai ellátás hiányosságai).
- = Az oktatás nem biztosítja eléggé a munkaerő-piaci részvételhez szükséges alapvető készségeket.
- = A kötelező iskolázás szakaszában kialakult képzettségi egyenlőtlenségek hosszú távon és döntően befolyásolják a munkaerő-piaci esélyeket, és ezt a felnőttkori képzés sem tudja ellensúlyozni.
- = A szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz nem biztosított a kistélepüléseken élők hozzáférése, holott hátrányos jövedelmi, foglalkoztatási, helyzetük miatt éppen ők igényelnének fokozott támogatást
- = Hiányoznak a foglalkoztatási és szociális ellátórendszerek közötti intézményes kapcsolatok, ágazatközi együttműködések.

Általános kezelési elvek:

A munkaerő-piacra való belépés segítéséhez szükséges az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése, szolgáltatásainak széleskörű elérhetősége, az aktivizáló politikák hatékonyságának javítása. Ez segíti elő azt, hogy a munkavállalás mindenki számára tényleges lehetőség legyen. Szükség van olyan munkaerő-piaci programokra, szolgáltatásokra, amelyek az inaktívak és a munkaerő-piacon hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci részvételét segítik, támogatják. Erősíteni kell a foglalkoztatási támogatások és szolgáltatások, a képzési lehetőségek összhangját a gazdasági igényekkel, valamint a szociális támogatásokkal és szolgáltatásokkal. Fokozottan segíteni kell a fiatalok munka világába való bekapcsolódását. Ehhez fontos szerep hárul az oktatási rendszerre, a munkaerő-piacra való belépést segítő és a helyi kulturális szolgáltatásokra és az önkéntesség fejlesztésére.

Támogatni kell az időseket abban, hogy megőrizzék munkaerő-piaci aktivitásukat. Olyan szolgáltatások létrejöttét kell ösztönözni, amelyek segítik a munkavégző képesség és az egészség megőrzésének helyreállítását, a tudás és a készségek megújítását. Emellett a szociálpolitika eszközeivel (is) közre kell működni a munkaerő-piacot idő előtt végleg elhagyók számának csökkentésében.

A nők munkaerő-piaci részvételét a család és a munkahely összeegyeztetését lehetővé tevő szolgáltatások támogatják. Ezek bővítése, elérhetővé tétele a munkaerő-piac felé orientálja a gyermekek és a gondozásra szoruló családtagok otthoni ápolását végzőket.

A romák foglalkoztatásának elősegítését szolgáló programok kidolgozásánál figyelni kell a munkavállalásnak a szociális, lakhatási, egészségügyi problémákból fakadó nehézségeire is. Ezek csökkentése csak a szociális szolgáltató rendszer eszközeinek, támogatásainak összehangolásával érhető el, tehát meg kell teremteni mindenkinek az egyenlő hozzáférést a megfelelő minőségű szolgáltatásokhoz. Akadálymentesítéssel és a közlekedési lehetőségekkel kiemelt figyelmet kell fordítani a megváltozott munkaképességű és a fogyatékos emberekre. Az inaktívak munkaerő-piacra való bevonásában komoly szerepet játszhatnak a szociálpolitikai eszközökkel összehangolt komplex foglalkoztatási rehabilitációt célzó programok, újabb közmunka-lehetőségek és a szociális gazdaság típusú programok.

A munkaerő-kereslet és -kínálat összehangolása a munkaerő területi mobilitásának ösztönzésével, a távmunka-lehetőségek megteremtésével és ezek alkalmazásának ösztönzésével, a mobilitás lehetőségeinek javításával, valamint az oktatási és képzési rendszernek a munkaerő-piaci igényekhez igazításával segíthető elő. Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszköztár és a megfelelő szociális és gyermekjóléti szolgáltatások mellett a foglalkoztatás hosszú távú és tartós bővítése elválaszthatatlan olyan, a mobilitást könnyítő feltételek megteremtése nélkül, mint a hozzáférhető lakhatási megoldások (szociális bérlakások, munkás- és diákszállók) és az elérhető, rugalmas tömegközlekedés.

A kereslet növelésének eszköze a munkahelyteremtő beruházások ösztönzése és a foglalkoztatási szempontból kedvezőbb beruházások előnyben részesítése. A területi különbségek csökkentése olyan intézkedéseket igényel, amelyek a hátrányos helyzetű térségekben bővítik a munkaerő-keresletet a szociális gazdaság és a helyi kulturális szolgáltatások foglalkoztatási lehetőségeinek kihasználásával. A fentiek mellett a munkaerő-piacra való belépés ösztönzésében fontos szerepe lehet a szürke gazdaság kifehérítését szolgáló intézkedéseknek, a be nem jelentett munkavégzés csökkentésének. Ez szükségessé teszi a munkaügyi ellenőrzés rendszerének megerősítését, az intézményi kapacitások és a nyilvántartási rendszer fejlesztését.

Beavatkozások/intézkedések:

1. A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások fejlesztése

A munkaerő-piaci részvétel növelésére irányuló stratégia sikeres megvalósításának egyik alappillére, hogy az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) a munkaerőpiacon meghatározó szerepet betöltő, eredmény-orientált és ügyfélbarát szolgáltatóvá váljon. Ennek megvalósítása elsősorban központi igazgatásszervezési feladat, de a szervezet területi egységeiben is adott a lehetőség a keret tartalommal való megtöltésére. Főbb elemek:

- = A helyi munkaerő-piaci sajátosságokhoz és gazdasági lehetőségekhez igazodó aktív munkaerő-piaci eszköztár működtetése. Átfogó (azaz a különféle munkaerő-piaci támogatásokat és szolgáltatásokat „csomagba” rendező) foglalkoztatási programok szükségesek, elsősorban:
 - a pályakezdők (a munkatapasztalat szerzés támogatása),
 - az 50 év feletti korosztály,
 - az alacsony iskolai végzettségűek,
 - a roma népesség,
 - a tartósan állástalanok,
 - a munkaerő-piacra belépni vagy visszatérni kívánó nők számára.
- = A munkavállaláshoz szükséges szakmai és személyes kompetenciák megszerzését segítő munkaerő-piaci képzés, személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatások (például: egyéni képességek felmérése, álláskeresést segítő tanácsadás, állásközvetítés, stb.) kiterjesztése a regisztrált munkanélkülieken túl mindenkire, aki munkavállalási korú, munkaképes, de munkajövedelem hiányában – és rászorultsága okán – valamilyen szociális ellátásban részesül.
- = A foglalkozási rehabilitáció rendszerének kialakítása a megváltozott munkaképességűek és fogyatékosok foglalkoztatásának növelése érdekében.
- = Az együttműködések erősítése; beleértve a gazdasági szereplőkkel, az önkormányzatokkal, a civil szervezetekkel, a szociális szolgáltató szervezetekkel, oktatási és képzési intézményekkel való kapcsolatrendszer kiterjesztését és erősítését.
- = Szervezetfejlesztés az ÁFSZ megyei egységeiben

Az inaktív munkaerő-piacon való megjelenésének elősegítése igényli a foglalkoztatási célú non-profit szervezetek összehangolt és hatékony működését is. Zárban számos ilyen előremutató helyi kezdeményezés indult útjára az elmúlt években. Ezek megerősítése szükséges - speciális ismereteik, helyi kapcsolatrendszerük miatt – a hivatalos munkaerő-piaci szervezet működési körébe nehezen vonható emberek gazdasági aktivizálása érdekében.

- = A fogyatékkal élők emberek integrált („normál” munkahelyen történő) foglalkoztatásának támogatása.
- = Atipikus foglalkoztatási formák (táv munka, bedolgozói jogviszony stb.) kiterjesztése, komplex térségi mintaprogramok.

2. A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése

A beavatkozás az álláskeresést és munkavállalást segítő és támogató szolgáltatások fejlesztéséhez és a személyre szabott szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítéséhez járul hozzá.

A munkaerő-piaci részvétel növeléséhez a gazdaság igényeihez igazodó képzésszerkezetre és a munkaerő-piaci kereslet és kínálat összehangolását eredményesen segítő eszközökre van szükség. A munkaerőpiac folyamatos változása új típusú szolgáltatásokat vár a képzési rendszertől, az Állami Foglalkoztatási Szolgálatól (ÁFSZ) és a szociális szolgáltatásoktól is. Az infrastrukturális fejlesztéseknek azt a célt kell szolgálniuk, hogy a munkaerő-piaci részvételt segítő rendszerek magasabb színvonalú szolgáltatásokat nyújtsanak, rugalmasabban alkalmazkodjanak a gazdaság igényeihez és megteremtsék azok fizikai feltételeit. Főbb elemek:

- = A változásokra való felkészülés elősegítése érdekében a munkaerő-kereslet és kínálat előrejelzését szolgáló kistérségi rendszer továbbfejlesztése.
- = A szakképzés és a felnőttképzés infrastruktúrájának fejlesztése (REMEK, TISZK Zalaegerszegen).
- = Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer infrastrukturális és informatikai feltételeinek megteremtése.
- = A családi élet és a munkavégzés összehangolását segítő szolgáltatások fejlesztése.

3. A társadalmi befogadást segítő infrastruktúra fejlesztése

A társadalmi befogadást támogató infrastrukturális fejlesztések közvetetten járulnak hozzá a munkaerő-piaci részvétel elősegítéséhez. Elsődleges céljuk a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférésben és a szolgáltatások minőségében tapasztalható területi különbségek csökkentése, a társadalmi kirekesztődéssel leginkább fenyegetett csoportok hozzáféréseinek javítása.

- = A második munkapiac megerősítése.
- = Akadálymentesítés a munkahelyeken.
- = Gyermekbarát munkahelyek.

A fenti tevékenységekhez kapcsolódóan támogatandó:

Az integrált térségi szakképző központon kívüli gyakorlati szakképzés fejlesztése a gazdaság igényeinek megfelelő, helyi sajátosságú szakmák oktatása terén.

Pályaorientációs rendszer és karrierszolgáltatások kialakítása, a hazatérés elősegítése.

Helyi, térségi foglalkoztatási együttműködések, partnerségek, szolgáltatások fejlesztése és a partnerséggel közösen kidolgozott akciótervekben foglalt projektek, eredmény-alapú tevékenységek ösztönzése figyelembe véve a lisszaboni stratégia hazai végrehajtására vonatkozó programdokumentumokban kijelölt irányokat is. A paktumok koordinációjának és a szolgáltatások fenntarthatóságának biztosítása, szervezeti, jogi, gazdasági megerősítése érdekében figyelmet kell fordítani a folyamatos szakmai segítségre, az eredmények értékelésére.

Finanszírozási terv 2007-13:

A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerő-piacra való belépés ösztönzése a TAMOP-ban 137-173 Mrd forint indikatív támogatáskerettel rendelkezik. Az ehhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések a TIOP-ból 70-120 Mrd forint támogatásban részesülnek. Mindezt egészíti ki a pályázók saját forrása.

Mrd Ft

Intézkedések/ beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/E MVA/HA)	Összes támogatás	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások fejlesztése	TAMOP	ESZA					
A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése	TIOP	ESZA, ERFA					
A társadalmi befogadást segítő infrastruktúra fejlesztése	TIOP	ESZA, ERFA					

A NyuDü ROP vonatkozó prioritásainak forrásallokációja

Prioritás/beavatkozás	Forrásmeghatározás elve	Projekt kiválasztás módja	Indikatív forrás	
			Mrd Ft	%
Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése			30,0	22,7%
Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	A szociális munka infrastruktúrájának fejlesztése	Kistérségi integrált program keretében	3,5	2,7%
Gazdaságfejlesztés			19,0	15,6%
A gazdaság fejlődését szolgáló humán erőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszerének fejlesztése	A TISZK-eken kívüli gyakorlati szakképzés infrastrukturális fejlesztése	Egyedi projekt, akcióterven alapuló kiválasztás VAGY kétfordulós nyílt pályázat	1	0,8%
	Regionális pályaaorientációs rendszer és karrierszolgáltatások kialakítása	Egyedi projekt, akcióterven alapuló kiválasztás VAGY kétfordulós nyílt pályázat		
	Helyi, térségi foglalkoztatási együttműködések, partnerségek, szolgáltatások fejlesztése	Egyedi projekt, akcióterven alapuló kiválasztás VAGY kétfordulós nyílt pályázat		

* 10% ESZA keresztfinanszírozás

Intézkedések, beavatkozások

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás leírása		
Cím:	A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások fejlesztése	
Kapcsolódó prioritás megnevezése	A humánerőforrás fejlesztése	
Az intézkedés tartalma	= A munkaerő-piaci szolgáltatások minőségének javítása, kiterjesztése a regisztrációban nem szereplő inaktívakra a foglalkoztatás növelése céljából. Ennek érdekében szoros együttműködés, esetenként feladatátadás a foglalkoztatási célú nonprofit szervezetekkel és szervezeteknek. = A második munkapiac bővítése. = A foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetű társadalmi rétegek támogatása.	
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	= A helyi munkaerő-piaci sajátosságokhoz és gazdasági lehetőségekhez igazodó aktív munkaerő-piaci eszköztár működtetése. Átfogó (azaz a különféle munkaerő-piaci támogatásokat és szolgáltatásokat „csomagba” rendező) foglalkoztatási programok kiemelt célcsoportonként. = A munkavállaláshoz szükséges szakmai és személyes kompetenciák megszerzését segítő munkaerő-piaci képzés, személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatások (például: egyéni képességek felmérése, álláskeresőt segítő tanácsadás, állás-közvetítés, stb.) kiterjesztése a regisztrált munkanélkülieken túl mindenre, aki munkavállalási korú, munkaképes, de munkajövedelem hiányában – és rászorultsága okán – valamilyen szociális ellátásban részesül. = A foglalkozási rehabilitáció rendszerének kialakítása a megváltozott munkaképességűek és fogyatékosok foglalkoztatásának növelése érdekében. = Az együttműködések erősítése; beleértve a gazdasági szereplőkkel, az önkormányzatokkal, a civil szervezetekkel, a szociális szolgáltató szervezetekkel, oktatási és képzési intézményekkel való kapcsolatrendszer kiterjesztését és erősítését. = A foglalkoztatás szempontjából hátrányosnak minősülő társadalmi rétegek Zala megyében nagy arányban az apró- és törpefalvak lakóit jelentik. Emiatt a mobilitás biztosítása fontos szempont (így integráltan kezelhető más intézkedésekkel is). = A foglalkoztatási célú non-profit szervezetek működésének koordinálása. = A fogyatékkal élők emberek integrált („normál” munkahelyen történő) foglalkoztatásának támogatása. = Atipikus foglalkoztatási formák (távmunka, bedolgozói jogviszony stb.) kiterjesztése, komplex térségi mintaprogramok.	
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A gazdaság fejlődését szolgáló humánerőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszerének fejlesztése.	
Lehetséges megyehatáron túlnyúló hatás		Javasolt a határ menti (például szlovén) best practice átvétele, az Eurégiós foglalkoztatási együttműködés (Foglalkoztatási Paktum az Eurégióban) kihasználása, eredményes működtetése.
Támogatandó projektek becsült száma		
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)		

Típus	Indikátor	Tényadat (2006)	Cél (2013)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet	Azon munkanélküliek aránya, akik a regisztrációba kerülést követő 6 hónapon belül nem részesültek támogatásban vagy szolgáltatásban			IH	évente
Kimenet	A második munkapiacon támogatással dolgozók száma			IH	évente
Kimenet	~ ebből: hátrányos helyzetű célcsoporthoz tartozók			IH	évente
Eredmény	A munkaerő-piaci szolgáltatások segítségével vállalkozóvá vált munkanélküliek aránya			ÁFSZ	évente
Eredmény	Az aktív foglalkoztatási programokban részt vettek közül az elhelyezkedettek és egy év múltán is alkalmazásban állók aránya			ÁFSZ	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
TAMOP-ból finanszírozható.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás leírása					
Cím:	A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése				
Kapcsolódó prioritás megnevezése	A humánerőforrás fejlesztése				
Az intézkedés tartalma	Az infrastrukturális fejlesztések azt a célt szolgálják, hogy a munkaerő-piaci részvételt segítő rendszerek magasabb színvonalú szolgáltatásokat nyújtsanak, rugalmasabban alkalmazkodjanak a gazdaság igényeihez és megteremtsék azok fizikai feltételeit. Eszközök: = A munkaerő-kereslet és kínálat előrejelzését szolgáló rendszerek továbbfejlesztése. = A regionális képzési hálózatok: a szakképzés és a felnőttképzés infrastruktúrájának fejlesztése. = Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer infrastrukturális és informatikai feltételeinek megteremtése. = A családi élet és a munkavégzés összehangolását segítő szolgáltatások fejlesztése.				
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	= TISZK Zalaegerszegen. = Foglalkoztatási Paktumok koordinálása, tapasztalatok átadása.				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A gazdaság fejlődését szolgáló humánerőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszerének fejlesztése. Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése.				
Lehetséges megyehatáron túlnyúló hatás			Szakképzés, felnőttképzés terén.		
Támogatandó projektek becsült száma					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat (2006)	Cél (2013)	Adat- forrás	Gyakoriság
Hatás	Aktivítási ráta			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén

Hatás	Foglalkoztatási ráta			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	Munkanélküliségi ráta			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
TIOP-ból finanszírozható.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás leírása					
Cím:	A társadalmi befogadást segítő infrastruktúra fejlesztése				
Kapcsolódó prioritás megnevezése	A humán erőforrás fejlesztése				
Az intézkedés tartalma	A társadalmi befogadást támogató infrastrukturális fejlesztések közvetlenül járulnak hozzá a munkaerő-piaci részvétel elősegítéséhez. Elsődleges céljuk a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférésben és a szolgáltatások minőségében tapasztalható területi különbségek csökkentése, a társadalmi kirekesztődéssel leginkább fenyegetett csoportok hozzáféréseinek javítása. A társadalmi kirekesztődéssel leginkább fenyegetett csoportok nem jutnak hozzá a megfelelő segítséghez, ami egyrészt településszerkezeti, másrészt általános hozzáférési problémákból adódik. Az ellátatlanságból fakadó hátrányok gyengítik a foglalkoztatás és a társadalmi részvétel esélyeit. A fejlesztések megvalósítása során általános szempont, hogy csak az ellátó-rendszer korszerűsítését, reformját célzó beavatkozások kaphatnak támogatást. Elemek: = Akadálymentesítés a munkahelyeken. = Gyermekbarát munkahelyek. = A második munkapiac megerősítése.				
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	= Akadálymentesítés elsősorban a közintézményekben. = Elsődleges cél: a roma népesség munkaerő-piaci integrációjának elősegítése. Ehhez a második munkapiacon keresztül vezethet az út.				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése.				
Lehetséges megyehatáron túlnyúló hatás	-				
Támogatandó projektek becsült száma					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat (2006)	Cél (2013)	Adatforrás	Gyakoriság
Hatás	Akadálymentesített középületek			?	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	Gyermekbarát munkahelyek			?	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
TIOP-ból finanszírozható.					

Nyugat-dunántúli régió

Az indikátor típusa	Mutató	Mértékegység	Bázis	Cél (2013)	Adatforrás	Gyakoriság
hatás	Aktivitási arány	%	58,8 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Foglalkoztatási arány	%	55,6 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	A közszférán kívül foglalkoztatottak aránya	%	72,8 (2006. I. félév)		KSH	évente
hatás	Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya	%	6,7 (2006. I. félév)		KSH	évente
hatás	Munkanélküliségi ráta	%	5,5 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Passzív munkanélküliek száma	ezer fő	3,6 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Pályakezdő munkanélküliek aránya	%	3,9 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	A tartósan (180 napon túl) munka nélkül lévők aránya	%	42,6 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	Inaktív keresővel rendelkező háztartások aránya	%	30,5 (2005)		KSH	a programozási időszak kezdetén és végén
hatás	Az alkalmi munkavállalói könyvet kiváltók között a munkaviszonnyal nem rendelkezők aránya	%	89,3 (2004)		ÁFSZ	évente
hatás	Foglalkoztatott fogyatékosok aránya	%	9,8 (2001)		KSH	a programozási időszaktól megelőzően és végén
eredmény	A rendszeres szociális segélyezettek közül foglalkoztatottak aránya	%	54,7 (2005)		KSH	évente
eredmény	Az aktív munkaerő-piaci eszközökkel támogatottak közül a képzésben részt vevők aránya	%	32,1 (2006. I. félév)		ÁFSZ	évente
eredmény	A regisztrációba kerülés és az elhelyezkedés közti átlagos időtartam	nap			ÁFSZ	évente
eredmény	A munkaerő-piaci szolgáltatások segítségével vállalkozóvá vált munkanélküliek aránya	%			ÁFSZ	évente
eredmény	Az aktív foglalkoztatási programokban részt vettek közül az elhelyezkedettek és egy év múltán is alkalmazásban állók aránya	%			ÁFSZ	évente
output	A támogatott programoknak köszönhetően megtartott álláshelyek száma	db			IH	évente
output	~ ebből: hátrányos helyzetű célcsoport számára	db			IH	évente

Győr-Moson-Sopron megye

Az indikátor típusa	Mutató	Mértékegység	Bázis	Cél (2013)	Adatforrás	Gyakoriság
hatás	Aktivitási arány	%	57,4 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Foglalkoztatási arány	%	55,1 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	A közszférán kívül foglalkoztatottak aránya	%	74,7 (2006. I. félév)		KSH	évente
hatás	Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya	%	5,9 (2006. I. félév)		KSH	évente
hatás	Munkanélküliségi ráta	%	4,0 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Passzív munkanélküliek száma	ezer fő	1,2 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Pályakezdő munkanélküliek aránya	%	3,9 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	A tartósan (180 napon túl) munka nélkül lévők aránya	%	38,1 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	Inaktív keresővel rendelkező háztartások aránya	%	29,5 (2005)		KSH	a programozási időszak kezdetén és végén
hatás	Az alkalmi munkavállalói könyvet kiváltók között a munkaviszonnyal nem rendelkezők aránya	%	87,0 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	Foglalkoztatott fogyatékosok aránya	%	9,8 (2001)		KSH	a programozási időszakot megelőzően és végén
eredmény	A rendszeres szociális segélyezettek közül foglalkoztatottak aránya	%	58,4 (2005)		KSH	évente
eredmény	Az aktív munkaerő-piaci eszközökkel támogatottak közül a képzésben részt vevők aránya	%	33,5 (2006. I. félév)		ÁFSZ	évente
eredmény	A regisztrációba kerülés és az elhelyezkedés közti átlagos időtartam	nap			ÁFSZ	évente
eredmény	A munkaerő-piaci szolgáltatások segítségével vállalkozóvá vált munkanélküliek aránya	%			ÁFSZ	évente
eredmény	Az aktív foglalkoztatási programokban részt vettek közül az elhelyezkedettek és egy év múltán is alkalmazásban állók aránya	%			ÁFSZ	évente
output	A támogatott programoknak köszönhetően megtartott álláshelyek száma	db			IH	évente
output	~ ebből: hátrányos helyzetű célcsoport számára	db			IH	évente

Vas megye

Az indikátor típusa	Mutató	Mértékegység	Bázis	Cél (2013)	Adatforrás	Gyakoriság
hatás	Aktivitási arány	%	60,0 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Foglalkoztatási arány	%	56,0 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	A közszférán kívül foglalkoztatottak aránya	%	74,2 (2006. I. félév)		KSH	évente
hatás	Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya	%	8,2 (2006. I. félév)		KSH	évente
hatás	Munkanélküliségi ráta	%	6,8 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Passzív munkanélküliek száma	ezer fő	1,0 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Pályakezdő munkanélküliek aránya	%	4,6 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	A tartósan (180 napon túl) munka nélkül lévők aránya	%	42,4 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	Inaktív keresővel rendelkező háztartások aránya	%	30,2 (2005)		KSH	a programozási időszak kezdetén és végén
hatás	Az alkalmi munkavállalói könyvet kiváltók között a munkaviszonnyal nem rendelkezők aránya	%	86,0 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	Foglalkoztatott fogyatékosok aránya	%	10,8 (2001)		KSH	a programozási időszaktól megelőzően és végén
eredmény	A rendszeres szociális segélyezettek közül foglalkoztatottak aránya	%	64,6 (2005)		KSH	évente
eredmény	Az aktív munkaerő-piaci eszközökkel támogatottak közül a képzésben részt vevők aránya	%	30,0 (2006. I. félév)		ÁFSZ	évente
eredmény	A regisztrációba kerülés és az elhelyezkedés közti átlagos időtartam	nap			ÁFSZ	évente
eredmény	A munkaerő-piaci szolgáltatások segítségével vállalkozóvá vált munkanélküliek aránya	%			ÁFSZ	évente
eredmény	Az aktív foglalkoztatási programokban részt vettek közül az elhelyezkedettek és egy év múltán is alkalmazásban állók aránya	%			ÁFSZ	évente
output	A támogatott programoknak köszönhetően megtartott álláshelyek száma	db			IH	évente
output	~ ebből: hátrányos helyzetű célcsoport számára	db			IH	évente

Zala megye

Az indikátor típusa	Mutató	Mértékegység	Bázis	Cél (2013)	Adatforrás	Gyakoriság
hatás	Aktivitási arány	%	59,8 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Foglalkoztatási arány	%	55,9 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	A közszférán kívül foglalkoztatottak aránya	%	67,7 (2006. I. félév)		KSH	évente
hatás	Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya	%	6,8 (2006. I. félév)		KSH	évente
hatás	Munkanélküliségi ráta	%	8,9 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Passzív munkanélküliek száma	ezer fő	1,4 (2006. II. negyedév)		KSH	évente
hatás	Pályakezdő munkanélküliek aránya	%	3,4 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	A tartósan (180 napon túl) munka nélkül lévők aránya	%	45,9 (2005)		ÁFSZ	évente
hatás	Inaktív keresővel rendelkező háztartások aránya	%	32,4 (2005)		KSH	a programozási időszak kezdetén és végén
hatás	Az alkalmi munkavállalói könyvet kiváltók között a munkaviszonnyal nem rendelkezők aránya	%	90,0 (2004)		ÁFSZ	évente
hatás	Foglalkoztatott fogyatékosok aránya	%	8,8 (2001)		KSH	a programozási időszaktól megelőzően és végén
eredmény	A rendszeres szociális segélyezettek közül foglalkoztatottak aránya	%	49,5 (2005)		KSH	évente
eredmény	Az aktív munkaerő-piaci eszközökkel támogatottak közül a képzésben részt vevők aránya	%	33,4 (2006. I. félév)		ÁFSZ	évente
eredmény	A regisztrációba kerülés és az elhelyezkedés közti átlagos időtartam	nap			ÁFSZ	évente
eredmény	A munkaerő-piaci szolgáltatások segítségével vállalkozóvá vált munkanélküliek aránya	%			ÁFSZ	évente
eredmény	Az aktív foglalkoztatási programokban részt vettek közül az elhelyezkedettek és egy év múltán is alkalmazásban állók aránya	%			ÁFSZ	évente
output	A támogatott programoknak köszönhetően megtartott álláshelyek száma	db			IH	évente
output	~ ebből: hátrányos helyzetű célcsoport számára	db			IH	évente

5.3. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS PROGRAMJA

Zala megyében meglévő közlekedési rendszerek által nyújtott kínálat (hálózati kiépítettség, szolgáltatási színvonal) nem alkalmas az egyre növekvő, hazai és nemzetközi kereslet minőségi kielégítésére. A közlekedésfejlesztés magában foglalja, hogy kizárólag „környezetileg tudatosan tervezett” intézkedések mentén fogalmazhatók meg a fejlesztési javaslatok. A programban ezért is kerül előtérbe a közösségi közlekedés és más környezetbarát közlekedési módok fejlesztése, illetve a szűk közlekedési keresztmetszetek kiváltása, átjárhatóságuk javítása.

Átfogó cél:

- A növekedés és foglalkoztatás elősegítése (ROP)

Specifikus célok:

1. A megye térségi kapcsolatrendszerének és belső elérhetőségi feltételeinek javítása
2. Zalaegerszegen és Nagykanizsán és agglomerálódó környezetükben a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

Közös, horizontális cél:

1. A fenntartható fejlődés elvét követő közlekedésfejlesztési projektek mielőbbi megvalósítása érdekében a tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása

Időrendi összefüggés a célok között:

Mivel két markánsan elkülönülő fejlesztési cél került megfogalmazásra, melyek jól megkülönböztethető intézkedési kört ölelnek fel, ezért a programozási időszak során egyformán fontos a célok elérése.

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
A megye térségi kapcsolatrendszerének és belső elérhetőségi feltételeinek javítása	hatás					évente
	eredmény	- javul az alsórendű úthálózat minősége (útegyenletlenség, nyomvályúság, burkolatállapot, teherbírás) (ún. IRI osztályzat) - megyei jogú városok, kistérségi központok átlagos elérhetősége javul (perc)	Sorban 3,08-1,42-4,1-2,54 számítás		Magyar Közút Kht., MÁV Rt, GYSEV	a programozási időszak kezdetén és végén
	output	- felújított alsórendű utak hossza (km), - kiépített, új alsórendű utak hossza (km) - korszerűsített vasúti mellékvonalak hossza (km) - kiépült, új kerékpárutak hossza (km) - kijelölt kerékpáros útvonal, pl. kerékpársáv hossza (km)	1312 km 1312 km		Magyar Közút Kht., MÁV Rt, GYSEV	a programozási időszak kezdetén és végén
Zalaegerszegen és Nagykanizsán és agglomerálódó környezetükben a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása	hatás					évente
	eredmény				KSH	a programozási időszak kezdetén és végén
	output	- kiépült intermodális csomópontok száma (db), - megalakult agglomerációs közlekedési szövetségek száma (db)	0 0	2 2		

Indoklás

A régió és így Zala megye közlekedésfejlesztése szorosan kapcsolódik, illetve szakmailag kiegészíti a KözOP stratégiáját és prioritástengelyeit, melyek kialakítása már eleve uniós és hazai szakmai szempontokra épültek. A fejlesztési irányokat meghatározó alapvető szempontok:

- Alapcél az elérhetőség általános javítása, a horizontális elvek (pl. környezeti fenntarthatóság, esélyegyenlőség), valamint az üzemgazdaságossági tényezők figyelembevételével. Így például a közlekedési módok közti átjárhatóság (intermodalitás) közös csomópontban történő biztosítása, a kombinált áruszállítás feltételeinek kiépítése kiemelten fontos.
- Tekintettel kell lenni EU közlekedésfejlesztési prioritásaira, azaz a városi közösségi közlekedés, és a vasúti TEN vonalak fejlesztésére, valamint hazánk kötelezettségvállalásaira (pl. 11,5 tonnás burkolatmegerősítés).
- A közlekedési infrastruktúra és a közlekedési szolgáltatások komplex fejlesztéseinek támogatása, a logisztika szerepének erősítése.
- Folyamatos érdekharmonizáció a hazai és külföldi területi, valamint az egyes alágazati szereplők között. a nemzetközi gazdasági-kereskedelmi áramlatokhoz való alkalmazkodás érdekében.
- A közlekedésbiztonságot szem előtt tartó fejlesztések.
- A személyközlekedés esetében a környezetbarát, vasúti és a vízi közlekedés támogatása, a járműállomány modernizációja.

Az előbbi, általánosan elfogadott közlekedésfejlesztési szempontokon túlmenően, illetve azokhoz illeszkedően megyespecifikus szempontokat is szükséges megjeleníteni.

A TEN hálózat fővárosba irányuló, centrális vonalai mellett - melyek a megyét csupán déli határa mentén érintenek (V. sz. korridor) -, az É-D irányú közlekedési kapcsolatok (M9) is rendkívül fontosak a megyében, hiszen területén a közlekedésföldrajzi sajátosságaiból eredően a megfelelő teljesítőképességű É-D irányú vasúti, közúti folyosó hiánya jelenti a legnagyobb problémát. A KözOP tervezett nagyprojektjei között több is, e hálózati anomáliát hivatott kezelni, de azok Zala megyét kevésbé érintik s melyek nagyobb léptékű, a megyei, sőt regionális beavatkozási lehetőségeken túlmutató fejlesztést jelentenek. A TEN hálózatok és kapcsolódó fő elemeinek fejlesztése mellett a megyében számos, más tartalmú közlekedési kérdés is megoldásra vár.

A nemzetközi elérhetőség javításának további fontos eleme a légiközlekedés, azaz a regionális jelentőségű repülőterek (Sármellék) megkezdett fejlesztéseinek folytatása. Ugyanakkor a megye belső elérhetőségi viszonyai kedvezőtlenek, ami elsősorban a térségi közlekedési kapcsolatokban fontos alsórendű úthálózat rossz minőségére és hálózati hiányosságaira, a főúton meglévő, forgalomlassító települési átkelési szakaszok nagy számára, a megyehatár nemzetközi és hazai irányú átjárhatóságának rossz kiépítettségére, valamint a vasúti fő- és mellékvonalak műszaki állapotára, utóbbiak esetében a gazdaságos működtetési szempontokra vezethető vissza.

Mindemellett a városi, elővárosi közösségi közlekedés szervezetlensége, az intermodalitás hiánya a megyében is kiemelt probléma, mely Zalaegerszegen és Nagykanizsán hangsúlyosan jelentkezik. A közösségi közlekedés vonzóvá tétele az egyéni közlekedéssel szemben, az egyik legjelentősebb közlekedésfejlesztési kihívás, hiszen rendkívül összetett, egymásra épülő tevékenységek harmonikus megvalósítását feltételezi. A környezeti szempontok érvényesítésének alapvető tényezője a közösségi közlekedés modal-split arányból való részesedésének

növelése. A közösségi közlekedés technikai, szervezési, üzemeltetési kérdéseit komplex módon, agglomerációs közlekedési szövetségek keretében lehet kezelni, miközben, mint végfelhasználó kihatással van az alternatív üzemanyagok előállítására és használatára.

A kerékpáros közlekedést kiszolgáló kerékpárutak, kerékpáros útvonalak területileg egyenetlen kiépítettségűek, nem képeznek egységes hálózatot, így sem a turisztikai célterületek elérésében, sem hivatásforgalomban nem jelentenek közlekedési alternatívát a lakosságnak. Elsősorban a hivatásforgalmat (munkahely-lakóhely kapcsolatot) kiszolgáló, jellemzően belterületi szakaszok fejlesztése kívánatos, összehangolva a turisztikai célú megyei főutak melletti gerinchálózat fejlesztésével. A kerékpáros közlekedés közvetve a lakosság egészségi állapotának megőrzéséhez, illetve meghatározóan a közlekedés okozta környezetterhelés csökkentéséhez is hozzájárul.

Támogatható intézkedések

A központi, ágazati operatív programból (KÖZOP) kimaradt intézkedések:

I. Cél: A megye térségi kapcsolatrendszerének és belső elérhetőségi feltételeinek javítása

Intézkedések:

1. 4-5 számjegyű utak felújítása, építése
2. egyéb, hálózati szereppel bíró, nem állami tulajdonú (önkormányzati, mezőgazdasági, erdészeti) utak fejlesztése
3. vasúti mellékvonalak korszerűsítése

II. A megye nagyvárosaiban és agglomerálódó környezetükben a közösségi közlekedés infrastruktúrális feltételeinek javítása

1. ERFA-típusú városi közlekedési fejlesztések (amelyek nem tartoznak a KÖZOP alá, lásd fentebb a ROP 3. prioritástengelyénél)
 - Közlekedésbiztonság növeléséhez kötődő fejlesztések (forgalomcsillapítás, gyalogoszónák, városi és főutak melletti kerékpárutak építése;
 - Intermodális tömegközlekedési csomópontok, kapcsolatrendszer kialakítása és fejlesztése, utasforgalmi szolgáltatások színvonalának javítása;
2. Agglomerációs közlekedési szövetségek kialakítása
A működtetést elősegítő eszközbeszerzések.

III. A közlekedésfejlesztési projektek mielőbbi megvalósítása érdekében a tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása (Külön megvizsgálandó, hogy a pályázati rendszer keretében a projektelőkészítés elszámolható költségei között az alábbi feladatokból melyek támogathatók egy projekten belül, s melyek esetében szükséges önálló pályázati ablak, komponens beiktatása).

1. Az önkormányzatoknak szükséges a fejlesztések területrendezési vonatkozású megvalósíthatóságát biztosítani, a vonatkozó tervek esetleges módosításával.
2. A különböző pályázatokhoz benyújtandó kötelező tartalmi elemekre tekintettel szükséges a projektek engedélyezési, kiviteli, üzleti terveinek, környezeti hatástanulmányainak és megvalósíthatósági tanulmányainak stb. kidolgozása.
3. Egyéb költségvonzatú, előkészítő feladatok a régészeti feltárás, a területek kisajátítása, melyek hiánya, időbeni elhúzódása a projekt megvalósítását is veszélyezteti.
4. Innovatív kísérletezési (experimentation) projektek

Figyelembe véve a régió számára rendelkezésre álló ROP forrás nagyságát, illetve annak teoretikusan harmadolt, Zala megyére eső nagyságát az alábbi közlekedésfejlesztési intézkedések javasolhatók a regionális programhoz illesztve.

Intézkedések

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Helyi és helyközi közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása
Kapcsolódó prioritástengely megnevezése (Megyei koncepcióból)	A gazdasági versenyképesség javítása; Térségi felzárkóztatás, területi kohézió növelése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A megyei jogú nagyvárosokban (Zalaegerszeg, Nagykanizsa), valamint az agglomerálódó térségükben, illetve a jelentős idegenforgalmú városokban (Hévíz) a gépjármű-közlekedés egyre nagyobb zsúfoltságot, torlódásokat okoz, ami környezetterhelés növekedését eredményezi. Eközben a nagyvárosokat övező agglomerációs településeken nem kielégítő közösségi közlekedés szolgáltatási színvonala. A városok és agglomerációjuk említett közlekedési problémaköre ugyan területileg elkülönül, mégis a közlekedési szolgáltatások által egységes rendszert képeznek, így szükségszerűen együtt kell kezelni azokat. Ez indokolja a helyi és helyközi tömegközlekedés feltételeinek és a szolgáltatások színvonalának javítását és támogatását, beleértve a közösségi közlekedés szervezettségének javítását is. Fontos, hogy a közösségi közlekedés megfelelő szervezése hatással van térségi munkaerőpiac mobilizációjára, így a foglalkoztatottságra és a kistelepülések lakosságmegtartó erejére.
Az intézkedés céljai	- Az egyéni közlekedéssel szemben versenyképes közösségi közlekedési szolgáltatás nyújtása. - A közlekedésbiztonság javítása
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	1. komponens - az intermodális kapcsolatrendszer fejlesztése forgalomtechnikai eszközök fejlesztésével, P+R és B+R rendszerek fejlesztése; - autóbusz pályaudvarok, végállomások felújítása, átépítése, áthelyezése utasforgalmi szempontok szerint, mozgáskorlátozottak tömegközlekedését elősegítő fejlesztések; - utasforgalmi szolgáltatások színvonalának javítása, informatikai, térinformatikai eszközök fejlesztése tekintettel az intermodalitásra; Javasoljuk, hogy az intermodális tömegközlekedési csomópontok kialakítása, létesítése itt kapjon helyet! - Közlekedésbiztonság javítása (körforgalmú csomópontok; külön szintű közúti-vasúti kereszteződések, gyalogosátkelők (alul-felüljárók, forgalmi lámpás és kijelölt gyalogátkelőhelyek); forgalomcsillapított közlekedési övezetek, gyalogoszónák, buszsávok, intermodális tömegközlekedési csomópont kialakítása; mindezek elérhetőségét biztosító kerékpárutak építése; - A kidolgozott térségi tervek megvalósításához alacsonyabb összegű eszközbeszerzések támogatása - Regionális és agglomerációs közlekedési szövetségek megalakításának és működésének támogatása 2. komponens Tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása (pl. integrált közösségi közlekedési rendszerek kialakításához) (rendezési, szabályozási terv módosítása, engedélyezési, kiviteli, üzleti terv, környezeti hatástanulmány, megvalósíthatósági tanulmány, régészeti feltárás, kisajátítás) <i>(Külön megvizsgálandó, hogy a pályázati rendszer keretében a projektelőkészítés elszámolható költségei között a 2. komponens feladataiból melyek támogathatók egy projekten belül, s melyek esetében szükséges önálló pályázati ablak, komponens beiktatása.)</i>

Az intézkedés megyespecifikus szempontjai	Elsődlegesen a megye 2 megyei jogú városában és agglomerációjukban fontosak e fejlesztések támogatása, másodsorban nemzetközi szinten is jelentős (magas látogatószámú) turisztikai célterületeken: pl. Hévíz, A Győr, Sopron, Mosonmagyaróvár, Szombathely, Kapuvár, Szentgotthárd városok és hat közlekedési szolgáltató összefogásával megalakult regionális közlekedési szövetség működési területének kiterjesztése, főként Zala megyei tagokkal. A megye 2 megyei jogú városában agglomerációs szövetségek létrehozása. Fontos a regionális és agglomerációs szövetségek működési feltételeinek, kereteinek összehangolása, feladatmegosztás, tarifaközösség kialakítása.		
Célcsoportok:	- Helyi, a városi és az agglomeráció településeinek lakossága (mozgáskorlátozottak) - Turisták		
Lehetséges kedvezményezettek:	1. komponens: önkormányzatok és társulásai, központi költségvetési szervek és intézményeik, közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik; Közút Kht., MÁV, GYSEV, Volántársaságok, közlekedési szövetség, illetve ezek konzorciuma 2. komponens: gazdasági társaságok az előbbiekkal közös konzorciumban		
A végrehajtás javasolt módja:	kétfordulós pályázat		
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek - Működtetés, fenntartás biztosítása 2. Szakmai kritériumok - működési kapacitását meghaladó forgalmú, elavult informatikai rendszerű autóbusz pályaudvarok fejlesztése; - az elvárt szolgáltatási minőség biztosítása érdekében területileg tovább nem bővíthető autóbusz pályaudvarok áthelyezése; - közös közúti-vasúti fejlesztés az intermodalitás kialakításának jegyében; - komplex fejlesztést fogalmazzon meg, amelyben a közlekedési módok közötti átjárhatóság biztosításával párhuzamosan a gyalogos, kerékpáros közlekedésre és a parkolásra vonatkozó fejlesztések is helyet kapnak, illetve e szempontokból mind többre ad választ; - mozgáskorlátozottak közlekedését elősegítő és figyelembe vevő projektek az esélyegyenlőség jegyében; - több szolgáltató és település együttműködése, - homogén területi eloszlás a szövetség területi szereplői között, - nemcsak intézményesítésről szól, hanem tényleges célok (tarifaközösség, intermodalitás, kedvezmények, eszközbeszerzés, korszerűsítés) megvalósításáról		
Lehetséges megyehatáron túlnyúló hatás	A létrejövő, megújuló közlekedési csomópontok minőségi változást eredményező hatása a megyehatár közelében lévő nagyvárosok (Nagykanizsa), megyehatáron túlnyúló agglomerációs övezete által túlmutat a régión. A közlekedési szövetségek működési jellegükből fakadóan megyehatáron túlnyúló hatással is bírnak, amennyiben szolgáltatási területük, viszonylatszervezésük átlépik az ország és megyehatárt.		
Pénzügyi Terv (Ft)			
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás	
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	100 millió Ft	
	Maximum:	1 500 millió Ft	
	Saját forrás (%):	1. komponens: 10%; 2. komponens: 50%	
Támogatandó projektek becsült száma:		2-3	
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)			

Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (out-put)	- kiépült intermodális csomópontok száma (db),		2	önkorm., MÁV, GYSEV, Vo- lántársaság	periódus végén
	- fejlesztett (akadálymentesített) utasfor- galmi létesítmények (autóbusz-vasúti állomások) száma (db)		2		
	- a fejlesztéseket alátámasztó, elkészült tanulmányok, tervek száma (db)		2		
	- meg/átalakult közlekedési szövetsé- gek száma (db)		3		
Eredmény	- A közösségi közlekedésben résztvevők arányának növekedése (%)		+3%	MÁV, GYSEV, Vo- lántársaság	periódus végén
Előkészítés					
A támogatás igénybevételehez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		GKM, UKIG, Közút Kht.; MÁV Zrt.; GYSEV; Volántársasá- gok, helyi önkormányzatok, BKSZ, Közlekedési Felügyelet			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése
Kapcsolódó prioritástengely megnevezése (Megyei koncepcióból)	A gazdasági versenyképesség javítása; Térségi felzárkóztatás, területi kohézió növelése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A megye belső közlekedési kapcsolatai – jellemzően - az észak-déli tengely mentén fekvő főutak, és a kisebb városok és községek elérését biztosító utak tekintetében fejletlenek. A probléma különösen a perifériális helyzetű, többségében határ menti és nagy számú, csak egy úton megközelíthető zsáktelepüléssel rendelkező aprófalvas térségekben jelentkezik. A kistérségi központok, nagyvárosok, valamint a hátrányos helyzetű kistérségekben az elérhetőségi viszonyok javítása érdekében támogatandó a négy- és ötszámjegyű utak építése, a rossz minőségű utak felújítása, a vasúti mellékvonalak korszerűsítése. Az intézkedéshez szorosan kapcsolódik a régió, elérhetőségi viszonyait javító főközlekedési útvonalak fejlesztése, melyek a Kohéziós Alapból, vagy a Közlekedési Operatív Programból kerülnek támogatásra.
Az intézkedés céljai	- A megye belső elérhetőségi feltételeinek javítása, különös tekintettel az ország és megyehatár mentén, valamint a belső periférikus térségekben, és a belső megyehatároknál. - Az É-D irányú közlekedési kapcsolatrendszer fejlesztése,
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	1. komponens - Négy- és ötszámjegyű utak felújítása, építése (utak építése, burkolatának és alépítményének felújítása, szélesítése és megerősítése a nehezen elérhető települések elérhetőségének javítása érdekében) - Települési (elsődlegesen önkormányzati kezelésű) belterületi utak, járdák korszerűsítése, kiépítése - Mezőgazdasági, „hegyi”, zártkerti feltáró utak felújítása, összekötő, elkerülő utak kiépítése, a helyi elérhetőségi viszonyokat racionalizáló útfejlesztések - Az országhatár átjárhatóságát javító fejlesztések (pl. kompátkelő, híd) 2. komponens - Vasúti mellékvonalak korszerűsítése: Zala megyében a következő vasúti mellékvonalak esetében a „2005. évi CLXXXIII. törvény a vasúti közlekedésről” szerint; Zalaegerszeg - Rédics, Zalabér-Batyk - Zalaszentgrót (rajtuk a személyszállítás szüneteltetve); Balatonszentgyörgy elágazás – Sármellék (nem üzemel); 3. komponens Kerékpárút-hálózat fejlesztése forgalmas útszakaszok mentén (egy- kétszámjegyű főutak mentén az országos gerinchálózat részeként), 4. komponens Tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása (rendezési terv módosítása, engedélyezési, kiviteli, üzleti terv, környezeti hatástanulmány, megvalósíthatósági tanulmány, régészeti feltárás, kisajátítás) <i>(Külön megvizsgálandó, hogy a pályázati rendszer keretében a projektelőkészítés elszámolható költségei között a 2. komponens feladataiból melyek támogathatók egy projekten belül, s melyek esetében szükséges önálló pályázati ablak, komponens beiktatása.)</i>
Az intézkedés megyespecifikus szempontjai	Az 1. komponens kapcsán az állami és önkormányzati közutak fejlesztéséről beszélünk. Az intézkedés elsődleges célterületei (útjai) a megyei jogú városok, kistérségi központok közvetlen elérhetőségét javító utak fejlesztése, kiemelten az elmaradott térségekben. Másodsorban a megyehatáron átnyúló, jellemzően É-D irányú kapcsolatok fejlesztése. Harmadsorban a hálózati szempontból előnyös zsáktelepülések bekötése. A régióban e célra tervezett forrás (7-9 milliárd Ft) harmadát alapul véve évente átlagosan mintegy 3-5 km út fejlesztésével lehet számolni, messze a kívánatos igény alatt!!! Javaslatunk szerint a meglévő hálózat korszerűsítése, a hálózati szempontból legfonto-

	sabb és műszaki állapotát tekintve legkritikusabb útszakaszok korszerűsítése a célszerű. Új utak építése csak a legindokoltabb esetben támogatandó. A 2. komponens kapcsán az intézkedés beavatkozási területei (vasútvonalai) a jogszabályi háttér miatt adótnak tekinthetők. A támogatható tevékenységeknél felsorolt vasúti mellékvonalak korszerűsítése a MÁV támogató szándéka nélkül nem elképzelhető. Így a fejlesztések kiválasztásában, priorizálásában a MÁV-nak van elsődleges szerepe. A megye mindenekelőtt a saját szempontjai alapján lobbitevékenységet végezhet, javaslatokat fogalmazhat meg a fejlesztések kapcsán. Elsődlegesen a gazdasági, logisztikai célterületek feltárását szolgáló (Balatonszentgyörgy elágazás – Sármellék), illetve az elővárosi tömegközlekedésre alkalmas vasúti mellékvonalak (Zalaegerszeg – Rédics) fejlesztése kívánatos. Ez utóbbi vonal esetében a korszerűsítést célszerű összekötni a határon túli kapcsolatok újjáépítésével. Javasolt, hogy vonalkorszerűsítés mellett támogatandó legyen a vasútállomások, megállóhelyek korszerűsítése, illetve a vasútüzemi területek felújítása, más célú hasznosítás keretében vasútüzemi kivonása. A régióban e célra tervezett forrás (2,5 milliárd Ft) harmadát alapul véve évente átlagosan, a beavatkozás műszaki tartalmától függően, mintegy 1 km vasúti mellékvonal korszerűsítésével lehet számolni, ami a lehetőségeket igencsak bekorlátozza. A 3. komponens kapcsán a kerékpárút-hálózat fejlesztése olyan főutak mentén kívánatos, mely az országos gerinchálózat része, ugyanakkor a megye legfontosabb turisztikai célterületeit is felfűzi, miközben a hivatásforgalmat is a lehető legnagyobb mértékben kiszolgálja. Cél a kerékpárutak hálózatoságának javítása. A régióban e célra tervezett forrás (2-3 milliárd Ft) harmadát alapul véve, évente átlagosan mintegy 6-8 km kerékpárút fejlesztésével lehet számolni.
Célcsoportok:	Helyi lakosság, vállalkozások
Lehetséges kedvezményezettek:	Minden komponens esetében: önkormányzatok és társulásai és a közlekedési szövetségek, illetve a felsoroltak konzorciuma 1.3 komponens esetében: Közút Kht.; 2. komponens esetében: MÁV 4. komponens esetében: gazdasági társaságok az előbbiekkal közös konzorciumban
A végrehajtás javasolt módja:	kétfordulós pályázat
Projekt kiválasztási kritériumok	I. Jogosultsági feltételek - Működtetés, fenntartás biztosítása II. Szakmai kritériumok 1. komponens: - Az ún. IRI osztályzat alapján legrosszabb minőségű utak (útgyenetlenség, nyomvályúság, burkolatállapot, teherbírás) fejlesztésére koncentráljon. - Javítsa a megyei jogú városok, vagy kistérségi központok közvetlen elérhetőségét. - Elmaradott térségekben valósuljon meg. - Javítsa az É-D irányú kapcsolatokat. - Szolgálja a zsáktelepülések bekötését. - Jelentős helyi lakosságot tömörítő zárkertek, pincehegyek elérhetőségét könnyítő útfejlesztés. - Művelés alatt lévő mezőgazdasági területek feltárását szolgáló utak. 2. komponens: - MÁV szándékkal való egyezés, közös pályázás keretében - a személyszállítás újbóli beindítása 3. komponens: - Forgalmasabb, balesetveszélyes főutak mentén valósuljon meg. - Része legyen az országos gerinchálózatnak. - Turisztikai célterületek felfűzését is szolgálja. - Bel- és külterületen a munkahelyek elérhetősége érdekében szolgálja a hivatásforgalmat. - Bírja a kerékpáros egyesületek támogatását.
Lehetséges megyehatáron túlnyúló hatás	A hálózatfejlesztés a vonalas infrastruktúrák szakaszokra bontott

		fejlesztése, ezért természetesen a nyomvonal teljes hosszában kifejti elérhetőség javító hatását, azaz az országhatáron, megye-határon túlnyúlóan is megmutatkoznak a fejlesztések eredmé- nyei. Főként, ha a lokális fejlesztések a megyehatár közelében, vagy azt átlépve valósulnak meg.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 millió Ft			
	Maximum:	500 millió Ft			
	Saját forrás (%):	1-3. komponens: 10%; 4. komponens: 50%			
Támogatandó projektek becsült száma:		7-10			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- for- rás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- felújított alsórendű utak hossza (km), - kiépített, új alsórendű utak hossza (km) - korszerűsített vasúti mellékvonalak hossza (km) - kiépült, új kerékpárutak hossza (km) - kijelölt kerékpáros útvonal, pl. kerékpár- sáv hossza (km)	1312 km 1312 km	+30 km +3 km +50 km	Magyar Közút Kht., MÁV Rt,	a programozási időszak kezdetén és végén
Eredmény	- javul az alsórendű úthálózat minősége (útegyenetlenség, nyomvályúság, burko- latállapot, teherbírás) (ún. IRI osztályzat) - megyei jogú városok, kistérségi közpon- tok átlagos elérhetősége javul (perc)	Sorban 3,08- 1,42-4,1- 2,54	-0,5 -10 perc	Magyar Közút Kht., MÁV Rt,	a programozási időszak kezdetén és végén
Előkészítés					
A támogatás igénybeviteléhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		Kerékpáros egyesületek			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Regionális hosszú távú, koncepcionális célok és a kapcsolódó közlekedésfejlesztési intézkedések Zala megyei vonatkozásai

Célok

Környezeti értékek, állapot védelme
(Közlekedés levegőszennyezési, zajkárosító hatásainak csökkentése különösen a nagyvárosok központjaiban)

A települési környezet fejlesztése
Belterületek tehermentésítése a tranzitforgalomtól

A célok illeszkednek a KÖZOP mindkét országos átfogó stratégiai céljához.

A városon belüli elérhetőség javítása, kiemelten a lakó- és a jelentős foglalkoztatást adó munkahelyek közötti közlekedési kapcsolatok racionalizálására

A cél illeszkedik a KÖZOP második országos átfogó stratégiai céljához és „Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése” prioritástengelyhez.

A gazdasági versenyképesség javítása

- A vasúti, vízi szállítás részarányának növelése a közlekedési munkamegosztásban;

A cél illeszkedik a KÖZOP mindkét országos átfogó stratégiai céljához és „Az áruszállítás-logisztika közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése” prioritás-tengelyhez.

Határ menti együttműködések erősítése az országhatár közúti és vasúti átjárhatóságának javításával.

A cél illeszkedik a KÖZOP első országos átfogó stratégiai céljához és „A térségi elérhetőség javítása” prioritástengelyhez.

A területi együttműködések bővítése

- Nagytérségi kapcsolatok bővülésének ösztönzése

A cél illeszkedik a KÖZOP első országos átfogó stratégiai céljához és „Az ország és a régióközpontok nemzetközi elérhetőségének javítása” valamint „A térségi elérhetőség javítása” prioritástengelyhez.

Intézkedések

A közforgalmú tömegközlekedés prioritált támogatása az egyéni közlekedéssel szemben. A régió egészére kiterjedő közlekedési szövetség, agglomerációs közlekedési szövetségek létrehozása (viszonylat-szervezés racionalizálása, menetrend-harmonizáció, járatsűrűség növelése)

- Az autóbusz és vasúti pályaudvarok, megállóhelyek korszerűsítése, kulturált utazási feltételek biztosítása (egységes arculatú megállók, információs táblák, vasútüzemi területek rehabilitációja).

- Intermodális közlekedési csomópontok, P+R, B+R parkolók kialakítása (földalatti parkolók, parkolóházak, forgalomtól elzárt sétálóutca-terek létesítése).

- Elkerülő, belső tehermentesítő utak kiépítése a legforgalmasabb átmenő szakaszok esetében.

- A belterületi utak szilárd burkolattal való ellátása, járdaépítés, -felújítás, forgalomcsillapító megoldások alkalmazása.

- A városi közforgalmú tömegközlekedés fejlesztése, illetve a szűk forgalmi keresztmetszetek kiváltása, átépítése (vasúti átjárók, hidak stb.), a városi közlekedési rendszer fejlesztése (Zalaegerszeg)

- A gyalogos, kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása, parkolási feltételek megteremtése

- Intermodális logisztikai szolgáltató központok kialakítása és a kombinált forgalmú közlekedés fejlesztése (Nagykanizsa, Sármellék);

- Speciális, kombinált szállításra alkalmas járművek és az eszközváltást biztosító berendezések beszerzése.

- A határátlépési pontok bővítése, a kerékpáros közlekedés feltételeinek, illetve egyidejűleg a 3,5 tonna össztömeg határig a gépjárművel való közlekedés lehetőségének megteremtése.

- A fenntartható működés esetén a Rédcis-Lendva közötti vasúti kapcsolat újjáépítése.

- a gyorsforgalmi és a kiemelt 2x2 sávú főutak megépítése (M7, M9/M86, M76/75)

- a gyorsforgalmi úthálózathoz közvetlenül kapcsolódó, illetve térszerkezeti szempontból jelentős kiemelt főútfejlesztések, település elkerülő szakaszok (pl. 76 sz. főúton sármelléki repülőtér, Zalaegerszeg bekötés, rekonstrukció; 86 sz. főút Zalalövő, Zalabaksa elkerülő) kiépítése

Kistérségi közlekedési kapcsolatok bővülésének ösztönzése
Vidéki (rurális) területek fejlesztése, térségi központok gazdasági szerepének megerősítése

A cél illeszkedik a KÖZOP első országos átfogó stratégiai céljához és „A térségi elérhetőség javítása” prioritástengelyhez.

- a vasúthálózat nemzetközi és térségi jelentőségű szakaszainak rehabilitációja (Szombathely-Nagykanizsa, Zalaszentiváni delták)

- a regionális repülőterek (Sármellék) fejlesztése

- A nagyvárosokból, a fő forgalomáramlási útvonalokról a kistérségi központok elérhetőségének javítása, figyelemmel a gyorsforgalmi és főútfejlesztések által kialakuló új közúthálózati szerkezeti sajátosságokra.

- A települések közti, telephelyek, a piacok elérését elősegítő közúthálózat fejlesztése (mellékutak, belterületi és mezőgazdasági, erdészeti utak fejlesztése, korszerűsítése, szilárd burkolattal való ellátása.

- A vasúti mellékvonalak megtartása, felújítása.

- A hivatásforgalmi kerékpárutak, kerékpáros útvonalak kialakítása;

PÉLDA - Projekt típusok és helyszínei a KEZDET Nagykanizsai kistérségre vonatkozó adatbázisa alapján

1. Települési (elsődlegesen önkormányzati kezelésű) belterületi utak, járdák korszerűsítése, kiépítése

Helyszín: Alsórajk, Belezna, Homokkomárom, Hosszúvölgy, Murakeresztúr, Sand, Zalaszentjakab, Kerecseny, Füzvölgy, Nagyrécsa, Orosztony, Surd, Újudvar, Zalakomár, Zalamerénye, Zalaszentjakab

2. Mezőgazdasági, „hegyi”, zártkerti feltáró utak felújítása, összekötő, elkerülő utak kiépítése, a helyi elérhetőségi viszonyokat racionalizáló útfejlesztések

Helyszín: Alsórajk, Belezna, Csapi-Galambok, Csapi, Füzvölgy (Hosszúvölgy-Magyarszentmiklós), Hahót, Homokkomárom, Miháld, Murakeresztúr-Belezna, Sand-Iharosberény, Zalakomár elkerülő út, Nagykanizsa (Levente u. közúti híd), Nagykanizsa DK-i elkerülő út, Nagykanizsa (Főrhénc-Cserfő összekötő út), Nagyrada (Szelemenhegyi u.), Surd, Nagykanizsa-Szepetnek-Semjénháza-Tótszerdahely-Letenye útfelújítás, Szepetnek-Eszteregnye, Újudvar külterületi útfelújítás, Újudvar-Nagybakónak, Zalamerénye, Zalasabar, Börzönce-Zalaszentbalázs padkafelújítás, Zalaszentbalázs, Zalaszentjakab

3. Az országhatár átjárhatóságát javító fejlesztések (pl. kompátkelő, híd)

Helyszín: Belezna, Murakeresztúr-Kotoriba közúti híd,

4. Falukép megújítás (pl. buszmegálló felújítás)

Helyszín: Füzvölgy, Kilimán,

5. Kerékpárút építése

Helyszín: Nagykanizsa (Csengery u.), Nagyrada, Surd, Nagykanizsa-Szepetnek, Zalaszentbalázs,

A bemutatott fejlesztési javaslatok típusai jól azonosítható feladatokat takarnak és valós szükségletek elégítenek ki, melyek a megye szinte minden településén valamilyen tartalommal megjelennek. Ezért e helyt nem indokolt az egész megyére vonatkozó fejlesztéseket tételesen számba venni. A felmerülő igényeket a pályázati rendszer keretében a projektkiválasztási kritériumok pontosításával lehet osztályozni, majd támogatni!!

A KÖZOP megyespecifikus feldolgozása

(kiemelve a Zala megyei vonatkozású tervezett nagyprojektek, illetve a további javaslatok)

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A TEN közlekedési (közúti, vasúti, folyami) hálózatok; (+kapcsolódó intelligens rendszerek) fejlesztése
Kapcsolódó prioritás-tengely megnevezése	Az ország és a régióközpontok nemzetközi elérhetőségének javítása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Magyarország területén hat TEN-folyosó, illetve folyosóág halad keresztül fontos közlekedési csomópontot alkotva a kelet-közép-európai államok kapcsolatrendszerében. Vasúti közlekedés A hazai vasúti törzshálózaton belüli fejlesztések elsősorban a TEN-T hálózathoz tartozó szakaszokra koncentrálnak, melyeket komplex módon, a kapcsolódó informatikai, telematikai, biztonsági (mindenütt ETCS-2 + GSM-R kerül telepítésre⁸) és a gördülőállományra vonatkozó fejlesztések egészítenek ki. Az intézkedés a Pán-Európai Korridorokban futó vasútvonalak fejlesztését tartalmazza, így a IV. korridorét, azon belül kiemelten a Bp.-Szolnok-Békéscsaba-Lökösháza (Oh.) szakaszát (javasolt nagyprojekt), valamint az V. korridorét, azon belül kiemelten a Bp.-Székesfehérvár és a Szolnok-Debrecen-Záhony (Oh.) szakaszát (javasolt nagyprojektek). További - nagyprojektként javasolt - fejlesztendő szakasz a Budapest-Dombóvár-Gyékényes, a Sopron-Szombathely-Szentgotthárd és Győr-Pápa Celldömölk-Boba vonal. Közúti közlekedés Az intézkedés kiterjed a TEN-T hálózat magyarországi szakaszainak országhatárok felé történő továbbépítésére, a régiók bekapcsolására a nemzetközi elérhetőséget biztosító hálózatba. A gyorsforgalmi fejlesztések mellett egyes hálózati elemeken ún. komplex főútfejlesztés (a megfelelő főútvonalak fejlesztése a szükséges kapacitásbővítésekkel és településeket elkerülő szakaszokkal, egyes szakaszokon gyorsforgalmi minőséggel) valósul meg. (A fejlesztéseket az anyag végén található indikatív projektlista tartalmazza!) Vízi közlekedés A vízi közlekedés fejlesztése keretében Magyarországon a Duna folyam, mint önálló TEN folyosó hajózhatóságát (az év nagy részében 2,5 méter merülésű hajókkal is) biztosítani kell, az intermodalitás elterjedését szolgáló a kikötőhálózat kiépítésével párhuzamosan.
Az intézkedés megyespecifikus szempontjai	Az intézkedés keretében javasolt közlekedési projektek földrajzilag pontosan beazonosítható hálózati elemeket takarnak, így mind a régiós, mind a megyei szempontok érvényesülése közvetlenül nyomon követhető. A régió kiemelt közlekedésfejlesztési igényét az észak-déli közlekedési tengely ütemezett megvalósítását ez a prioritástengely és kapcsolódó intézkedése, csupán két javasolt nagyprojekttel, azzal is csak részben támogatja a Kohéziós Alapból. I. Vasútfejlesztési nagyprojekt: a) Az É-D tengely - részbeni - vasúti projektje, a Sopron-Szombathely-Szentgotthárd (Oh.), 116 km hosszú vonal, 2008. márc.-2010. dec. között tervezett, 42.000 millió Ft értékű fejlesztése.

⁸ Az elektronikus vonatbefolyásoló rendszert (ETCS) egész Európára érvényes (interoperábilis), a pálya-jármű kapcsolatot komplexen kezelő rendszer, amely az alkalmazandó sebességre vonatkozó információkat a mozdonyvezetőhöz juttatja, és azt betartatja.

A GSM-R rendszer kifejezetten vasúti felhasználásra szánt fejlesztés, mely napjaink analóg rendszerű rádiókapcsolatát, a sínek mellé telepített kábeleken keresztüli kommunikációt váltja fel. Az európai rendszerekkel kompatibilis új digitális, vezeték nélküli átviteli szabvány és rendszer egyszerre alkalmas hang- és adatátvitelre, valamint a forgalomirányítási rendszer adatainak továbbítására. A GSM-R forgalomirányító rendszer kapcsolatot teremt a mozdonyvezetők, a pályán dolgozók és az állomások között. Mindkét rendszer a , így biztonságosabbá és gördülékenyebbé teszi a vasúti forgalmat.

	b) Az É-D tengely – másik részbeni - vasúti projektje a Győr-Pápa Celldömölk-Boba 72 km-es vonal fejlesztése (villamosítás, 160 km/h pályasebesség, ETCS-II). A vasúti közlekedés irányításának és biztonságának javítása terén fontos fejlesztést képviselnek az ETCS és GSM-R rendszerek kiépítése. <u>Zala megyei javaslat:</u> Az É-D közlekedési tengely mielőbbi kiépítésének kapcsán, kiemelt regionális érdek további vasúti (Szombathely-Zalaszentiván-Nagykanizsa vasútvonal, zalaszentiváni delták) elemek fejlesztése, melyek megvalósítása – a projektek nagyságrendjénél fogva – e prioritástengelyen belül értelmezhető. II. Közútfejlesztési nagyprojekt Zala megyében: - M7 Balatonkeresztúr – Nagykanizsa közötti szakasz; Régiós nagyprojekt-javaslatok: - Az ország nemzetközi és egyúttal a régió elérhetőségét is javítja az M8 Kőrmend nyugat-Rábafüzes (oh) közötti, gyorsforgalmivá fejleszthető, 2x1 sávos, 21 km hosszú út, mely a tervek szerint 22.960 millió Ft bruttó költséggel 2011-13 között valósulna meg. - 86 sz. főút Szombathely-Csorna közötti szakaszon új út és elkerülők építése (távlati M86 részeként) / 61,3 km hosszban, 2007-től kezdődően; - 8 sz. főút fejlesztése (11,5 tonnás burkolat megerősítés és szakaszos kapacitásbővítés) Veszprém-Kőrmend között hiányzó szakaszon; <u>Zala megyei javaslat:</u> Az É-D közlekedési tengely mielőbbi kiépítésének kapcsán, kiemelt regionális és Zala megyei érdek további közúti (M9 Szombathely-Zalaegerszeg-Nagykanizsa) elemek fejlesztése, melyek megvalósítása – mint TEN hálózati elem és a projekt nagyságrendjénél fogva– e prioritástengelyen belül értelmezhető. A Duna hajózóút fejlesztésére vonatkozó nagyprojekt nem került nevesítésre a projektlistában, mint ahogyan a Győr-Gönyű kikötőfejlesztés sem jelenik meg benne, holott a pályázat-előkészítő tervezési, kohéziós nagyprojekt-programban szerepel!!! Ennek ellenére nyilvánvaló, hogy a Duna hajózhatóságát biztosító fejlesztések a régiót kedvezően érintik, hiszen Győr-Gönyűi kikötő gazdasági, logisztikai szerepét támogatja.				
Kapcsolódás más megyei szinten fontos intézkedéshez	Nincs kapcsolódás!				
Lehetséges megyehatáron túlnyúló hatás	A TEN-T hálózathoz tartozó vonalas infrastruktúrák szakaszokra bontott fejlesztése természetesen a nyomvonal teljes hosszában kifejti elérhetőség javító hatását, azaz az országhatáron, régióhatáron túlnyúlóan is megmutatkoznak a fejlesztések eredményei.				
Támogatandó projektek becsült száma a megyében:	1-2 db				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- fejlesztett TEN vasúti pályaszakaszok hossza (vágánykm), - a GSM-R fejlesztés által érintett TEN vasúti pályaszakaszok hossza (km) - TEN hálózat fejlesztett és épített gyorsforgalmi útjainak hossza (km)				

Eredmény	- elérési idő csökkenése a fejlesztett TEN vasúti pálya szakaszokon (perc), - a teljes TEN-T közúthálózat áthaladási idejének csökkenése (perc),				
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
A közlekedési operatív programot regionális kitekintésben az minősíti, hogy mennyire fókuszál a legkritikusabb forgalmi anomáliák megoldására és mennyiben törekszik a fejlesztések területi egyensúlyára. Ezen a prioritástengelyen belül megjelenő - régiót érintő nagyprojekt javaslatok - jól koncentrálnak az aktuális problémákra, de közöttük erős túlsúly mutatkozik GYMS és Vas megye javára, miközben Zala megyében a Kohéziós Alapból 2007-13 között, a TEN hálózat fejlesztésére nincs előirányozva forrás. Igaz, éppen Zala megyében folynak jelentős vasúti beruházások EU támogatással a V. sz. vasúti korridorban. Fontos javaslat az V. korridor részeként a Székesfehérvár-Boba közötti szakasz korszerűsítése. (Ez a fejlesztési javaslat a korábbi KÖZOP változatokban benne volt!) A fejlesztés esetleges elmaradása a jelenlegi, Zalai megyei fejlesztések hatását csökkentené, mert a Bobáig tartó vonalfejlesztéshez nem csatlakozna a további keleti (Székesfehérvár) irányú korszerűsítés! Megjegyzés: A régió számára mindenképpen előnyös lenne e prioritástengelyben szerepeltetni minél több nagyprojektjét, hiszen ezek, a sokkal nagyobb forrással rendelkező Kohéziós Alapból kerülnek finanszírozásra, azaz jobb eséllyel kaphatnak támogatást, mintha az ERFA által finanszírozott „Térségi elérhetőség javítása” prioritástengelyenél szereplnének.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” leírása					
(fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)					
Cím:	A TEN hálózatra csatlakozó és összekötő utak fejlesztése, 115 kN terhelésre burkolatmegerősítés				
Kapcsolódó prioritás-tengely megnevezése	A térségi elérhetőség javítása				
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A térségi elérhetőségben jelentős szerepe van a gyorsforgalmi hálózathoz kapcsolódó a régiók egyes térségeit összekötő, területfeltáró főutaknak. A TEN-hálózathoz kapcsolódó főúthálózati elemek, mint kapillárisok segítik a gyorsforgalmi utak által biztosított fejlődés szétterülését. A térségi, régió belüli elérhetőséget ugyanakkor hangsúlyosan meghatározza a régió főútjainak kapacitása, állapota. Ezért fontos cél a közúthálózat burkolatának megerősítése, a 115 kN (11,5 tonna) tengelyterhelésű járművek forgalmának elviselésére.				
Az intézkedés megyespecifikus szempontjai	A régiót érintő TEN hálózat elemei (M1, M7) a régió északi és déli határán húzódnak. Nyomvonal-vezetésük miatt nem képesek betölteni régiószervező, belső elérhetőséget javító funkciójukat, ennél fogva szükséges a kiegészítő, ráhordó közúthálózati elemek (É-D tengely) fejlesztése. Ezen hálózati elemek fejlesztését a nemzetközi észak-déli forgalomáramlási irány is megköveteli, ami rendkívül erős terhelést jelent a meglévő hálózat számára. A javasolt, Zala megyét érintő nagyprojektek között ehhez kapcsolódóan szereplő kiemelt fejlesztési elemek: - 71 sz. főút Keszthely északi elkerülő; - Hévíz / Alsópáhok elkerülő; - 86 sz. főút Körmend – Rédics (oh.) 11,5 tonnás burkolaterősítése, fejlesztése; - 76 sz. főút 11,5 tonnás burkolaterősítése, fejlesztése, valamint a Balatonszentgyörgy/Fenekpuszta szakasz fejlesztése; Idekapcsolódik az M7-Sármellék közötti fejlesztés kiépítésének a szükségessége is! További, Zala megyét érintő javaslatok a táblázat utolsó sorában!				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A ROP „Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése” intézkedésben megfogalmazott alsórendű úthálózat fejlesztése fontos kiegészítője a hálózatoság kiteljesedésének.				
Lehetséges megyehatáron túlnyúló hatás		A főúthálózat szakaszokra bontott fejlesztése, burkolatmegerősítése a nyomvonal teljes hosszában kifejti elérhetőséget javító hatását, azaz a régióhatáron túlnyúlóan is megmutatkoznak a fejlesztések eredményei.			
Támogatandó projektek becsült száma a megyében:		1-2			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- fejlesztett főutak hossza (km), - elkerülő utakkal tehermentesített települések lakosságának száma (fő),				
Eredmény	- 30 percen belül gyorsforgalmi hálózatot elérő települések számának növekedése (db), - komplex elérési idők csökkenése (óra, perc), - a balesetek számának csökkenése (balesetszám/milliárd ukm).				
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

A régió szempontjából a legfontosabb, hogy a 86 sz. főút burkolatmegerősítése, korszerűsítése megjelenik a nagyprojektek között, mely fejlesztés párhuzamos történik az új, 2x2 sávós 86 sz. kiemelt főút kiépítésével Csorna-Szombathely között.

Ugyanakkor javasolt, hogy a 86 sz. főút Körmentől délre lévő szakaszán ne csak a burkolat megerősítése valósuljon meg, de a legfontosabb elkerülő szakaszok (pl. Zalalövő, Zalabaksa, Kálócfa, Kozmadombja) kiépítése is váljon a projekt részévé.

Az M70 autópályát és a 86 sz. főút Tornyiszentmiklós-Zalabaksa között új főút, Lenti város elkerülő szakaszával együtt épüljön ki.

Az M9 gyorsforgalmi út kiépüléséig a Zala megyében a 74 sz. főút korszerűsítése, a szükséges elkerülő utakkal is indokolt Zalaegerszeg-Nagykanizsa kapcsolat fejlesztése érdekében.

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Közlekedési módok közötti váltás elősegítése, logisztikai központok, ipari parkok bekapcsolása a fő közlekedési (közút, vasút, légi és vízi közlekedés) hálózatba
Kapcsolódó prioritás-tengely megnevezése	Közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A közlekedés intermodalitásának fokozása, az intelligens közlekedés-szervezés infrastruktúrájának megteremtése, a környezetbarát elérhetőség javítása érdekében szükséges - egyrészt a nemzetközi kereskedelmi útvonalak mentén fekvő intermodális logisztikai központok (és gazdasági centrumok) infrastrukturális összeköttetésének javítása a fő közlekedési hálózattal bekötő utak ill. iparvágányok kiépítésével, korszerűsítésével; - másrészt a különböző közlekedési módok fizikai és szervezeti összekapcsolásának fejlesztése. Fontos, hogy a tranzit szállításokhoz kötődő logisztikai kiszolgálás (raktározás, átcsomagolás, fuvarszervezés, vámtevékenységek, kiegészítő tevékenységek) színvonalának javítása, a logisztikai központok közlekedési infrastruktúrájának fejlesztésével párhuzamosan történjen, kiemelten a környezetkímélő közlekedési mód alkalmazásával. Ehhez szükséges a különböző közlekedési módok összekapcsolását biztosító feltételek megteremtése is. Támogatható projektek: • különböző közlekedési módok összekapcsolását is biztosító infrastruktúra-fejlesztések, ahol a hiányzó infrastrukturális elem egyszerre tölt be közhasznú funkciót, illetve biztosítja egy meghatározott helyen az elérést legalább egyvel több közlekedési módon, mint előtte; • a megkezdett kikötői fejlesztések folytatása; • logisztikai szolgáltató központok és más gazdasági centrumok (ideértve az agrár-logisztikai bázisokat is) külső közlekedési infrastruktúrája fejlesztésére irányuló projektjei (hiányzó kapcsolati elemek: bekötőút, iparvágány, kikötői kapcsolat).
Az intézkedés megyespecifikus szempontjai	A prioritástengely beavatkozási területei meglehetősen szűk keretek közé szorítják a fejlesztések megvalósítási helyszíneit és azok tartalmát. A régió belül gyakorlatilag három, országos jelentőségű logisztikai szolgáltató központ kapcsán lehet számolni fejlesztéssel (Győr-Gönyű, Sopron, Nagykanizsa). A nevezett fejlesztések nem jelennek meg a nagyprojektek között, hiszen a vonatkozó indikatív projektlista nem készült ezen prioritástengelyhez, ezért a rendelkezésre álló források belső felosztása sem ismert. Nem tudható, hogy az össz-keretet (1802 mdFt) önmagában is túllépő nagyprojektek mellett mekkora forrás lesz a kisebb, például éppen e prioritástengelyhez kapcsolódó kohéziós fejlesztések megvalósítására. A logisztikai infrastruktúra-fejlesztésekre összességében 40 milliárd Ft ERFA forrás lett elkülönítve, részben azért ilyen kevés, mert a komplex logisztikai szolgáltatás egyéb tevékenységeire más operatív programok keretében lehet majd forráshoz jutni. Figyelembe véve, hogy gönyői kikötőfejlesztési projekt magában 25 milliárd Ft költségvetésű, már érzékelhető az elkülönített forrás „nagyságrendje”. Vélhetően a régióban egy-kettő kapcsolódó projekttel lehet számolni, esetleg kisebb fejlesztések esetén (ami nem cél!), többre. Az mindenesetre nyilvánvaló, hogy a nevezett logisztikai központok esetében a lehetséges támogatási területekre, illetve az illeszkedő fejlesztésekre (iparvágányok, bekötő utak, kikötőfejlesztés) szükség van, ennek megfelelően szükséges a régió alkupozícióját meghatározni. Zala megyében javasolt Nagykanizsa-Zalaegerszeg-Sármellék logisztikai központok integrált, funkciómegosztáson alapuló fejlesztése!
Kapcsolódás más megyei szinten fontos intézkedéshez	

Lehetséges megyehatáron túlnyúló hatás	A nemzetközi és hazai áruszállítás főbb közlekedési útvonalain lévő logisztikai szolgáltatás azon túlmenően, hogy lokális tevékenység keretében valósul meg, mégis része annak szállítási láncnak, mely adott esetben a régióhatáron túl kezdődik, avagy ér véget. A helyi logisztikai, kombinált szállításra vonatkozó szolgáltatás nyújtása révén globális beavatkozás történik az áruforgalmi rendszerbe, áramlatokba, így a környezetbarát szállítási módok alkalmazásával, vagy az összehangolt logisztikával a tevékenység jellegéből fakadóan is több régiót érintő hatásról beszélhetünk.				
Támogatandó projektek becsült száma:	1				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- támogatott projektek száma (db) /nem jó indikátor				
Eredmény	- hány hektár logisztikai, gazdasági infrastruktúra elérhetősége javul (ha)				
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Zala megyében a Nagykanizsai logisztikai központ fejlesztése mellett kiemelt fontosságú a Sármelléki repülőtér fejlesztéséhez kötődő logisztikai funkciók kiteljesítése, valamint javasolt Zalaegerszeg regionális intermodális logisztikai központ fejlesztése is.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Kötőtpályás városi és elővárosi közlekedési infrastruktúra, intermodális csomópontok
Kapcsolódó prioritás-tengely megnevezése	Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A prioritástengely céljai: - a városok elérhetőségének és átjárhatóságának javítása, a városi közlekedés zsúfoltságának enyhítése, - az egyéni közlekedéssel szemben valódi alternatívát kínáló gazdaságilag és környezetileg fenntartható közösségi közlekedési kínálatának megteremtése és igénybevételének ösztönözése, - az integrált elővárosi közlekedés kialakítása. Az elővárosi közlekedés komplex fejlesztése egyrészt a hálózati infrastruktúra (pályák, csomópontok) és eszközfejlesztést, másrészt intézményi (közlekedési szövetség) és szabályozási fejlesztést tartalmaz. A hálózatfejlesztés terén elsősorban a nagy tömegek szállítását környezetbarát módon biztosító kötőtpályás közlekedés korszerűsítése a cél – a régióban nem értelmezhető! valamint egyéb, a városi közlekedés feltételeit és biztonságát javító fejlesztések (pl. intermodális csomópontok kialakítása, P+R (Park & Ride) és B+R (Bike&Ride) parkolók létesítése, forgalomcsillapítás, forgalomirányítás). Az intermodális csomópontok fejlesztése elsősorban a vasútállomások közvetlen környezetében, intelligens közlekedési rendszerek kiépítésével indokolt. A nagyobb városok területén a korábban megépült vasútvonalak, pályaudvarok és nagy-forgalmú közutak gyakran szétválasztanak funkcionálisan egybe tartozó városi területeket, amelyeket balesetveszélyes szintbeli kereszteződésekön keresztül lehet megközelíteni. A fejlesztések célja, hogy ezeket a kereszteződések fokozatosan külön-szintű kereszteződések váltsák ki. – a régió öt megyei jogú városában értelmezhető cél! A legnagyobb forgalmú útvonalakon feladat a kötőtpályás hálózatok összekötése, az átszállásokat minimalizáló üzemmódváltó megoldások alkalmazása. A mellékirányokból a csomópontokba befutó útvonalak esetében az intermodalitás kiteljesítése a cél, amely gyors átszállást, integrált tarifarendszert, megfelelő járatok és járatsűrűség kialakítását, a különböző közlekedési módok menetrendjeinek összehangolását is jelenti. Az intermodális csomópontok kialakítása és fejlesztése elsősorban nagy forgalmú vasút- és metróállomások ill. ezek találkozási pontjainak közvetlen környezetében szükséges és indokolt. A városi közlekedés fejlesztésének lényeges elemei az intelligens közlekedési rendszerek kiépítése, az utasok informálásának és kényelmének javítása, valamint az akadálymentesség biztosítása. A meglévő vasúti infrastruktúrára épülő elővárosi vasúti szolgáltatás kiépítése, illetve korszerűsítése Budapesten kiemelkedő jelentőségű. A vidéki nagyvárosok esetében át kell gondolni a helyi és a helyközi közlekedés összekapcsolásának lehetőségeit.
Az intézkedés megyespecifikus szempontjai	A régió öt megyei jogú városa esetében a fenti intézkedés egyes elemei adaptálhatók és valós fejlesztési igényeket elégítenek ki. Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, illetve agglomerálódó környezetük esetében szükséges az integrált közösségi közlekedési rendszerek, az intermodális, csomópontok fejlesztése (autóbusz pályaudvarok, vasútállomások felújítása, átépítése, a P+R és B+R rendszerek kialakítása, mozgáskorlátozottak igényéhez igazodó átalakítások), az utasforgalmi szolgáltatások színvonalának javítása, buszsávok, -öblök kialakítása. A helyi kezdeményezésként Győr, Sopron, Mosonmagyaróvár, Szombathely, Kapuvár, Szentgotthárd városok és hat közlekedési szolgáltató összefogásával megalakult regionális közlekedési szövetség kibővítése a régióban Zala megyei városokkal. A fejlesztéseket megalapozó tervek, megvalósíthatósági tanulmányok kidolgozásának támogatása.

	Sajnálatosan e fejlesztések várhatóan csak a ROP keretében válnak támogathatókká, a nagyprojekt lista nem tartalmaz régiót érintő fejlesztési javaslatot.				
Kapcsolódás más megyei szinten fontos intézkedéshez	ROP – Városfejlesztés prioritástengelyen belül – Helyi közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása beavatkozáshoz kapcsolódik. Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése prioritástengelyen belül – Regionális és térségi közlekedésszervezés beavatkozáshoz kapcsolódik.				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		Mivel konkrét nagyprojekt várhatóan nem érinti a régiót, így nem is értelmezhető a hatás.			
Támogatandó projektek becsült száma a megyében:		Várhatóan 0			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- épített és fejlesztett kötőtpályás hálózat hossza (km)				
Eredmény	- megtakarított eljutási idő a fejlesztett szakaszokhoz kapcsolódóan (utasóra/év)				
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Zalaegerszeg és Nagykanizsa esetében a fenti intézkedés egyes elemei adaptálhatók és valós fejlesztési igényeket elégítenek ki. A prioritástengely intézkedéseit a Kohéziós Alap finanszírozza. A nagyprojektek listája azonban nem tartalmaz a megyében megvalósítandó fejlesztést, ami emellett nem zárja ki, hogy 50 millió euró alatti fejlesztések ne lennének majd elérhetők. Fontos látni azonban, hogy a prioritástengely fejlesztéseire elkülönített 512 milliárd Ft forrással szemben, közel 638 milliárd Ft-os nagyprojektek állnak, azaz innen nem várható támogatás!!! Számos ERFA-típusú városi közlekedési fejlesztés, illetve az agglomerációs közlekedési szövetségek kialakítása ugyanakkor a ROP-ból kerülhet finanszírozásra. Lényeges, hogy az intézkedés tartalma nem ad egyértelmű iránymutatást arra vonatkozóan, hogy mely projektek a kohéziós, mely ERFA-típusú, így a konkrét projektek esetében egyedi vizsgálat szükséges a forrásbevonás megítéléséhez. Ez nyilvánvalóan a ROP tervezését, illetve az abból támogatandó projektek kiválasztását is befolyásolja.					

A stratégia kulcsprojektjei

I. A KÖZOP Zala megyét érintő nagyprojektjei

Prioritástengely: Az ország és a régióközpontok nemzetközi elérhetőségének javítása

Vasúti nagyprojektek (Kohéziós Alapból)

Projekt	Össz km	Megvalósítás ideje	Bruttó beruházási költség (millió Ft – 2006 évi)
V. korridor			
Győr-Pápa-Celldömölk-Boba fejlesztése*	72	2008 –	
Egyéb			
GSM-R rendszer kiépítése**	-	2007. feb. – 2010. dec.	85 000

* A projekt területileg nem érinti a megyét, de megyehatáron túlnyúló és regionális hatása miatt e helyt megjelenítése indokolt.

** A nagyprojekt az ország vasúti hálózatán célzottan valósul meg, nem köthetően regionális, megyei szintű felosztáshoz. Ezért jelenleg nem tudható, hogy ténylegesen Zala megyében ezen intézkedésből mennyi csapódik le.

Közüti nagyprojektek (Kohéziós Alapból)

Projekt megnevezése	Fejlesztés jellege	Össz km	Megvalósítás ideje
M7 Balatonkeresztúr-Nagykanizsa	Gyorsforgalmi út	35,5	2006-

Prioritástengely: Térségi elérhetőség javítása

Közüti nagyprojektek (ERFA-ból)

Projekt megnevezése	Fejlesztés jellege	Össz km	Megvalósítás ideje
86 sz. főút Körmen – Rédics (oh) között	11,5 t-s burk. erősítés / fejlesztés	49,2	2008-
71 sz. főút Keszthely északi elkerülés	elkerülő	4,0	2007-
76 sz. főút Zala megyei szakaszai + 76-os főút Balatonszentgyörgy-Fenekpuszta	11,5 t-s burk. erősítés / fejlesztés	90,3	2008-
Hévíz-Alsópáhok elkerülés	elkerülő	3,6	2008-

A jelzett szakaszok a KözOP 2006. november 10-i indikatív projektlistájában szerepelnek!!!

5.4. KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM, PRIORITÁSOK

Regionális:

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Kistelepülések szennyvízkezelése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A régió településszerkezetéből adódóan magas a 2000 lakos-egyenérték (LE) terhelés alatti települések száma, ezek a kistelepülések egymástól távol és elszigetelten helyezkednek el, sok esetben különösen érzékeny vízbázison és turisták által gyakran látogatott területeken. Míg a városokban és a sűrűn lakott térségekben a csatornahálózat kiépítése nem csupán nélkülözhetetlen, hanem egyúttal gazdaságos is, addig e kistelepüléseken, illetve a ritkán lakott területeken a szennyvízkezelés módját gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból egyaránt mérlegelni kell. Ezeken a területeken nem minden esetben kell komplex, több települést összekötő csatornarendszert és központi szennyvíztisztítást alkalmazni, hanem biztosítani kell a szennyvizek helyben tartását és lokális kezelését.
Az intézkedés céljai	A településszerkezethez és a tájhoz illeszkedő környezetbarát rendszerek alkalmazásának elősegítése.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	• Természet-közelí szennyvíztisztításra irányuló beruházás és az ehhez kapcsolódó közcsatorna hálózat kiépítése (például faültetvényes-, tavas-, gyökérzónás-, illetve ezek kombinációiból álló megoldások) • Hagyományos (mesterséges) szennyvíztisztítási eljárások és a kapcsolódó csatornahálózat kiépítése • Szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés létesítményei: egyedi szennyvízelhelyezési kislétesítmények, egyedi szennyvíztisztító kisberendezések. • Fentiek optimalizált, kombinált megoldásai.
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	
Célcsoportok:	o Helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek:	- o Önkormányzatok és intézményeik - o Települési önkormányzati társulások - o Központi költségvetési szervek és intézményeik - o Önkormányzatok és közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profit-orientált gazdasági társaságok – amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik – konzorciumai - o Önkormányzatok és a magán szféra által közösen létrehozott, önkormányzati többségi tulajdonban lévő közcélú fejlesztési társaságok - o Non-profit szervezetek alapítványok, egyesületek, valamint egyéb jogi személyiségű non-profit szervezet, egyházak
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt

⁹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek 2. Szakmai kritériumok 3. Pénzügyi kritériumok 4. Kizáró okok				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Pl. Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:				
	Maximum:				
	Saját forrás (%):	/Megjegyzés: SA jelenlegi jogszabályok értelmében az integrált fejlesztések esetében a támogatási arány magasabb lehet (!)/			
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Előkészítés					
A támogatás igénybevételehez kidolgozandó tervdokumentációk:					
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Ágazati:

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹⁰ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Levegőszennyezés csökkentése (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A régió jelenlegi egyik legjelentősebb környezetterhelést eredményező hatótényezője a közlekedés, azon belül is a motorizáció erőteljes növekedése. Ennek a várható további, mintegy 30 %-os bővülése növekvő terhelést jelent, elsősorban a városok és agglomerációik, illetve a régiót érintő nemzetközi tranzit útvonalak mentén. A cél ezen a téren a kiváltó ok, a motorizáció csökkentése, a terhelések csökkentése, a leginkább érintett területeken pedig a környezetállapot javítása. További fontos területe a légszennyezésnek a klímavédelem feladataiban való részvétel, ami nemzetközi és hazai kötelezettségvállaláshoz köthető. A kibocsátás csökkentése érdekében elsősorban a megelőzés, a terhelést előidéző okokra való odahatás révén lehet eredményeket elérni. Elsősorban a fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkentése a cél, amit a tüzeléstechnika, a hőszigetelés korszerűsítése, közvetlen egyéb energiatakarékosági intézkedések és az állati hígtrágya és egyéb trágyák és szennyvíziszap biogáz hasznosítása révén lehetséges megvalósítani. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ a városi és agglomerációs tömegközlekedés fejlesztése ▪ intermodális közlekedési csomópontok komplex, szolgáltatásokat is magában foglaló fejlesztése ▪ RO-LA terminálok fejlesztése (Sopron, Gönyű, Nagykanizsa) ▪ RO-RO terminál fejlesztése - Gönyű ▪ Vasúti mellékvonalak korszerűsítése ▪ Kerékpáros közlekedés és turizmus feltételeinek javítása (kerékpározható mellékút- és kerékpárút fejlesztések, kölcsönző- szolgáltató hálózat, tudatformálás) ▪ tudatos várostervezési ismeretek, best practice terjesztése ▪ bevezető szakaszok mentén forgalom szabályozás, szükség esetén lassítás ▪ városi, és forgalmat útvonalak menti zaj- és porfogó zöldfelületek fejlesztése, régiós közútfásítás
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	
Támogatandó projektek becsült száma:	
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

¹⁰ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹¹ leírása

(fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)

Cím:	Hulladékgazdálkodás (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Összhangban a hatályos jogszabályok előírásaival és a lakosság egészségvédelme érdekében a Nyugat-dunántúli Régió helyi adottságainak megfelelő technológiájú hulladékgazdálkodási feltételeket kell létrehozni. Kiemelt területe a környezetminőség megőrzésének a hulladékgazdálkodás fejlesztése. A cél ezen a területen is a hulladék keletkezését kiváltó okok csökkentése, amit azonban a „Fenntartható gazdaság- és társadalomfejlesztés”-en belül kezelünk. A terhelés csökkentése érdekében a cél, összhangban az országos célokkal, a hulladékgazdálkodási rendszerek teljes körű kiépítése, azon belül a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, ahol megvan, ott továbbfejlesztése, egyes hulladékok terén a házakig való gyűjtés kiterjesztése, illetve a gazdaságosság, fenntarthatóság érdekében a szintén később kezelt feldolgozás fejlesztése. A cél az, hogy olyan települési hulladékkezelő rendszerek működjenek a régióban, amelyek biztosítják a lakosság számára a hasznosítható, illetve veszélyes hulladék összetevők elkülönített begyűjtését és további kezelését. A házi és helyi komposztálás elterjesztésével, illetve a telepi biohulladék-kezelés megoldásával megvalósuljon a biológiailag bontható szerves hulladék lerakásának minimalizálása, a maradék hulladék biztonságos, regionális gyűjtőkörű égetőkben vagy lerakókban történő ártalmatlanítása, a környezetet és a lakosságot is folyamatosan veszélyeztető, régi, műszakilag nem megfelelő hulladéklerakók rekultiválása. A régióra ma is jellemző illegális lerakások és a nem megfelelő védelmű, már bezárt lerakók felszámolás szintén fontos cél, a terhelés csökkentése (további vízszennyezés megelőzése), illetve környezetállapot javítása (tájsebek felszámolása, szennyezett területek mentesítése) érdekében. <u>Tervezett intézkedések</u> - Hulladék keletkezés megelőzése, új, kisebb terhelést jelentő technológia K+F, technológia transzfer, beruházások - Regionális, térségi és kistérségi települési hulladékgazdálkodási rendszer-

¹¹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	rek kialakítása, fejlesztése a teljes régió területén, kiemelt figyelemmel a szelektív hulladékgyűjtésre - A települési hulladékok hasznosításának elősegítése - Meg kell valósítani az inert hulladékok 40 %-os visszagyűjtését és hasznosítását 2008-ig, ami elsősorban újabb, átmeneti lerakókat igényel (többnyire kisebb kiépítési költséggel, mint a kommunális hulladékok esetén), illetve aprító, feldolgozó gépek beszerzését és üzemeltetését teszi szükségessé. - Települési hulladékok káros hatása elleni védelem erősítése, az illegális és nem megfelelő lerakók rekultiválása, felszámolása				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai					
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹² leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Szennyvízkezelés (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A Nyugat-Dunántúli Régióban fontos a szennyvízgyűjtő és - kezelő rendszerek építése, a meglévő szennyvíztisztítók és szennyvízgyűjtő rendszerek bővítése illetve korszerűsítése, valamint azokon a településrészekben, ahol a csatornázás környezetvédelmi szempontból nem indokolt, vagy nem gazdaságos a költséghatékony és környezetbarát egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények alkalmazása. A régió hatásköreit és az EU derogációs kötelezettségeket is figyelembe véve elsőbbséget élveznek a 2000 LEÉ feletti szinten, de a régióknak sajátosságai miatt (településeink közel 80 %-as 1000 fő alatti) kiemelt figyelmet kell fordítani, az országosan nem elsődlegesen preferált, 2000 LEÉ alatti területeknek. Itt a további, más területen megjelenő környe-

¹² Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

		zetterhelések megelőzése, és fenntarthatósági okok miatt a természetközeli megoldások alkalmazása, támogatása, előnyben részesítése javasolt. Ez elősegíti a régió minden polgára számára a komfortos lakásokhoz jutás esélyét, továbbá elősegíti az idegenforgalom, a szolgáltatások és a vállalkozások fejlődését is. A megelőzés elve szerint települési folyékony hulladék keletkezését, amennyire csak lehet, redukálni szükséges, a keletkező hányad szennyvíztelepi fogadását pedig ki kell alakítani. Csapadékvíz elvezetési rendszerek fejlesztése esetében összehangoltan kell a beruházást megtervezni a szennyvízkezelési és elvezetési beruházással. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ Természet-közeli szennyvíztisztításra irányuló beruházás és az ehhez kapcsolódó közcsontra hálózat kiépítése (például faültetvényes-, tavas-, gyökérzónás-, illetve ezek kombinációiból álló megoldások) ▪ Hagyományos (mesterséges) szennyvíztisztítási eljárások és a kapcsolódó csatornahálózat kiépítése ▪ Szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés létesítményei: egyedi szennyvízelhelyezési kislétesítmények, egyedi szennyvíztisztító kisberendezések. ▪ Fentiek optimalizált, kombinált megoldásai. ▪ Iszapkezelés, hasznosítás művelet ▪ Települési folyékony hulladék elhelyező telepek és iszaptavak lezárása, rekultiválása művelet			
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai					
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Vízbázis-védelem és ivóvízminőség-javítás (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A helyzetfeltárás alapján szükséges a felszíni és felszín alatti vizeink védelmének fokozása, ami téren ugyan a régió egyes részei jobban állnak, de elégedettségre különböző okok még sehol nincs lehetőség. A felszíni folyóvizeink az országos átlaghoz hasonlóan 95 % feletti mértékben határainkon túlról érkeznek. Ezen túl azonban állapotukat meghatározza a felszíni, pontszerű és diffúz szennyezés, amit főként a kommunális szennyvízkezelés hiánya, vagy alacsony színvonala, illetve a gazdálkodás, mezőgazdaság terhelése, kisebb mértékben pedig az ipar terhelése okoz. A cél ezen a téren a terhelések minimalizálása, a felszíni vizeink állapotának legalább egy minőségi osztállyal való javítása. A VKI alapján felmérésre került a hazai víztestek (tavak és vízfolyások) állapota, amelynek jó ökológiai állapotát/potenciálját 2015-ig szükséges elérni. Az intézkedések, különösen a szennyezés-csökkentési intézkedések, ezen cél elérését szolgálják, kiemelten kezelve a nagy tavainkra (Balaton, Kis-Balaton, Fertő-tó) irányuló fejlesztéseket, amelyek jó állapotának kialakítása jelentős társadalmi igény is. A tavak mellett kiemelt beavatkozási terület az Európában egyedülálló értéket képviselő holtágaink, és mellékágaink (Szigetköz) rehabilitációja, illetve a felszín alatti vizek további szennyezésének megakadályozását szolgáló intézkedések. A felszín alatti vizeink esetén az európai jelentőségű felszín alatti ivóvíz készlet megőrzése különösen a Szigetköz térségének igényel célzott és komplex vízgyűjtőre kiterjedő szintű védelmet, de igaz ez minden olyan térségre, amely hasonló vízbázisokból nyeri az ivóvizét – legyen az akár a Rába, akár a Mura, Dráva, akár más felszín alatti vízkészlet. Külön kiemelő a talajvíz szint süllyedésének megállítása és szennyezettségének csökkentése, ami szintén komplex vízgyűjtő védelmet, illetve főként kisvízfolyásaink esetén ökológiai szempontok alapján történő mederrendezést, esetenként mederben való duzzasztást, a szükséges épített művek fejlesztését igényli. A felszíni állóvizeink védelme alapvetően szintén a vízgyűjtő terhelésének csökkentése révén érhető el. Kiemelt területe a felszín alatti vizeinknek, a régiókban országosan és európai szinten is jelentős karsztvíz készlet, aminek jelentős része termálvíz, egy további része pedig (Keszthely térségében) ivóvíz. A védelmének alapvető feltétele, hogy egyrészt megfelelő monitoring mellett történhessen a hasznosítása, ami mérő, figyelő rendszer kiépítését és működtetését igényli, másrészt, az ezen információk alapján a fenntarthatóság elve szerint történő hasznosítások a szennyezés mentes, visszasajtolásos hasznosítást valósítsák meg energetikai célokra. A turisztikai felhasználás esetén cél, a víztakarékos megoldások előnyben részesítése, illetve a termálvíz másodlagos, energetikai hasznosítási lehetőségeinek a kihasználása a terhelés csökkentése érdekében, továbbá a környezetállapot javítását szolgáló kibocsátási megoldások megkövetelése.

¹³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	A régióink területének az országosnál kisebb mértékű a mezőgazdasági hasznosítása, de a domborzati, éghajlati okok miatt a talajok védelme mégis nagy figyelmet igényel. Törekedni kell az intenzív hasznosításnak azon kereteken belül maradni, ahol annak valóban megvannak a lehetősége. A cél, hogy mind szélesebb körben terjedhessen el az agár-környezetgazdálkodási programban való részvétel, azon keresztül pedig a környezetkímélő, egyidejűleg a felszíni vízvédlemben is jelentős terhelés csökkentés eredményező átállás tartamos földhasználatra. Az ivóvízbázis-védelem célja az emberi tevékenységből származó szennyezések megelőzése, a természetes (jó) vízminőség megőrzése az ivóvíz termelés céljára kiépített vízművek környezetében, vagy a jövőben emberi fogyasztásra szánt vízbázisok területén. Folytatni kell az 1995-ben elindított „Ivóvízbázis-védelmi Program” végrehajtását, amelynek célterülete az egész ország. A program diagnosztikai fázisa keretében vizsgálni szükséges a sérülékeny üzemelő és távlati vízbázisok állapotát, az ivóvízkészlet megfigyelésére monitoring hálózatot kell kiépíteni a vízkivételek környezetében, valamint meg kell határozni a vízbázis védelme érdekében kijelölendő védőterületet és a költséghatékony intézkedések körét. Az egyes projekteknel, illetve az egyes településeknél, település-részeknél a megvalósítandó műszaki beavatkozásokat (vízkezelési technológia kiépítése, másik vízbázisra való áttérés, csatlakozás másik vízellátó rendszerre, illetve kombinált megoldások), körültekintő tervező munka eredményeképpen az összességében legelőnyösebb megoldás kiválasztásával kell eldönteni. A változatok közötti választás hosszú távú költséghatékonysági szempontok alapján történik. Amennyiben a beavatkozás eredményessége érdekében indokolt az ivóvízhálózat részleges rekonstrukciója, akkor ez is az ivóvízminőség-javítás érdekében szükséges tevékenységek részét képezi. A prioritás megvalósulását az alábbi intézkedések segítik: ▪ Karszt- és termálvíz monitoring rendszer kiépítése és működtetése ▪ Kiemelten kezelt vízvédelmi területekre vonatkozó komplex vízvédelmi beruházások (Balaton, Kis-Balaton, Fertő-tó, Felső Duna szakasz – amik a hazai fő tervezett intézkedések mintegy 2/3-t jelentik) ▪ ivóvízbázis-védelmi műveletek: Diagnosztikai fázisban (2007-2009) / Biztonságba-helyezési fázisban (2007-2012) ▪ ivóvízminőség-javító műveletek: ivóvízkezelési technológiabővítés, vagy új technológia létrehozása / más vízbázisra áttérés / csatlakozás másik vízellátó rendszerhez, térségi rendszer kialakítása / előbbi megoldások kombinációja / ivóvízhálózat rekonstrukciója ▪ víztakarékos technológiák kifejlesztése és honosítása ▪ komplex ökológiai alapú vízgyűjtő védelmi intézkedések (Zala-folyó, Répce, Csörnóc-Herpenyő, stb.)
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	
Kapcsolódás más regionális szinten	

fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹⁴ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Jó árvízvédelmi gyakorlat kialakítása (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A beavatkozás elsődleges célja az árvízi kockázatok csökkentése. A kockázatsökkentés esetünkben elsősorban a kisvízfolyások menti, rendkívüli események megelőzésére (Gyöngyös, Pinka, stb.), illetve a Duna-, Mura és Dráva töltéseinek megerősítésére koncentrál. Célja egy adott súlyosságú árvízi esemény valószínűségének csökkentését, és ezáltal az ezekhez tartozó az emberi egészségben, a környezetben és a gazdasági tevékenységben okozott károk valószínűségének csökkentése. A társadalmat és a gazdálkodást illetően a változások a jelenleginél jobb és biztonságosabb létfeltételeket és hosszú távú gazdálkodási lehetőségeket teremtsenek az érintett területeken, növelve e területek népességmegtartó erejét. A Duna menti árvízvédelmi rendszer fejlesztése keretében a nem kellő biztonságú szakaszokon mielőbb meg kell kezdeni a védvonalak előírt szintre való kiépítését, valamint gondoskodni kell a védművek nélküli, mélyfekvésű területeken található értékes és sűrűn lakott települések településrészek megfelelő védelméről. A projekt keretében az előírt árvízvédelmi biztonság megteremtése céljából – az EU vonatkozó ajánlásai szerint a "teret a folyóknak" elv érvényesítése mellett, a környezet- és természetvédelmi érdekeket is szolgálva kell fejleszteni az árvízvédelmi rendszert. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ a Duna árvízvédelmi fejlesztése, ▪ záportározók kialakítása ▪ az önkormányzati tulajdonú árvízvédelmi és rendszerek fejlesztése

¹⁴ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai					
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹⁵ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Védett természeti értékek, területek megőrzése, fejlesztése (IV.2.2. Fenntartható környezethasználat)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A védett állat- és növényfajok, életközösségek, élőhelyek és élettelen természeti értékek védelme érdekében szükséges az élőhelyek megőrzése, helyreállítása és fejlesztése. Ezen belül különösen fontosak a közösségi jelentőségű és védett természeti értékek valamint védett területek megőrzését és rekonstrukcióját szolgáló beruházások. A védett értékek ex situ védelmét segítő gyűjteményes növénykertek és védett történeti kertek fejlesztése és a hazánkban kiemelkedő jelentőséget képviselő földtani, barlangtani értékek helyreállítása is a műveletcsoport részét képezi. Az élőhelyek védelme, helyreállítása és fejlesztése során a Natura 2000 területek élveznek térségi preferenciát. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ Élőhelyvédelem, -helyreállítás, fejlesztés ▪ Élettelen természeti értékek megőrzése, helyreállítása (barlangok, geológiai értékek) ▪ Gyűjteményes kertek és védett történeti kertek élőhely-rekonstrukció
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	

¹⁵ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹⁶ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Élőhely-megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése (IV.2.2. Fenntartható környezethasználat)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A dinamikus természetvédelmi megközelítés, illetve természethasználat értelmében a nemzeti természetvédelmi stratégia fontos célkitűzése, hogy a Natura 2000 és védett hazai erdők és mezőgazdasági művelésű területek ökológiai potenciálját megőrizzük. A természeti értékek megőrzését segíti az állami tulajdonban lévő Natura 2000 és védett mezőgazdasági és erdőterületeken folytatandó természetközeli gazdálkodási módok infrastrukturális feltételeinek megteremtése. A természetközeli erdőgazdálkodás bevezetését szolgáló beruházások elsősorban a természetközeli erdőtürelésekben gazdag hegységi és dombvidéki erdők (Soproni-, Kőszegi-hegység, Őrség-Göcsej, Zalai-dombság) és az ártéri erdők (Duna- Rába- Mura-folyók és mellékfolyói) valamint a Balaton térség (a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetének területe) természetvédelmi fejlesztéseikhez járulnak hozzá. Ugyanakkor a természetközeli mezőgazdálkodás bevezetését szolgáló fejlesztések főként a Natura 2000 és ÉTT területekre koncentrálnak. Az élőhely megőrzés és hasznosítás speciális területe az elsősorban, de nem kizárólagosan a fás szárú energianövények telepítése, amit elsősorban a nem védett, szántó területeken, azokon belül is az erős kitettségű, intenzív mezőgazdálkodásra nem vagy csak kevésbé alkalmas területeken lehet kialakítani. Egy további speciális, ám mind természetvédelmi, mind gazdálkodási, mind környezeti nevelési és kulturális örökség védelmi szempontból jelentős terület a régióban meglévő kastélyparkok és gyűjteményes kertek megőrzése,

¹⁶ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	fejlesztése, élőhely rehabilitációs tevékenységei megvalósítása. Kiemelten kell kezelni az országos jelentőségű kerteket. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ Természetközeli erdőgazdálkodás bevezetését szolgáló beruházások (védtett, Natura 2000), ▪ Természetközeli mezőgazdálkodás bevezetését szolgáló beruházások (védtett, Natura 2000, ÉTT) ▪ Mezőgazdasági művelés kiváltása energetikai ültetvényekkel komplex vízgyűjtővédelmi programokhoz kapcsolódóan vagy azok előkészítése-ként ▪ vizes élőhely rekonstrukciók megvalósításához kapcsolódó védtett élőhelyek revitalizációs feladatai (pl. Csörnőc-Herpenyő, Répce Fertő-Hanság Nemzeti Park területe) ▪ Kastélyparkok és gyűjteményes kertek megóvása, fejlesztése, bővítése				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai					
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹⁷ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az erdei iskola hálózat (IV.2.2. Fenntartható környezethasználat)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Az oktatás és a szemléletformálás a természetvédelem fontos stratégiai kérdése, amely az erdei iskolák intézményrendszerén keresztül jelentős szerepet

¹⁷ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

sa	játszik az ágazati politikában. A környezettudatos magatartás kialakításának elősegítése, az élményszerű, közvetlen természetmegismerés feltételeinek megteremtése az erdei iskola hálózat fejlesztésével valósulhat meg. Ezek biztosítják elsősorban az óvodák, általános iskolák, de akár a közép- és felsőfokú oktatásban részt vevők számára is a környezeti alapok megszerzését. Mivel az oktatási rendszerekben finanszírozásából ez az elemek kikerültek, de az egyes önkormányzatok, saját hatáskörben az alaptanterv részeként beemelhetik, az elsődleges cél, hogy ez minden, a régióban érintett önkormányzat esetén megtörténhessen. Ennek feltétele, hogy biztosítható legyen az iskolák számára az erdei iskolákban való részvétel lehetősége, amit az iskolák csak kis számban tudnak saját hatáskörben kiépíteni, valamint önmagukban ki sem tudnak használni. Szükséges és célszerű tehát egy regionális hálózat kiépítése, amelynek meg kell erősíteni a helyi szervezeti alapjait, amiket egy régiós összefogás részeként lehetséges aztán továbbfejleszteni. Szükséges cél továbbá a megfelelő infrastruktúra kialakítása, az erre alkalmas helyeken (megközelíthetőség, bemutathatóm sajátos természeti értékek, személyi háttér). A már működő hálózatnak törekednie kell arra, hogy adott, bizonyos körzetenként egymást kiegészítő erdei iskolák legyenek a tagjai, ami a jobb kihasználhatóságon keresztül a fenntarthatóság irányába hat. <u>Tervezett intézkedés</u> ▪ Erdei iskolák infrastrukturális fejlesztései (szálláshely, tanösvény, demonstrációs eszközök, stb) ▪ Erdei iskolákat működtető szervezetek személyi, intézményi fejlesztései ▪ Erdei iskolákat működtető szervezetek összefogása, hálózati fejlesztése				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai					
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹⁸ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)					
Cím:	Vonalas létesítmények természet- és tájromboló (károsító) hatásának mérséklését szolgáló beruházások (IV.2.3. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés)				
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem				
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A mesterséges hálózatok - közutak, vasút, vízelvezető csatornák, elektromos vezetékek - súlyos természetvédelmi problémát jelentenek, sok esetben akadályozzák az állatfajok szabad vándorlását, mozgását, állományaik fennmaradását. Természet- és tájvédelmi szempontok miatt indokolt a vonalas létesítmények biztonságosabbá tétele, élőhely- elszigetelő hatásának csökkentése, az elektromos légvezetékek földkábelre cserélése stb., főképp ahol fontos vonulási útvonalakat kereszteznek. Az elektromos vezetékek természetbarát kialakítása Különleges Madárvédelmi Területek és a Ramsari területek preferenciájával valósul meg, míg a közlekedési infrastruktúra és vízelvezető csatornarendszer természetvédelmi beruházásai a Natura 2000 területeken összpontosulnak. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ Elektromos vezetékek természetbarát kialakítása, átalakítása, biztonságosabbá tétele (madárvédelmi, tájvédelmi...stb. célból) ▪ Közlekedési infrastruktúra (út, vasút) természetbarát átalakítása ▪ Vízelvezető csatornarendszer (és kapcsolódó műtárgyak) természetbarát átalakítása				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai					
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

¹⁸ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás¹⁹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Energiatakarékosság fejlesztése, hatékony felhasználás (IV.2.3. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Az energiahordozó forrásszerkezet befolyásolása mellett fontos feladat az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló eszközrendszer kialakítása a termelési és a fogyasztói szférában egyaránt. A hazai energiafelhasználás legnagyobb tételét a lakosság és a kommunális intézmények energiafelhasználása jelenti. Az energiatakarékosság terén részben ezért, részben a hatáskörök okán elsőszámú célcsoportnak a lakosság és a kommunális fogyasztók számítanak. A cél az energiaigényeik mérséklése. Ismert tény, hogy nemzetközi viszonylatban a végfelhasználás energiahatékonysága nagyon rossz. A szomszédos Burgenlandban a nyugat-dunántúli átlagos 20 kWh körüli kazánteljesítmény helyett alig 12 kW az átlagos energia igény, ami különbség a rossz hőszigetelések, az elavult nyílászárók, illetve a kevésbé korszerűtlen energetikai berendezés-állomány miatt áll fenn. A lakosság és közületek energiafelhasználásának döntő részét a fűtés, a melegvízellátás, a világítás és az elektromos berendezések üzemeltetése teszi ki, mivel a 65%-os részarányból 15% alatti részarányt képvisel a járművek üzemeltetése. A hazánkra, így régiókra is kötelezettséget jelentő 2006/32/EK irányelvvel összhangban évi 1%-os energiatakarékosságot kell célul kitűzni, ami annyit jelent, hogy a hazai energiahordozó-felhasználást évente 10-11 PJ-lal kell mérsékelni, ami régióknak esetén évi közel 1 – 1,1 PJ (10¹⁵ Joule) energiamegtakarítást jelent, ami komoly feladat elé állítja a régió szereplőit. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ A helyi önkormányzatok energiagazdálkodásának feltárása, közintézményeinek energiatakarékossági fejlesztései (előnyben részesítve a megújuló energiaforrások felhasználását) ▪ Távhőellátás korszerűsítése, megújuló energiaforrásokra és komplex rendszerfejlesztésre építve ▪ Lakossági energiatakarékosság támogatása Épületek energiamegtakarításának a támogatása ▪ Vállalkozói energiatakarékosság fejlesztése – épületek, energiatakarékos BAT ▪ Energiatakarékos szemlélet elősegítése, ismeretterjesztés
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	

¹⁹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás²⁰ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Fenntartható termelés (IV.2.3. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A fejlesztések célja a termelésben a káros kibocsátások és egyéb környezeti hatások csökkentése vagy megszüntetése, lehetőleg azok forrásánál. Ennek eredményeképpen csökken a forrásfelhasználás, növekszik a működési és termelési hatékonyság, a nagyobb hozzáadott értékkel bíró termékek forgalma, és a környezettudatosság szintje, miközben a környezeti információk minősége és elérhetősége javul. A prioritási tengely fejlesztéseiben a különböző érintettek (gazdasági szféra, civil szféra, oktatás, tudományos szféra, tanácsadók és lakosság) együttműködése preferált. Az ipar fenntarthatóvá tétele négy elven alapul: a fejlesztések, beruházások szakmailag megfelelőek legyenek (a döntés előkészítés során az alternatívák feltárása és fenntarthatósági értékelése szakmailag alapos legyen), a fejlesztések minél több érintett fél bevonásával jöjjenek létre, foglalkoztatási potenciálja és kisléptékű térségi stabilizáló (biztonsági) potenciálja miatt a kis- és középvállalatok piaci és iparágai fennmaradjanak és fejlődjenek, a vállalati organizmus együttműködési kísérletei támogatást élvezzenek (ipari ökológiai park létrehozása, beszállítói lánc fejlesztése vagy stratégiai együttműködések). A termelésben az öko-hatékonyság növelése és a vállalatok környezeti teljesítményének javulása a beavatkozás elsődleges célja. Az ökohatékonyság 1: forrástakarékos (beleértve az anyag-, a víz-, a terület- és energiahasználatot, az újrahasználatosság és a tartósság tervezését, az anyagciklusok körfolyamattá zárását); 2: csökkenti a természeti környezetre gyakorolt hatásokat (hulladékok és kibocsátások minimalizálása, beleértve minden halmazállapotot és a veszélyes és nem veszélyes anyagok kibocsátását is; valamint a megújuló erőforrások fenntartható mértékű használatát), 3: növeli a termékek és szolgáltatások értékét (a fogyasztók számára). Negyedik célként a termelő egység erősebb vagy gyengébb környezetirányítási rendszert valósíthat meg a cégen belül: EMS-t (környezetirányítási rendszert) vagy SMS (fenntarthatósági irányítási rendszert, beleértve az előírások teljesítését, a tisztább termelést, az ökohatékonyságot és a társadalmi felelősséget) működtethet. A már kipróbált eszközök között a legegyszerűbb (legolcsóbb, akár ingyenes)

²⁰ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

beavatkozásokat **gondos bánásmódnak** nevezi a hazai környezetvédelmi szaknyelv (forrása: good housekeeping). A második csoportba a nagyobb beruházási igényű technológiai módosítások, fejlesztések tartoznak, melyek általában nem csak a környezetvédelmi teljesítményre vannak hatással, hanem az előállított termékekre és általában a **vállalati folyamatokra** is (pl. **tisztább termelés, BAT, IPP**). A harmadik csoportba a felhasznált anyagok és egyéb erőforrások környezettudatos kiváltása tartozik (**ökohatékony, ökoinnováció**). A megelőző környezetvédelemnél is átfogóbb lehetőség az **ipari ökológia**, amelynél a térben vagy termelési folyamatában összetartozó termelőegységek működési infrastruktúrájukat és/vagy piaci kapcsolataikat hangolják össze (pl. adott üzemben keletkező hulladékot a szomszéd üzem használja fel, közös energiatakarékossági, megújuló energiát hasznosító vagy logisztikai programokat szerveznek, helyi szennyvíztisztítókat építenek ki) a környezetterhelés csökkentése érdekében Ezen irányzatok egyike sem zárja ki a másik használatát.

Kíváncsi a hosszabb termékélettel rendelkező termékek előállítása, valamint a többutas csomagolóanyagok használata, valamint a szintetikus, a nem vagy nehezen lebomló nyers- és alapanyagok helyettesítése környezetbarát anyagokkal. **A hulladék termelődésének megelőzése érdekében** olyan termékek előállítását kell támogatni, amelyek alapszükségletet elégítenek ki, emellett a piacon fellelhető versenytársakhoz vagy átlagszínvonalhoz képest bizonyíthatóan és kiemelkedően jó minőségű, hosszú élettartamú és javítható, környezetbarát, a megszokottól eltérően, innovatív módon újrafelhasznált anyagokból készülnek, vagy nagyságrenddel kisebb anyag- és/vagy energiaigénnyel látnak el ugyanolyan funkciót, legalább ugyanolyan jó szinten. A fenti ismérveknek megfelelő minősített termékek és szolgáltatások címkézésének, fogyasztásának támogatása kiemelt feladat ezen prioritási tengelyen következő (Fenntartható fogyasztás) intézkedésében.

A fejlesztések teljeskörű vizsgálaton, a szakértők és érintettek bevonásán alapuló helyzetfelmérésen, az alternatívák értékelésén és intézkedési (akció) terven kell alapulni, és összefüggéseikben kerülhetnek megvalósításra. A fejlesztés előkészítéseként olyan elemzések, megalapozó tanulmányok elkészítésére kerül sor, amelyek elengedhetetlenek a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból legjobb műszaki alternatíva kiválasztásához, a környezeti teljesítményjavulást célzó intézkedések előkészítéséhez (pl. vállalati audit készül el, amely fenntarthatósági szempontból értékeli a céget mind termelés, mind pedig szervezeti-működési szempontból, és intézkedési terv szinten megfogalmazza a teendőket). A létrejövő akcióterv, és a beruházás megvalósíthatósági tanulmánya alapján kerül sor a megvalósításra. A beavatkozási logikában megfogalmazott elvek és szempontok alapján létrehozott, a környezeti teljesítmény javulását célzó, megelőző jellegű intézkedések, beruházások végrehajtása, kivitelezése. fejlesztések (intézkedési tervek, akciótervek, beruházások, környezeti politikák), amelyek javítják a vállalat/vállalatcsoport környezeti teljesítményét, csökkentik a környezetre kifejtett káros hatásait, pl. környezetkímélő termékrendszerek, technológiamódosítás, termékmódosítás, nyersanyag módosítás, működési beruházások. Output: beruházás, a környezeti teljesítmény javulása, az ökohatékony, növekedése.

Tervezett intézkedések

- szennyezéscsökkentést célzó anyag- és energiaforgalmi elemzések, fejlesztések, kísérleti projektek
- környezeti / fenntarthatósági auditon alapuló fejlesztések (beszállítókra is vonatkoztatott auditok és fejlesztések)

	- termék életciklus elemzéseken alapuló környezetbarát termékfejlesztés - alap- és segédanyagok kiváltására irányuló elemzéseken (megújuló ill. másodnyersanyagokkal való helyettesítés), hatástanulmányokon alapuló fejlesztések - termékek többszöri vagy újbóli felhasználására ill. a belőlük képződő hulladék anyagában történő hasznosítására vonatkozó elemzések, módszerfejlesztés és kísérleti projektek - tisztább technológiák önkéntes bevezetése (anyag-, energiatakarékos, hulladék- és emissziószegény, BAT, EVABAT) - több gazdasági szereplő együttműködésével elérhető környezeti teljesítmény javulásra irányuló elemzésen alapuló ipari ökoszisztémák fejlesztések, kísérleti projektek - konszenzus vitán, stakeholder-fórumon, érintett-térkép készítésén és elvárások tisztázásán alapuló környezetpolitikai fejlesztések - környezeti számvitel, környezeti kontrolling kialakítása és bevezetése				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai					
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás²¹ leírása

(fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)

Cím:	Fenntartható fogyasztás elősegítése (IV.2.3. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A fejlesztések célja a termelésben a káros kibocsátások és egyéb környezeti hatások csökkentése vagy megszüntetése, lehetőleg azok forrásánál. Ennek eredményeképpen csökken a forrásfelhasználás, növekszik a működési és termelési haté-

²¹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

		konyság, a nagyobb hozzáadott értékkel bíró termékek forgalma, és a környezet-tudatosság szintje, miközben a környezeti információk minősége és elérhetősége javul. A prioritási tengely fejlesztéseiben a különböző érintettek (gazdasági szfé-ra, civil szféra, oktatás, tudományos szféra, tanácsadók és lakosság) együttműkö-dése preferált. A fenntartható termelés és fogyasztás szorosan összefüggő területei a fenntartha-tóságnak. Hiába javítjuk a termelés hatékonyságát, csökkentjük a termelés során keletkező emissziókat, káros kibocsátásokat, ha a fogyasztás üteme meghaladja az ezekből származó előnyöket. A vállalati szféra öko-hatékonyságának növelése mellett jelentős a háztartások, a lakosság környezettudatos gondolkodásmód-jának és cselekvési mintáinak szerepe a fenntartható fejlődés biztosításában. Ezért szükséges a fenntartható fogyasztást, életmódot segítő tudatformálási kam-pányok meghirdetése. Bármely olyan kampány szolgálhatja ezen célt, ami haté-konyan, konkrét akciókon keresztül, mérhetően növeli az érintett célcsoportok (gyerekek, diákok, felnőttek) környezettudatosságát, társadalmi felelősségét. Az NKP II. „A környezettudatosság növelése akcióprogram” specifikus és operatív célkitűzései között szerepel a társadalom környezeti értékrendjének javí-tása, ezen belül a fenntartható egyéni, valamint családi életmód- és háztartásveze-tési szokások elterjedésének támogatása. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ Fenntartható fogyasztással, a fogyasztás környezeti és társadalmi hatásaival kapcsolatos kampányok (szemléletformálás, informálás, képzés) ▪ Fenntarthatóbb fogyasztási lehetőségeket, alternatívákat népszerűsítő, terje-désüket elősegítő mintaprojektek, beruházások ▪ Fenntarthatósággal összefüggő termékcímkék ismertségének és elterjedésé-nek támogatása			
		Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai			
		Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez			
		Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás			
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás²² leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az e-környezetvédelem céljaihoz kapcsolódó fejlesztések (IV.6. Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A környezetvédelmi informatikának támogatnia kell a fenntartható fejlődés felé való elmozdulást, s hozzá kell járulnia a környezetvédelmi demokrácia terén jelenleg tapasztalható deficit csökkentéséhez. Az e-környezetvédelem céljait elsősorban az OKIR továbbfejlesztéseként kell megvalósítani. Kiemelt szempontként kell figyelembe venni a környezetvédelem szempontjából fontos összes informatikai rendszerek kialakításához, fejlesztéséhez és működtetéséhez (ideértve természetesen a vízügyi rendszereket is) az elmúlt 10 évben felhasznált igen jelentős munka- és költség ráfordításokat. A fejlesztéseket a meglévő rendszerek továbbfejlesztéseként kell megvalósítani. Semmiképpen sem szabad a megvalósult és jól működő nagy rendszereket más alapokra helyezve újra kifejleszteni, mert az évekkel vetné vissza a környezetvédelmi informatika helyzetét és a rendelkezésre álló források ésszerűtlen felhasználását eredményezné. Erősíteni kell a környezetvédelem szakterületeivel összefüggő adatkezelések harmonizálását, az IPPC irányelv által is megkövetelt integrált szemlélet alkalmazásának terjesztését. Ennek eléréséhez fontos a környezetvédelmi szakterületek által megkövetelt adatszolgáltatások szemléletének, formátumának, benyújtási határidőinek stb. egységesítése. Minden környezetvédelmi adatszolgáltatásban lehetővé kell tenni az elektronikus adatszolgáltatást (szoftver fejlesztés, vonalkóddal ellátott adatlap létrehozása, adatfogadás rendszerének fejlesztése) és ellenőrzést. Az e-környezetvédelmi fejlesztéseken belül kiemelt fontosságú az EIONET37-kompatibilis környezeti megfigyelő, adatgyűjtő és –feldolgozó hálózat kiépítésének befejezése, és erre alapozva egy integrált környezeti-gazdasági információs rendszer kiépítése, működtetése. A fejlesztések másik fontos területe a K+F-et, a tervezést, politika-formálást és a döntéshozatal támogató szélesebb körű hozzáférés javítása. A nyilvánosság tájékoztatását szolgáló legfontosabb közérdekű elektronikus környezeti tartalmak interneten keresztül történő közreadása, publikussá tétele a korábbi fejlesztések alapján, az OKIR-ra épülve ma már küszöbön áll (teszt üzemben működik az OKIR-web). Az elmúlt évtizedben létrejöttek civil, tudományos és vállalkozói eredetű nyilvános környezeti adatbázisok (pl. KSzGySz, KÖRNET, KÖTHÁLÓ, MKNE, HUMUSz hulladékátvevő és lerakó adatbázisai stb.), melyek közönsége gyorsan nő. Mennyiségi és minőségi fejlesztésük, valamint a digitalizált környezeti információkhoz való hozzáférés javítása folyamatosan szükséges. További kiemelt területnek minősül a valós idejű (real-time) és az ún. „késleltetett” környezeti információk felhasználásával működő, a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő környezeti térinformatikai adatbázisok, információs rendszerek létrehozása és – lehetőség szerint – online hozzáférhetővé tétele a nyilvánosság számára. <u>Tervezett intézkedések</u> ▪ A hazai EIONET hálózat fejlesztése: ▪ Informatikai ill. térinformatikai rendszerek fejlesztése, kezelése, információs szolgáltatás (hangsúlyozottan beleértve a nyilvánosság tájékoztatá-

²² Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	sának továbbfejlesztését is) ▪ Települési és regionális együttműködések informatikai támogatása ▪ Fenntartható termelésre és fogyasztásra irányuló e-szolgáltatások támogatás				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai					
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez					
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)					
Eredmény					
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

5.5. ENERGIA ÁGAZATI PROGRAM RÉGIÓRA ÉS A MEGYÉKRE

A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA RENDSZERE; ENERGIAGAZDÁLKODÁS ÉS ENERGIAELLÁTÁS PROGRAMJA*

1. Az átfogó **energetikai program célja**: az országos ágazati középtávú fejlesztéseknek a régió területére eső ismert és elfogadható programjainak felvázolása és beépítése annak érdekében, hogy a regionális energetikai programok ezzel összehangolva készüljenek, ugyanakkor önálló, helyi igények szerint kibővülve, tartalmazzák azokat a projekteket, amelyek a régió koncepcionális célrendszere szerint elfogadott 5 fő fejlesztési irány köré csoportosítva, előmozdítják a régió fejlődését, a kistérségek felzárkóztatását. Mindezekhez igénybe véve az Új Magyarország Fejlesztési Terv középtávra – 2006–2013 – előirányzott támogatási eszközrendszerét.

2. ALAPFELTÉTELEK

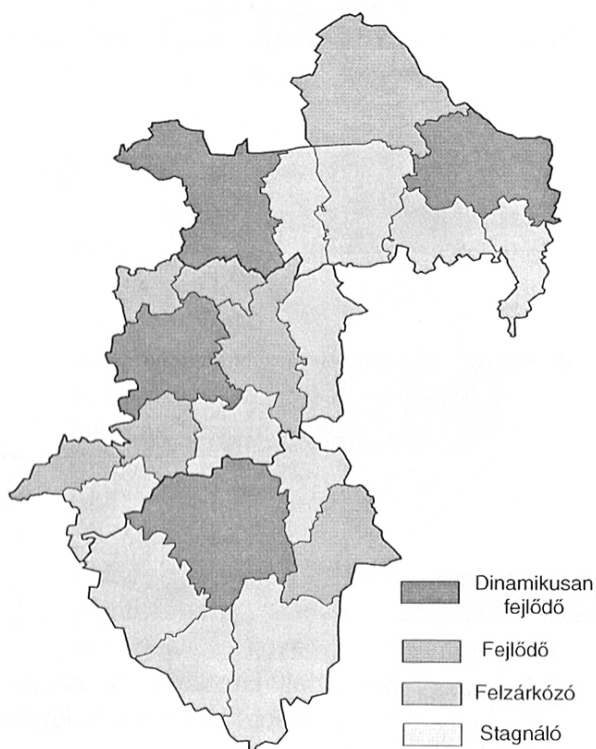
- A Nyugat-Dunántúli Régió Programja szerkezetében követi az Új Magyarországi Program prioritásait. A 8 ágazati program 5. számú „energia” prioritása alá (lásd a vonatkozó E-1. sz. ábrát) rendezi a regionális program energiarendszer fejlesztési középtávú előirányzatait és a határon átnyúló együttműködések energetikai fejlesztési témáit (lásd az E-1. sz. ábrát).
- Az NFT I. program tapasztalatai alapján az **energetikai ágazati fejlesztések elsősorban** a környezetvédelemmel kapcsolt témák miatt a Környezetvédelem Operatív Program támogatásain keresztül valósultak meg. Ez a gyakorlat folytatódik a II. ütemben, így a támogatások főleg a **KOP-ból nyerhetők**. Ezenfelül a **GOP keretében** is beépül az **energetika**: részben a megújuló energiaátalakítási technológiák honosításával igényelt **környezeti iparfejlesztés**-, másrészt a mezőgazdaság szerkezetátalakítási igény kapcsán támogatott **energia erdő- és energia-célnövénytermesztés**, majd a bioenergiára alapozott **bioüzemanyag előállítás** (bioetanol, biodízel) programprioritásokon keresztül. Végezetül a régió már a **humán erőforrás fejlesztés** ágazati programjába kívánja szerepeltetni **speciálishelyi igényként a megújuló energiák és hasznosításmódjaik oktatását**; alap-, közép és felsőfokú szintű helyi képzését.
- Az energetikai ágazati és területi programok finanszírozásai
 - a KA Kohéziós Alapból (közlekedés, környezetvédelem, energia)
 - az ERFA Európai Regionális Fejlesztési Alapból és
 - az ESZA Európai Szociális Alapból (humán fejlesztés, képzések, közigazgatás)történik a középtávú 2006–2013 évi időszakban. Amihez járul a magyar állam vállalása.
- A Nyugat-Dunántúli **Régió 3 megyéjének energetikailag általában azonos, bizonyos témákban eltérő fejlesztési szempontjai** vannak, ez utóbbiak a következők:
 - az energia ágazati nagyrendszerek és bázislétesítmények fejlesztése (nemzetközi kooperációt végző villamos energia és földgázenergia magisztrális hálózatok, tervezett új földgáz-bázisú erőmű, bioetanolgyár, biomassza középerőmű, szél erőművek) a Győr-Moson-Sopron megyei régió területére esnek, és csak csekély hányad jut ebből Vas megyére, ill. még kevesebb Zala megyére (400 kV-os villamos alaphálózati szakaszok), ezért a régió 22 kistérsége közötti fejlettség-különbség tovább romlanak (lásd e folyamatot az E-2. sz. ábrán) Zala megyében a 6 közül 4 kistérség nem került „fejlődő” kategóriába csak „felzárkózó”-ba. Emiatt **a régió kistérségeinek felét (11 kistérséget) célszerű a regionális programba kiemelten támogatni a „fejlettek”-hez képest.**

* Kidolgozó: PYLON Kft. Dr. Unk Jánosné

NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ PROGRAMJA

PRIORITÁSOK								
Priori- tás	1 Gazdaság- fejlesztés	2 Humán erőfor- rás fejlesztés	3 Közleke- dés	4 Környezetvéde- lem	5 Energia	6 Település- fejlesztés	7 Turizmus	8 Közigazgatás modernizáció
Regio- nális szintű Közép- távú cél	Pannon Gazda- sági Kezdemé- nyezés a regioná- lis gazdasági szerkezet megújí- tásáért	A Nyugat- dunántúli ember- kincsért – a humán közösségi szolgáltatások, az intézményi gyakorlat, vala- mint a közigazga- tás megújítása	Az öt országot összekötő Nyugat- Dunántúli régió nemzetközi és belső elérhető- ségének javítása	Élterünk az élő és megújuló Nyugat-Dunántúl – környezet- gazdálkodás, a környezeti tudatosság erősítése és a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése	Hatékony és biztonságos energiaellátás és a megújuló energiaforrások széles körű alkalmazása	A település- szerkezet megerősítése integrált településfej- lesztési programok révén	A Pannon örökség megújítása - az épített és kulturá- lis értéke- inkért	Közigazgatás hatékonyágának javítása
Ágazati prog- ram (köz- ponti)	K+F, innováció Vállalkozások fejlesztés Mezőgazdasági vállalkozások diverzifikációja Mezőgazdaság, erdőgazdaság Informatika - Környezetba- rát energia- ipar fejl., - mezőg. szerkezet vált., - energia erdő + célnövény term. - geotermikus kockázati alap létesítés	Foglalkoztatható- ság javítása Alkalmazkodóké- pesség javítása Oktatási rendszer társadalmi és gazdasági igényekhez való rugalmas alkal- mazkodása Oktatási rendszer társadalmi és gazdasági igényekhez való rugalmas alkal- mazkodásának erősítése Az oktatási és képzési rendsze- rek szerepének erősítése az innovációs potenciál fejlesz- tésében Társadalmi részvétel és befogadás Kapcsolódó infrastruktúra fejlesztések	nemzetközi elérhető- ség társégi elérhető- ség az áruszál- lítás- logisztika közlekedés	Egészséges, tisztá települések A környezetbiz- tonság növelése Vizek kezelése Természeti értékek kezelése Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztön- zése Környezet- gazdálkodás	Energia felhasználási struktúra javítása, energia- takarékoság növel. Megújuló ener- gia-forrás hasz- nosítások növe- lése Energia-ellátási rendszerek biztonsági növelése, korsze- rűsítése - Hazai + nemzetközi kooperáció bővítése, - energiapiac nyitás kiter- jesztése me- gyei jogú vá- rosokra, kis- tersegekre - energetikusi hálózat			közigazgatás megújítása: a jogalkotás megújí- tása, a civil társadalom megerősítése, a közigazgatás szolgáltatónak tétéle, az integrált kistérsé- gi és regionális döntési szintek megerősítése; közfoglaltatások korszerűsítése: elektronikus köz- szolgáltatási infrast- rúktúra fejlesztése, közfoglaltatások minőségének fejlesztése, közérdekű adatok nyilvánosságának biztosítása, elektronikus kultúra terjesztése
Regio- nális prog- ram	Mikro- vállalkozások támogatása Klaszterek támogatása Kisvállalkozások innovatív alkal- mazásainak támogatása	Önkormányzati hatáskörbe tartozó humán közfoglaltatások fejlesztése Alapfokú nevelés- oktatás egészségügy energetikai oktatás energetikus képzés	Kistérségi közlekedés (4-5 számjegyű utak, mellékvas- útvonalak) városi és agglomerá- ciós közösségi közlekedés bioüzeman- yag előállí- tás, bővítés	Kistelepülések szennyvízkezelé- se		Nagyvárosok fejlesztése Térség központok fejlesztése Falvak fejlesztése Lepusztult településré- szek rehabilitá- ciója	Gyógy- és termál turizmus Kulturális turizmus Tájegységi ökoturiz- mus Turisztikai menedzs- ment, marketing Turisztikai szolgáltatá- sok	Kistérségi energetikusi hálózat kialakítás
Határon átnyúló együtt műkö- dések					Közös biomassza projektek Közös geoterm. projektek Energiapiaci kooperáció			

E-1. sz. ábra: Regionális szintű – ágazati és területi – fejlesztési prioritások

E-2. sz. ábra: A kistérségek fejlettségi típusainak változása

E-3. sz. ábra: Településsűrűség (település/100 km²)

- A régió jellegzetessége, hogy Vas és Zala megyében kiugróan nagy a településsűrűség, az apró és törpefalvas kistérségek száma (lásd az E-3. sz. ábrát), ahol alig van egy-két olyan körzet, ahol az alacsony népességű községek aránya kevesebb, mint 50%. A Kőrmendiben és az Őriszentpéteriben, továbbá Lenti térségében a települések nyolctizede kevesebb, mint 500 lakosú, ugyanakkor a Győri kistérségben csak 3,7%-uk. Az 500–999 fős falvak aránya viszont a Győr-Moson-Sopron megyei Kapuvári (42%) és a Vas megyei Sárvári kistérségben (39%) a legtöbb. Az 1000–4999 lakosú települések inkább a régió északi részén találhatók, különösen a Győri és a Mosonmagyaróvári kistérségekben, míg Vas megyében a Szombathelyi, Zalában a Keszthelyi-Hévízi ilyen. E kistérségek általános, de különösen **települési intézményeinek energiaellátása fokozottabb terhet jelent** a kistérségek számára, ezért **további kiemelt preferenciát kell, hogy élvezzenek** projektjeik támogatás-megítélése során a régiótól, ill. a megyétől függően.

3. REGIONÁLIS ENERGETIKAI KONCEPCIONÁLIS ÁLLÁSFOGLALÁSOK A PROGRAMOKRA

Az elkészült és egyeztetett helyzetértékelés, jövőképi és hosszú távú koncepcionális fejlesztési javaslatok főbb megállapításait továbbfejlesztve, a következő állásfoglalásokat célszerű a programfázisban is érvényre juttatni, ezek:

- A **Magyar Energiapolitika** és a készülő Energia Stratégia alapvető céljait a regionális terv befogadja és **ésszerű kompromisszumok árán helyet ad a tervezett energia nagyrendszerek és elemeik telepítési igényeinek**,
- energetikai zöld és barnamező **nagyberuházások esetében** a Regionális Fejlesztési Tanács elvárja a mindenkor beruházó hazai és külföldi vállalkozásoktól bármely fejlesztésük **engedélyeztetését, egyeztetését**, a régió, a megyék és a kistérségek szintjein és a területi szempontok **érdekérvényesítő jogát**,
- a NYUDU Régió középtávon **sem támogatja lignitbázisú energiahordozó kitermelését – bányászatát** – és régión belül telepített **lignitbázisú villamos erőmű létesítését**,
- **nem zárja ki** környezetbarát technológiájú kis-, közép- és nagyteljesítményű **vízerőmű létesítését** és a szomszédos tagállamokkal történő kooperáció helyreállítását,
- **kizárja hasadóanyag bázisú erőmű létesítését, telepítését**,
- **helyet ad a hidrogén**, mint új energiahordozó termelésének, hasznosítási technológiák **kifejlesztésének**, mint **innovációs programnak**,
- a NYUDU Régió megyei jogú **városai** és a régió valamennyi **kistérségei** önkormányzatai be kívánnak kapcsolódni önálló fogyasztó(egyesülés)ként **a villamos és gázenergia szabad piacba** középtávon,
- a Régió valamennyi ismert és a helyzetelemzés során feltárt, gazdag **megújuló energiahordozói** potenciáljára alapozva támogatja ezeknek, az **eddiginél nagyságrenddel** nagyobb kitermelési „befogási” és hasznosítási technológiai tevékenységére vonatkozó **programokat, projekteket**,
- **a megújuló energiahasznosító létesítmények közül kizárólag a decentralizált** kistérségi fejlesztések; **lakossági, kommunális és mezőgazdasági energiaellátást célzó objektumok megvalósítására összpontosít a régió** és nem részesíti előnyben a hazai és külföldi tőkeerős energetikai célú fejlesztések támogatását, a helyi KKV kis- és középvállalkozásokkal szemben,
- támogat minden **energia-megtakarítást** célzó technológiát, helyi programot,
- támogatja a **biomassza energiahordozók részarány-növelését** a struktúrában,
- támogatja a vidékfejlesztés keretében, az **energia célnövény-termesztés** különböző formáit, s erre területi-nagyságrendi javaslatokat tesz,
- egyetért a megújuló energia hasznosítási technológiák – különösen a geotermikus kis-erőművek, fűtőművek – létrehozását megkönnyítő ún. **„kockázati alap”** létrehozási igényével,
- támogatja **az önkormányzatok**, kistérségek okszerű és racionális energiagazdálkodását végző **energetikusi hálózat kiépítését és működtetési szükségességét**.

4. ENERGIA ÁGAZATI KOOPERÁCIÓS FEJLESZTÉSI PROGRAM

4.1. Energiagazdálkodás

- A Nyugat-Dunántúli Régió 2004 év végei összes – halmozatlan – energiafelhasználása közel 70 PJ volt, ami jelenleg mintegy $E_N = 73 \text{ PJ/év}$. A teljes közvetlen energiafelhasználás az 55 PJ-ról mára $E_K = 57 \text{ PJ/év}$ -re emelkedett. Ismert dinamikusan fejlődő ipara miatt a régió igénye, az energiahatékonysági intézkedések és vállalatok ellenére tovább növekedik nemcsak a közvetlen felhasználás, hanem több magánvállalkozás közép és nagy erőművi fejlesztései miatt arányaiban jobban megnövekedik a halmozatlan összigeny is, pl. a Gönyű térségébe tervezett 400 MW kapacitású földgázbázisú új erőmű miatt is.
A közvetlen energiafelhasználásokra végezhető érdemi becslés szerint a középtávú 7 éves időszak végére évi 1,5%-os növekmény feltételezésével, a várható igény; $E_K = 63 - \text{max. } 66 \text{ PJ/év}$ értékre növekedik.
- A régió becsült teljes energiahordozói szerkezetében, az országos tendenciát követve, **megnövekedik a megújuló energiahordozók részaránya**, így a jelenlegi mintegy 5%-os arányt célszerű 15%-ra növelni, azaz az $E_N = 84 \text{ PJ/év}$ értékhez viszonyítva ez a becsült volumen $E_{\text{megújuló}} = 12,5 \text{ PJ/év}$ nagyságrendet tesz ki (országos vállalás: 14% 2013-ig).
- A megújuló energiafelhasználás hosszú távú **energiahordozói szerkezetében** jelen program – a régió kedvező biomassza és geotermikus energia potenciális adottságaira alapozva – **középtávon a primer biomassza részarányának túlsúlyával** számol (mintegy 60% arányban I. ütemben a primer biomassza **4,3 PJ/év kitermelésével**, a II. ütemben 50% aránnyal, azaz **4,6 PJ/év termeléssel**). A fennmaradó energiaforrás-hányad megoszlik a geotermikus, a víz-, a szél-, a nap-, az egyéb hulladék energiák és az újabb megújuló energiahordozók között.
- A primer biomassza energia a felhasználási célok szerint megoszlik: **biotüzelőanyag, biogáz és bioüzemanyagra** a hasznosítási technológiáktól függően, a megcélzott 4,3–4,6 PJ/év volumenben belül. Ennek **50%-át** célszerű **biomassza bázisú kiserőművi, ill. falusi fűtőművi hasznosításra** létrehozni, kitermelni, **25–25%-át pedig biogáz** (erőművi) és bioüzemanyag alapanyagául (**bioetanol, biodízel**) megtermelni és hasznosítani. Mindezeket a meglévő mező- és erdőgazdasági hulladékok hasznosításán felül, **energia erdő-ültetvényezéssel és lágyszárú energia-célnövénytermesztéssel** lehet folyamatosan, helyi gazdálkodással biztosítani.
- Előzetes számítások szerint javasolható a régió teljes területén, I. ütemben a kistérségi prioritások figyelembevételével mintegy: **90.000 hektár terület átállítása energia célnövénytermesztésre** a régió-vidék 1.132.900 ha területéből, azaz a fent vázolt arányok alapján a javasolt szerkezet:
 - 20.000 ha fás energiaültetvényezésre
 - 20.000 ha lágyszárú szilárd energiahordozó céllal
 - 20.000 ha lágyszárú biogáz termelésre
 - 10.000 ha biodízel alapanyag termelésre
 - 20.000 ha bioetanol alapanyag termelésre
- A **fás szárú** energiaültetvényezés értelemszerűen zömmel **Vas és Zala megye** kistérségeire **preferálható**, a **lágyszárúak** közül a szilárd energiahordozói célú termelés a **hát-rányos helyzetű**, ill. több szempontból kiválasztott 9 kistérségben preferálható maximális támogatással, ezek: a Csornai, Téti, Pannonhalmi, Celldömölki, Vasvári, Óriszentpéteri,

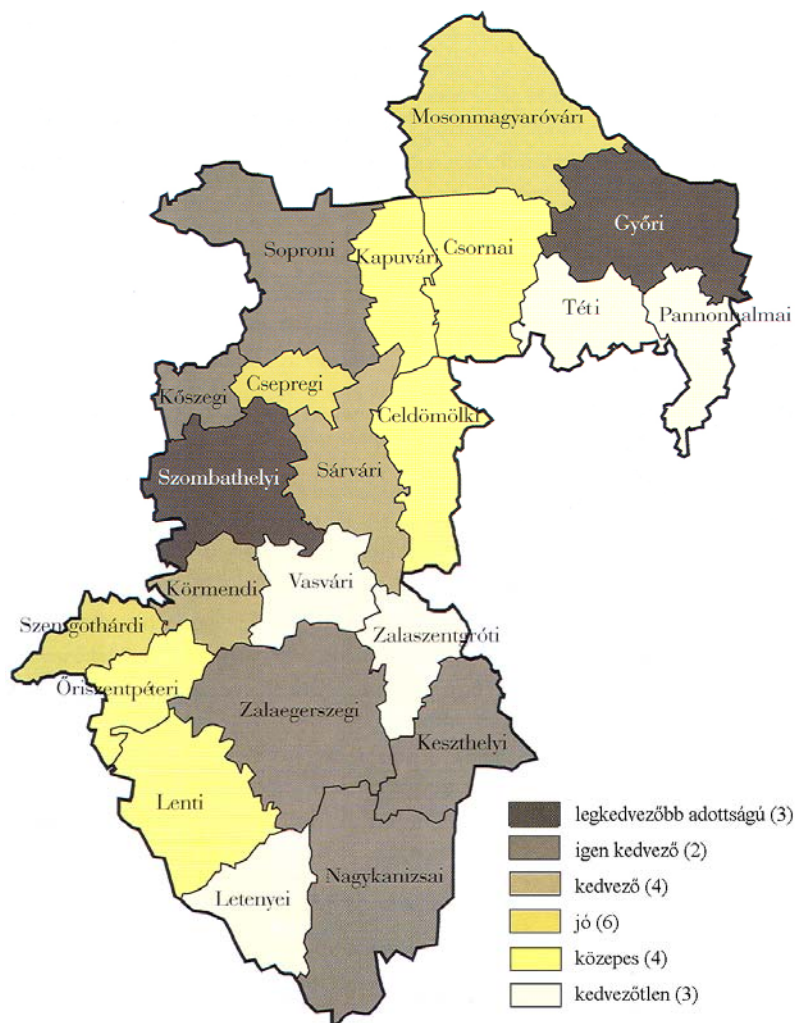
Letenyei, Nagykanizsai és Zalaszentgróti kistérségek (a vonatkozó főbb adatok szolgálnak indoklásul a mellékelt E-4. sz. ábrán és az E-1. sz. táblázatban).

- A régió **közvetlen energiafelhasználási szerkezetében** még **látványosabban** jelentkezik majd a megújuló energiahordozó bázison termelt és forgalmazott **energiafelhasználás** növekedés, mivel azt nem egyenletesen, valamennyi fő fogyasztói ágazatra terítve és megosztva tervezi a régió, hanem csupán **a lakossági és kommunális (intézményi) és a mezőgazdasági ágakra** kitüntetetten odaítélve a régió támogatási keretösszegeit.
- A **Régió** tervbe vette, hogy **önkormányzatai is belépnek** a jövőben a megnyitott **villamos és gázenergia piaci körbe**, úgy, hogy nagyobb települések esetében a városi intézmények, ill. a vidék esetében a kistérségi tömörülési szinten és léptékben minősítetik magukat **„feljogosított fogyasztóként”** annak érdekében, hogy a piacon a legkedvezőbb – legolcsóbban szolgáltató – partnert választhassák meg.

E-1. sz. táblázat

A Nyugat-Dunántúli Régió kedvezőtlen foglalkoztatottságú, alacsony jövedelmű, jelentős munkanélküliséggel küzdő kistérségeinek főbb adatai, mutatói

Kistérség	lakó-népesség [fő]	terület [km ²]	települések száma [db]	foglalk. száma [fő]	mező-, erdő- gazd. fogl. [fő]	mun- ka- nélküli [fő]	inaktív kereső [fő]	eltar- tottak [fő]	mezőg. regiszt. vállalk. [db]	lakás- szám [db]	nincs földgáz [db]	nincs csator- na [db]
Csornai	35 299	599	34	14 067	1 843	768	11 527	9 174	412	14 410	8 098	6 577
Téti	19 408	376	19	7 211	541	499	6 459	5 200	199	7 621	4 298	5 350
Pannonhalmi	17 101	321	18	6 274	703	435	5 523	4 892	197	6 414	3 316	3 778
Celldömölki	26 115	474	28	1 024	882	464	8 823	6 471	185	11 272	4 554	7 530
Vasvári	14 832	374	23	5 518	493	355	5 366	4 069	186	6 708	4 662	5 608
Óriszentpéteri	7 128	305	22	2 662	269	213	2 947	1 577	121	3 318	2 678	2 714
Nagykanizsai	81 751	893	48	32 602	1 728	3 551	25 310	21 769	1 449	33 054	4 891	10 630
Letenyei	8 477	404	28	6 358	623	948	6 764	4 889	266	7 124	2 003	3 970
Zalaszentgróti	18 557	327	24	6 801	510	560	6 432	4 894	198	7 432	3 285	3 686
Összesen	238 668	4 073	244	92 517	7 592	7 793	79 151	64 935	3 213	93 356	37 785	49 823
erdő (25%) [ha]		102 000										
Σ NYUDU vidék	1.000.348	1.132.900 ha	655	416 849	23 760	25 304	299 542	262 605	8 604	401 579	116 313	137 169
Kistérs. részar	24%		36,6%						37%	23,3%	32,5%	36,3%

**E-4. sz. ábra: A NYUDU Régió foglalkoztatottsági és jövedelem elemzése
kistérségi csoportosításban**

4.2. Energetikai nagyrendszerek fejlesztési programja

Magyarország Közép-Európai kedvező geopolitikai helyzeténél fogva, már évtizedek óta helyet ad nemzetközi tranzitáló energiahálózati rendszereknek (villamos energia, földgáz), így korábban az adriai kőolajvezeték-hálózatnak (amelyet a régió déli határoló vonalához közel telepítettek), a balkáni irányú földgázvezetékeknek és a villamos energia 400 kV-os hálózatainak. Ezek a hálózatok még jó ideig biztonsággal el tudják látni a hazai igényeket, azonban a privatizáció során ide került nemzetközi vállalkozások további igényt formálnak nagynyomású új földgázhálózatok és földgáztárolók, valamint nagyfeszültségű villamos energia tranzit szállítórendszerek telepítésére is.

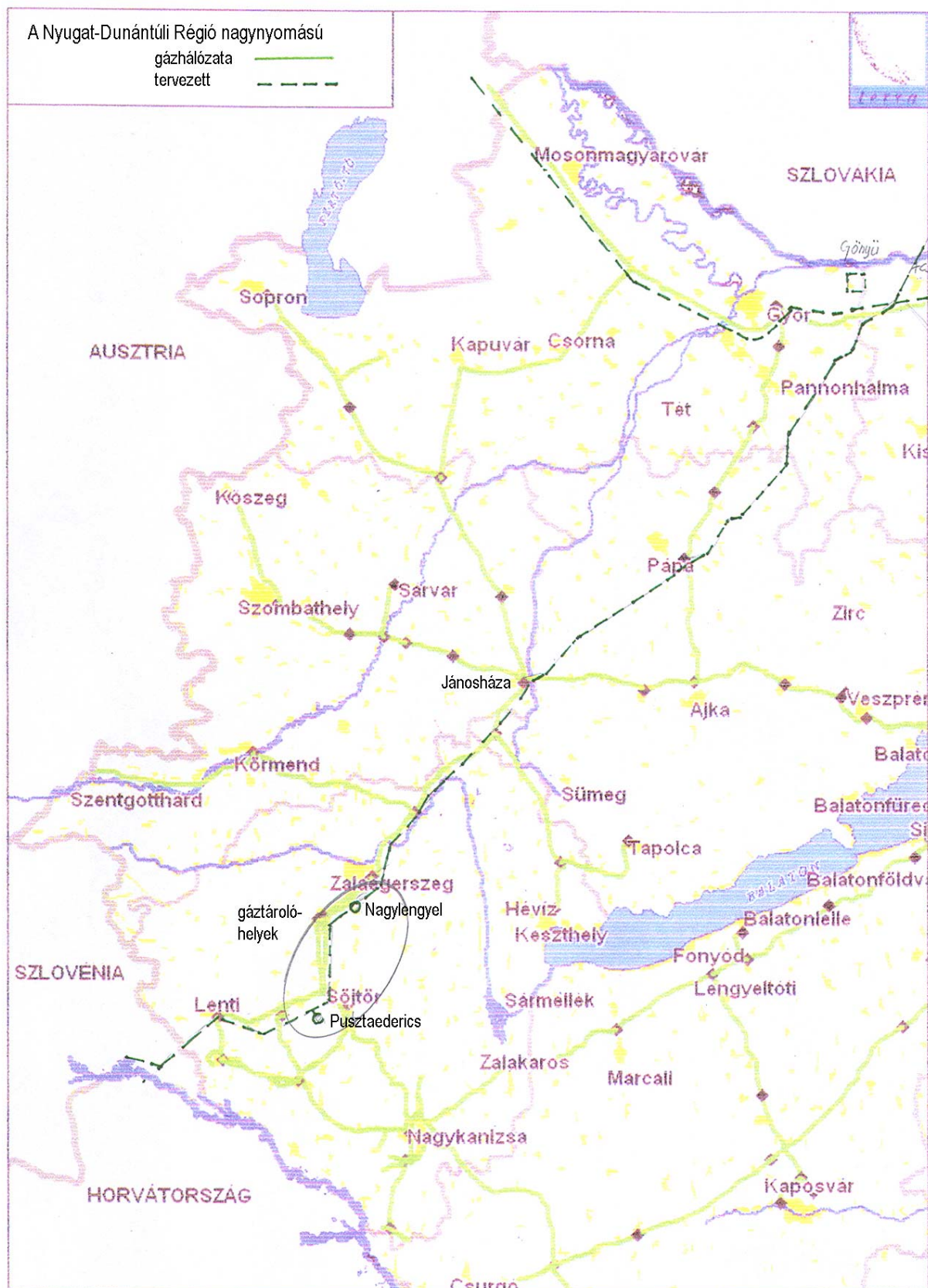
- A Régió, mint a gazdaságfejlesztés területének része igényt tart arra, hogy valamennyi energia nagyrendszernek már a tervezése során a kormányzat bevonja a régió illetékes területi szerveit a létesítés területi feltételeinek megtárgyalásába, ahol saját érdekeit már a beruházást megelőzően érvényesítheti (folyamatos **földhasználati bérleti díj, kockázatvállalási díj**, gáztárolók, erőművek esetében), azonfelül, hogy kiköti hogy ezek a nagyrendszerek a régióban „megcsapolhatók” lehessenek, azaz csatlakozhassanak a meglévő alaphálózati rendszerre, hogy növeljék a hazai ellátásbiztonságot.
- A Régióban jelenleg folyó és középtávon folytatódó **400 kV-os villamos** alaphálózati fejlesztések (lásd az E-5. sz. ábrát) Vas és Zala megyét érintő szakaszait az **ágazati tervezés folyamatosan egyezteteti** a megyei önkormányzatokkal; a terület gazdáival és a véglegesített nyomvonalváltozat **bekerül az aktuális területrendezési tervbe**, amelyben a nyomvonal „fenntartása”, elfogadása megtörténik. Ilyen szakaszok: a Szombathely-Zala megyehatár és a Zala megyehatár – Hévíz közötti tervezett hálózatok.
- A Régió É-i részébe tervezik a „Kék Áramlat” és a „Nabucco” fantázianevű **nagynyomású nemzetközi földgáz-hálózati rendszer** utolsó szakaszának beépítését **az ausztriai Baumgarteni gázfogadó központig**, vélhetően a jelenlegi meglévő földgáz gerincvezeték-hálózattal párhuzamosan fektetett nyomvonalon (lásd az E-6. sz. ábrát). Ezt célszerű a győri csomópontba beforgatva csatlakoztatni a hazai rendszerre.
- Egy korábbi távol-keletről; Yamalból indított és az Adriai tengerig kiépítendő **nagynyomású tranzit földgázvezeték** nyomvonala az ismert tervek szerint átszelné mindhárom megyét, azonfelül becsatlakozna a Nagylengyel – Pusztaderics térségi karsztos vidéken kiképzendő **gáztárolóba**. Ez mind az ország, mind a Dél-Dunántúli Régió szempontjából igen előnyös lenne **a biztonságos ellátás** érdekében.

MEGVALÓSÍTÁS

- I. A villamos energia alaphálózati és tranzit nagyrendszerek fejlesztése a KEOP KÖRNYEZET ÉS ENERGIA ÁGAZATI OPERATÍV Programja keretében valósítható meg, amelynek prioritási tengelye közül e téma **a KEOP 3.5 prioritása** Hatékony energiafelhasználás tématerülete alá tartozik.
- II. Az országot átszelő tervezett magisztrális **földgáz tranzit** vezetékhálózati fejlesztéseket nemzetközi nagytrékes beruházások formájában, a kialakult konzorciumi struktúrában szervezik és valósítják meg, amelyhez a magyar fél a helyet biztosítja apportként, azonfelül részesedésért követelhet a mindenkor folyamatos területhasznosításért az érintett régióknak és településeknek, azonfelül biztonsági **kockázati** járadékot igényelhet a stratégiai objektumok környezetet veszélyeztető katasztrófa, havária hatása következtében, de magához a **beruházás létesítéséhez nem tartozik hozzájárulni** pénzügyi sajátérős forrásokkal.

E-5. sz. ábra: A Nyugat-Dunántúli Régió villamos energia ellátó hálózati rendszer fejlesztési programja

E-6. sz. ábra: A Nyugat-Dunántúli Régió földgázenergia-ellátó hálózati rendszer fejlesztési programja

4.3. Megújuló energiaforrás-hasznosítások növelését tűzte célul az energia ágazat is, amikor Európai Unió vállaltasait megtette mind a megújuló energiabázison termelt villamos energia támogatott átvételi árának (KÁP) biztosításával, mind számos energiahatékony innovatív technológia ösztönzésével. A Régió főbb, egyeztetett programjai:

- A Régió szempontjait az energetika oly módon érvényesíti, hogy előnyben részesíti a **decentralizált erőművi átalakítók építését**, főleg kisteljesítményű biomassza, biogázalapú fűtőműveket, fűtőerőműveket, geotermikus mintaerőműveket és hibrid technológiákat (pl. biosolár, szél-solár, szél-hidrogén, szél-tüzelőanyagcellás berendezések), hogy a régió mind a 22 kistérségében olyan energetikai bázisok jöjjenek létre, amelyek a **helyi lakossági – önkormányzati – kistérségi igényeket elégítsék ki**, nem pedig a mai gyakorlatot folytatva; az állami támogatásokat elavult, magánvállalkozásban gazdálkodó erőművek számára fogantatosítsák.
- A Régió energetikai programja javasolja, hogy jelenleg működő **17 ipari parkjába** a versenyképesség gazdasági programja tervezze be olyan **innovatív technológiájú kiserőművek létesítését** (3 – max. 6 MW villamos és 10 – max. 20 MW hőenergia teljesítményű), amely **helyi megújuló energiahordozóra** alapozva **olcsóbb villamos és hőenergia-ellátást** biztosít az oda tömörült **KKV-k számára** (területi eloszlásukat lásd az E-7. sz. ábrán).
- Az országos oktatási program tervezze be az oktatás minden szintjén a környezetbarát **„megújuló energiaforrások és hasznosítások” tantárgyat** és alkalmazási módjait, amely később foglalkoztatásbővítést és munkahelyteremtést generál.

E-7. sz. ábra: Megújuló energiabázisú erőmű telepítési programjavaslat a kistérségi központokba és az ipari parkokba

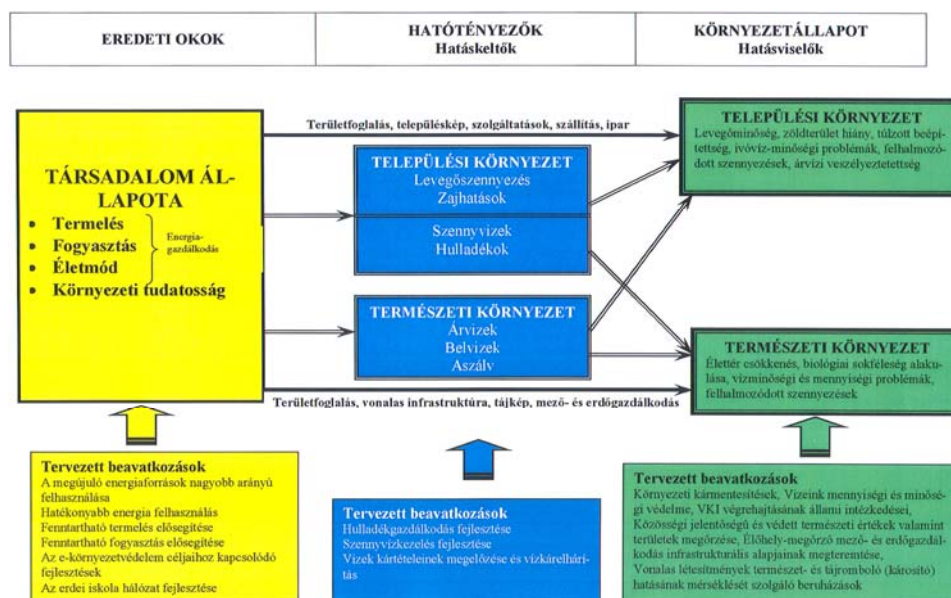
A Nyugat-Dunántúli Régió energetikai program prioritásai

1. **Környezeti állapot javítása** témához kapcsolva:
 - megújuló energiahasznosító, átalakító technológiák létesítése a kistérségekben (KEOP),
 - megújuló kiserőművek létesítése az ipari parkokban (GOP),
 - innovációs program új, környezetbarát technológiák honosítására (GOP).
2. **Társadalom megújítása, kohézió erősítése** témához:
 - nagyvárosi megújuló pólusok energiatermelés, ellátás korszerűsítése (KEOP, Országos Nagyprojekt),
 - település rehabilitációk megújuló forrásokkal (nap, geotermikus, hőszivattyús, biogáz, biomassza, szél bázison) (KEOP).
3. **Gazdasági versenyképesség javítása** témához:
 - megújuló energia célnövények termesztése (erdő, faültetvény, lágyszárú biomassza) (AVOP, VFT Vidékfejlesztési Stratégiai Terv)
 - környezetbarát iparfejlesztés indítása (GOP),
 - decentralizált bioüzemanyag előállítás (GOP, KEOP):
 - alapanyag termelés
 - nyers-szesz előállítás
4. **Területi felzárkóztatás**
 - a „felzárkózó” kistérségek elsődleges támogatása megújuló energiaellátás létrehozására (KEOP),
 - kistérségi önkormányzatok szövetkezése „feljogosított fogyasztói” piaci megjelenésük szervezése (KEOP),
 - határon átnyúló biomassza, geotermikus közös projektek (KEOP),
 - kooperáló határmenti hálózatfejlesztések (KEOP).

Az energetikai program megvalósításához a Régió igénybe veszi mind a különböző ágazati (KEOP, GOP, TAMOP, TIOP, EKOP), mind a regionális operatív programok keretében nyújtott támogatásokat, továbbá az agrárgazdasági, vidékfejlesztési, külön nyújtott támogatásokat (AVOP, VFT). A regionális operatív programban (ROP) nem jutott hely decentralizált energetikai, megújuló energiahasznosítási témákra, noha logikusan több prioritási tengely alá tarthatnának.

6. KÖRNYEZET ÉS ENERGIA-ÁGAZATI OPERATÍV PROGRAM (KEOP) PRIORITÁSAI

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv újfajta szemlélete kellőképpen igazolta, hogy a társadalom és a környezet állapotával kölcsönkapcsolatban áll az energiagazdálkodás és energiaellátás módja és minősége. Emiatt a tervezett beavatkozások közvetlenül e két ágazat összekapcsolásával lehetnek eredményesek, a felállított struktúra kapcsolódásait betartva (lásd az E-9. sz. ábrát).

E-9. sz. ábra: A Környezet és Energia Operatív környezeti probléma szemlélete és beavatkozási struktúrája [20]

A KEOP átfogó stratégiája alapján 3 specifikus cél határozható meg, így: • az élhető környezet megteremtése és fenntartása; • értékvédelem és megőrzés; • megelőzés, takarékoság, hatékonyság. E célokhoz 5 prioritási „tengely” tartozik (lásd az E-10. sz. ábrát), amelyekből két cél alá, prioritási tengely alá a környezetvédelmi fejlesztések tartoznak, a harmadik cél alá pedig az energetikai fejlesztések két prioritási tengelyben megjelenítve. Támogatásuk a Kohéziós Alaptól támogathatók – KA – várható.

A KEOP célrendszere (a célokat meghatározó tervezési dokumentumok)					
A KEOP átfogó stratégiája (96/2005. OGY hat. OFK-ról)	Magyarország biztonságos, tiszta és jó minőségű környezet, egészségesebb, hosszabb és teljesebb emberi élet lehetőségét biztosítva éri el, hogy 2020-ra Európa egyik legdinamikusabban fejlődő országa legyen, ahol emelkedik az emberek életszínvonala, és javul életminőségük.				
A KEOP specifikus céljai	Élhető környezet megteremtése és fenntartása	Értékvédelem és megőrzés		Megelőzés, takarékoság, hatékonyság	
A KEOP céljaihoz tartozó prioritási tengelyek	Egészséges, tiszta települések	Vizeink jó kezelése	Természeti értékeink jó kezelése	A megújuló energiahordozó-felhasználás növelése és hatékonyabb energia-felhasználás	Fenntartható termelési és fogyasztási ösztönzése
A KEOP célhierarchiát alátámasztó jogszabályi háttér					
Kohéziós jogszabályok	A Tanács rendelete KA létrehozásáról (2. cikk): - környezetvédelem a környezetvédelmi politikai és eslektív program alapján meghatározott közösségi környezetvédelmi politikai prioritások körében	A Tanács rendelete KA létrehozásáról (2. cikk): - környezetvédelem a környezetvédelmi politikai és eslektív program alapján meghatározott közösségi környezetvédelmi politikai prioritások körében	Az EP és a Tanács rendelete az EREFA-ról (1. / 4. cikk): - a biológiai sokféleség és a természetvédelem előmozdítása, beleértve a NATURA 2000 területeibe történő befektetéseket	A Tanács rendelete KA létrehozásáról (2. cikk): - olyan, a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos területek, amelyek egyértelmű környezeti előnyökkel járnak, pl. az energiatárolás és a megújuló energiák	Az EP és a Tanács rendelete az EREFA-ról (1. / 4. cikk): - a környezetvédelem integrált megelőzése és megfigyelése, - a KKV-k részére nyújtott támogatás a fenntartható / ökohatékony / megelőző környezetvédelmi szolgáló termelés előmozdítására

E-10. sz. ábra: A KEOP prioritási tengelyei (2006. okt.) [20]

6.1. A KÖRNYEZET ÉS ENERGIA OPERATÍV PROGRAM RÉSZLETEZŐ SZERKEZETE

Átfogó cél: A jólét fenntartható növelése alapjául szolgáló környezetminőség és természeti állapot megőrzése.

Specifikus célok és prioritások

1. Élhető környezet megteremtése és fenntartása. – Egészséges, tiszta települések
2. Értékvédelem és megőrzés. – Vizeink jó kezelése; – Természeti értékeink jó kezelése
3. Megelőzés, takarékoság, hatékonyság. – Környezetbarát energetikai fejlesztések; – Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése

AZ OP PRIORITÁSTENGELYEI

(az energetika a 4. sz. prioritási tengely részét képezi)

1. **Egészséges, tiszta települések** prioritási tengely (59,8%, 780 Mrd Ft)

Hulladékgazdálkodás
Szennyvízkezelés
Környezeti kármentesítés
Vízbázis-védelem és ivóvízminőségjavítás

2. **Vizeink jó kezelése**

Jó árvízvédelmi gyakorlat kialakítása
Vizeink mennyiségi és minőségi védelme, a vizek további szennyezésének megakadályozása
A VKI végrehajtásának állami intézkedései

3. **Természeti értékeink jó kezelése** prioritási tengely (2,3%, 30 Mrd Ft)

Közösségi jelentőségű és védett természeti értékek, valamint védett területek megőrzése, helyreállítása, fejlesztése
Élőhely-megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése (beruházások)
Vonalas létesítmények természet- és tájromboló (károsító) hatásának mérséklését szolgáló beruházások
Az erdei iskola hálózat fejlesztése

4. **Környezetbarát energetikai fejlesztések** prioritási tengely (5,9%, 77 Mrd Ft)

A megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása

- 4.1. Biomassza energetikai létesítményekre épült térségi rendszerek kialakítása/átalakítása hő és/vagy villamos energia termelésre;
- 4.2. Geotermikus hő- és/vagy villamos energia termelésre alkalmas rendszerek kialakítása/átalakítása;
- 4.3. Kisteljesítményű szélenergia-erőgépek, sziget üzemmódban termelő és közép- és nagyfeszültségű hálózatra termelő közösségi szélenergia-erőművek;
- 4.4. Hőszivattyús fűtési és hűtési rendszerek;
- 4.5. Villamos energia hálózatra termelő, és autonóm fotovoltai rendszerek;
- 4.6. Napkollektoros közösségi és egyéni hőtermelő rendszerek;
- 4.7. Biogáz hasznosító rendszerek kialakítása/átalakítása hő- és/vagy villamos energia termelésre;
- 4.8. Mezőgazdasági hulladékokat pelletáló, brikettáló kapacitások építése;
- 4.9. Bio-üzemanyagok előállítása;
- 4.10. Megújuló energiaforrásokat hasznosító közösségi távfűtő rendszerek ki/átalakítása;
- 4.11. Mezőgazdasági vízierőművek energetikai korszerűsítése, kis teljesítményű erőművek létesítése;
- 4.12. Egyéb megújuló energiaforrások, amennyiben meg tudnak felelni a szabályozhatósági kritériumoknak.

- 4.13. Kombinált rendszerek, különböző technológiák együttes alkalmazásának kialakítása;

- 4.14. Villamos energia termelő rendszerek hálózati integrációjának keretfeltételeinek fejlesztése;

Hatékonyabb energia felhasználás

- 4.15. Távhőellátás korszerűsítése, hálózati veszteségek csökkentése;

- 4.16. Átfogó energia-hatékonysági intézkedések: energetikai audit elvégzése, ennek alapján az energia hatékonyság növelést, energiatakarékosságot szolgáló korszerűsítések megvalósítása

5. **Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése** prioritási tengely (3,1%, 40 Mrd Ft)
 Fenntartható termelés
 Fenntartható fogyasztás elősegítése
 Az e-környezetvédelem céljaihoz kapcsolódó fejlesztések

INDIKÁTOROK

1. **Egészséges, tiszta települések** prioritási tengelyhez 9 indikátor értelmezhető
2. **Vizeink jó kezelése** prioritási tengelyhez 4 indikátor értelmezhető
3. **Természeti értékeink jó kezelése** prioritási tengelyhez 4 indikátor tartozik

4. Környezetbarát energetikai fejlesztések prioritási tengely indikátorai   • Környezetbarát energetikai fejlesztések – értékelési indikátor: Megújuló energiahordozóból termelt villamos energia részaránya a villamos energia felhasználáson, illetve az összes megújuló energia (villamos + hőenergia) részaránya az összenergia felhasználáson belül (%) • Környezetbarát energetikai fejlesztések – nyomon követési indikátor (forrás: EMIR): A KEOP műveletek eredményeként megújuló energiahordozóból termelt villamos energia, illetve az összes megújuló energia (villamos + hőenergia) termelése; (EU magindikátor: Additional capacity of renewable energy production (MWh)
 Villamos energia: GWh/év, összes megújuló: GJ/év • Környezetbarát energetikai fejlesztések – nyomon követési indikátor: A KEOP műveletek eredményeként energiahatékonysággal kiváltott éves energia megtakarítás (GJ/év) • Környezetbarát energetikai fejlesztések – nyomon követési indikátor: A KEOP műveletek eredményeként az üvegházhatású gázok éves energia megtakarítás (GJ/év) |
|--|

5. **Fenntartható termelés és fogyasztás ösztönzése** prioritási tengely

— * —

6.2. KEOP KÖRNYEZET – ENERGIA ÁGAZATOK OPERATÍV PROGRAMJÁ-hoz a Nyugat-Dunántúli Régió projektjavaslatai (77 mrd Ft)

3.4. A MEGÚJULÓ ENERGIAHORDOZÓ-FELHASZNÁLÁS NÖVELÉSE prioritási tengelyhez:

Cím: 1. Megújuló energiaforrások komplex (villamos és hő, egyéb célú) térségi, településhálózati közösségi rendszerekben való hasznosítása

Cél: A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ 22 kistérségi településközpontjában* a településközponti önkormányzati intézmények hőenergia (fűtés/hűtés és HMV) ellátás biomassza alapú közelhő ellátása, kogenerációs kiserőművel és rövid távhőellátó vezetékhalózzal

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2008)	Adat- forrás	Gyako- riság
Hálózati rendszert alkotó biomassza alapú, 22 kistérségi intézményi hőenergia-ellátás kogenerációs kiserőművel, rövid távhővezeték-hálózzal	ered- mény	• biomassza kiserőművek teljesítőképessége [MW] • hőtávvezetékek hálózata [km] • hőfogyasztói igények [GJ] [MWh] • villamos energia termelés [MWh]	-	N_{vill} 11 MW $N_{hő}$ 86 MW P_{vill} = 0,317 PJ $P_{hő}$ = 1,854 PJ ΣP = 2,171 PJ	BM – Önkorm. GKM MEH	évente

Prioritás leírása (prioritások és a kapcsolódó célok, indikátorok felelőseit a fenti táblázat tartalmazza)

A KEOP tervezett műveleteiben szerepel a **megújuló energiaforrásokra**, így a helyi **biomassza potenciális energiára alapozott településközponti autonóm** energia átalakító (**kiserőművi**) és **energiaellátó távhő** (hálózati) rendszerfejlesztések.

A régió mind a 22 kistérségének központja intézményeinek hőenergia ellátását át kívánja állítani a földgázalapú ellátásnál **min. 10%-kal olcsóbb helyi tüzelőanyag-bázisú új rendszerre**, ahol az erőművi technológiák különbözőek lehetnek (szilárd faapríték-tüzelésű, faelgázosító, biogázalapú, hibrid rendszerű stb.), a közelhőellátási rendszer hálózata 300 – max. 500 fm. Az egyes kiserőművek vill. teljesítőképessége max. 0,5 MW, a hőtéljesítményük 3–5,0 MW. Becsült vill. termelés: 4,0 GWh/év. Hőtermelés (10 nagyobb, 12 kisebb blokk esetén): 1,854 PJ/év.

A projekt által elérhető összes eredmény: **2,17 PJ/év** energiatermelés, amely a regionálisan megcélzott $P = 12,0$ PJ/év átállítandó energiafelhasználásnak **18%-a**.

A projekt legjobb példa a „hálózati rendszer”-t képező, együtt, a **22 kistérségi településközpont**ra kidolgozandó – **klaszterbe is foglalható** – megújuló energiahasznosító műszaki infrastrukturális berendezési technológiák elterjesztésére, a megújuló energiahordozói részarány növelés módjára.

* azaz: Pannonhalmán, Téten, Győr kistérségben, Mosonmagyaróvár kistérségben, Csornán, Kapuváron, Sopron kistérségben, Kőszegen, Csepregen, Répcelakon, Celldömölkön, Sárvár kistérségben, Vasváron, Szentgotthárdon, Óriszentpéteren, Zalaszentgróton, Zalalövön, Pácán, Nagypáliban, Lentiben, Letenyén, Nagykanizsa kistérségben

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás ²³ leírása					
(fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)					
Cím:	Megújuló, biomassza alapú hőenergiaellátó rendszer a NYUDU Régió 22 településközponti intézményeinek környezetbarát, takarékos hálózatára				
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezeti káros kibocsátás csökkentés; energiahatékony átalakító technológiák				
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	NYUDU Régió 22 településközpontja intézményeinek földgázellátó rendszereinek átállítása biomassza alapú új kiserőműből táplált közelhő energiaellátásra, 22 kiserőmű létesítésével és saját közelhő-ellátási csővezetékhalózat és hőközponti csatlakozás kiépítésével				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	• megújuló energiahasznosító klaszter alapítása, kiterjesztése • decentralizált fejlesztési hálózatban esélyegyenlőség				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	KEOP 3.1. prioritás tengely alá tartozó egészséges, tiszta települési környezet kialakítása, környezetbarát energiahordozókkal és technológiákkal				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás			hazai technológiai transzfer		
Támogatandó projektek becsült száma:			22 alprojekt a klaszter rendszerben		
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	• kiserőmű; • távhővezeték hálózat; • intézményi csatlakozó berendezés	teljesítmény [MW]; hossz [km]	 [MW] [km]	BM Önkorm. Vállalk.	- évente
Eredmény	• hőfogy. igények • vill. energia termelés	[GJ] [MWh]		Önkorm. Szolgáltató	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Finanszírozási terv 2007-13: a NYUDU Régió (3 megyéje) részére középtávra

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [mrd Ft]	Hazai állami támogatás [mrd Ft]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
22 kistérség kp. kiserőműre		x	17,6	15,84 (90%)	1,76 (10%)	-	-
22 kistérség közelhő-ellátás hálózata + csatl. berend.		x	3,3	2,97	0,33	-	-
összesen [mrd Ft]			20,9	18,81	2,09		
Győr-Moson-Sopron megye kistérség kp.-i kiserőművek 7 db	részarány [%] 31,8		6,64	5,98	0,665		
Vas megye 9 db	40,9		8,55	7,69	0,855		
Zala megye 6 db	27,3		5,71	5,14	0,570		

²³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Cím: 2. Ipari Parkok biomassza alapú kiserőmű rendszere

Cél: A Nyugat-Dunántúli Régió 17 ipari parkjában* megújuló energiahordozó bázisú, főleg biomassza alapú, innovatív technológiájú kiserőmű létesítése villamos és hőenergia termelésre, rövid villamos kábelhálózat és rövid („közelhő”) fűtési-hűtési célú csőtávvezeték-hálózat kiépítésével.

Prioritás leírása

Az Ipari Parkok alapvető rendeltetése, hogy kedvezőbb közösen szervezett szolgáltatást nyújtsanak az oda tömörült, kezdő vállalkozásoknak. Még előnyösebb ez a belső szolgáltatás, ha pl. az energiaközmű fogyasztói díja 10%-kal kevesebb a hivatalosan megállapított földgáz, ill. távfűtési díjhoz képest. Ilyen kikötéssel lehet erre a fejlesztésre pályázni. Az eredményesége ennél még összetettebb, mivel ezzel energiamegtakarítás, importcsökkenés valósul meg, továbbá foglalkoztatásbővítés, munkanélküliség csökkentés stb.

A választott energiaforrás különböző lehet, az adott helyi potenciáltól függően, így: biomassza (szilárd, lágyszárú), biogáz, geotermikus, szélenergia, esetleg víz- és napenergia kombinációval. A javasolt technológia: ezeknek többszöröse is lehet.

A projektelemek (a 17 ipari park) hálózatot alkotnak, klaszterbe is tömörülhetnek, közös pályázati konzorciumot is alkothatnak, akár több egymástól eltolt ütemben valósíthatók meg. A vázolt rendszerbe tömörülés gazdaságosabbá és megbízhatóvá teszi a beruházást és a kivitelezést is.

Az egyes kiserőművek teljesítőképessége és energiatermelése igen eltérő is lehet (pl. 1,0 MW – 2 MW villamos, ill. 4,0 – 8,0 MW hőtelj.) az igénytől és adottságoktól függően. A villamos kábelhálózat és a közelhő vezetékhálózat: 500 fm – max. 800 fm.

A projekt által elérhető összes eredmény: **2,63 PJ/év energiatermelés**, amely a regionálisan megcélzott $P = 12$ PJ/év átállított energiafelhasználásnak **2,2%-a**.

INDIKÁTOR

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Hálózati rendszerbe szervezett 17 Ipari Park-i villamos és hőenergiát termelő-szolgáltató kiserőmű és táphálózat létrehozása	eredmény	megújuló energiahordozójú kiserőművek teljesítménye (MW), kiserőművek vill. termelése (TWh)	-	$P_{vill} = 0,7$ PJ $P_{hő} = 1,94$ PJ $\Sigma P = 2,63$ PJ	KVM KSH MEH	évente

* azaz a következő településekben: Győr, Mosonmagyaróvár, Csorna, Kapuvár, Sopron, Celldömölk, Répcelak, Sárvár, Szombathely, Szentgotthárd, Fürje, Zalaegerszeg, Zalalövő, Lenti, Rédics, Letenye, Nagykanizsa

ÁGAZATI OP-okhoz INTÉZKEDÉSE, beavatkozás

Javaolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás²⁴ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A NYUDU Régió 17 Ipari Parkjában megújuló energiabázisú kiserőmű villamos és hő-energia termelésre, villamos és hőellátó hálózat kiépítésével
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KeOP 3. prioritás: Megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Innovatív technológiájú, környezetbarát megújuló energiaforrást hasznosító kiserőmű 1 – max. 2 MW vill. teljesítményű, 4 – max. 8 MW hőteljesítménnyel, villamos kábelhálózattal, középnyom. kétrendszerű közelhő távvez. építéssel
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A hátrányos helyzetű Ipari Parki fejlesztések előnybe részesítése, ami 2 nagyobb és 10 kisebb telj. kiserőmű építését javasolja I. ütemben
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Mezőgazdasági célnövénytermesztés, erdőgazdasági, kommunális hulladékhasznosítási OP-ok
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Hat Ipari Park* esetében közvetlen kapcsolódás, a többi esetében közvetett hatás
Támogatandó projektek becsült száma:	17 projekt, hálózatos – klaszterrendszerbe – szervezve
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

* Rédics, Letenye, Szentgotthárd, Sopron, Mosonmagyaróvár, Győr

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [mrd Ft]	Hazai állami támogatás [mrd Ft]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
17 Ipari Parki kiserőmű	OP + hazai forr.	Kohéziós alap	18,5	9,25 (50%)	3,7 (20%)	-	5,55 (30%)
17 villamos táp (20 kV) és elosztó (0,4 kV kábel) hálózati rendszer és 17 hőtávvezeték hálózat rendszer	OP + hazai forr.	kohéziós alap	4,0	2,0 (50%)	0,8 (20%)	-	1,2 (30%)
Összesen mrd Ft			22,5	11,25	4,5		6,75
Ebből Győr-M-S megyére 3 nagyobb, 2 kisebb e.m.			6,100 <u>1,176</u> 78,276	3,638	1,455		2,183
Ebből Vas megyére 2 nagyobb, 3 kisebb e.m.			5,400 <u>1,176</u> 6,576	3,288	1,315		1,973
Ebből Zala megyére 2 nagyobb, 5 kisebb erőmű			7,000 <u>1,647</u> 8,647	4,323	1,729		2,594

²⁴ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Cím:3. Geotermikus energiahasznosító (fűtés, hűtés, HMV, elektr. ell.) termálfürdőhelyek hálózatában

Cél: A Nyugat-Dunántúli Régió **meglévő** termálfürdőhelyein a geotermikus energia komplex (hő + vill., vagy hő) hasznosításának kiegészítő, hatékonyabb fejlesztése vagy **tervezett** termálfürdő együttesek térségében; a geotermikus energiahasznosítás komplex, többlépcsős, hatékony kiépítése saját és tágabb térségi energiaellátására, hálózati rendszer formában.

Prioritás leírása

A termálstranddal, gyógyfürdőhellyel rendelkező települések zömében a hazai gyakorlat szerint a termálkutak fluidumának lehűtése után történik az elsősorban balneológiai, esetleg csak ivóvíz-, gyógyvíz célú hasznosítás; azaz a felső hőtartomány hőhasznosítása, pazarló módon, elmarad, noha célszerű volna, különösen fürdőhelybővítési, rekonstrukciós fejlesztési beruházások esetén, pótolni a gazdaságos, környezetbarát hőhasznosítás kiegészítő fejlesztéseket és megvalósítani. Tervezett, új fürdőhely-együttesek esetében pedig eleve célszerű számolni a többlépcsős hőhasznosítási technológiák betervezésével, ill. kedvező kútviszonyok esetén az első lépcsőben villamos kiserőművi villamos és hőenergia hasznosítás beépítésével. Ez a projekt összefogja mindazokat a vázolt kiegészítő energiahatékony berendezés-fejlesztéseket, melyekre külön ágazati támogatás nyerhető, s az adott beruházás hatékonyságát kedvezően befolyásolja, abszolút energiamegtakarítást eredményez. Versenyképes, környezetbarát energiatermelést hoz létre, amely kedvező esetben fürdőhelyenként 0,5 MW – max. 2 MW villamos, ill. 2 MW – max. 10 MW hőteljesítmény létrehozása mellett, évente fürdőhelyenként 4,0 GWh – 16,0 GWh/év villamos, és 11 – max. 54 GWh/év hőenergia termelést hajt végre. Általános esetben, ahol csak hőenergia hasznosítás hajtható végre egy jó hozamú termálkút térségében 10 – 30 GWh/év becsült hőenergia termeléssel lehet számolni.

Az előzetes felmérések során, egyelőre megyénként 1-1 kedvező, geotermikus kiserőmű létrehozásával és megyénként 9–13 fűtőművi célú fejlesztéssel lehetne számolni. A „Kezdet” forrásból vett információk szerint (lásd a mellékelt táblázatos összeállítást): Győr-Moson-Sopron megyében 1+8 helyen, Vas megyében 1+15 helyen, Zala megyében 1+13 helyen várható geotermikus energiahasznosítás. Ez a hálózat az egyeztetés során módosítható, bővíthető, ill. a beruházás készültségi fokától függően ütemezhető, csökkenthető a vizsgált időszak alatt.

INDIKÁTOR

Céltűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Hálózati rendszerbe szervezett (1+8) + (1+15) + (1+13), összesen 39 geotermikus energiahasznosító (vill. + hő), főleg fűtőmű és táphálózat létrehozása	eredmény	geotermikus kiserőmű(vek), geoterm. fűtőművek teljesítménye [MW] energiatermelése [PJ], villamos közép és kisfesz. kábel [km], hőtávvez., hálózat [km]	-	$P_{vill} = \dots PJ$ $P_{hő} = \dots PJ$	KVM MEH	évente

**GEOTERMIKUS ENERGIAHASZNOSÍTÁS MEGLÉVŐ ÉS TERVEZETT
TERMÁLFÜRDŐHELYEK HÁLÓZATÁBAN**

KLASZTER TAGOK JEGYZÉKE		Becsült lét. kts. [millió Ft]	készültségi fok			I. ütemi javaslat [millió Ft]
			meg- lévő	terv	projekt	
1.	GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYÉBEN:					
	• CSORNA TERMÁLFÜRDŐ téliesítése, élményfürdő komplexum (erőmű)	300			X	150
	• KUNSZIGET TERMÁLFALU kútfúrás, fürdő, szállás			X		
	• MIHÁLYI fürdőszálló		X			
	• Mosonmagyaróvár – Máriakálnok hol- land – magyar befekt. 42 ha-on			X		
	• Lébény 36 ha, termál üdülőközpont			X		
	• Sopronfertőd gyógyszálló, apartman falu, fürdő, élményfürdő, konferenciakp.			X		
	• Fertőd – Esterházy kastély hősziv. + biomassza kiserőmű			X		
	• Hegykő új kút, rekonstr. + bővítés, gyógyfürdő fejlesztés		X			
	• Nagycenk, megl. kutak, élményfürdő, aquapark			X		
2.	VAS MEGYÉBEN					
	• Borgáta rekonstrukció téli üzem ener- giahasznosítási pr.		X		X	
	• Mesteri rekonstrukció, téli üzem				X	
	• Bükfürdő továbbfejl., egészségturisztí- kai fejl., új kutak, gyógy. bőv. strand, rekreáció bőv.		X		X	
	• Kőrmend termálszálló 400 ágyas, él- ményfürdő, konferenciaközpont		X	X		
	• Hegyháthodász mezőgazd. + turisztikai hasznosítás			X		
	• Bozsok kútfúrás, megval. tan.		X	X		
	• Felsőmarác termálfürdő, nyugdíjas falu, geot. kiserőmű			X		
	• Óriszentpéter belterületi kútra fürdő, energiahaszn.				X	
	• Bögöte 100–120 ha gyógyfürdő 5* szál- ló golfpálya				X	
	• Káld gyógyfürdő, szálló, élményfürdő, 1000 fős apartman falu					
	• Sótóny termálstrand, kemping			X	X	
	• Répcelak hévízfeltárás, termálturizmus					
	• Őlbő gyógyidegenforgalom, szabadidő központ, 3 db meglévő kútra			X		
	• Sé 30 ha termálfürdő, szálló, sport, üdü- lőfalu			X		
	• Gersekarát, meglévő kút, egészségtu- risztika, tavak, energiahasznosítás		X			
	• Vasvár meglévő fürdőben: KNEIPP turizmus, gyógykúra		X		X	

KLASZTER TAGOK JEGYZÉKE		Becsült lét. kts. [millió Ft]	készültségi fok			I. ütemi javaslat [millió Ft]
			meg- lévő	terv	projekt	
3.	ZALA MEGYÉBEN					
	• Csesztreg strand, park, kultúrközpont, településkp., lakótelkek hősziv., kemping		X		X	
	• Lenti gyógyfürdő bővítés, gyógyászati fejl.		X		X	
	• Borsfa megl. termálkút 108°C termálvíz = falufűtés, termálstrand			X		
	• Letenye termálfürdő bővítés, camping bőv., gyógyászat ..., tanmedencék		X		X	
	• Nagykanizsa geot. kiserőmű, strand, termálturizmus, távhőellátás			X	X	
	• Zalakaros közút rekonstr., en.takarékos intézmény fejl. (hősziv.)		X		X	
	• Belezna meglévő kutak, falusi távfűtés			X		
	• Pusztaszentlászló! megl. termálfürdő bőv., fedett, téliesített bőv. gyógyszálló		X		X	
	• Zalaegerszeg geotermikus energia-napenergia települési (lakoss. + intézm.) távhőellátásra + hősziv. rekonstr.		X		X	
	• Zalaegerszeg belvárosi energiatak. rekonstr. hőszivattyús technikával			X		
	• Zalalövő – Sallafürdő gyógyfürdő komplexum (római kori stílusban) szálló, forma villa – üdülőnegyed			X		
	• Salomvár termálfürdő gyógyidegenforg., idősek otthona			X		
	• Pacsa termálfürdő, termál üdülőfalu			X		
	• Becsvölgye geoterm. erőmű, termálfürdő komplexum				X	

ÁGAZATI OP-okhoz INTÉZKEDÉSE, beavatkozás

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás²⁵ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A NYUDU Régió geotermikus energiahasznosítási projektje a termálfürdőhelyek hálózatában
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KeOP 3. prioritás. Megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	ORC technológiájú geot. kiserőmű 3 db 0,5 – max. 2,0 MW vill. telj. 2,0 – max. 10,0 MW hőtelj. hagyományos hőközpontú geot. kis fűtőmű 36 db 2,0 – max. 6,0 MW hőteljsítmény villamos kábelhálózattal közelhő ellátó, kétrendszerű távvezeték hálózattal
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A meglévő fürdőhelyek közül a hátrányosabb helyzetűek preferálása, a tervezett fürdőhelyi hasznosítások készülségi foka az erőművi technológiák előnyben részesítése
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	turisztikai, üdülőtérületi fejlesztésekkel kapcsolt beruházásként kezelendő intézkedés
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	geotermikus klaszterhálózatba csatlakozáson keresztül
Támogatandó projektek becsült száma:	39 db, amely hálózati rendszert alkot a régióban
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

* Rédics, Letenye, Szentgotthárd, Sopron, Mosonmagyaróvár, Győr

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [mrd Ft]	Hazai állami támogatás [mrd Ft]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
3 geotermikus kiserőmű 36 geot. kis fűtőmű							
39 geotermikus tápponthez villamos kábelhálózat							
39 geot. tápponthez hőtávfűtési rendszer							
Összesen [mrd Ft]							
Ebből Gy-M-S. megyére 1 kiserőmű, 8 fűtőmű							
Ebből Vas megyére 1 kiserőmű, 15 kis fűtőmű							
Ebből Zala megyére 1 kiserőmű, 13 kis fűtőmű							

²⁵ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Cím: 4. Szélenergia alapú villamos és kombinált hőenergia termelés és hasznosítás

Cél: A területen már működő kisebb szélerőművek kedvező üzemviteli példái bizonyítják rentabilitásukat, elterjesztésük támogatását a régió tágabb térségében (mindhárom megyében), ahol **közösségi** villamos és hőenergia **fogyasztói igényeket** elégíthetnek ki.

Prioritás leírása

A hazai energiagazdálkodás szempontjából olyan szélerőművi vállalkozások támogatása optimális, amikor azok egy-egy településben lakossági, önkormányzati, intézményi villamos energia igényeket (pl. közvilágítás), ill. fűtési-hűtési célú igényeket elégítenek ki, a mindenkori gázellátásnál legalább 10%-kal olcsóbb szolgáltatói áron.

A hőenergia megtermelésére kombinálható technológiák alkalmazhatók (napkollektoros HMV előállítás, biomassza kazános sterling motoros rendszer, biogáztechnológiával kombinált hasznosítás, pl. szennyvíztisztító telepeken stb.), amelyhez a szélenergia alapú villamos energia ellátás betáplálható, hasznosítható. Célszerű a jövőben a terület gazdáinak kikötni a vállalkozók számára, hogy a megújuló szélenergiahasznosítást kapcsolják össze közösségi energiaigények kielégítésével is, nem csupán a KAP-al támogatott villamos energia eladásra összpontosítani, a nemzeti támogatási kvóta terhére.

A „Kezdet” felmérései alapján, a NYUDU mindhárom megyéjében ismeretesebb újabb szélerőművi, szélérőgépi telepítési – megvalósíthatósági tervek (lásd a csatolt táblázatos összeállítást), 3-6 hely megjelölésével megyénként, ahol azonban nem valószínű, hogy teljesíthető a közösségi célú ellátás szigorított követelménye. Ez a lista módosítható, kibővíthető a pályáztatások során.

Amennyiben egy-egy szélerőmű a villamos energia rendszer tápponhiányos területére települ és szigetüzemben autonóm termelésre, szolgáltatásra vállalkozik, úgy ez a megoldás megfeleltethető a közösségi célú előírásnak.

INDIKÁTOR

<i>Célkitűzések</i>	<i>Indikátor típusa</i>	<i>Indikátor (megnevezés és mértékegység)</i>	<i>Alap (2004)</i>	<i>Cél (2014)</i>	<i>Adat-forrás</i>	<i>Gyakoriság</i>
szélerőművel kapcsolt hőenergia átalakító bázisok villamos elosztóhálózati és hőtávvezeték-hálózati fejl.	eredmény	erőmű, erőtelep [db] villamos telj. [MW] hőtelj. [MW] vill. termelés [GWh] hőtermelés [TJ/év]			MVM MEH KSH	évente

SZÉLENERGIA HASZNOSÍTÁS JAVASOLT HELYE A NYUDU RÉGIÓ HÁLÓZATÁBAN

KLASZTER TAGOK JEGYZÉKE		Becsült lét. kts. [millió Ft]	készültségi fok			I. ütemi javaslat [millió Ft]
			meglévő	terv	projekt	
1.	GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYÉBEN:					
	• Kapuvár-Kisfalud 20 db oszlopos erőtelep			X	X	
	• Hímöd önkorm. ellát. (spanyol befektetővel)				X	
	• Mosonmagyaróvár			X	X	
	• Tét		X		X	
	•					
	•					
2.	VAS MEGYÉBEN					
	• Bük			X		
	• Csepred			X		
	• Hegyfalva			X		
	• Körmend			X	X	
	• Vép 4,2 MW		X		X	
	• Perenye 4x0,6 MW			X	X	
	•					
	•					
3.	ZALA MEGYÉBEN					
	• Nagykanizsa			X	X	
	• Barlahida			X	X	
	• Kisvásárhely			X	X	
	•					
	•					
	•					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás ²⁶ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Szélerenergia alapú villamos és kombinált hőenergia termelés és hasznosítás
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3.4 prioritás Megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Közösségi célokat szolgáló, kombinált szélerenergia és egyéb megújuló energiahordozó alapú villamos és hőenergia termelő és szolgáltató rendszerek – megyénként min. 4 helyre telepítve
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Villamos energia rendszer tápponthiányos területei előnyben részesülnek
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Az ökológiai hálózat fenntartása követelményeinek betartása a helymegválasztás, engedélyezés során, továbbá a helyi speciális, pl. madárvonulási sávok, telelőhelyek stb. elkerülése
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	klaszterbe tömörített szélerőtelepek fejlesztése esetén a szomszédos régió fejlesztéseivel összekapcsoltan is pályáztatható
Támogatandó projektek becsült száma:	3 – max. 6 telephelyi projekt/megye
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

Finanszírozási terv 2007-13:

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [%]	Hazai állami támogatás [%]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
3x4 szélerőmű + hőbázis		KA		60%	20%	10%	10%
12x3 km vill. elosztóhálózat		KA		60%	20%	10%	10%
12x1 km hőtávvez. hálózat		KA		60%	20%	10%	10%

²⁶ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Cím. 5. Földi hőáramra alapozott hőszivattyú fűtési-hűtési energiaellátó rendszerfejlesztések tömbrehabilitációk és új termelő létesítmények részére

Cél: Fosszilis energiahordozók helyettesítése, megtakarítása településközponti rehabilitációs és új fejlesztések hőenergiaellátására, ipari és mezőgazdasági feldolgozó üzemek fűtési-hűtési célú ellátására.

Prioritás leírása

Megfelelő hőszűrőségű nagyvárosi rehabilitációs beruházások korszerű hőenergia ellátását villamos energiával működtetett hőszivattyús rendszer fejlesztéssel úgy lehet gazdaságosan megoldani, hogy az a bevezetett energiának mintegy 5-6-szorosát kitevő hőtéljesítményt létrehozva, képes komplex hőenergiaellátást megvalósítani a földi hőáramra, mint megújuló energiára alapozva. Ez a környezetbarát hőenergiaellátás kiváltja a jelenlegi hagyományos energiahordozójú fűtési-hűtési és HMV ellátást és csökkenti a CO₂ károsanyag kibocsátást.

Új lakónegyed, lakóépületek, ipari és mezőgazdasági üzemek részére még inkább javasolható ez a megoldás, mint utólagosan beépített rendszerelemekkel (pl. függőleges szondákkal) nehezített fejlesztések esetén. Ez a megoldás valamennyi **városközpontban**, de **különösen a megyei jogú városok központjában** preferálható, megfelelő földtani megkutatás, ill. villamos elosztóhálózati terhelhetőség szempontjából. A diverzifikáció azt diktálja, hogy **egyéb városok, kistérségi központok** részére, különösen új építkezések esetén, **korlátlan számú egyedi hőszivattyús rendszer** valósuljon meg, azonban célszerű az efajta azonos fejlesztéseket hálózatos rendszerben, **klaszterbe tömörítve** kezelni, menedzselni és megvalósítani.

INDIKÁTOR

<i>Célkitűzések</i>	<i>Indikátor típusa</i>	<i>Indikátor (megnevezés és mértékegység)</i>	<i>Alap (2004)</i>	<i>Cél (2014)</i>	<i>Adat-forrás</i>	<i>Gyakoriság</i>
Nagyvárosok, megyei jogú városok hőszivattyús tömbrehabilitációja	eredmény	hőfogyasztás GWh TJ/év	2006	2013	KSH Önorm. Helyi hőszolgáltatónak	évente
Új lakónegyedek, épületek, ipari, mezőgazd. feldolgozó üzemek hőszivattyús hőenergia ellátása	eredmény					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás ²⁷ leírása		
(fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)		
Cím:	Földi hőáramra alapozott hőszivattyús fűtési-hűtési energiaellátó rendszerfejlesztések, tömbrehabilitációk és új termelő létesítmények részére	
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3.4. prioritás megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása	
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Fosszilis energiahordozók kiváltása, megtakarítása, CO ₂ és egyéb károsanyag-kibocsátás csökkentése hőszivattyús hőenergia ellátási rendszerekkel	
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Gazdaságos alkalmazása kellő hőszűrség esetén, kellően terhelhető közép és kisfeszűlt-ségű elosztóhálózat rendelkezésre állásával	
Kapcsolódás más regi-onális szinten fontos intézkedéshez	Telepűlésfejlesztés, kistelepűlések infrastruktűra fejlesztése	
Lehetséges régióhatáron tűlnyűló hatás		Klaszterbe szervezett fejlesztés esetén bevonhatók határmenti telepűlések is.
Támogatandó projektek becsűlt száma:		5 mj város + min. 25 telepűlés (kp.)
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)		

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [%]	Hazai állami támogatás [%]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
5 + min. 25 település hőszivattyús berendezés központi felszerelés belső elosztóhálózat építés vagy felújítás		KA ERFA		50 – max. 60%	max. 10%	10%	30%

²⁷ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Cím: 6. Autonóm napcellás villamos energia és napkollektoros hőenergiaellátás külterületi üdülő, kiránduló, turistaház-hálózatok részére

Cél: Legtisztább megújuló energiahasznosító autonóm – önálló – rendszerek tömeges elterjesztése lakossági és szolgáltatói fogyasztói körben preferálva, főleg természet és tájvédelmi körzetekbe telepítve.

Prioritás leírása

A napenergia közvetlen átalakítása villamos energiává a **napcellás** berendezések segítségével olyan vezetékhálózattól távol eső, természeti környezetben is elfogadott technológiaként alkalmazható, ahol ez a rendszer már versenyképes a hagyományos vezetékhálózati rendszerek létesítési és folyamatos ráfordítási költségeihez képest. Az ajánlható egységteljesítmény: 200 – 400 – max. 800 W, láthatóan relatív kevés, csupán a legszükségesebb villamos világítási és erőátviteli, kisfogyasztású 12 V-os berendezések csatlakoztatására elegendő.

A nap sugárzási energiáján alapuló **napkollektoros** hőenergia ellátó (fűtésre, HMV előállítására szolgáló) berendezéssel célszerű összekapcsolni a napcellás rendszert, a külterületi lakott helyek komfortos, abszolút környezetbarát és tiszta komplex energiaellátás létrehozása érdekében.

A külterületi lakott helyeken ez a rendszer kombinálható még főleg biomassza alapú hőbázisokkal is (vegyestüzelésű kazánokkal), amikor a napkollektorokból elegendő csak a használati melegvíz ellátására szolgáló 4-5 m²/lakás felületet kiépíteni.

INDIKÁTOR

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
természeti védett helyen külterületi objektumok főleg világítására napcellás berendezés létrehozása	eredmény	[m ²] [W]			KSH MEH	a kivitelezés befejezéséig
külterületi hőenergia (fűtés, hűtés, HMV) ellátására napkollektoros technológia alkalmazása	eredmény	[m ²] [TJ/év]			KSH MEH	a kivitelezés befejezéséig

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás²⁸ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	6. Autonóm napcellás villamos energia és napkollektoros hőenergiaellátás, külterületi üdülő, kiránduló, turistaházi fogyasztók, hálózatok részére
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3.4. prioritás. Megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Napcellával történő közvetlen villamos energia termelés, napkollektoros berendezéssel létrehozott hőenergiaellátás, mindkettő önálló rendszerként üzemeltetni külterületeken
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Környezetkímélő, tiszta technológiák elterjesztése vezetékes hálózatok mellőzése védett természeti környezetben
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A KEOP 3.3. Természeti értékeink jó kezelése prioritáshoz
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A napenergia hasznosító rendszerfejlesztések klaszterbe való tömörítése esetén összekapcsolhatók
Támogatandó projektek becsült száma:	Megyéenként 50 fogyasztóhely esetén 150 kisprojekt
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [%]	Hazai állami támogatás [%]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
Napcellás villamos energia ellátó berendezések		KA, ERFA		60%	10%	10%	20%
Napkollektoros hőenergia ellátó berendezések		KA, ERFA		60%	10%	10%	10%

²⁸ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Cím: 7. Biogázt előállító, szerves hulladékokat hasznosító, villamos és hőenergia termelő létesítmények, kis- és középerőművek klaszterhálózata

Cél: Az állattartás, a szennyvíztisztítás, az élelmiszer-feldolgozás és egyéb mezőgazdasági termelés során keletkező **szerves hulladékok** fermentációs technológiával nyerhető **ártalmatlanítása és átalakítása közösségi célú erőművi** hasznosításra.

Prioritás leírása

A környezet védelmével a legszorosabb kapcsolódást igazoló és végrehajtó megújuló energiahasznosítási mód, mivel kettős feladatot lát el, környezetbarát módon, **kis- és középerőművi méretű létesítmények** létrehozásával. Az utóbbiak kevés számú, **regionális** hulladékkezelő technológiával kapcsolat rendszerek, a kis biogáztermelő, **nagyszámú kistérségben, agrárgazdaságban és családi vállalkozásban** létrehozható biogáz termelő technológiák.

A megtermelt **biogáz** további tisztítással közvetlenül a meglévő **vezetékes földgázhálózati rendszerbe táplálható**, támogatott zöldenergia kereskedelembe vonható, vagy átalakítható villamos és hőenergiára, egyelőre kétféle módon, vagy hagyományos **biogázmotor-generátoros** technológiával, vagy **tüzelőanyagcellás** technológiával (ez utóbbi innovatív módon, az előzőnél jobb hatásfokkal, élettartammal, tárolhatósággal), melyre referenciatelepek megvalósítása a szélesebb körű elterjesztéshez, főleg az innovációt célzó megyei jogú városokban.

A mezőgazdasági szerkezetátalakítással kapcsolatban, tudatos energia célnövény-termesztéssel (kukorica, gabonafélék alapanyaggal) és fermentációjával is termelhető biogáz és annak átalakítása, zöldáram és zöldenergia termelési és részben önellátási, részben piaci forgalmazási céllal, amely mezőgazdasági és energetikai ágazati kettős haszonnal jár (szerkezetváltás, foglalkoztatás, vidékfejlesztés, abszolút energiamegtakarítás, importkiváltás, fokozatos fosszilis tüzelőanyag helyettesítés, hozzájárulás a megújuló energiahordozói hányad növeléséhez).

INDIKÁTOR

<i>Célkitűzések</i>	<i>Indikátor típusa</i>	<i>Indikátor (megnevezés és mértékegység)</i>	<i>Alap (2005)</i>	<i>Cél (2013)</i>	<i>Adatforrás</i>	<i>Gyakoriság</i>
regionális és városi szennyvíztisztítótelepek biogáz termelése-hasznosítása	eredmény	nyersanyag [m ³] [t] biogáz [m ³] [TJ/év] vill. en. [kW] hőenergia TJ/év]			KSH MEH MAVIR helyi hőszolg.	évente
főleg állattartó telepek biogáz termelése-átalakítása hasznosítás	eredmény	nyersanyag [m ³] [t] biogáz [m ³] [TJ/év] vill. en. [kW] hőenergia TJ/év]				évente
mezőgazdasági kistermelők biogáz termelése-átalakítása hasznosítása	eredmény	nyersanyag [m ³] [t] biogáz [m ³] [TJ/év] vill. en. [kW] hőenergia TJ/év]				évente

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás²⁹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Biogázt előállító, szerves hulladékokat hasznosító villamos és hőenergia termelő létesítmények, kis és középerőművek klaszterhálózata
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3.4. prioritás. Megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Környezetvédelmi, energetikai és vidékfejlesztési közös célokat szolgáló, szerves hulladékokat és energia céllal termelt mezőgazdasági nyersanyagokat villamos és hőenergia céllal átalakító és hasznosító technológiák klaszterbe szervezett hasznosítása
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A hazai és nemzetközi előírások betartása, a károsanyagokra kapott moratóriumig történő teljesítése, abszolút energiamegtakarítás, import kiváltás, innovációs K+F teljesítés
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Környezetvédelem KEOP 3.1, 3.2, 3.3 és 3.5 prioritásokhoz kapcsolat A VOP, GOP és UMFT prioritásokhoz
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	klaszterbe kapcsolódás alapján
Támogatandó projektek becsült száma:	min. 5 középüzem + [8–10] kisüzem + [3x15 mikroüzem]
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [%]	Hazai állami támogatás [%]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
5 db regionális bioerőmű		KA		60%	10%	10%	20%
8–10 db kistelj. bioerőmű		KA		50%	10%		40%
3x15 db mezőgazd. mikroerőmű		KA, EMVA		60%	10%	20%	10%

²⁹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Cím:8. Vízenergia erőművi hasznosítása; meglévő kiserőművek rekonstrukciója és új erőmű(vek) létrehozása

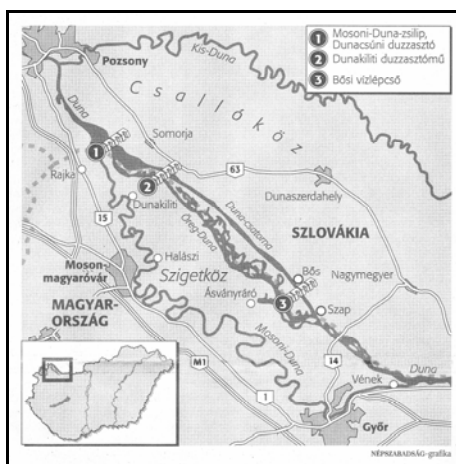
Cél: A legtisztább megújuló; a víz mozgási energiájának az eddiginél nagyobb mértékű hasznosítása, a környezetvédelmi, vízgazdálkodási és turisztikai szempontok figyelembevételével.

Prioritás leírása

- A középtávú időszakban célszerű a Duna folyón a Bősi nagyteljesítményű közös szlovák–magyar vízerőmű tulajdonviszonyainak és villamos energia termelésének rendezése, a magyar fél számára is kedvező módon, a szükséges kiegészítő fejlesztésekkel.
- A magyar villamos energia rendszerbe tartozó „nyugati törpék” néven megkülönböztetett, a régió vízfolyásaira (a Rábára, a Pinkára, a Répcére, a Kis-Rábára, a Gyöngyösre és a Lajtára) épített kiserőművek egy részét fel kell újítani (pl. a Répcén a Csepregi kistérségben, Mihályiban, Kisbodakon, Kapuváron) és üzemvitelüket fenntartani.
- A Mosoni-Dunán lévő duzzasztóművek közül a **Dunakiliti** és a **Nicki** művek (lásd a mellékelt ábrán) egy-egy nyílásába az ágazati tervek szerint lehetséges egy-egy középtelj. kiserőmű létesítése, így az előző helyen **4,82 MW** teljesítménnyel, **28,4 GWh éves villamos energia termeléssel**, ill. az utóbbi 0,9 MW telj. és 5,0 GWh termeléssel.
- Az Ikervári középtelj. erőmű bővítése középtávon.

A fejlesztésre javasolt témák közül a bősi vízerőmű országos, ill. nemzetközi jelentőségű és részben a 3 érintett ország kiemelt ágazati fejlesztéseként valósítható meg, ill. a privatizáció során kialakult tulajdonosi részvétel megnyerésével.

A felvázolt három témacsoport már KEOP prioritás alá sorolható és közös klaszterbe tömörítve célszerű, megfelelő támogatással megvalósítani.

A duzzasztómű helyszíne

INDIKÁTOR

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2005)	Cél (2013)	Adatforrás	Gyakoriság
Meglévő kistelj. vízerőművek rekonstrukciója, bővítése	eredmény	erőmű [db] vill. telj. [MW] vill.. en. termelés [GWh]			MVM MEH KSH	a beruházás megvalósításáig
Duzzasztó művekbe beépíthető vízerőművek megval. (Dunakiliti, Nick)	eredmény	erőmű [db] vill. telj. [MW] vill.. en. termelés [GWh]			MVM MEH KSH	a beruházás megvalósításáig
Bősi vízerőmű jogi és piaci rendezése	eredmény	erőmű [db] vill. telj. [MW] vill.. en. termelés [GWh]			MVM MEH KSH	a beruházás megvalósításáig

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³⁰ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	8. Vízenergia erőművi hasznosítása, meglévő kiserőművek rekonstrukciója és új erőművek létrehozása
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3.4 sz. prioritás: Megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Állami és közösségi célokat szolgáló villamos energia termelés, forgalmazás, vállalkozói tőkebevonással
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A nagyhagyományú kistelj. vízerőművek fenntartása, környezetbarát működtetése. A kihasználatlan vízerő kapacitások hasznosítása, abszolút energia megtakarítás, import csökkentés, CO ₂ kereskedelembe csatlakozás
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A KEOP 3.1, 3.2, 3.5 sz. prioritási tengelyekhez tartozó célokkal és intézkedésekkel való összehangolás
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A Duna folyóra telepített erőművek esetében ezek tükörprojektek
Támogatandó projektek becsült száma:	5 kistelj. erőmű rekonst. terv, 2 középtelj. kiserőmű
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [%]	Hazai állami támogatás [%]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
4 kistelj. vízerőmű rekonstr.	op.	KA		50%	10%	10%	30%
2 duzzasztóműre új vízerőművek	op.	KA		50%	10%	10%	30%
Bósi vízerőmű rend.	hazai						

³⁰ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

6.3 KEOP KÖRNYEZET ÉS ENERGIA OPERATÍV PROGRAM

3.5 sz. prioritási tengely: HATÉKONY ENERGIAFELHASZNÁLÁS

Cím: Villamos alaphálózati 400 kV-os hálózatfejlesztés megvalósítása Szombathely–Hévíz között

Célok számszerűsítése, indikátorok prioritás szinten:

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	C.I (2008)	Adat-forrás	Gyakoriság
Villamos energia 400 kV-os alaphálózat kiépítése a Szombathelyi 400/120 kV-os és a Hévízi 400/120 kV-os tr. állomások között	eredmény	a B ₁ nyomvonalváltozat hossza indikátor [km]	210 km		ERŐTERV OVIT	a programozási időszak kezdetén és végén

Prioritás leírása (prioritások és a kapcsolódó célok, indikátorok felelőseit a fenti táblázat tartalmazza)

A Nyugat-Dunántúli Régió évtizedek óta nélkülözött villamos alaphálózati 400 kV-os hálózati rendszerfejlesztésének I. üteme, azaz: a Győr-Szombathely közötti 400 kV-os hálózat és a Szombathelyi 400/120 kV-os transzformátor állomás kiépítése 2005 végével megvalósult, elkészült, üzemel. Azonfelül elkezdődött és 2006 évben befejeződött a Szombathely-Hévíz közötti új 400 kV-os villamos alaphálózat engedélyezési és műszaki kiviteli terve 3 nyomvonalváltozatra, amelyek közül a legrövidebb és a főbb fogyasztóhelyeket leginkább kiszolgáló „B₁” jelű változat nyomvonala került elfogadásra. Ez a nyomvonal követi leginkább mind a meglévő, mind a tervezett közutak nyomvonalát is, ami a könnyebb hozzáférés és javítás karbantartás lehetőségét optimális módon biztosítja.

Az új 400 kV-os vezetékszakas a hévízi meglévő 400/120 kV-os tr. állomásra táplál, megfelelő szabadtéri tr. állomás bővítési-szerelvényezési csatlakozó berendezések kiépítése árán.

A 400 kV-os hálózat a térség kétoldali biztonságát és a villamos energia piac hozzáférés és választékbővítési lehetőségét szolgálja, ezért megépítése mielőbb szükséges és javasolható.

INTÉZKEDÉS

- I. A Nyugat-Dunántúli Régió Vas és Zala megye területén kiépítendő 400 kV-os villamos alaphálózati rendszerbővítés hálózatfejlesztéssel és 400/120 kV-os tr. állomás bővítéssel.

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³¹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)					
Cím:	Hazai és nemzetközi villamos energia kooperációs rendszerfejl. bővítése				
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3.5 sz. Hatékony energiafelhasználás prioritás				
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A Szombathely–Hévíz közötti 90 km hosszú 400 kV-os villamos távvezeték alaphálózat és 400/120 kV-os indító és fogadó tr. áll. bővítés kiépítése				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Regionális és megyei szinten növekszik az energiaellátás biztonsága, kibővül a nemzetközi kooperáció Szlovéniával és Horvátországgal, az UCPTE rendszerrel, bővül a szabad energiapiaci kereskedelem				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Vas és Zala megye villamos felosztóhálózati; 120 kV-os hálózatfejlesztési kapacitásbővítési lehetőségeit biztosítja, új 120 kV-os hálózati csatlakoztatásokat nyújt ipari nagyfogyasztók, városrészek stb. részére				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Új nemzetközi kooperációt biztosíthat Szombathelyi tápponttal, ill. Hévízen keresztül nagyobb tranzitforgalmat Szlovénia és Horvátország, később Szombathelyről Ausztria felé				
Támogatandó projektek becsült száma:	jelenleg még nem értelmezhető				
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	A megvalósításba résztvevő vállalkozások száma			IH	évente
Eredmény	A távvezeték hálózat hossza	[km]	2010	MAVIR	program végén
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (hazai forrás)	EU forrás Kohéziós Alap	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás 20/	Hazai állami támogatás 80%	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
400 kV-os szabadvezetéki hálózat	x	-	14,0	2,8	11,2	-	-
400/120 kV-os tr. áll. bővítés	x	-	2,0	0,4	1,6	-	-
Összesen			16,0	3,2	12,8		

³¹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

6.4 KEOP KÖRNYEZET ÉS ENERGIA OPERATÍV PROGRAM

3.6. prioritási tengely: FENNTARTHATÓ TERMELÉSI ÉS FOGYASZTÁSI SZOKÁSOK ÖSZTÖNZÉSE

Cím: Önkormányzati-megyei jogú városok és kistérségi fogyasztók – belépése és részvétele a villamos energia és földgáz energia szabad piacban

Cél: A területi összfogyasztók (m.j.v., kistérségi települések) feljogosított nagyfogyasztói minősítése és bekapcsolódása a nyílt európai energiapiacba, annak érdekében, hogy mind biztonsági, mind pénzügyi-gazdasági szempontból a legelőnyösebb vételezést hajthassák végre.

Prioritás leírása

Megyei jogú város léptékű és a kistérség össz-villamos energia fogyasztók bekapcsolódása a villamos és gázenergia szabadpiaci rendszerébe, amely által mind az önkormányzati, mind a lakossági, mind a vállalkozói szféra *gazdálkodása hatékonyabbá* és folyamatosan kedvezőbb feltételekkel *fenntarthatóbbá* válik. Kevesebb költségterhet jelent a fogyasztók számára és a tudatos gazdálkodással járó kevesebb környezeti terhet, károsanyag kibocsátást a szűkebb térség számára.

Ennek feltétele: a régió *energetikusi szakember hálózat rendszerének* létrehozása és folyamatos képzéssel az utánpótlás biztosítása, valamint foglalkoztatásuk feltételeinek megteremtése. Becsült új munkahely: 27–30 fő (régióban 2 fő, 1-1 fő/megye, 1-1 fő/kistérség). A hálózat kiépítésére 0,4 mrd Ft szükséges.

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³² leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)					
Cím:	Önkormányzati (m.j.v.) és kistérségi villamos energia fogyasztók részvétele az energiapiacban				
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3.6 sz. Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése				
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Feljogosított nagyfogyasztónak minősítve a régió megyei jogú városai önállóan, a többi város és falu kistérségi társulásba tömörülve ugyancsak önállóan szándékozik bekapcsolódni, vásárolni a szabad hozzáférés jogán a villamos és a gázenergia nemzeti piaca				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Valamennyi szinten a műszaki-gazdasági szempontból a mindenkor legkedvezőbb (olcsóbb) energiavételezés, ésszerű, rendszerszerű energiatakarékosság megvalósítása, egy energetikusi hálózat létrehozása és működtetése				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Környezettudatos, tiszta települési energiagazdálkodás része lehet a KEOP 3.1 sz. egészséges, tiszta települések prioritáshoz tartozó fejlesztéseknek				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás			Az európai villamos energia szállítórendszereken történő vételezés, piaci kereskedelem bővítés		
Támogatandó projektek becsült száma:			3 (műszaki-gazd. tanulmány, szervezetfejl., progr., energetikusi hálózat kialakítás)		
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	jelenlegi vill. en. fogy., gázfogy. jelenlegi tarifák, trendek	X		KSH MAVIR MOL	évente
Eredmény	energiamegtakarítás [kWh] [TJ]		növekedés		évente
Eredmény	foglalkoztatottak száma (növekedése)		növekedés		évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

³² Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / be- avatkozások	Finanszíro- zás (hazai forrás)	EU forrás Kohéziós Alap	Összes fejlesztés [millió Ft]	EU támoga- tás [millió Ft]	Hazai állami támogatás [millió Ft]	Becsült saját erő	
						Önkor- mányzati	magán
3.6. Fenntartható fogyasztói szoká- sok ösztönzése	KEO		400	320	80	-	-

7. GOP GAZDASÁGFEJLESZTÉS OPERATÍV PROGRAM

3.1. sz. prioritási tengely: K+F ÉS INNOVÁCIÓ A VERSENYKÉPESSÉGÉRT alá:

Cím: 1. sz. Környezetvédelmi ipari technológiák adaptálása, honosítása, új technológiák kifejlesztése, referenciaüzemek létrehozása

Cél: A Nyudu Régió „zöld energia”-vá válásához nem elég a primer energiahordozók termelése, kitermelése, bányászata, ill., hanem a hasznosító technológiák helyben történő gyártása, a behozatal minimálása, ezzel új ágazat megteremtése, foglalkoztatás bővítése, munkahelyteremtés.

Prioritás leírása

A címben és a célban meghatározott javaslatot az teszi többszörösen indokolttá, hogy a zöld régióvá váláshoz számos **új**, a megújuló energiákat **hasznosító technológiák** szükségesek, amelyeket célszerű a hazai iparra támaszkodva elterjeszteni, s a **régió ipari parkjaiba gyártani**. Ilyen technológiák lehetnek: a biomassa termeléssel, feldolgozással, energetikai hasznosítással járó technológiák, a kombinált (hibrid) rendszerek (szél- és bioenergia, szél- és napenergia), a geotermikus kiserőművi, fűtő-hűtőművi rendszerek, biogáz előállító és energiaátalakító technológiák, tüzelőanyagcellás átalakítók, hidrogénbontó, hasznosító rendszerek stb.

A környezetvédelmi ipari technológiák fejlesztésére kidolgozott ágazati alapozó munkák korábban már elkészültek, ismeretesek, meghatározott költségkimutatásokkal.

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás ³³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	1. Környezetvédelmi ipari technológiák adaptálása, honosítása, új technológiák kifejlesztése, referenciaüzemek létrehozása
Kapcsolódó prioritás megnevezése	GOP 3.1 prioritás: K+F és innováció a versenyképességért
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Megújuló energiahordozók hasznosítási technológiáinak átvétele, gyártása, környezetvédelmi iparfejlesztés keretében. Ezek válfajai: napenergia alapú kollektor, napcella, biomassa tüzelésű kiserőművi, kazán, faelgázosító, biogáz-átalakító, hasznosító technológiák, szél erőtelepek, turbinák, geotermikus kiserőművi, hőkp., hőszivattyús berendezések, nyers szeszgyártás
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	K+F tevékenység bővítése, foglalkoztatásbővítés, munkahely-teremtés, minőségi ipari szerkezetváltás
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Kapcsolódik a GOP 3.2 sz. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a KKV-k) jövedelemtermelő képességének erősítéséért
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Nemzetközi technológiai transzferen keresztül
Támogatandó projektek becsült száma:	12 projekt kidolgozása és a megvalósítás indítása
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

³³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

INDIKÁTOR

<i>Célkitűzések</i>	<i>Indikátor típusa</i>	<i>Indikátor (megnevezés és mértékegység)</i>	<i>Alap (2005)</i>	<i>Cél (2013)</i>	<i>Adat-forrás</i>	<i>Gyakoriság</i>
Megújuló energiahordozó kitermelő technológiák	eredmény	primer technológiák száma [db]			GKM MEH	a gyártó üzem elkészülte
Megújuló energia-átalakítóművi technológiák	eredmény	szekunder, tercier, átalakító, erőművi technológiák száma [db]			GKM MEH	a gyártó üzem elkészülte

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

<i>Intézkedések / beavatkozások</i>	<i>Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)</i>	<i>EU forrás Kohéziós Alap</i>	<i>Összes fejlesztés [mrd Ft]</i>	<i>EU támogatás [%]</i>	<i>Hazai állami támogatás [%]</i>	<i>Becsült saját erő</i>	
						<i>Önkormányzati</i>	<i>magán</i>
Kitermelő technológiák		KA		60%	10%	10%	20%
Megújuló energia-hasznosító technológiák		KA					

GOP 3.4. sz. prioritási tengely: PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK TECHNIKAI PRIORITÁSA

Cím: Kockázati Alap létrehozása geotermikus energiabázisú kis- és középerőművek termelő és visszasajtoló kútjainak pontos kimérésére

Cél: A gazdag hazai és regionális geotermikus energia kogenerációs technológiai hasznosításának (erőműre: villamos és hőhasznosításra) kimozdítása a több évtized óta tartó holtpontról, kedvező feltételekkel igénybe vehető hitelalapról, a meddő CH kutak pontos felmérési, ki-képzési munkálataira.

Prioritás leírása

Kockázati alapok létrehozása megújuló – elsősorban **geotermikus energia bázisú kis- és középerőművek termelő és visszasajtoló kútjainak** kimérése, kútfejkiképzése létrehozási munkáinak fedezésére, előnyös hitelkonstrukcióval.

Ennek hiánya nehezíti másfél évtizede a geotermikus kiserőművek létrehozását, mivel jelentős hányadát (30–35%-át) képezi egy-egy beruházásnak a kútparaméterek pontos feltárási költsége, s kedvezőtlen esetben (kevés vízhozam, a szükségesnél kevesebb vízhőmérséklet stb.) az eredmények kockázata. A vázolt „alap” befektetője ellenben már 25–30 fejlesztés/év esetében rentabilis vállalkozást folytathat.

A kockázati alap javasolt nagysága: 3,0 mrd Ft, amellyel első ütemben 10 – max. 15 vállalkozás elindítható.

A számítások szerint az Alap rendelkezhet CO₂ kvótával, amelyet a hitelek visszafizetéséig saját bevételként élvezhet.

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³⁴ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Kockázati alap létrehozása geotermikus energiabázisú kis- és középerőművek termelő és visszasajtoló kútjainak pontos kimérésére
Kapcsolódó prioritás megnevezése	GOP 3.4 prioritás: Pénzügyi eszközök technikai prioritása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A kogenerációval hasznosított geotermikus energiabázisú villamos és hőenergia termelés szélesebb körű beindítása az országban, a CH kutak pontos megkutatására, kedvező hitelfeltétel nyújtásával
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Számos megalapozó munka, építési szándék ismeretes a régióban, amelynek megvalósítását a kutak nagy költségű előzetes kockázata nehezíti. A régióban Zala megye élvez területi preferenciát; Nagykanizsa és Lenti térsége.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A komplex geotermikus hasznosítás a NYUDU Régió termálturisztikai és Pannon Örökség fenntartása ROP prioritásokhoz kapcsoltnak válik még eredményesebbé
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Csak közvetett túlnyúló hatása lehetséges
Támogatandó projektek becsült száma:	2 alapotó projekt (műszaki-gazdasági)
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

³⁴ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

INDIKÁTOR

<i>Célkitűzések</i>	<i>Indikátor típusa</i>	<i>Indikátor (megnevezés és mértékegység)</i>	<i>Alap (2006)</i>	<i>Cél (2013)</i>	<i>Adat-forrás</i>	<i>Gyakoriság</i>
A kockázati alapból 25–30 beruházás indítható és valósítható meg 2013-ig	eredmény	[db], telj. [MW], termelés [GWh] [TJ] kútpár [db] COP ₂ volumen [t]			MVM MEH Önkorm. KSH MF Bank	évente

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

<i>Intézkedések / beavatkozások</i>	<i>Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)</i>	<i>EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)</i>	<i>Összes fejlesztés [mrd Ft]</i>	<i>EU támogatás [%]</i>	<i>Hazai állami támogatás [%]</i>	<i>Becsült saját erő</i>	
						<i>Önkormányzati</i>	<i>magán</i>
Megalapozó dokumentumok kidolgozása, többszintű elfogadtatása		ERFA KA		40%	10%	10%	40%

8. ÚJ MAGYARORSZÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI ÁGAZATI EMVA TERV-hez
I. intézkedéscsoport: A MEZŐGAZDASÁG, ÉLELMISZER-FELDOLGOZÁS ÉS
ERDÉSZETI ÁGAZAT VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

Cím: Birtokrendezés, állami földalapbővítés az egészséges, versenyképes gazdaságok birtokméret kialakításához

Cél: Az agroökológiai potenciális adottságokra alapozott, különböző optimális méretű gazdálkodási formáknak megfelelő birtokszerkezet előmozdítása, amelyben a nagybirtokok növekvő arányának kompenzálására felsorakozhatnak a versenyképesse váló farmergazdaságok, családi gazdaságok.

Prioritás leírása

Birtokrendezés, állami földalapbővítés az egészséges, versenyképes birtokméret kialakításához az éghajlati és talajminőségi adottságok figyelembevételével. Indoklás:

A privatizáció során megosztott földrészek (nadrágszj parcellák) kerültek egy-egy gazdálkodócsalád kezére, amelyek egyesítéséhez nélkülözhetetlen a földalap-állomány bővítésével járó optimális birtokméret kialakítása a hatékony mező- és/vagy erdőgazdálkodáshoz. Az állami földalapot célszerű bővíteni és csupán ilyen céllal szabadna a jövőben igénybe venni.

A bővítés országos mértékének a régióra eső hányada célszerűen 10 – max. 15% lehetne ideálisan.

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³⁵ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Birtokrendezés, állami földalapbővítés az egészséges versenyképes gazdaságok birtokrendszer kialakításához
Kapcsolódó prioritás megnevezése	I. int. csop. A mezőgazdaság, élelmiszer-feldolgozás és erdészeti ágazat versenyképességének javítása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A strukturális feszültségek enyhítésének feltételei között szerepel a „földbirtokrendezés” igénye, amely párosul a termőhely adottságok jobb kihasználási igényével
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A nyugati határmenti sávba történő külföldi földvásárlások, földbérletek növekedésének megakadályozása, a kárpótlások során kialakult kedvezőtlen mező- és erdőgazdasági magánbirtokrendezések igényének kielégítése
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A IV. intézkedéscsoport: LEADER féle közösségi építő programhoz és a Nemzeti Vidéki Hálózat létrehozásához történő csatlakozás
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	nem szükséges, nem ajánlatos
Támogatandó projektek becsült száma:	külön felmérés szükséges a projektjavaslatokat megelőzően
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

³⁵ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

INDIKÁTOR

<i>Célkitűzések</i>	<i>Indikátor típusa</i>	<i>Indikátor (megnevezés és mértékegység)</i>	<i>Alap (2006)</i>	<i>Cél (2013)</i>	<i>Adat-forrás</i>	<i>Gyakoriság</i>
A birtokrendezéssel létrehozható gazdaságok jövedelmezőségének növelése	eredmény	[Ft/év]			FVM PM KSH	évente
A létrehozott munkahelyek száma	eredmény	[db]			KSH	évente
A termelési szerkezetváltozáshoz szükséges átképzés, továbbképzés	eredmény				FVM	évente

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

<i>Intézkedések / beavatkozások</i>	<i>Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)</i>	<i>EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)</i>	<i>Összes fejlesztés [mrd Ft]</i>	<i>EU támogatás [%]</i>	<i>Hazai állami támogatás [%]</i>	<i>Becsült saját erő</i>	
						<i>Önkormányzati</i>	<i>magán</i>
Ágazati döntés, felmérés		EMVA		50	50		
Birtokrendezési vállalkozói szándék megvalósítása		EMVA		50			50
Átképzés megyei szinten		EMVA		50	30	20	

Cím: 2. Alternatív energiatermeléshez kapcsolódó lágyszárú energia célnövény-termesztés

Cél: A Nyudu Régió határozott, megtervezett területfejlesztési szándéka, hogy **lágyszárú** – különböző fajta és rendeltetésű – energiahasznosításra alkalmas **célnövény-termesztésre áll** át, mintegy 70.000 ha területen a mezőgazdasági szerkezetváltási támogatásokra támaszkodva.

Prioritás leírása

A lágyszárú energia célnövény-termesztés tervezett struktúrája szerint a következő nagyságú területek átállítása javasolható:

- 20.000 ha területen lágyszárú szilárd energiahordozó célú (szarvasi energiafű, kínai nád, hazai nád, kender stb.) termesztés történik biomassza erőművek **tüzelőanyag felhasználására**
- 20.000 ha területen lágyszárú energia célnövény-termesztés fermentációs technológiájú **biogáz** előállításához alapanyagként (gabonafélék, cukorcirok, csicsóka, kukorica stb.)
- 10.000 ha területen **olajos** növények termesztése **biodízel** alapanyagul (repce, napraforgó stb.)
- 20.000 ha területen **bioetanol alapanyagául** termeszthető energia-célnövények (kukorica, búza, burgonya, cukorrépa stb.)

Ezek megoszlása a régió három megyéjében nem célszerű, hogy arányosan megosztva történjék, sokkal inkább a 9 leginkább kedvezőtlen adottságú kistérségek területén (lásd a 4.1. fejezet E-1. sz. táblázatát), ahol a foglalkoztatottság és a jövedelmek igen kedvezőtlenek, nagy a munkanélküliség, ugyanakkor a terület termőhely adottságai jók, ill. mérsékeltén alkalmasak. A következő projektjavaslat; a **fásszárú** energia célnövény-termesztést nem köti KAT (kedvezőtlen adottságú terület)-hez.

A termelés szervezése, értékesítése helyi – kistérségi saját integráló szervezet létrehozásával történhet, a regionális logisztikai hálózat igénybevételével, ill. infrastrukturális továbbfejlesztése árán (pl. raktárak, szárítók, feldolgozó: pelletáló, brikettáló üzemek létrehozásával, szállítmányozásával).

INDIKÁTOR

<i>Célkitűzések</i>	<i>Indikátor típusa</i>	<i>Indikátor (megnevezés és mértékegység)</i>	<i>Alap (2005)</i>	<i>Cél (2013)</i>	<i>Adat-forrás</i>	<i>Gyakoriság</i>
A terület nagysága, helye	eredmény	[ha] település(ek)			FVM falugazd. hálózat KSH	évente
A termesztett célnövény-struktúra	eredmény	[%] [ha] [t]			FVM falugazd. hálózat KSH	évente
A célnövény-termesztés eredménye, energiatartalma	eredmény	[t] [TJ/év]			FVM falugazd. hálózat KSH	évente

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás ³⁶ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)		
Cím:	Alternatív energiatermeléshez kapcsolódó lágyszárú energia célnövény-termesztés és logisztikai rendszeréhez szükséges infrastruktúra kialakítása	
Kapcsolódó prioritás megnevezése	I. int. csop. A mezőgazdaság, élelmiszer feldolgozás és erdészeti ágazat versenyképességének javítása	
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A mezőgazdasági szerkezetátalakítás érdekében a Régió mintegy 70.000 ha területén megszervezi lágyszárú energia célnövény-termesztési programját	
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A program területi preferenciája értelmében a régió 22 kistérségéből 9 megnevezett kistérségben javasolja a célnövény-termesztés kialakítását	
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A IV. intézkedéscsoport: LEADER programhoz célszerű kapcsolódni az integráció elősegítésére	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	nem szükséges	
Támogatandó projektek becsült száma:	min. 4 db regionális megvalós. tan. + kiviteli tervek	
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)		

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [%]	Hazai állami támogatás [%]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
Célnövény-betelepítés, vetés, betakarítás, feldolgozás				60	10		30
Integrációs tevékenység							
Logisztikai rendszerfejl.							

³⁶ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

II. intézkedéscsoport: A KÖRNYEZET ÉS A VIDÉK ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSA

Cím: 1. Fásszárú energia célnövény-termesztés és a szükséges infrastruktúra géppark-hálózat kialakítása

Cél: A Nyudu Régióban folyó nagy hagyományú erdőgazdálkodási tevékenységen felül, a kedvező adottságokra alapozva biomassza energiahasznosítási céllal fásszárú energetika ültetvények telepítése mintegy 20.000 ha területen, a szerkezetátalakítási támogatásokra támaszkodva

Prioritás leírása

A környezet adottságaihoz illeszkedő földhasználati rendszer lehetővé teszi és támogatja a meglévő erdők fenntartása, erdők telepítése mellett: a fásszárú energetikai célú ültetvények telepítését, a gazdálkodók számára bővíti az efajta jövedelemszerzést, foglalkoztatás-bővítést, ezáltal a primer biomassza energiahordozói termelés növelését, ill. hasznosításuk révén, a környezetterhelés csökkentését.

Az országosan megcélzott 90.000 ha energiaültetvény területből a régió mintegy **20.000 ha terület** betelepítésére vállalkozva (22% hányadra) középtávon, amely 10 ha/gazdálkodó terület nagysággal számolva; **2 ezer termelőnek** segíthet munkahelyet teremteni, ill. a vidék fenntartásában közreműködni.

A megcélzott terület betelepítésére a **régió bármely** erre alkalmas **területén** célszerű pályázni, a meglévő és működő **faipari klaszter szervezet keretében**, ill. annak menedzselési, integráló tevékenységét igénybe véve, hasznosítva.

A gyorsan növő **fafajták** közül javasolható: a nyár, rezgő nyár, fűz, akác és egyéb őshonos fafajták stb. (állandó aratási ritmussal SRC).

A szükséges **kiszolgáló géppark-telepek létrehozása**, kölcsönözhető szolgáltatása racionálisan hasznosítható a főbb műveletekre: ültetőgépek, arató, betakarító, aprító, előkészítési, szállítási feladatokra.

INDIKÁTOR

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2005)	Cél (2013)	Adat-forrás	Gyakoriság
terület nagysága, helye	eredmény	[ha] település(ek)			FVM Erdőgazd. Falugazd. hálózat Faipari klaszter	évente
a fafajták megoszlása, struktúrája	eredmény [%] [ha] [t/év]					évente
a célnövény-termesztés eredménye, energiatartalma	eredmény	[t] [TJ/év]				évente
a géppark (arató, betakarító, aprító, előkészítő gépek) összetétele, gépek száma	eredmény	[db] kapacitás				évente

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³⁷ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Fásszárú energia célnövény-termesztés és a szükséges infrastruktúra géppark hálózat kialakítása
Kapcsolódó prioritás megnevezése	II. int. csop. A KÖRNYEZET ÉS A VIDÉK ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSA
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A környezet állapot javítása és a megújuló biomassza primer energiahordozók növelése érdekében a régió 20.000 ha fásszárú energiaültetvény telepítésére vállalkozna, amely által mintegy 2000 termelőegységnek nyújt foglalk. lehetőséget
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A NYUDU megcélolta a „zöld régió” komplex környezetbarát programot, amelyhez a kedvező erdészeti adottságait is kihasználja és a kialakult faipari klasztert igénybe veszi.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A III. intézkedési csop.: AZ ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA A VIDÉKI TERÜLETEN ÉS A DIVERZIFIKÁCIÓ ÖSZTÖNZÉSE témához is kapcsolódhat
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	technológia transzferre vállalkozhat hazai szomszédos régiók számára
Támogatandó projektek becsült száma:	2000
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

Finanszírozási terv 2007-13:

[Mrd Ft]

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (pl. ? op, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [%]	Hazai állami támogatás [%]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
Erdőültetvény telepítés				50	10	10	30
Integrációs tevék. szervezés				50	10	10	30
géppark-hálózat kiép., működtetés				50	10	10	30

³⁷ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ PROJEKT FISHEK

Osztrák-magyar Kisprojekt Alapra benyújtott megújuló energia pályázatok – 2006

szám	pályázó	cím	Teljes összeg [Ft]	Támogatási igény [Ft]
022	Kisalföldi Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Megújuló Energiaforrás Szakértői Hálózatépítés	10 363 060,00	9 838 060,00
023	Dél-Zala Murahíd Letenye Többcélú Társulás	Megújuló energiaforrások Dél-Zalában	9 618 000,00	9 137 100,00
024	Letenye Város Önkormányzata	Közüntézmények alternatív energiaellátása	5 514 400,00	5 238 680,00
028	ZalaA-KAR Térségi Innovációs Társulás	Megújuló energiahasználat megalapozása	8 826 800,00	8 385 460,00
044	Lenti Kistérség Többcélú Társulás	Bioenergiában a jövő	7 769 550,00	7 381 072,50
045	Lenti Város Önkormányzata	Művelődési Központ tervdokumentációinak elkészítése	10 389 500,00	9 870 025,00
054	Zalatáj Egyesület	„Energia megújuló nyersanyagokból a Zalai Dombságon”	10 335 600,00	8 740 000,00
056	"Biotherm 2000" Ipari Park, Fejlesztési és Szolgáltató Kht.	„Beruházási menedzsment Biotherm 2000 Kht”	10 227 600,00	9 482 900,00
063	Vönöck Község Önkormányzata	Ökopark kialakítása a Ság-hegy lábánál	9 990 000,00	9 490 000,00
075	Fenntartható Fejlődésért Alapítvány	Szennyvíz-biomassza-energia	9 951 350,00	9 453 782,01
076	Fenntartható Fejlődésért Alapítvány	Határtalan projektfejlesztés	9 852 000,00	9 359 400,00
077	Zala Megyei Fejlesztési Kht.	Strukturális szinergia	10 131 700,00	9 625 115,00
080	Nagypáli Község Önkormányzata	Biomassza erőmű tanulmánya Nagypáliban	8 988 690,00	8 539 255,01
104	Répceszemere Község Önkormányzata	Megújuló energiát hasznosító erőműtervek Répceszemerén	10 000 000,00	9 500 000,00
108	Pannon Megújuló Energia Egyesület	Integráció a Megújuló Energiákért	10 000 000,00	9 500 000,00
111	Anima Társadalmi és Kulturális Innovációs Egyesület	Falvak megújuló energián alapuló komplex közműmodelljének kialakítása	9 288 000,00	8 823 600,00
113	NyME Erdő- és Fahasznosítási Regionális Egyetemi Tudásközpont	Megújuló energia – határon átnyúló szinergiák és stratégiák	9 840 000,00	9 348 000,00
118	Pannon Egyetem	Regionális Bioinnovációs Központ tervezése	10 680 000,00	9 975 000,00
	Összesen:		171 766 250,00	161 687 449,52

5.6. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS – VÁROSFEJLESZTÉS PRIORITÁS

Célok:

- Városközpontok, leromlott városi lakóterületek integrált, értékmegőrző rehabilitációja
- A hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javítása települési infrastruktúra-fejlesztések révén
- Kistelepülések infrastrukturális megújítása az életminőség javítása érdekében

Prioritás leírása

A települések környezetének megújítása az életminőség, illetve az üzleti, vállalkozói környezet javítását szolgálja. A települési környezet fejlesztésének többféle célja lehet: települések központi tereinek megújítása, hátrányos helyzetű emberek, szegények által lakott lerobbant településrészek megújítása, zöld területek revitalizációja, településen belüli közlekedés fejlesztése, kistelepülések infrastrukturájának a fejlesztése.

Településközpontok érték-őrző megújítása

Szükséges a városi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági megújítása, különösen a térségi központi funkciókat ellátó városokban. A környezeti szempontokhoz igazodóan különleges hangsúlyt kell fektetni az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek újbóli településszerkezetbe illesztésére és e területek funkcióváltásának elősegítésére. A támogatások esetében előnyben részesülnek a használaton kívüli volt ipari, katonai területek, középületek megújítása, új funkcióval való ellátása. Előnyben kell részesíteni a műemléki környezettel rendelkező településrészek megújítását, ahol a magán tőke befektetéseit sokszor a szigorú műemlékvédelmi előírások is nehezítik.

A beavatkozások eredményeként vonzó települési környezet és infrastruktúra alakítható ki, javulnak az életkörülmények, a vállalkozások és a helyi szervezetek működési környezete, hozzájárulva ezzel a helyi gazdasági potenciál és különösen a turisztikai lehetőségek jobb kihasználásához is. A jobb és biztonságosabb települési környezet hozzájárul a megfelelő területhasználat érvényesítéséhez. Zala megyében magasan képzett munkaerő számára vonzó léttér alakul ki. Megteremtődnek a helyi közösségi élet előfeltételei, mely a hátrányos helyzetű csoportok reintegrációját is elősegíti.

Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken

A városokban, egyes nagyközségekben – ugyan országos viszonylatban kisebb jelentőséggel – vannak olyan településrészek, melyeket többnyire szegények, hátrányos helyzetűek (tartós munkanélküliek, romák) laknak. A lakosság szerény jövedelmi helyzete magával hozza az épületállomány elmaradt fejlesztéseit és közvetetten az ezzel együtt járó romló környezetet. A környezeti problémák a társadalmi feszültségek növekedésével is járnak, a lakosság szegregációjához, majd esetleg a szegénység által kikényszerített bűnözéshez vezethet.

A beavatkozás fő célja a kiválasztott akcióterület leromlását okozó folyamatok megállítása és megfordítása, a lakók életminőségének és életesélyeinek javítása. A cél megvalósítása igényli, hogy a beavatkozás komplex legyen, tehát több ágazat hatáskörébe tartozó tevékenységeket integráljon egyebek mellett:

- a társadalmi leszakadás megakadályozása (iskolai oktatás, közbiztonság, társadalmi integráció),
- a fizikai életfeltételek (lakáskörülmények, közterületek) javítása céljából.

A Zala megyében e célból különösen a lakótelepek komplex megújítása a sürgető, amely tartalmazza a lakókörnyezet, az épületállomány megújítását és lakosság képzését, foglalkoztatását segítő és a közösségi életet serkentő programokat.

Kistelepülések infrastrukturális fejlesztése

A települési hierarchia legalacsonyabb szintjén állnak a kistelepülések, ami a vagyoni és jövedelmi helyzetükben is jelentkezik. Zala megyét a régióban leginkább érintő problémakör ezen településtípusokhoz köthető. Ezen településeknek a legkisebb általában a saját bevétele, miközben komoly infrastrukturális fejlesztési igények jelentkeznek a méltó életkörülmények megteremtése érdekében. A kistelepüléseken alapvetően jelentkező fejlesztési igények a következő tématerületeken jelentkeznek: vonalas infrastruktúra (járda, útburkolat, kerékpárút), közművek (pl. ivóvíz, szennyvíz, illegális hulladéklerakók felszámolása), közösségi terek (játszótér, település központi tér, sport liget), illetve közösségi használatú épületek (kulturális ház, önkormányzati hivatal, teleház), helyi műemlékek, tájházak, természeti övezetek, patakpartok.

Finanszírozási terv 2007-13:

Millió Ft

Intézkedések/ beavatkozások	Finanszírozási program	Forrás	Összes fejlesztés	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
Településközpontok értékőrző megújítása	-	ERFA	5600	4715	885	885	-
Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken	-	ERFA	2650	2220	430	37	74
Kistelepülések infrastrukturális fejlesztése	NAVP, TEKI, CÉDE?	EMVA hazai?	3735	2590	2590	555	-

Intézkedések, beavatkozások

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³⁸ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Településközpontok érték-őrző megújítása
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Településfejlesztés
Az intézkedés céljai	- o A városi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági megújítása - o Az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek újbóli településszerkezetbe illesztése - o A településkép és környezeti értékek védelme - o A közlekedésbiztonság javítása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A városi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági megújítása különösen a térségi központi funkciókat ellátó városokban fontos. Az intézkedés a környezeti szempontok érvényesítése érdekében hangsúlyt fektet az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek újbóli településszerkezetbe illesztésére. A fejlesztések másik fontos eleme a kulturális örökség védelme a védett épületek és épületegyüttesek egységes városszövetbe integrált megújítása. A térségi központi funkciókat ellátó városok forgalmas központjainak érték-őrző megújításához kapcsolódóan szükséges a közlekedésbiztonság fokozását szolgáló fejlesztések megvalósítása is. Ennek keretében olyan komplex közlekedésfejlesztést indokolt végrehajtani, amely csökkenti a balesetvesztélyt, szétválasztja a gyalogos, kerékpáros, gépjármű forgalmat, a gépkocsiforgalomtól elzárt városi tereket hoz létre. Különösen a nagyobb városokban fontos gépjármű közlekedés okozta zsúfoltság csökkentése jobb közlekedés szervezéssel, illetve pl. a vasútvonal okozta szűk közlekedési keresztmetszetek oldása.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	- o Egy jól körül határolt akcióterületen a közterületek megújítása, közművek cseréje, a közterületen lévő épületek külsejének, homlokzatának megújítása; - o műemléki jelentőségű területek fejlesztése, kulturális örökség védelme és őrzése; - o Balesetmentes közlekedést szolgáló közútfejlesztések: (körforgalmú csomópontok, gyalogosátkelők (alul-felüljárók, forgalmi lámpás és kijelölt gyalogátkelőhelyek); forgalomcsillapított közlekedési övezetek, gyalogoszónák, buszsávok, mindezek elérhetőségét biztosító kerékpárutak építése; - o Új belterületi utak, átkelőszakaszok építése vasúti keresztezések kiváltása céljából; - o meglévő zöldfelületek revitalizációja, zöldfelületek növelése, parkosítás, - o településközponti barnamezők revitalizációja, új közfunkcióval való megtöltése. - o Tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása (rendezési terv módosítása, engedélyezési, kiviteli, környezeti hatástanulmány, megvalósítható-

³⁸ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	sági tanulmány, régészeti feltárás, kisajátítás)
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	A megye városi funkciójú települési (különös tekintettel a megyei jogú városokra) szinte kivétel nélkül jelentősebb leromlott állapotú épületállománnyal és közterületekkel rendelkeznek a városközpontokban, amelyek megújulása az elmúlt években megkezdődött. Ugyanakkor, ezek szórványos, többnyire nem átfogó kezdeményezések. Az egységes nagyobb területet érintő megújítási projektek (programok) nem váltak jellemzővé a megye városaiban. Az épületek tulajdonosi struktúrája jelentősen megnehezíti a felújításokat. A központi területek közvetlen közelében lévő esztétikailag elűtő (pl. szocialista szakáruházak), funkció nélküli épületek, beépítetlen területek és esztétikai vagy fizikai állapottól fogva szanálásra megérett leromlott társadalmi megítélésű területek rontják a megújulásra érdemes területek megújulási esélyeit. A településközpontok megújítását elsősorban a lerobbant műemléki környezettel rendelkező településrészekben kell ösztönözni: pl. Mosonmagyaróvár, Sopron, Győr, Kőszeg, Nagykanizsa. Jelentős igény mutatkozik a Zala megyét érintő aprófalvas területeken a <i>mikrotérségi központokban</i> (tehát nem szükségszerűen a kistérségi központokban) potenciálisan megjelenő építészeti értékek funkcióváltással illetve használatba vonással történő hasznosítására, amelynek hatása lenne az aprófalvas területek népességmegtartó képességére. (Bak, Pacsa, Hahót, Egervár) 23 funkciógazdag falu van, de nem mindre kellene ezt vonatkoztatni, csak azokra, amelyek a megye aprófalvas területén található Különösen a megyei jogú városokban fontos a településen belüli közúti közlekedés-szervezés javítása, amit a gépjárművek számának növekedése okozta forgalomművekedés, zsúfoltság tesz szükségessé.
Célcsoportok:	- o helyi lakosság - o az érintett településre látogató turisták - o településrészen működő vállalkozások
Lehetséges kedvezményezettek:	• Önkormányzatok és intézményeik • Központi költségvetési szervek és intézményeik • Non-profit szervezetek • közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik • a fenti szervezetek konzorciumai
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek - o Működtetés, fenntartás biztosítása - o Célokhoz való illeszkedés - o lakosság és non-profit szervezetek bevonása a tervezésbe és megvalósításba - o költséghatékony megvalósítása 2. Szakmai kritériumok - o területhasznosítás – funkcióváltás

		- o esztétikai hatások (klasszikus belvárosi projektek esetén) - o közvetlen vagy közvetett munkahelyteremtés (elsősorban a szolgáltató szektorban) - o hozzájárulás a turisztikai és befektetővonzás erősítéséhez			
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás, bankkölcsön (EU Jessica)			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	50 M Ft			
	Maximum:	600 M Ft			
	Saját forrás (%):	10 %			
Támogatandó projektek becsült száma:		10-15			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	felújított épületek száma	-		önkor-mányzat	projekt megvalósítás előtt és után
	Csökkentett gépkocsiforgalmú vagy csak gyalogosforgalmú útszakaszok hossza	-		önkor-mányzat	projekt megvalósítás előtt és után
Eredmény	Újépítésű (5 évnél nem régebben épület) épületek, lakások, szolgáltató és üzlethelyiségek száma	-		önkor-mányzat	projekt megvalósítás előtt és után
Eredmény	kereskedelmi-szolgáltató egységek száma	-		KSH, önkor-mányzat	projekt megvalósítás előtt és után
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Építészeti vázlat			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Építéskamara Műemlékvédelem Regionális Idegenforgalmi Bizottság Városvédő non-profit szervezetek			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás³⁹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Településfejlesztés
Az intézkedés céljai	○ A társadalmi polarizációval összefüggő városökológiai szempontból lemaradó területek fizikai és társadalmi leértékelődésének megállítása a folyamat visszafordítása. ○ A társadalmi és fizikai környezet javítása közösségi közreműködéssel, valamint a helyi lakosság életformájának és életszínvonalának megfelelő formában való fenntartása.
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Az intézkedés tartalmát olyan átfogó akció programok projektjei jelentik, amelyek elsősorban egy-egy helyi közösség érdekeit, értékeit szolgálja. A komplex integrált intézkedés fő célja az akcióterületen lakók életminőségének javítása a lehető legminimálisabb lakosságcseré árán. A tevékenységek nyomán lehetővé válik, hogy függetlenül a családok társadalmi helyzetétől elérhetőek és magas színvonalúak legyenek mindazon szolgáltatások, amelyek a kulturált szabadidő-eltöltést, a közösségi tevékenységeket szolgálják, valamint ezáltal erősítik a helyi közösségek kohézióját. Az intézkedés eredményeként a megszűnnek a kisebb nagyobb összefüggő gettósodás közelébe sodródott lakóterületek. Az alpinfrastrukturális ellátottság javítása, mint fő elem emeli az életminőséget. A lakhatatlan vagy sub-standard lakások felszámolása lehetővé teszi, hogy lakóik kevésbé koncentrált módon magasabb komfortfokozatú lakásokba költözzenek. A közösségi intézmények és szolgáltatások színvonalának emelése szintén része és fontos eleme a közösségi kohézió és a helyi identitás erősítésének. A különleges problémát jelentenek a lakótelepek. Kezelésüket az egységes építészeti forma és típusproblémák könnyítik meg (szigetelés, műszaki megújítás) ugyanakkor a tulajdonosi struktúra itt is hátrányosan érinti az egységes fellépés lehetőségét (a társasházi fellépések ennek megoldását jelenthetik).
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	Csak a kijelölt akcióterületeken lehet projekteket támogatni amelyek témája: • Közterületek kialakítása, felújítása – beleértve a közmű hálózatot • Közintézmények felújítása, bővítése (amennyiben új, a rehabilitáció céljait elősegítő közösségi programokhoz kapcsolódik), közösségi helyiségek kialakítása • Kulturális, sport és szabadidős létesítmények felújítása, bővítése; • Több lakásos lakóépületek közös részeinek felújítása; • Lakóépületek bontása (különleges esetben, kizárólag olyan telepfelszámolások esetén, amelyeknél az elköltöztetett lakók legalább komfortos lakásba kerülnek, és szociális beilleszkedésüket külön programok segítik, melyeket a pályázat is tartalmaz • Tanulmányok, kiviteli tervek készítése a jelenlegi és a későbbi rehabilitációs szakaszokhoz kapcsolódóan Szociális jellegű tevékenységek (ESZA típusú):

³⁹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	• Bűnmegelőzés, közbiztonság erősítés • Hátránykompenzáló oktatási programok (óvodától a felnőttképzésig) kialakítása • Ifjúsági és szabadidős programok kialakítása • Munkaerőpiaci beilleszkedést elősegítő tevékenységek • Családsegítő szolgáltatások • A helyi kis és középvállalkozások tevékenységét erősítő programok, inkubáció • Közösségépítés • Társasházak, lakásszövetkezetek szakmai működésének segítése tanácsadási rendszeren keresztül
Az intézkedés megye specifikus szempontjai	Az intézkedésre legnagyobb igény valószínűleg a megye két megyei jogú városában van, nagyságuknál fogva itt érik el a szociálisan veszélyeztetett területek a támogatható kritikus méretet és paramétereket: A beavatkozási célterület lakossága legalább 1000 fő, és az alábbi 10 indikátorból az akcióterület legalább 3 kritériumot kell teljesítsen (legalább két szociális és legalább egy fizikai jellegű kritériumot): ▪ Telepes lakásmód jellemző a területre ▪ Az akcióterületen a tartós munkanélküliség meghaladja a megye két megyei jogú városának átlagát ▪ Az inaktívak aránya alacsonyabb, mint a megye két megyei jogú városának átlaga ▪ Roma kisebbség arány meghaladja a 10%-t ▪ A diplomások aránya nem éri el a 10%-t a 24 év feletti korosztályban ▪ Megyei átlagot meghaladó a csak általános iskolai végzettséggel (szakképesítéssel nem) rendelkezők aránya ▪ A városon belül a bűnesetek legalább 5%-a itt koncentrálódik ▪ Leromlott épületállomány (az épületek megépítésük óta nem estek át jelentősebb megújításon) ▪ Zöldterületek állapota leromlott ▪ Az öregedési index meghaladja az öt város átlagát ▪ A lakások eladási ára nem éri el az összes városának átlagértékét ▪ A lakások hőszigetelése nem vagy egyedileg megoldott, a lakások kevesebb mint 20 hőszigetelt
Célcsoportok:	- o települések lakossága - o lakóterületek lakossága
Lehetséges kedvezményezettek:	- o Önkormányzatok és intézményeik (pl. múzeumok) - o non profit szervezetek - o vállalkozások - o közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik - o a fenti szervezetek konzorciumai
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat

	4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek - o Működtetés, fenntartás biztosítása - o Akcióterületre vonatkozó követelményeknek való megfelelés - o A közösségi részvétel biztosítása a tervezés, megvalósítás és a működtetés szintjén 2. Szakmai kritériumok - o Életminőséget javító hatások - o Munkahely teremtési hatás - o Új közösségi funkciók létrehozása - o Elért energiahatékonyság mértéke				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	100 M Ft			
	Maximum:	1000 M Ft			
	Saját forrás (%):	10 %, de projekt típusonként változhat			
Támogatandó projektek becsült száma:		10			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Komfort nélküli lakások aránya			KSH	projekt megvalósítás előtt és után
	Egy lakószobára jutó lakosok száma háztartásokban			KSH	projekt megvalósítás előtt és után
Eredmény	Kulturális és sportesemények száma (db)			Önkormányzat kulturális és sport bizottság	projekt megvalósítás előtt és után és minden 5.évben
	Bűnesetek száma			Helyi rendőrkapitányságok	projekt megvalósítás előtt és után és minden évben
Hatás	Migrációs egyenleg (Fő)			KSH	projekt megvalósítás előtt és után
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Szociális bizottságok			

Egyéb javaslatok, megjegyzések:

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁴⁰ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Kistelepülések infrastrukturális fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Településfejlesztés
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Az élet minőség javítása érdekében a kistelepülések infrastrukturális fejlesztése, mely a következő tevékenységeket támogathatja: ▪ Belterületi földutak szilárdburkolatú úttá való fejlesztése; járdaépítés, indokolt esetben nagy forgalmú út mellett önálló kerékpárút építése; ▪ ivóvízszolgáltatás bővítése; ▪ Tömegközlekedést szolgáló infrastruktúra fejlesztése (megállók, P+R parkolók, kerékpártárolók) a településeken ▪ Kockázat-megelőzéshez kapcsolódó fejlesztések: települési vízelvezető beruházások (pl. csapadékvíz-elvezetés belterületen), különösen a hegyvidéki, vízfolyás mellett lévő településeken, illetve kapcsolódva a Környezet és Energia OP-ban megvalósuló záportárolók építéséhez; ▪ A vidéki örökség megőrzése és korszerűsítése a) Legalább helyi védelességgel rendelkező, szabadon álló épület külső és belső felújítása és korszerűsítése, legalább helyi védelesség alatt álló építmény bemutathatóvá tétele; b) Legalább helyi védelesség alatt álló településszerkezeti egységek, épületek (minimum három elemből álló egység) külső felújítása; c) A természeti és a történelmi tájkép, és az azt alkotó táji elemek állapotának javítását, ill. kialakítását célzó fejlesztések támogatása; d) Alapvetően a helyben megtermelt mezőgazdasági termékek értékesítési feltételeinek javítása céljából új piacok létrehozása, meglévők fejlesztése, bővítése, ill. átalakítása, az előírásoknak történő megfeleltetése; Integrált kistelepülési közösségi és szolgáltató tér (kulturális) kialakítása - o Helyiség alapvető egészségügyi, szociális szolgáltatások ellátásához - o kiállító- és előadóterem funkció - o klubhelyiség, - o közös helyiség civil szervezeteknek - o nyilvános internet elérhetőséget biztosító információs pont - o könyvtári szolgáltatás (vagy „bibliobusz”-megálló) - o esetleg konyhát a rendezvények kiszolgálásához - o nem feltétlenül egy létesítményben: 5-6 elemű szabadtéri játszótér és fü-

⁴⁰ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	ves sportpálya vagy sportudvar kiszolgáló létesítményekkel.					
Az intézkedés, megye specifikus szempontjai	Mivel a régió és elsősorban Zala megye nagy része aprófalvas térség ezért nagy szükség van kisléptékű települési infrastruktúra-fejlesztés támogatására. Preferált az elmaradott kistérségekben lévő települések támogatása. A nem hátrányos helyzetű kistérséghez tartozó, de a dinamikavizsgálat alapján hátrányos helyzetű települések Zala megyében, kistérségenként: <u>Keszthely-hévízi:</u> Bókaháza, Dióskál, Esztergályhorváti, Gétye, Vindornyaafok, Vindornyalak, Zalaköveskút, Zalaszentmárton <u>Lenti:</u> Alsószenterzsébet, Baglad, Bödeháza, Csertalakos, Csömödér, Dobri, Gáborjánháza, Gutorfölde, Hernyék, Iklódbördöce, Kálócfa, Kányavár, Kerkabarabás, Kerkafalva, Kerkakutas, Kerkatestánd, Kissziget, Kozmadombja, Lendvajakabfa, Lovászi, Mikekarácsonyfa, Nova, Páka, Pördefölde, Pusztapáti, Pórszombat, Rédics, Resznek, Szécsisziget, Szentgyörgyvölgy, Szentpéterföldre, Szijártóháza, Szilvagy, Tormafölde, Tornyiszentmiklós, Zalabaksa, Zalasombatfa, Zebecke <u>Letenyei:</u> Bánokszentgyörgy, Bázakerettye, Becsehely, Borsfa, Bucsuta, Csörnyeföld, Kerkaszentkirály, Kiscsehi, Lasztonya, Lipeszentadorján, Maróc, Molnári, Murarátka, Muraszemenye, Oltárc, Petrivente, Pusztamagyaród, Szentmargitfalva, Tótszentmárton, Várfölde, Zajk <u>Nagykanizsai:</u> Alsórajk, Balatonmagyaród, Belezna, Börzönce, Eszteregnye, Fityeház, Füzvölgy, Garabonc, Gelse, Hahót, Hosszúvölgy, Kacorlak, Magyarszentmiklós, Murakeresztúr, Nemespátró, Pat, Pötréte, Surd, Zalakomár, Zalamerenye, Zalaszentjakab <u>Zalaegerszegi:</u> Alibánfa, Babosdöbréte, Bak, Becsvölgye, Bezeréd, Böde, Gellénháza, Iborfia, Keménfa, Lickóvadamos, Nemessándorháza, Orbányosfa, Pacsa, Pálfiszeg, Petrikeresztúr, Pölöske, Pusztaderics, Pusztaszentlászló, Söjtör, Szentpéterúr, Tófej, Vaspör, Zalaigrice, Zalaistvánd, Zalaszentmihály <u>Zalaszentgróti:</u> Batyk, Döbröce, Dötk, Kisvásárhely, Mihályfa, Nagygyörfő, Sénye, Túrje, Vindornyaszőlős, Zalaszentlászló, Zalavég. A 64/2004. Korm. Rendelet 5. számú melléklete alapján a leghátrányosabb kistérségekhez nem tartozó, leghátrányosabb 235 település közé sorolt, de a dinamika-vizsgálat alapján nem hátrányos helyzetű települések: <u>Letenyei:</u> Kistolmács <u>Nagykanizsai:</u> Kerecseny, Sand, <u>Zalaegerszegi:</u> Gyűrűs					
	Települési környezetvédelmi fejlesztések, különösen a 2000 lakos egyenérték alatti szennyvízberuházások támogatása, valamint a kistépülések elérhetőségét javító közlekedési fejlesztések, illetve szociális, egészségügyi, oktatási alapinfrastruktúra fejlesztések.					
	Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
	Támogatandó projektek becsült száma: 100-120					
	Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
	Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
	Kimenet (output)	Infrastrukturális fejlesztés jellegétől függő			Önkormányzat	

Eredmény	Migrációs egyenleg	Be és el- vándorló lakónépes- ség különb- sége		KSH	
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az intézkedések egy részét a Vidékfejlesztési program támogatja, kérdéses a belterületi utak fejlesztése, kistelepüléseken belüli csapadékvíz-elvezetések, járdaépítések, ivóvízszolgáltatáshoz kapcsolódó fejlesztések támogatása. Ez utóbbiakat finanszírozhatnák a hazai források, folytatva a megyei decentralizált támogatásokat programját.					

5.7. TURIZMUS PRIORITÁS

Készült a regionális, megyei helyzetelemzés és koncepció, valamint a régió Turisztikai fejlesztési stratégiájának (2007-13) felhasználásával készült.

Célok, melyek illeszkednek a régió turisztikai fejlesztési stratégiájához:

- o A rendelkezésre álló szabad turisztikai kapacitások kiaknázása, további turisztikai „fehér foltok” aktiválása és új célcsoportok megnyerése. *„Több vendéget, de nem tömeget!”*
- o A meglévő vendégkör tartózkodási idejének és költési indexének növelése az igényes szolgáltatások erősítésén keresztül. *„Több bevételt, de nem igénytelenséget!”*
- o Erős belső kohézió, együttműködés és képzett személyeken nyugvó szolgáltatói rendszer kialakítása a megfelelő szinergiahatás eléréséhez. *„Több összhangot, de nem egyformaságot!”*

Célok számszerűsítése, indikátorok prioritás szinten:

Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
hatás	Idegenforgalmi adó bevétel mértékének alakulása (MFt)	-	20%-os növekedés	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	Szálláshelyek kihasználtsága (%)	-	Átlagosan 10%-os növekedés	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
hatás	Vendégek átlagos tartózkodási ideje (nap)	4,3	4,7	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
eredmény	Vendégéjszakák száma (ezer fő)	1 809	2 000	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
output	Megvalósított vonzerő fejlesztések, turisztikai programok száma	0	18-20	IH	évente
output	Megvalósított turisztikai együttműködések (klaszterek, desztinációs menedzsment szervezetek, témautak)	1	6-7	IH	évente

Prioritás leírása

A célok elérésének a megye sajátos természeti, történelmi és kulturális örökségének értéktudatos és komplex megőrzésén és védelmén kell alapulni. Szükséges ezen értékekre építő vonzerők klaszter jellegű térségek és turisztikai termékek mentén együttműködésben megvalósuló új, egyedi arculatú, magas minőségű fejlesztése. Ennek érdekében támogatandók:

- a termálvízkincsre alapozott egészségturisztikai és rekreációs fejlesztések, valamint a rehabilitációs szolgáltatások beruházásai;
- a jelentős történelmi emlékek és kulturális értékek egymásra épülő, egymást kiegészítő fejlesztése;
- a tájegységekre jellemző ökoturisztikai, kistérségi alapon szervezett tematikus programok, szolgáltatások;
- a megye turisztikai intézményrendszerének megújítása (desztinációs menedzsment szervezetek felállítása).

Pannon-termál program kiszélesítése

A megye természeti környezete jellegzetes arculattal, egyediséggel rendelkezik a gyógyvizeket illetően, hiszen mind minőségében, mind mennyiségében jelentős a készlet, valamint itt található Európában egyedülként, a fürdőzésre egész évben alkalmas Hévízi-tó is.

A termál- és gyógyturizmus nemzetközi szintű versenyképességnek megőrzése szempontjából kiemelt fontosságú a szolgáltatási kínálat, illetve a települési környezet minőségének javítása, a gyógyászati szolgáltatások fejlesztése, az egyedi arculatot biztosító fürdőfejlesztés, továbbá az értékesítés, működtetés javítása érdekében a fürdők közti együttműködés fejlesztése.

Pannon kulturális út

A *kulturális- és az örökségturizmus* fejlesztésekor fontos a turisztikai kínálat sokszínűségének biztosítása. Számos műemlék mellett a sokszínű kultúra, a történelmi múlt tárgyi és szellemi emlékei a megye sok térségének értékes, de többségében még kihasználatlan potenciálját jelentik.

A történelmi és kulturális örökség épített elemeinek (kastélyok, várak, különböző korú egyéb műemlékek) védelme utáni hasznosítása (pl. Egervár) és a hagyományok továbbélését szolgáló fesztiválok, a történelmi korok megidézése, illetve régészeti lelőhelyek (pl. Zalalövő) köré fűzött kulturális csomagok jelenleg pontszerűek, nem alkotnak egységes kínálatot.

A jelentős termál- és egészségturisztikai, valamint konferenciakereslettel rendelkező települések számára azonban jelenleg problémát jelent, hogy különösen a téli időszakban nincsenek a vendégek számára elérhető kulturális rendezvények és események. Az egyéb kulturális attrakciók látogathatósága sem megoldott, gyakran a múzeumok egy része a főszezonon kívüli időszakban zárva tart, miközben azok bemutató programjai elavultak, nem vonzóak a látogatók számára (pl. olajtermelés hagyományainak bemutatása).

A szezonális és turizmus területi koncentrációjának oldása érdekében szükséges a Pannon Kulturális Út részeként a turisztikai kínálat fejlesztése, melyek nemzetközi hálózatok részeként is működhetnének (pl. Borostyánkőút, Szent Márton Út).

Tájegységi öko-, aktív turisztikai programok fejlesztése

A természeti, táji adottságok turisztikai lehetőségeinek kiaknázása kifejezetten az *öko-, aktív turisztikai* elemeket jelenti, mégpedig a megyére jellemző táji sokszínűség bemutatásával. Ennek érdekében kell támogatni az un. *tájegységi programcsomagokban* a kisebb fejlesztéseket, melynek része a kultúrtájak örökségének bemutatása. A Balaton part, Kis-Balaton, a Göcsej, Mura mente és más térségek sajátos természeti jelleggel bírnak, ahol az aktív turizmus (pl. lovas-, vízi-, kerékpáros, horgász-) területén új termékeket kell fejleszteni a különböző vendégkörnek. Az ökoturisztikai programcsomagokon kiemelt feladat a turisztikai szálláshelyek minőségi fejlesztése, valamint a turisztikai vonzerők elérhetőségének biztosítása, a tájékoztató és az információs, informatikai rendszerek fejlesztése.

Turisztikai menedzsment rendszer fejlesztése a tematikus utak és a területi alapú együttműködések menedzseléshez, értékesítéséhez

A jelenleg külön álló turisztikai szolgáltatások egységes kínálatát segítik elő a térségi *desztinációs menedzsment szervezet(ek)*, mely(ek) a már meglévő intézményrendszerre (turisztikai célú térségfejlesztő egyesületek, natúrparkok) épülve hatékonyan segítik a megye és a kisebb térségek turisztikai vonzerejének mind szélesebb körű propagandáját, e-turizmus portálok és közös foglalási rendszerek kialakításával.

Regionális szintű finanszírozási terv 2007-13:

Millió Ft

Intézkedések/ be- avatkozások	Finanszíro- zási program	EU forrás	Összes fejlesztés	EU támo- gatás	Hazai ál- lami támo- gatás	Becsült saját erő	
						Önkor- mány- zati	magán
Pannon-termál prog- ram kiszélesítése	ROP	ERFA	12 650	9 350	1 650	1 650	0
Pannon kulturális út	ROP	ERFA	16 100	11 900	2 100	2 100	0
Tájéegységi ökoturisztikai (aktív) programok fejlesztése	ROP	ERFA	4 025	2 975	525	525	0
	UMVT	EMVA	2 833	2 125	375	125	208
Kereskedelmi szállás- helyfejlesztés	ROP	ERFA	5 250	2 975	525	0	1 750
Turisztikai menedzs- ment rendszer fejlesztése	ROP	ERFA	1 500	850	150	0	500
Összesen			42 358	30 175	5 325	4 400	2 458

A regionális finanszírozási tervet nem bontottuk le megyei változatra, mert a megyék számára elérhető forrás a beadandó pályázatok mennyiségétől függ. A turizmus kapcsán nagyjából a megyék között egymáshoz hasonló részesedéssel lehet számolni.

Intézkedések, beavatkozások

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁴¹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Pannon-termál program kiszélesítése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	- o A termál- és gyógyturizmusból származó bevételek növelése; - o Termál- és gyógyturizmusra építő települések vendégéjszakáinak növelése;
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A nemzetközi turisztikai piacon való versenyképességük megőrzése érdekében szükséges a már meglévő, de hiányos szolgáltatási struktúrával bíró gyógy- és termálfürdőkben (pl. Hévíz, Zalakaros, Lenti, Kehidakustány) a célcsoport specifikus <i>gyógyászati szolgáltatások</i> és azok színvonalát emelő fürdő környezet minőségi fejlesztése. Az egészségmegőrzést, kényeztetést segítő wellness szolgáltatások mellett szükséges a gyógyászati szolgáltatások színvonalának fejlesztése, amit a gyógyfürdővel rendelkező városok (pl. Hévíz) egészségügyi szolgáltatásaival összehangolt fejlesztésnek kell biztosítania. Az egészségturisztikai kínálat fejlesztésében fontos feladat a fürdők tematikus, vagy szolgáltatás alapú specializációja, a kisebb fürdők számára a piaci rések megtalálása. Ez a kisebb fürdők, vagy indokolt esetben új fürdő további fejlesztését jelentik. Az értékesítést és a vendégek megnyerése érdekében kell folytatni a termál- és gyógyturizmusban érdekelt szervezetek klaszter alapú együttműködéseit (pl. közös bérletek, marketing). A szolgáltatási színvonal javításának elengedhetetlen feltétele a régió közép-felsőoktatási kínálatából hiányzó egészségturisztikai szolgáltatásokat magas szinten támogatni képes képzési rendszer megújítása és az ápolók, orvosok szakirányú, idegen nyelvi továbbképzése. A meglévő infrastruktúrák fejlesztése a megújuló energiaforrások felhasználásával (pl. a fűtőkorszerűsítés kapcsán napenergia, hulladékhő-hasznosítás, stb.) az egészségesebb környezet megőrzéséhez is hozzájárul. A gyógy-, és termálfürdők csak akkor lehetnek sikeresek, ha kapcsolódik hozzájuk megfelelő színvonalú szálláshely és vendéglátás.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	- o Termál- és gyógyfürdők szolgáltatási színvonalának fejlesztése; - o Kiemelt termál- és gyógyfürdőhelyek (pl. Hévíz, Zalakaros, Lenti, Kehidakustány) települési környezetének fejlesztése – valószínű ezt a tevékenységet a település-központ fejlesztési program finanszírozza; - o Gyógyászati szolgáltatások fejlesztése a gyógyfürdőkben; - o Termál- és gyógyfürdőkkel együttműködő egészségügyi szolgáltatók gyógyvízre épülő gyógyászati célú szolgáltatásainak és szükséges infrastruktúrájának fejlesztése; - o Termál- és gyógyfürdők energiaellátási rendszerének megújítása, külö-

⁴¹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	nös tekintettel a megújuló energiaforrások felhasználásra; - o a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, pl. bekötő utak, közterületek, parkok, közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások; - o <i>A teljes költségvetés 10 %-ig elszámolhatók</i> a termékek, szolgáltatások bemutatását, értékesítését segítő marketing tevékenység (kiadvány) és kapcsolódó informatikai fejlesztések támogatása (honlap, szálláshely foglalását segítő informatikai eszköz, szoftver), valamint a látványosság környékén a turisták tájékozódását elősegítő információs eszközök, táblák elhelyezése. - o Termál- és gyógyfürdők munkatársainak képzése; - o Termál-, és gyógyturizmushoz kapcsolódó képzési programok kidolgozása, adaptálása a régióban;
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	- o Elsődlegesen a nemzetközi szinten is jelentős (magas látogatószám), vagy exkluzív műemléki környezetet nyújtó fürdők (Hévíz) gyógyászati, wellnes szolgáltatásainak, valamint települési környezetének a fejlesztése fontos: Hévíz, Zalakaros, Lenti, Kehidakustány - o Másodsorban a többi meglévő fürdő piaci réseket, egyedi szolgáltatásokat, magasabb színvonalú wellnes, illetve gyógyászati szolgáltatást biztosító fejlesztése pl. Zalaszentgrót, Letenye, Zalaegerszeg - o Harmadsorban javasolt csak új fürdők építésének a támogatása. (pl. Nagykanizsa, Zalalövő?)
Célcsoportok:	- o Gyógyulni vágyó betegek - o Turisták (fiatalok, családok, idősök) - o Helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek:	- o Önkormányzatok és intézményeik - o Központi költségvetési szervek és intézményeik (pl. kórházak) - o non profit szervezetek - o közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik (pl. termál- és gyógyfürdők) - o gazdasági társaságok - o a fenti szervezetek konzorciumai
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek - o Működtetés, fenntartás biztosítása 2. Szakmai kritériumok - o Gazdaságossági hatás; - o Látogató szám növelés - o egész éves munkahelyteremtés; - o egyedi arculatú fejlesztések (USP); - o szálláshelyekkel való állandó együttműködés kialakítása;

Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		A fejlesztések során figyelembe kell venni a megye határai- in kívül lévő burgenlandi, szlovén konkurencia kínálatát Továbbá javasolt együttműködések, közös értékesítések, képzések, marketing kialakítása a szomszédos régiók für- dőivel.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	20 M Ft			
	Maximum:	500 M Ft			
	Saját forrás (%):	30-50 %			
Támogatandó projektek becsült száma:		8-10			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Támogatott fürdők száma	-	8-10	Irányító Hatóság	kétévente
Eredmény	Támogatott projektekben a látoga- tók száma	-	20%-os növekedés	Irányító Hatóság	kétévente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozan- dó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Pannon Termál-klaszter Megyei Önkormányzat Termál-, gyógy turizmusban érintett települések			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az egészségturizmushoz kapcsolódó további fejlesztések támogatásának elhelyezése szükséges. Szük- séges a pozitív preferencia az elbíráláskor a településközpont fejlesztési programhoz.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁴² leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Pannon kulturális út
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	- o A turisztikai szezon meghosszabbítása érdekében a történelmi értékek igazi attrakcióvá fejlesztése; - o A vendégek számának növelése a műemlékekben gazdag településeken; - o A történelmi értékek megóvása, a regionális, helyi identitás erősítése;
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Kulturális turizmus összehangolt fejlesztése szükséges a régióban. Ez egyrésztől néhány nemzetközileg jelentős műemlék turisztikai célú fejlesztését jelenti, valamint olyan fejlesztéseket, melyek egy kulturális turisztikai út részeként kínálatba szervezhetők. Továbbá szükséges a kulturális rendezvényeket a termál- és gyógyturisztikai helyek kínálatához illeszteni. A történelmi emlékeknél, különösen, a kastélyoknál, váraknál, múzeumoknál az állagmegóvás mellett elengedhetetlen új látogatóbarát turisztikai célú kínálat kialakítása. Az épített értékekre építő turisztikai kínálatot bővíti a szellemi értékek bemutatása, ami szükségessé teszi a nemzetközi jelentőségű és a helyi kínálatot kiegészítő rendezvények megszervezését. A turisztikai kínálat fejlesztésénél törekedni kell az interaktív bemutató eszközök használatára. Az értékek fenntarthatóságának biztosításához szükséges helyszínenként maximális látogatói korlátok meghatározása és a szükséges megközelíthetőségi (tömegközlekedéssel is), parkolási, higiéniai infrastruktúrák biztosítása.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	Az alábbi tevékenységek támogatásakor előnyben részesülnek azok, ha részei egy nemzetközi, vagy hazai tematikus kulturális útnak, vagy meghatározó elemi egy térség turisztikai kínálatának. - o Kastély és várak, egyházi létesítmények értéknövelő megújítása és elsősorban turisztikai funkciókkal való bővítése, amely hozzájárul új munkahelyek teremtéséhez; - o a kastélyok, várak felújításához kapcsolódó infrastrukturális beruházások; - o látogatóbarát szolgáltatások fejlesztése (vendégfogadó területek kialakítása); - o turisztikai funkciók (pl. gyűjtemény bemutatására alkalmas többfunkciós terem, kiállítótér, kiállítások, konferencia terem, stb.) kialakítása; - o kastélykert, illetve a várhoz tartozó park felújítása (pl. burkolatok, utcabútorok, díszvilágítás), látogathatóvá tétele. - o múzeumok és régészeti lelőhelyek látogatóbarát szolgáltatásainak fejlesztése és szükség esetén felújítása, illetve bővítése, annak érdekében,

⁴² Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	hogya a múzeumok látogatottsága és szolgáltatási színvonala növekedjen, illetve foglalkoztatás bővítő szerepe erősödjön. Ezen belül különösen fontos az élményelemekkel, újszerű, kreatív, interaktív bemutatási módszerek bevezetésével kapcsolatos beruházások megvalósítása; - o nemzetközi jelentőségű és turisztikai szempontból meghatározó települések (Keszthely, Hévíz, Lenti, Zalakaros, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) kulturális fesztiválok, rendezvényeinek helyt adó helyszíneinek infrastrukturális fejlesztése (pl. kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése, rendezvényterek biztosítása, kialakítása, hang- és fénytechnikai fejlesztések, közbiztonsági elemek, fesztiválhelyszínek kialakítása) annak érdekében, hogy növekedjenek a látogatók száma és új, fenntartható munkahelyek keletkezzenek; - o Kastélyok, várak, múzeumok, fesztivál helyszínek energiaellátási rendszerének megújítása, különös tekintettel a megújuló energiaforrások felhasználására; - o a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, pl. bekötő utak, közterületek, parkok, közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások; - o kastélyok, várak, múzeumok turisztikai látnivalójával foglalkozó munkatársainak képzése; - o akadálymentesítés a látogathatóság biztosítása érdekében; - o A teljes költségvetés 10 %-ig elszámolhatók a termékek, szolgáltatások bemutatását, értékesítését segítő marketing tevékenység (kiadvány) és kapcsolódó informatikai fejlesztések támogatása (honlap, szálláshely foglalását segítő informatikai eszköz, szoftver), valamint a látványosság környékén a turisták tájékozódását elősegítő információs eszközök, táblák elhelyezése.
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A régió 3 kiemelt kastélya mellett a turisztikai látogathatóságot jelentősen emelő és az adott térség turisztikai látványosságban kiemelkedő vonzerőt jelentő kastélyok, várak fejlesztése: - o Egervári vár Rendezvény helyszínek fejlesztése különösen a turisztikai frekventált településeken, pl.: - o Zalaegerszegi Alsóerdei Nyári Színház fejlesztése, - o Rákóczi hagyományörző fesztivál Győrvár-Egervár térségében, - o Keszthelyi vizisínpad építése Múzeumok, gyűjtemények, kiállítóterek interaktív fejlesztése, pl.: - o Olajkitermelést bemutató múzeum kiállításának korszerűsítése Kulturális téma utak fejlesztése, mely több kisebb műemléki helyszín, múzeum, rendezvényter fejlesztését jelenti. Alapvetően vidéki örökség helyszínek, ezért javasolt annak részeként támogatni, a kiemelt beruházások megvalósulhatnak a központi programból, pl: - o Irodalmi emlékek - o Rómaiak útja - Borostyánkő út Zalalövői szakasz kialakítása - o Deák Ferenc hagyományok csokorba fűzése (Söjtör-Kehidakustány-Zalaegerszeg)
Célcsoportok:	o Turisták (fiatalok, családok, idősök)

	o Helyi lakosság				
Lehetséges kedvezményezettek:	o Önkormányzatok és intézményeik (pl. múzeumok) o Központi költségvetési szervek és intézményeik (pl. várak) o non profit szervezetek o közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik o a fenti szervezetek konzorciumai				
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek o Működtetés, fenntartás biztosítása 2. Szakmai kritériumok o Gazdaságossági hatás; o Látogatói létszám növelés; o egész éves munkahelyteremtés; o egyedi arculatú fejlesztések (USP); o szálláshelyekkel való állandó együttműködés kialakítása; o turisztikai láncba, vagy helyi kínálatba való illesztés;				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		A fejlesztések során figyelembe kell venni a régió határain kívül lévő burgenlandi várakat, kastélyokat, műemlékeket. Javasolt a marketing tevékenységet úgy szervezni, hogy egymás kölcsönös kínálata megvalósuljon és tematikusan összeszervezve kínálják a látogatóknak.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	20 M Ft			
	Maximum:	1.000 M Ft			
	Saját forrás (%):	10 %			
Támogatandó projektek becsült száma:		5-6			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Kulturális célú turisztikai vonzók	-	5-6	IH	kétévente
Eredmény	Támogatott projektekben a látogatók száma	-	50%-os növekedés	IH	Kétévente
Előkészítés					
A támogatás igénybeviteléhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv			

A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:	Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Jelentősebb turisztikai helyszínek fejlesztéséért felelősökkel való konzultáció (Keszthely, Zalaegerszeg, Egervár) Megyei önkormányzat
Egyéb javaslatok, megjegyzések:	
Kérdéses, hogy mely intézkedés támogatja majd a műemléki jelentőségű városi területek turisztikai célokat is szolgáló fejlesztését, műemlékek értékmegőrzését. Szükséges a városok műemléki jellegű központi területeinek megújításának támogatása. Mivel 2004-06-os EU támogatással megújul a keszthelyi Festetics kastély, ezért ez a létesítmény nem jelent prioritást a 20007-13 közti támogatások odaítélésekor. A fenti támogatási területeket ki kell zárni az ÚMVT vidéki örökség intézkedés támogatható területei közül.	

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁴³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Tájegységi öko-, aktív turisztikai programok fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	- o A vidéki térségek természeti értékekre, helyi termékek értékesítésére épülő turisztikai termékek fejlesztése; - o A vendégéjszakák növelése a vidéki térségekben;
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A vidéki térségek és ezen belül is a természeti értékekben gazdag területek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek által érintett térségek) számára jelentős fejlődési lehetőséget kínál a turizmus fejlesztése. Ezekben a térségben mezőgazdasági termékeket természetnek és ápolják kulturális hagyományaikat. A turizmus szempontjából ezért ideális terepet nyújtanak az ökoturizmusra, az aktív turizmusra és nem utolsósorban a mezőgazdasági termékeket, illetve a termelés bemutatására épülő agro-turizmusra. Ezért javasolt a vidéki térségekben a fentiekben jelzett turisztikai termékek fejlesztése. A turisztikai termékek együttesen nyújtják a kapcsolódáshoz, sportoláshoz, szórakozáshoz, a helyi értékek megismeréséhez kapcsolódó szolgáltatásokat (vonzerőt) és a megfelelő minőségű szálláshelyet, vendéglátóhelyet, természeti és épített környezetet. Ahhoz, hogy egy térség turisztikai szempontból vonzó legyen, az előbbieken jelezett szolgáltatásoknak együttesen kell rendelkezésre állniuk, ezért javasolt a kapcsolódó tevékenységek térségi alapú integrált, (azaz több projektet összefogó) fejlesztésük. Mivel a turisták költségének nagy része a szálláshelyeken realizálódik, ezért a látogathatóság szempontjából fontos, hogy megfelelő minőségű szálláshelyek álljanak rendelkezésre az adott térségben. A vidéki területeken elsősorban a helyben lakó magánszemélyek, mezőgazdasági vállalkozók vendéglátási, szállás-szolgáltatási tevékenységének támogatása a cél, amely a helyi erőforrásokat és a gazdaságos működtetést tekintve kisméretű szálláshelyfejlesztést indokol. Az értékek fenntarthatóságának biztosításához szükséges maximális látogatói korlátok meghatározása és a szükséges megközelíthetőségi (tömegközlekedéssel is), parkolási, higiéniai infrastruktúrák biztosítása. Az intézkedés megvalósítását a regionális operatív program és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv finanszírozza.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	Az alábbi tevékenységeket térségi alapon összehangolt integrált programok részeként kell támogatni. A programok elkészítésére vonatkozó támogatási felhívás a többcélú kistérségi fejlesztési tanácsok, vagy az általuk elfogadott egy adott térség turizmusát szervező non-profit szervezet számára szólna. A Leader programhoz hasonlóan 1 település csak egy program közösséghez tartozhatna és a kistérségi központok nélkül legalább 10 000 lakost integráló települést kell tartalmaznia a program közösségnek. A fentiekben megjelölt szervezetek adhatnának be fejlesztési programot, melyeknek tartalmazniuk kell a programok részeként támogatására javasolt projektek leírását. A projektek az alábbi tevékenységek valamelyikének megvalósítását szolgálhatják.

⁴³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Regionális operatív program által támogatható tevékenységek

Öko-, aktív turisztikai, rekreációs célokat szolgáló jelentős vonzerők:

- o természeti, kulturális értékek bemutatását szolgáló látogatóközpontok, oktató bázisok;
- o turisztikai célú kerékpárutak építése;
- o turisztikai célú kisvasutak fejlesztése;
- o fedett lovardák építése;
- o vízi turizmushoz kapcsolódó csónakkikötők építése;
- o természetes vizekhez kapcsolódó strandok építése;
- o vitorlaskikötő építése egyesületi formában, feltéve, ha vállalják oktatási klub működtetését;
- o kalandparkok, játék parkok építése;
- o 10.000 lakos feletti városokon belül tanösvények, sétautak kiépítése;
- o támogatott turisztikai vonzerők használatához, borutakhoz közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, pl. bekötő utak, közterületek, parkok, közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások;
- o A támogatott projektek részeként maximum a költségvetés 10%-ban elszámolható a turisztikai szolgáltatások működtetését végző munkatársak szakirányú képzése

Javasolt maximálisan adható támogatás: 400 M Ft.

Beavatkozási terület: A megye teljes területe.

Új Magyarország Vidékfejlesztési program által támogatható tevékenységek

Falusi szálláshelyek fejlesztése

6-20 fő kapacitású magán és fizetővendéglátó-hely fejlesztése és a szálláshely által nyújtott turisztikai célú szolgáltatás támogatása.

Javasolt maximálisan adható támogatás: 20 M Ft.

Beavatkozási terület:

A III. tengely során támogatásban részesülő vidéki térségek összes települése, kivéve 110/1997 (VI: 25.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletében felsorolt kiemelt gyógyhelynek, kiemelt üdülőhelynek, gyógy- vagy üdülőhelynek minősülő községek és egyéb települések.

Javasolt támogatási arány: 45%, hátrányos helyzetű településeken és térségekben 55%

Agro-turisztikai szolgáltatások

- o Helyben előállított mezőgazdasági termékek értékesítése, „agrárporták”
- o a falusi életmód és a kapcsolódó kultúra bemutatása, helyi értékesítése;
- o borturisztikai szolgáltatások (borvidékek településein borutak részét képező borospincék vendéglátás céljára történő fejlesztése),
- o horgászturisztikai szolgáltatások (horgásztavak környezetének kialakítása)

	sa, stégek, csónakok, szemetes stb. kivéve a halállomány telepítését), - o lovasturisztikai szolgáltatások (lovasudvar kialakítása és eszközök beszerzése pl. kocsi, szán, stb. kivéve fedett lovardák támogatása) <i>Javasolt maximálisan adható támogatás: 20 M Ft.</i> <i>Beavatkozási terület:</i> Az ÚMVT III. tengely során támogatásban részesülő vidéki térségek összes települése. A borospincék értékesítést lehetővé, szolgáltatás minőségét javító fejlesztése csak Borvidékekhez tartozó településeken támogatható. Természeti értékek bemutatása és a hozzáférhetőséget lehetővé tevő fejlesztések - o turista célpontok és programhelyszínek kitáblázása; - o kilátó és megfigyelő pontok építése; - o menedékházak, pihenőhelyek kialakítása; - o erdei tornapályák, tanösvények kijelölése és építése; - o lovastúra útvonal kiépítése; - o gyalogos túraútvonalak kijelölése; - o parkoló és szabadtéri megállóhelyek kiépítése; - o hulladékgyűjtő edények elhelyezése a túraútvonalak mentén, parkolóknak; - o Horgász tavakhoz kapcsolódó fejlesztések (csónakkikötők, stégek); <i>Javasolt maximálisan adható támogatás: 10 M Ft.</i> <i>Beavatkozási terület:</i> Az ÚMVT III. tengely során támogatásban részesülő vidéki térségek összes települése. Mezőgazdasági termékek értékesítését ösztönző helyi rendezvények Helyi, elsősorban mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek bemutatásához kapcsolódó rendezvények támogatása <i>Javasolt maximálisan adható támogatás: 1,5-2 M Ft.</i> <i>Beavatkozási terület:</i> A UMVT III. tengely során támogatásban részesülő vidéki térségek összes települése Horizontálisan támogatható tevékenységek a rop és az emva esetében <i>Minden típusú projekt esetén a teljes költségvetés 10 %-ig elszámolhatók a termékek, szolgáltatások bemutatását, értékesítését segítő marketing tevékenység (kiadvány) és kapcsolódó informatikai fejlesztések támogatása (honlap, szálláshely foglalását segítő informatikai eszköz, szoftver), valamint a látványosság környékén a turisták tájékozódását elősegítő információs eszközök, táblák elhelyezése.</i> <i>Jogosultsági kritériumnak kell lenni minden támogatás esetén a fogyatékkal élők számára történő akadálymentesítés, és a megfelelő higiéniai környezet (pl. wc, mosdó) biztosítása.</i>
Az intézkedés régió, megye specifikus	Az intézkedés preferálja turisztikai potenciállal rendelkező vidéki térségek és a

szempontjai	hátrányos helyzetű kistérségekben megvalósuló fejlesztéseket. - o Elsősorban: Őrség Göcsej, Mura-mente, Kerka-mente. - o Másodszorban: Nyugat-Balaton, Kis-Balaton - o Harmadszorban: a megye többi rurális térsége:
Célcsoportok:	- o Turisták (fiatalok, családostok, idősek) - o Helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek:	Az integrált programokra pályázatot nyújthatnak be többcélú kistérségi társulások, vagy egy térség turizmusának fejlődését célként kitűző non profit szervezet. Öko-turisztikai, rekreációs célokat szolgáló jelentős vonzerők: Többcélú kistérségi társulások, önkormányzatok és intézményeik, non-profit szervezetek, központi költségvetési szervek és intézményeik (pl. nemzeti park igazgatóságok) Falusi szálláshelyek fejlesztése Természetes személyek, őstermelők, egyéni vállalkozók, mikro- és kisvállalkozások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzatok és intézményeik, non-profit szervezetek Agro-turisztikai szolgáltatások mezőgazdasági vállalkozások, őstermelők, természetes személyek Természeti értékek bemutatása és a hozzáférhetőséget lehetővé tevő fejlesztések Többcélú kistérségi társulások, önkormányzatok és intézményeik, non-profit szervezetek, gazdasági társaságok, központi költségvetési szervek és intézményeik (pl. nemzeti park igazgatóságok) Mezőgazdasági termékek értékesítését ösztönző helyi rendezvények non-profit szervezetek, többcélú kistérségi társulások, önkormányzatok és intézményeik, önkormányzatok
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek - o Működtetés, fenntartás biztosítása 2. Szakmai kritériumok - o Gazdaságossági hatás; - o Térségben a vendégéjszakák számának növelése; - o egyedi arculatú fejlesztések (USP); - o munkahelyteremtés; - o a tevékenységek összehangolásának biztosítása.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A fejlesztések során figyelembe kell venni a régió határain kívül lévő térségek kínálatát a fejlesztések során, a marketing kapcsán célszerű együttműködni. Ez különösen érvé-

		nyes határon átnyúló térségekben: az Őrség-Raab-Goricko natúrparkra, és a Mura mentére.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	100 m Ft			
	Maximum:	600 M Ft			
	Saját forrás (%):	10 % - de alapvetően tevékenység függő – vállalkozások esetén 35-55 %			
Támogatandó térségi programok becsült száma:		10-12			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Térségi programok száma	0	10-12	Irányító Hatóság	évente
Eredmény	Támogatott térségben a vendégéj- szakák számának növekedése		20 %	KSH	háromévente
Előkészítés					
A támogatás igénybeviteléhez kidolgozan- dó tervdokumentációk:		Fejlesztési program (aktuális statisztikai adatokkal, várha- tó kapacitás bővüléssel és tervezett látogatói létszám bővü- léssel)			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Kistérségekkel, turizmusban érdekelt térségi egyesületek- kel való konzultáció Falusi turizmus egyesület Nemzeti park igazgatóság Megyei Önkormányzat			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
A fenti tartalom feltétele az ŰMVT tartalmának pontos meghatározása és a döntés az integrált progra- mok támogatására. Szerencsés lenne, ha a térségi programokba be lehetne integrálni az ŰMVT vidéki örökség fejlesztése (vallási örökség helyek, vidéki települések műemléki épületeinek támogatása) támo- gatás intézkedését.					
Kistelepüléseken a bemutatóhelyek és rendezvények szervezésére alkalmas területek kialakítását való- színű az EMVA más intézkedése, alapszolgáltatások vagy falufejlesztés támogatja.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁴⁴ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Kereskedelmi szálláshelyek és szolgáltatásaik mennyiségi és minőségi fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	- o A szálláshelyek színvonalának és szolgáltatásainak javítása - o Célcsoport specifikus szolgáltatások kialakítása szálláshelyeken - o Új férőhelyek létesítése a turisztikai szempontból kiemelt, rurális területeken - o A szálláshelyekből származó bevételek növelése, új munkahelyek teremtése - o A szálláshelyek környezetbarát üzemeltetése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Szálláshelyeknek kulcsszerepe van egy térség turizmusában, hisz ott realizálódik a turizmusból származó bevételek nagy része. A megye szálláshely kínálatának egy része nem felel meg a látogatók igényeinek, komfortfokozatuk alacsony, szolgáltatási minőségük szegényes. Ugyanakkor a megye számára turisztikai szempontból fontos rurális területeken hiányoznak új szálláshely kapacitások ahhoz, hogy vonzó térség legyen.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	- o Meglévő szálláshelyek kapacitásnövelése és minőségének fejlesztése, a szállásokon kínált szolgáltatások bővítése. Ide tartoznak a szállodai szobák számának növelése és a szálláshelyekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztéséhez szükséges infrastrukturális beruházások (például szabadidő, vagy konferencia létesítmények, kerékpárkölcsonzés). Kapacitás növelésre és minőségi fejlesztésre elsősorban az alacsony kategóriájú kereskedelmi szálláshelyeket és szállodákat (egy-három csillagos) panziókat, a kempingeket, ifjúsági szálláshelyeket, turistaházakat érintően van szükség. - Új, ezen beleül magasabb kategóriájú és ifjúsági szálláshelyek kiépítése, ahol az ágyszám nem elégíti ki a helyi turisztikai igényeket. Pl.: Őrség, Göcsej, Mura-mente, Kerka-mente. A szálláshelyeknek biztosítani kell a fogyatékkal élők számára történő akadálymentesítést, a családbarát szolgáltatásokat és a környezetbarát üzemeltetési módot. Azok a projektek, amelyek a műemléki szempontból védett épületek listáján lévő épületben valósulnak meg az összes elszámolható költség arányában további 20 % támogatásban részesülhetnek. <i>A teljes költségvetés 10 %-ig elszámolhatók a termékek, szolgáltatások bemutatását, értékesítését segítő marketing tevékenység (kiadvány) és kapcsolódó informatikai fejlesztések támogatása (honlap, szálláshely foglalását segítő informatikai eszköz, szoftver), valamint a látványosság környékén a turisták tájékoztatását</i>

⁴⁴ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	elősegítő információs eszközök, táblák elhelyezése. Nem részesülhetnek támogatásban azok a szálláshelyek, melyek az UMVT keretében jogosultak támogatásra, így a vidéki térségekbe tervezett 20 fő kapacitás alatti szálláshelyek.	
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Új szálláshelyek kiépítése azokon a turisztikai szempontból fontos területeken lehetséges, ahol az ágyszám nem elégíti ki a helyi turisztikai igényeket, pl. Őrség, Göcsej, Mura-mente, Kerka-mente.	
Célcsoportok:	Turisták (fiatalok, családoso k, idősek)	
Lehetséges kedvezményezettek:	- o Gazdasági társaságok - o Helyi önkormányzatok és intézményeik - o Non profit szervezetek (közhasznú társaságok, egyesületek, alapítványok, valamint egyéb jogi személyiséggel rendelkező non-profit szervezetek)	
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás	
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek - o Működtetés, fenntartás biztosítása - o Célokkal való összhang - o Az érintett településen idegenforgalmi adó kivetése 2. Szakmai kritériumok - o Megalapozott üzleti terv alapján várható pénzügyi megtérülése, bevétel növekedés; - o A beruházás következtében teremtett új munkahelyek száma45 - o A szálláshelyek mellett működtetett kiegészítő szolgáltatások biztosítása - o Hátrányos helyzetű kedvezményezett kistérségben való megvalósítása - o Előnyt élveznek azok a szálláshelyek, amelyek magasabb szálláshely kategóriába ugranak a fejlesztés következtében; - o Családbarát szolgáltatásokat valósít meg, alakít ki a fejlesztés nyomán - o Környezetbarát üzemeltetési mód megvalósulása	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		
Pénzügyi Terv (Ft)		
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 m Ft
	Maximum:	200 m Ft
	Saját forrás (%):	70 %
Támogatandó projektek becsült száma:		15-20
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)		

⁴⁵ Új munkahely alatt a projekt megvalósulásának közvetlen eredményeként létrejövő, a projekthez kapcsolódóan teljes munkaidőben történő foglalkoztatást biztosító munkahely értendő. Viszonyítási alap: teremtett munkahelyek száma, egységköltsége.

Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Támogatott új férőhelyek száma	-	800-1000	Irányító Hatóság	Kétévente
Eredmény	Férőhely kihasználtság növekedése		5 – 10%	KSH	Háromévente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Üzleti terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Kistérségekkel, turizmusban érdekelt térségi egyesületekkel való konzultáció Megyei önkormányzat			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az új szálláshelyek létesítésének preferált területeinek korlátozását kell újra gondolni, illetve a meglévő létesítmények fejlesztésére vonatkozó területi preferencia szükséges újragondolásra.					
Az intézkedést kiegészíti az UMVT magánszálláshely fejlesztésre vonatkozó intézkedése a vidéki térségekben.					
Az egyes földrajzi tájegységeknek pontos településre lebontott lehatárolása szükséges.					
Fenntarthatóság					
Minden támogatott projektnek meg kell felelnie a hatályos környezetvédelmi jogszabályoknak. Az intézkedés várható negatív környezeti hatásait a pályázat során alkalmazott specifikus követelményekkel és projekt-kiválasztási kritériumokkal kell minimálisra csökkenteni. Azok a projektek részesülnek előnyben, amelyek környezetileg hasznos megoldásokat alkalmaznak és kihasználják az intézkedés nyújtotta „környezeti lehetőségeket” (mint például az EMAS rendszer bevezetése; föld-takarékossági megoldások; anyag-, energia- és hulladék-takarékossági megoldások; a turizmus okozta környezeti terhek csökkentése; zöldterületek növelése; a környezetbarát életmód népszerűsítése és terjesztése; a kulturális és természeti értékek védelme). Külön figyelmet kell fordítani a természeti és tájértékek, valamint a Natura 2000 területeinek megőrzésére.					
Esélyegyenlőség					
Az intézkedés az esélyegyenlőség szempontjából semleges. A beruházások során biztosítani kell az épületek akadálymentességét, amit közhasználatú építmények esetén a jogszabályok kötelező érvénnyel is előírnak. Az IH a fenti elv alkalmazását nyomon követi.					
A projektek kiválasztásakor biztosítani kell a nők és férfiak egyenlő esélyekkel történő foglalkoztatását is.					
A női kedvezményezetttek száma és a számukra adott támogatások összege monitorozásra kerül.					

Javasolt 2007-13/20. „Intézkedés” - beavatkozás⁴⁶ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Térségi desztináció menedzsment szervezetek, tematikus hálózatok (klaszterek) létrehozása, fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	○ A turisztikai kínálat összehangolt tervezését, fejlesztését, működtetését és marketingjét támogató térségi és regionális TDM szervezetek kialakítása és működtetése. ○ Turisztikai kínálat szervezetszervezésének biztosítása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Egy térség turisztikai termék⁴⁷ kínálata csak a turizmusban érdekelt szolgáltatók összehangolt munkája révén lehet sikeres. Ennek érdekében szükséges azon szervezeti forma megtalálása, ahol az önkormányzat mellett a turizmusban érdekelt vállalkozók, civil szervezetek is képviselhetik érdekeiket. Ennek a szervezetnek a tagok befizetéséből és világos tervek alapján kell szerveznie a térség turizmusához kapcsolódó tervezést, tájékoztatást, szolgáltatások értékesítését, marketing tevékenységet, kisebb közös célú fejlesztéseket. A helyi TDM-ek munkáját egy általuk alapított regionális desztinációs menedzsment szervezet tudná a legjobban összefogni, amelyik regionális szintű tervezési, szervezési, marketing, illetve képzési feladatokat is ellátna. A regionális TDM-et a Regionális Marketing Igazgatóságok bázisán a Magyar Turizmus Rt-vel egyetértésben kell megalakítani. <u>Helyi TDM-ek jellemzői:</u> ○ Szervezeti – többségében egyesületi – formában működnek; ○ egyenjogú tagjai az önkormányzatok és a turizmusban érdekelt vállalkozások, valamint lakosok; ○ a befizetett tagdíjból (az önkormányzatok esetében az idegenforgalmi adóból), valamint hozzájárulásokból, adományokból, pályázati pénzekből gazdálkodnak; ○ térségi szinten legalább egy megfelelő szakképzettséggel rendelkező turisztikai térség menedzser alkalmazása. <u>Feladatai:</u> ○ a turizmusban érdekelt szervezetek együttműködésének ösztönzése és szervezése; ○ termékfejlesztési javaslatok kidolgozása tervezés és a tervek megvalósításának menedzselése; ○ a helyi és kistérségi szintű tájékoztatás, kiemelten a turisták tájékoztatásának a megszervezése (pl. információs és jelzőtáblák, ismeretterjesztő és kultúrtörténeti információs rendszerek, érintőképernyős/interaktív elektronikus információs pontok létesítése);

⁴⁶ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

⁴⁷ A sikeres turizmus alapját jelentő turisztikai termék a turisták igényeinek teljes kielégítését célozza. Ezért igen összetett: vonzerőből (amiért a turista éppen minket választ úti célként) és a vonzerőn alapuló változatos szolgáltatásokból (szállás, közlekedés, étkezés, kereskedelem, információ, egészségügyi és közbiztonsági szolgáltatások stb.) áll. Ezek előállítása és összehangja a turizmus számos szereplőjének színvonalas tevékenységét és együttműködését feltételezi.

	- o Tourinform irodák tevékenységének szervezése; - o pályázatokon való részvétel és projektmenedzsment; - o emberi erőforrás menedzsment, ezen belül a TDM munkatársak továbbképzésének és a partnerek tanfolyami alapképzésének a megszervezése; - o látogatómenedzsment; - o kisebb közösségi célú fejlesztések társfinanszírozása; A TDM-ekhez hasonló tartalommal kel működtetni a régió tematikus turisztikai klasztereit, melyek vagy a termál- és gyógyturizmushoz, vagy valamilyen kulturális úthoz kapcsolódnak.
Támogatandó tevékenységek (projekt-elemek)	Térségi Turisztikai Desztinációs Menedzsment (TDM), tematikus hálózatok (klaszterek) szervezetek - o szakmai tanácsadás a TDM-ek megalakításához: pl. működési szabályzatok elkészítése az érdekeltségi-tagdíjfizetési rendszer kialakítása; - o a működtetéshez szükséges infrastruktúra, informatikai rendszer bevezetése, fejlesztése; - o közösségi célú térségi marketing tevékenység támogatása (pl. kiadványok; kiállításokon, vásárokon való megjelenés; PR tevékenység, honlap fejlesztés, közös internetes szolgáltatási, értékesítési felület kialakítása); - o turisztikai szolgáltatásokkal összefüggő térségi minőségbiztosítási rendszerek kialakítása; - o TDM munkatársainak képzése illetve képzési programok szervezése a szervezet által lefedett térség turizmusában érdekelt vállalkozások, egyéb szervezetek munkavállalói részére.
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Térségi desztinációs menedzsment szervezetet kötelező a turisztikailag legforgalmasabb térségekben működtetni: Hévíz és térsége, Kis-Balaton, Nyugat-Balaton.
Célcsoportok:	Turisták (fiatalok, családostok, idősek) Turizmusban érdekelt helyi szolgáltatók
Lehetséges kedvezményezettek:	Térségi desztinációs menedzsment szervezetek o Gazdasági társaságok és non profit szervezetek (közhasznú társaságok, egyesületek, alapítványok, valamint egyéb jogi személyiséggel rendelkező non-profit szervezetek)
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek - o Működtetés, fenntartás biztosítása - o Célokkal való összhang 2. Szakmai kritériumok - o Megalapozott üzleti terv - o Térségi együttműködés biztosítása;

Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	5 m Ft			
	Maximum:	20 m Ft – regionális szervezetnél 50 m Ft			
	Saját forrás (%):	50 %			
Támogatandó projektek becsült száma:		18-20 (kétéves akciótervek részeként, minden TDM a 7 év alatt 3-szor pályázhat)			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Támogatott TDM-ek száma		6-7	IH	Kétévente
Eredmény	TDM-ekbe integrált szervezetek száma		250-300	IH	Kétévente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Üzleti terv, melynek hangsúlyos része a marketing terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Kistérségekkel, turizmusban érdekelt térségi egyesületekkel való konzultáció Megyei önkormányzat			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
A TDM-ek fejlesztéséhez kapcsolódó eljárásrendet országos szinten egyeztetni kell.					
Fenntarthatóság					
Esélyegyenlőség					
Az intézkedés az esélyegyenlőség szempontjából semleges. A projektek kiválasztásakor biztosítani kell a nők és férfiak egyenlő esélyekkel történő foglalkoztatását is.					

6. PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA

1. Megyei területfejlesztési intézményrendszer helyzete

A megye területfejlesztésben meghatározott szerepét alapvetően a Területfejlesztési törvény határozza meg. A törvény alapján működik megyei területfejlesztési tanács.

A megyei területfejlesztési tanács

A megyei területfejlesztési tanács a megye területén összehangolja a kormányzat, a kistérségi fejlesztési tanácsok, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit. Ennek keretében⁴⁸:

- vizsgálja és értékeli a megye társadalmi és gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait, a vizsgálatok során felhasznált információkat és a vizsgálatok eredményeit a területi információs rendszer rendelkezésére bocsátja;*
- kidolgozza és elfogadja - az Országos Területfejlesztési Konceptióval összhangban - a megye hosszú távú területfejlesztési koncepcióját (a továbbiakban: megyei területfejlesztési koncepció), illetve - a megyei területfejlesztési koncepció és területrendezési terv figyelembevételével - a megye fejlesztési programját és az egyes alprogramokat;*
- pénzügyi tervet készít a megyei fejlesztési programok megvalósítása érdekében;*

2007-13 közötti fejlesztési koncepció és program kidolgozása jelen munka része. Olyan program készül, mely elsősorban megye fejlesztésére rendelkezésre álló jövőbeni állami forrásokkal számol.

- koordinálja a kistérségekben folyó fejlesztések megyei szintű előkészítését, előzetesen véleményezi a kistérségi területfejlesztési koncepciókat, területfejlesztési programokat;*
- szakmai kapacitásával segíti a kistérségi fejlesztési tanácsok tervező, döntés-előkészítő, fejlesztési célokat feltáró, pályázatokat megalapozó tevékenységét;*

A tanács munkaszervezetén keresztül segíti a kistérségi fejlesztési programok, projektek elkészítését

- véleményezi az illetékességi területét érintő, a 6. § a) pontjában, illetve 7. § g) pontjában meghatározott koncepciókat és a megyei területrendezési terveket, valamint előzetesen véleményezi az illetékes területi közigazgatási szervek fejlesztéspolitikai pályázatait;*

A tanács képviseli a véleményezés folyamatában a megye érdekeit, ez a képviselet különösen fontos a határ menti programok tervezésében és végrehajtásában

- közreműködik a megyében kialakult társadalmi és gazdasági válsághelyzetek kezelésében;*
- megállapítja költségvetését, gondoskodik annak végrehajtásáról, forrásokat gyűjthet a tanács működtetéséhez*

A tanács költségvetésének egy részét - 13,7 millió Ft - a központi költségvetésből, míg másik részét - 28.0 millió Ft - (több, mint kétszeresét) a tanács tagjai által fizetett tagdíjakból kapja. A pályázatok kezelése utáni teljesítmény alapú díjazásban nem részesült a tanács. A saját bevételek között kb. 10,0 millió Ft-ot tesz ki a pályázatokkal kapcsolatos szolgáltatási tevékenység. A munkaszervezet éves költségvetése évente 55-60 millió Ft körül van.

⁴⁸ Dőlt betűs szövegrészek a területfejlesztési törvény vonatkozó részei.

- *A megyei területfejlesztési tanács a megyei területfejlesztési koncepció és program figyelembevételével dönt a hatáskörébe utalt pénzeszközök pályázati rendszer keretében történő felhasználásáról és a fejlesztések megvalósításáról.*

Korábbi években - 1996 és 2006. között - többféle támogatási program volt, melyek menedzselését végezte a fejlesztési tanács:

- Céljellegű Decentralizált Előirányzat
- Területi Kiegyenlítést Szolgáló Támogatás
- Területfejlesztési Célelőirányzat
- VIS MAIOR megyei előirányzat

A fenti célelőirányzatok

- jellemzően települési infrastruktúra-fejlesztési projekteket (utak, közösségi épületek, közművek, stb.)
- valamint gazdaságfejlesztési és munkahelyteremtő/megőrző beruházásokat

finanszíroztak.

A támogatási programok alapvetően a fejlesztési forrásokban hiányos önkormányzatok kis léptékű beruházás jellegű feladatainak támogatását szolgálták. A fejlesztések hatása jellemzően települési léptékű volt. Mivel a támogatásoknál a hátrányos helyzetű kistérségek vagy preferáltak, vagy kizárólagos kedvezményezettek voltak, ezért a térségek jellegéből következően többnyire a kistélepolésekre koncentráltak a fejlesztések.

A tanács az elmúlt években 5-6 mrd Ft értékben nyújtott támogatást a megyében önkormányzatoknak, intézményeknek, vállalkozásoknak. Ez több mint 1.000 pályázat kezelését jelentette.

A megyei területfejlesztési tanács tagjai:

- *a megyei közgyűlés elnöke,*
- *a megye területén lévő megyei jogú város(ok) polgármestere(i),*
- *a miniszter képviselője,*
- *a megyében működő többcélú kistérségi társulások, illetve kistérségi fejlesztési tanácsok három képviselője,*
- *a megyei földművelésügyi hivatal vezetője,*
- *a területileg illetékes Regionális Idegenforgalmi Bizottságok képviselője.*

Azáltal, hogy nem az összes kistérség képviseltetheti magát a területfejlesztési tanácsban, a megyében működtetik a kistérségek egyeztető fórumát. Stratégiai szempontból fontos ezen fórum véleménye, hisz a fejlesztési célokban és a kiemelt támogatási döntésekben cél a megyei konszenzus megteremtése.

Konzultációs joggal rendelkeznek mindazon a megye területén működő bírósági nyilvántartásba vett területfejlesztési-, környezetvédelmi-, természetvédelmi társadalmi szervezetek, valamint a nők és férfiak esélyegyenlőségéért küzdő szervezetek, amelyek a területfejlesztést érintő kérdések megtárgyalására egyeztető fórumot hoznak létre és a megyei területfejlesztési tanácsnál jelzik együttműködési szándékukat. Az egyeztető fórum véleményét az adott napirend tárgyalásakor ismertetni kell.

Tanács munkaszervezete

A megyei területfejlesztési tanács a munkájának segítésére, üléseinek előkészítésére titkárságot hozhat létre. A titkárság alkalmazottai a tanáccsal munkaviszonyban állnak. A megyei területfejlesztési program megvalósításával összefüggő fejlesztési döntések előkészítésére, a megyei területfejlesztési tanács munkájának segítésére a megyei területfejlesztési tanács közhasznú társaságot hozhat létre. A közhasznú társaság az erre vonatkozó külön megállapodás alapján elláthatja a titkársági feladatokat is.

A megyében a területfejlesztési tanács belső szervezeti egységeként működik a munkaszervezet, melynek létszám 5 fő. A munkatársak közül 1 fő vezető, 1 fő helyettes, két fő pályázatkezelő területfejlesztési menedzser és 1 fő asszisztens. A vezető munkatársak mindegyike széles tapasztalattal rendelkezik a területfejlesztésben, a pályázatkezelő területfejlesztési menedzser munkatársak is mind szakirányú végzettséggel, több diplomával, több éves tapasztalattal rendelkeznek. A munkaszervezet megbízással alkalmaz pénzügyest, aki a tanács és a munkaszervezet működési költségvetésének pénzügyi elszámolásával foglalkozik.

A munkaszervezet elsődleges feladata a tanács hatáskörében utalt pályázatok kezelése. A pénzügyi átutalások kivételével a pályázati ciklus minden elemét (pályázati felhívás elkészítésétől, befogadásán, előterjesztésen, támogatási szerződésen és végül a teljesítés-igazolásig) végezte a munkaszervezet. Másodsorban tájékoztatási, projektgeneráló, érdekérvényesítő tevékenységet végeztek, annak érdekében, hogy minél több fejlesztés valósulhasson meg a megyében

A megyei területfejlesztési tanács 2005. december 16-án közhasznú társaságot hozott létre, de 2006. évben a feladatokat még a területfejlesztési iroda látta el.

A megyei önkormányzat területfejlesztési és területrendezési feladatai

A megyei önkormányzat feladata az országos területrendezési tervvel összhangban megyei területrendezési terv készítése és elfogadása.

A megyei önkormányzat hivatala alapvetően a megyei területrendezési terv „gondozásával” foglalkozik, ugyanakkor megyénként 3-4 fő dolgozik a területfejlesztéssel szorosan összefüggő tevékenységterületen. Ezek a munkatársak alapvetően a megyei önkormányzat egy-egy bizottságának a munkáját segítik. A munkatársak szakterülete általában: környezetvédelem, gazdaságfejlesztés, közlekedés, turizmus.

A megyei önkormányzat területfejlesztési feladatai közül az együttműködési tevékenységeken túl érdemes kiemelni a következőt:

- *a hosszú távú előrejelzések alapján területileg összehangolja a kötelezően ellátandó feladatait, különösen az oktatási, a közművelődési, az egészségügyi, a szociális, az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos, az idegenforgalmi, illetve közszolgáltatási feladatait, biztosítja azok összhangját a megyei gazdaságfejlesztési és foglalkoztatáspolitikai koncepciókkal;*
- *koordinálja a megye települési önkormányzatai felkérése alapján a települések fejlesztési tevékenységét;*

A fentiekben kiemelt feladatok azt jelentik, hogy egyeztetési, koordinációs feladatai vannak a megyei önkormányzatnak a felelősségebe utalt feladatok elvégzéséhez. Továbbá a települések felkérése alapján szerepet vállalhat egyes települések fejlesztési tevékenységeinek koordinációjában.

A megyei önkormányzatok még működtetik a területi információs rendszert, aminek részeként adatot szolgáltatnak a megyei, vagy az alatti területi szinten megvalósuló fejlesztések megalapozásához.

Összefoglalva:

Megyei szinten az önkormányzatok és a területfejlesztési tanácsok munkaszervezeteinek összesítésével mintegy 8-9 fős szakmai kapacitás áll rendelkezésre területfejlesztési célú feladatok ellátására. Igaz, hogy megyei fejlesztési program végrehajtására reálisan csak 5 fővel, a megyei fejlesztési tanácsok munkaszervezeteinek munkatársaival lehet számolni. A munkatársak széles tapasztalatot szereztek a kis léptékű, önkormányzati feladatokhoz kapcsolódó beruházások támogatásainak lebonyolításában. A megyei önkormányzat hivatalában dolgozó munkatársak feladatait nagyrészt lekötik a megyei közgyűlés bizottságainak munkái. Nem egyértelmű, hogy a megyei önkormányzat az egyeztetési, koordinációs feladataival miként tud hatékonyan élni.

2. Jövő tendenciái

Elkövetkező évek meghatározó fejlesztési irányai alapvetően a kormányprogramból olvashatók ki. Idézet a kormányprogram területfejlesztést érintő fejezetéből:

„Decentralizáljuk a területfejlesztési forrásokat és döntéseket:

- o Az önkormányzati reformmal a területfejlesztés feladatai a regionális önkormányzatokhoz kerülnek. Megszűnnek a megyei területfejlesztési tanácsok és munkaszervezetek a megyei önkormányzatokkal együtt. A több régiót érintő térségek fejlesztésére (Balaton, Duna, Tisza) a régiók társulások hoznak létre. A közreműködő feladatokat a regionális közgyűlés hivatala látja el. A regionális testületek forráselosztó és monitoring feladatokat kapnak.
- o A regionális önkormányzatok létrejöttéig is reform értékű előrelépést teszünk. Világos szereposztással véget vetünk a középszint bizonytalanságának. A régióé a fejlesztés, a megye mint fejlesztési szint megszűnik. A decentralizációt erősíti a választott önkormányzati és kistérségi szereplők nagyobb aránya a régiók testületében. Az elnöki intézmény létrehozásával a régió vezetése megerősítést nyer, a felelősség egyértelművé válik. A munkaszervezetek stabilizálása, szabályozottabbá, ellenőrizhetőbbé és olcsóbbá tétele költségvetési szervvé alakítással (hasonlóan a kistérségekhez) történik.
- o Megerősítjük a kistérségek szerepét, egy munkaszervezetbe integráljuk a fejlesztésekben érintett szereplőket. Felülvizsgáljuk a kistérségek területi beosztását és „üzemi méretű” kistérségeket hozunk létre.”

A kormányprogram a választási időszakban készült, feltételezte, hogy a regionális önkormányzatok választásával egyidejűleg a megyei önkormányzatok megszűnnek, a területfejlesztés megyei szintje is eltűnik. Az önkormányzati törvény a megyei területfejlesztési tanácsok feladatává tette a területfejlesztés koordinálását, így a tényleges megszüntetés lekerült a napirendről.

A jövő tendenciáinak meghatározásakor figyelembe kell venni a 2007-13-as tervezési időszakra készülő Új Magyarország program megvalósítási szerkezetét, ami az ágazati programok mellett regionális programok megvalósítását irányozza elő.

A fenitek alapján a következő megállapításokat tehetjük:

- o Jelentős forrásokkal rendelkező finanszírozási programok országos és regionális szinten indulnak. A kormányprogram nem szán fejlesztő szerepet a megyéknek, a megyei fejlesztési tanácsok megszüntetését indítványozza.
- o Kedvezményezett szerepre alapvetően a tulajdonnal, konkrét fejlesztési feladatot maguk elé tűző szervezetek jelentkezhettek.
- o Az aktuális kormány regionalizációs folyamatokat ösztönöz, miszerint a megyei szintet leértékelik és hierarchiában a regionális szint alá helyezik. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy pl. a dekoncentrált szervezetek a jövőben a regionális szint kirendeltségeként működnek, miközben a regionális szinten kerül sor a döntéshozatalra.

3. Javaslat a megyei intézményrendszer szerepére a megyei fejlesztési program végrehajtásában

A megyei területfejlesztési tanácsok működésének valódi feladatai a kormány döntéseitől függ. A kormány a releváns fejezeti költségvetésekből biztosít beruházási célú támogatási forrást a fejlesztési tanácsok számára.

Az elemzés és a várható tendenciák alapján két markáns javaslat van a megyei területfejlesztési tanács, illetve a munkaszervezetek feladataira:

3.1. A kormány a programjában foglaltakkal ellentétben úgy dönt, hogy további támogatási forrásokat biztosít a megyei fejlesztési tanácsok számára

A szubszidiaritás alapján a megyei területfejlesztési tanácsok további fejlesztési forrást kapnak kis léptékű, települési hatású önkormányzati feladatba tartozó fejlesztések finanszírozására a TEKI, CÉDE mintájára. Ez esetben támogatást nyújthatnak: pl. belterületi útfejlesztési, (szociális, oktatási, önkormányzati, közösségi célú, kulturális, egészségügyi) intézményfejlesztési, kisebb léptékű szelektív hulladékgyűjtési feladatokra.

Ez esetben a munkaszervezetek a támogatások lebonyolításában, azaz pályázatok kezelésében vennének részt, hasonlóan jelenlegi fő tevékenységükhöz. Célszerű lenne a hazai – egyre csökkenő mértékű – források teljes körének megyei területfejlesztési tanácsokhoz történő szervezése, mivel a TRFC és egyéb decentralizált pályázatoknak alig van regionális hatásuk, a kezelésüket a megyei területfejlesztési tanácsok megfelelően el tudják látni, ezáltal a regionális ügynökségeknél kapacitás szabadulna fel az ugrásszerűen megnövekedő EU források feladatellátására.

A fejlesztési döntéseket nem lenne célszerű a megyei önkormányzatok hatáskörébe utalni, mivel ez egyrészt a megyei jogú városok kizárását jelentené a pályázati rendszerből, másrészt az önkormányzati törvény nem nyújt lehetőséget ilyen feladat megyei önkormányzathoz történő telepítésére. Decentralizált forrásokról ezidáig nem döntött politikai testület. A munkaszervezeti feladatok ellátása ezzel nincs összefüggésben, vannak megyék, ahol ezt a feladatot a megyei közgyűlés hivatala látja el.

Ha megmaradnak ezek a források, akkor elképzelhető, hogy a kormány nem a megyei területfejlesztési tanácsok, hanem a megyei önkormányzatok hatáskörébe utalja a fejlesztési döntéseket. Ezt indokolja, hogy alapvetően a megyei jogú város kivételével a megyei többi települése lenne jogosult támogatásra. A megyei önkormányzat közgyűlése közvetlenül választott képviselőkől áll. Ha ez változat valósulna meg, akkor a megyei területfejlesztési tanács munkaszervezeteinek feladatival együtt be kellene olvadnia a megyei önkormányzat hivatalába.

3.2. Részt vesznek a megyei szintű fejlesztések, ezen belül a regionális fejlesztés operatív program megvalósításában

Amennyiben csak regionális szinten lesznek támogatási források, úgy a megyei szervezetek megbízás alapján részt vehetnek a programok megvalósításában, vagy hazai pályázatok kezelésében. A regionális operatív program megvalósításáért a központi államigazgatásban, konkrétan a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségben kialakított irányító hatóság (IH) felel. A támogatáskezelési (pályázati felhívások meghirdetése, pályáztatás, szerződéskötés, monitoring, ellenőrzés) feladatokat közreműködő szervezeti (KSZ) státuszban várhatóan a régióban működő szervezetre bízják. Erre két lehetőség van: Váti Kht. regionális képviselte, vagy a Regionális Fejlesztési Ügynökség. További támogatáskezelési feladatra várhatóan nem ad ki megbízást az irányító hatóság.

A program végrehajtásban a régió tervezi, hogy a település léptékű, kistérségi hatású fejlesztéseket kistérségi integrált programok részeként valósítja meg. A kistérségi integrált programok tartalma az alábbi intézkedéseket foghatja össze: egészségügyi alapellátás, szociális alapellátás, óvodai nevelés, közoktatás, önkormányzatok, helyi közösségek, intézmények informatikai fejlesztései, közlekedési alpinfrastruktúra, kis léptékű környezetvédelmi beruházások. A kistérségi program tartalma még kiegészülhet az Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv települési infrastruktúra, vidéki örökség megőrzése és helyi alapszolgáltatások szervezése intézkedésekkel.

Annak érdekében, hogy a kistérségi programok és ezen belül a projektjavaslatok megfelelő minőségben és a regionális operatív program céljaihoz igazodva elkészüljenek az IH, vagy a regionális KSZ megbízása alapján a megyei területfejlesztési tanácsok munkaszervezete szakértői támogatást nyújthat a kistérségeknek. A kistérségek közti együttműködés és a megyén belüli kiegyensúlyozott fejlődés biztosítása érdekében a kistérségi programokat véleményezheti, vagy akár el is fogadhatja a kistérségek egyeztető fóruma. A megyei területfejlesztési tanácsnak csak akkor lenne igazi legitimációja, ha az összes statisztikai-tervezési kistérség képviselné magát.

A törvény szerint a megyei területfejlesztési tanács feladatai:

- *koordinálja a kistérségekben folyó fejlesztések megyei szintű előkészítését, előzetesen véleményezi a kistérségi területfejlesztési koncepciókat, területfejlesztési programokat;*
- *szakmai kapacitásával segíti a kistérségi fejlesztési tanácsok tervező, döntés-előkészítő, fejlesztési célokat feltáró, pályázatokat megalapozó tevékenységét;*

Ez esetben a munkaszervezetek az alábbi feladatokat láthatnák el:

- o Részvétel az akciótervek, pályázati felhívások elkészítésében;
- o A kistérségi társulások és a potenciális kedvezményezettek (szóbeli) tájékoztatása a pályázati lehetőségekről;
- o Kistérségi társulás program szintű javaslatának véleményezése a pályázati célok, a térségi szinergia, illetve helyi szükségletek szempontjából;
- o Az egyes projektek véleményezése, javaslatok megfogalmazása a helyi szükségletek, illetve a pályázati céloknak való megfelelés szempontjából;
- o Részvétel a kistérségi társulás ülésein a fejlesztési javaslatok tárgyalásakor;
- o Tanácsadás projektgazdáknak a pályázatok megvalósításában;

- o Figyelemmel kíséri a megyei programban megfogalmazott célok, intézkedések megvalósítását.

A munka megszerzését veszélyezteti, hogy fenti feladatok ellátását a regionális fejlesztési ügynökségek is el tudják látni, amibe be tudják vonni az „NFT házhoz jön” program keretében foglalkoztatott munkatársakat, vagy külső szakértőket is. Amennyiben nem a regionális fejlesztési ügynökség lesz a regionális program közreműködő szervezete, úgy nem valószínű, hogy a projekt-előkészítés kapcsán további feladatot kisserződnek a megyei területfejlesztési tanácsoknak.

3.3. Egyéb feladatok

A fenti, meghatározó feladatokon túl az alábbi feladatokat láthatják el a megyei területfejlesztési tanácsok és munkaszervezeteik:

- o Korábbi évek támogatási szerződéseinek nyomon követése: teljesítések ellenőrzése, szerződésben fogalt kötelezettségek (pl. munkahelyteremtés) utóellenőrzése
- o A megyei fejlesztési koncepció, program alapján ágazati, regionális programok és a programok keretében benyújtott projektek véleményezés és javaslattevés egyedi megbízás részeként;
- o Részvétel a területi együttműködés határ menti programjainak megvalósításában, konkrétan a program végrehatását felügyelő testület munkájában (program, pályázati felhívás véleményezése; projektjavaslatok értékelése; részvétel a döntéshozatalban);
- o Megyei jelentőségű projektek előkészítésének segítése szakmai tanácsadással, koordinálással;
- o A megyében jelentős társadalmi-gazdasági problémát jelentő válsághelyzetek kialakulásakor részévelt a probléma megoldását segítő javaslatok kidolgozásában.

3.4. További lehetőségek

Amennyiben a megyei területfejlesztési tanács feladatai és központi finanszírozása megszűnik, úgy a régióban a regionális operatív program közreműködői szervezeti feladatainak ellátásához szükséges szervezetfejlesztés esetén javasolt a munkaszervezet munkatársainak felvétele a közreműködő szervezetbe.

A megyei területfejlesztési tanács munkaszervezetének feladatait a tanács alkalmazottjaként, illetve a tanács által létrehozott önálló közhasznú társaságként láthatják el. Ez utóbbinak csak akkor van értelme – feltéve ha a jogszabályok engedik -, ha a munkaszervezet megbízásainak többségét nem a megyei területfejlesztési tanácstól, hanem más szervezetektől, pl. regionális fejlesztési ügynökségtől kapja.

Finanszírozás:

A megyei munkaszervezet a munkáját a kormányzat és a tagok, főként a települések által nyújtott díjazás ellentételezéseként látja el. Amennyiben más szervezet megbízásából konkrét feladatot végeznek, úgy a feladat teljesítéséhez szükséges arányos díjazás fejében vállalhatják csak el a megbízást.